

EDEBİYAT NEDİR?

- Duygu, düşünce, hayal, gözlem ve olayların sözle veya yazıyla etkili bir şekilde anlatılması sanatına **edebiyat** denir.
- **Edebiyat** aynı zamanda söz konusu sanat dalında üretilen eserlerin yapı, biçim ve içerik özelliklerinin; ortaya çıkış koşullarının, yazarların eser ve okur karşısındaki, okurun eser karşısındaki tavrının; edebiyat alanının diğer sanat ve bilim dalları ile ilişkilerinin belirli yöntemlerle incelenip araştırıldığı bilim dalının adıdır.
- “**Edebiyat**” kelimesi köken bakımından, Arapça “**edeb**” kelimesinden gelmektedir.
- “İyi huy, ahlâk” anlamlarına gelen “edeb” kelimesinin Arapçadan dilimize geçişi çok eskilere dayanır.
- Hâlbuki kavram olarak “edebiyat”, Tanzimat Dönemi’nde Fransızcadaki “litterature”ün karşılığı olarak aynı kökten (edeb) türetilmiştir.
- Dolayısıyla Tanzimat yıllarına kadar dilimizde manzum edebî metinler için “şiir”, mensur edebî metinler için de “inşâ” kelimeleri kullanılmıştır.
- Edebiyat sözcüğünü bugünkü anlamıyla ilk kez Tanzimat Dönemi’nde Şinasi kullanmıştır.

GÜZEL SANATLARIN KLASİK SINIFLANDIRILMASI

a. İşitsel (Fonetik) Sanatlar:	Edebiyat ve müzik gibi sese, söze biçim veren sanatlardır.
b. Görsel (Plastik) Sanatlar:	Resim, heykel, mimari, kabartma, hat, minyatür gibi maddeye biçim veren sanatlardır.
c. Dramatik (Ritmik) Sanatlar:	Tiyatro, dans, sinema, bale, opera gibi harekete biçim veren sanatlardır.

EDEBİYATIN BİLİMLE VE GÜZEL SANATLARLA İLİŞKİSİ

- Bilim; evreni ya da olayları konu olarak seçen, deneysel yöntemlere ve gerçekliğe dayanarak araştıran, inceleyen ve yasalar oluşturmaya çalışan bir çalışmalar bütünüdür.
- Bilim olgusaldır, mantıksaldır, objektiftir, eleştiricidir, genelle-yicidir, seçicidir, evrensel ve birikimli bir süreçtir.
- Edebiyat; başta tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, psikoloji, folklor, dil bilimi gibi sosyal bilimlerle hatta fizik, kimya gibi pozitif bilimlerle sıkı bir ilişki içindedir.

- Bir tarihçi, sosyolog, psikolog araştırmalarını yaparken edebî eserlerden büyük oranda yararlanır.
- Pozitif bilimlerle uğraşanlara edebî eserlerdeki kurgular kaynaklık eder, bazen de onlara üzerinde çalışacakları konular hakkında ilham verir.

EDEBİYAT-TARİH İLİŞKİSİ

- Tarih, ulusların ya da toplulukların birbiriyle olan ilişkilerini, savaşlarını, uygarlıklarını, kendi iç sorunlarını yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalıdır.
- Her edebî metnin içinde olduğu bir dönem vardır ve edebî metinler olduğu bu dönemin izlerini taşır. Hatta bazı edebî metinler konusunu tamamen tarihten alır. Bu nedenle edebî metinler tarih bilimine kaynaklık eder.

EDEBİYAT-SOSYOLOJİ (TOPLUM BİLİM) İLİŞKİSİ

- Sosyoloji, insan topluluklarının yaşayışını ve onu yöneten yasaları inceleyen bilim dalıdır.
- Edebiyatın konusu insandır ve insan toplum içinde yaşar. Edebî eserler sosyolojinin inceleme alanına girer. Hatta edebî eserlerin bazıları da insanı anlatırken topluma yön vermeyi amaçlar.

EDEBİYAT-HALK BİLİM (FOLKLOR) İLİŞKİSİ

- Halk bilim, bir toplulukta yaşayan insanları, onların alışkanlıklarını, söylenegelen türkü, masal, fıkra, atasözü, bilmece, oyun ve dans gibi kültür varlıklarını inceleyip topluluğun yaşayış ve duyusunu anlamaya çalışan bilim dalıdır.

EDEBİYAT-PSİKOLOJİ (RUH BİLİM) İLİŞKİSİ

- Psikoloji; duyum, heyecan, düşünce gibi olguları ve bunların yasalarını inceleyen bilim dalıdır. Edebî eser de insanın ruh dünyasını az ya da çok işleyen eserlerdir.
- Hatta bazı edebî eserler doğrudan insan psikolojisini işlemek amacıyla oluşturulmuştur.

EDEBİYAT-FELSEFE İLİŞKİSİ

- Felsefe, madde ve yaşamayı ve bunların dünya, toplum, ruh gibi türlü belirtilerini neden, ilke ve amaç bakımından inceleyen, yorumlayan bir bilim dalıdır.
- Edebî metinlerde de toplumları etkileyen bazı düşünceler vardır.

EDEBİYAT-COĞRAFYA İLİŞKİSİ

- Edebî eserlerdeki olaylar belli mekânlarda ortaya çıktığı için edebî eserler o coğrafyayı yansıtır.
- Bazı edebî eserler, belli bir coğrafyayı tanıtmak amacıyla yazılır. Gezi yazıları, egzotik romanlar gibi.

EDEBİYAT-BİLİM VE TEKNİK İLİŞKİSİ

- Bilim ve teknik insan yaşamını etkileyen, değiştiren, ona yön veren yenilikleri ve gelişmeleri içerir.
- Tüm bunlar edebî eserlere yansıdığı ve edebî eserlerin gelişmesine katkıda bulunduğu (matbaanın bulunması vb.) gibi edebî eserler de bilim ve tekniğe ilham kaynağı olabilir.

EDEBİYAT-DİL VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

- Dil, insanların birbirleriyle anlaşmasını sağlayan en önemli araçtır. Kültür, bir toplumun tarihi boyunca meydana getirdiği maddî ve manevî değerlerin bütünüdür.
- Kültür; ileriki zamanlara dil ve dille oluşmuş edebiyat ürünleri aracılığıyla aktarılır. Bu nedenle dil-kültür-edebiyat arasında sıkı bir ilişki vardır.

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

- İnsanların iletişim kurmak, kendilerini anlatmak amacıyla bir araya getirdikleri sözlü veya yazılı cümleler topluluğuna **metin** denir.
- Metin dille kurulan bir anlaşma ve anlatma aracıdır.
- Metin cümlelerden oluşur.
- Metnin türünü; metnin yazılış amacı, konusu, kullanılan iletişim kanalı ve hedef kitle belirler.
- Bilimsel, felsefi, edebî ve günlük metinler birbirinden farklı düzenlenir.

Edebî Metin

- Kimi metinler okuyucuyu bilgilendirmek, ona bir şeyler öğretmek amacını taşıırken kimi metinler de okuyucuda sanatsal zevk uyandırmak amacını taşır.
- İşte bir sanat değeri taşıyan, kişide bir güzellik duygusuyla heyecan uyandırmayı amaçlayan metinlere **edebî metin** denir.
- Edebî metnin yazılış amacı, okuyucuda bir heyecan veya estetik zevk uyandırmak, sanat yapmaktır.

- Anlatılanlar gerçek hayatla ilişkilendirilebilir ancak kurgusal bir yanı vardır.
- Edebî metinlerde bir anlam değil okuyan kişiye, zamana ve mekâna göre değişen birçok anlam vardır.
- Anlatılanlar, gerçek hayatla ilişkilendirilebilir.
- Yazar estetik bir amaçla metni oluşturduğu için dilin özelliklerinden sapmalar görülür.
- Sözcükler mecaz anlamlarında da kullanılır ve soyut bir anlatım görülür.

Öğretici Metin

- Yazılış amacı; okuyucuya bilgi vermek, öğretmektir.
- Anlatılanlar gerçektir.
- Anlam kesin ve nettir, her okuyan aynı şeyi anlar.
- Yazar, hedeflediği amaç doğrultusunda dilin bilinen kurallarının dışına çıkmaz.
- Sözcükler genellikle gerçek anlamlarında kullanılır ve somut, nesnel bir anlatım görülür.

TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ DÖNEMLERİ**İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI (... -XI. yüzyıl)**

Sözlü Edebiyat

Yazılı Edebiyat

İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (XI-XIX. yüzyıl)

1. Divan Edebiyatı

2. Halk Edebiyatı

a- Anonim Halk Edebiyatı

b- Âşık Edebiyatı

c- Dinî-Tasavvufi (Tekke) Halk Edebiyatı

BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (1860-...)

Tanzimat Dönemi Edebiyatı (1860-1896)

Servetifünun Dönemi Edebiyatı (Edebiyat-ı Cedide) (1896-1901)

Fecriati Topluluğu (1909-1912)

Millî Edebiyat Dönemi (1911-1923)

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (1923-...)

1. I. Duygu, düşünce, hayal, gözlem ve olayların sözle veya yazıyla etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır.
II. Bir duygunun, tasarımın ya da güzelliğin çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi unsurlarla etkili bir biçimde anlatılmasıdır.
III. Ayakkabıcılık, terzilik, demircilik, marangozluk gibi doğrudan doğruya beceriye dayanan ve ekonomik açıdan bağımlı olan insan faaliyetidir.

Numaralanmış cümlelerde tanımlanan kavramlar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Zanaat	Edebiyat	Sanat
B)	Edebiyat	Zanaat	Sanat
C)	Sanat	Zanaat	Edebiyat
D)	Edebiyat	Sanat	Zanaat
E)	Zanaat	Sanat	Edebiyat

2. Türk edebiyatında, yaygın olarak 19. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanan edebiyat terimi Arapça ---- sözcüğünden türetilmiştir. Arapçada davet anlamına gelen bu sözcük, "iyi terbiye, zerafet, güzel ahlâk, usululuk" anlamlarını da içermektedir. Edebiyat terimi Batı dillerindeki karşılığı olarak 1860'lardan sonra ---- kullanılmaya başlanılmıştır. Bu kavramın Tanzimat'tan önceki karşılıkları ilm-i edeb, ----, ---- terimleri idi.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) edeb
B) litterature
C) şiir ve inşa
D) sanat
E) belâgat

3. "Sanat" kavramıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sanat güzel, etkili, özgün eserlerin toplamıdır.
B) Sanat, duygu ve düşünceleri dile getirme yoludur.
C) Sanatın kolları dramatik, fonetik, plastik sanatlardır.
D) Bir meslek dalıdır, ustanın becerisine dayalı kazanç vardır.
E) Sanatın amacı estetik değer yaratmaktır, bunu yeniden insanlığa sunmaktır.

4. Güzel sanatlar üretiminde kullanılan malzemenin özelliğine göre geleneksel olarak bir sınıflandırmaya tabi tutulmuşlardır. Bunlar görsel, işitsel ve dramatik sanatlardır.

- I. Edebiyat
II. Resim
III. Müzik
IV. Tiyatro
V. Bale

Numaralanmış sanat dalları bu sınıflandırmaya göre ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Kurgusal bir dünya ekseninde şekillendirilmiş çok çeşitli yorumlara imkân veren ve nice beyin ve ruh sancılarının eseri olan bir içerik; bu içeriğin en güzel ve en etkili biçimde sunulmasını üstlenmiş ve dil zevki imbiğinden sabırla damıtılarak elde edilmiş bir edebî dil; içerik-dil ikilisinin ferdî ve orijinal kompozisyonundan teşekkül etmiş bir yapı; bunlar ve bunların dışındaki daha pek çok unsurun birbirleriyle birlik ve bütünlük prensibi dâhilindeki çok yönlü ilişkileri ve edebîlik potası içindeki sentezinden meydana gelmiş bir üslup çerçevesinde teşekkül etmiş karmaşık ama estetik bir terkiptir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgi verilmiştir?

- A) Sanat B) Edebiyat C) Zanaat
D) Felsefe E) Bilim

6. I. Sanat dalında üretilen eserlerin yapı, biçim ve içerik özelliklerinin, ortaya çıkış koşullarının, yazarların eser ve okur karşısındaki, okurun eser karşısındaki tavrının ve edebiyat alanının diğer sanat ve bilim dalları ile ilişkilerinin belirli yöntemlerle incelenip araştırıldığı bilim dalının adıdır.
II. Duygu, düşünce ve hayallerin okuyucuda heyecan, hayranlık ve estetik zevk uyandıracak şekilde dil aracılığıyla ifade edilmesi sanatıdır.
III. Malzemesi dil, kaynağı yaşantılar ve hayal gücü olan bir yaratıcılık, başka bir deyişle bir sanat dalıdır.

Numaralanmış cümlelerden hangileri "Edebiyat nedir?" sorusunun cevabıdır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Aşağıdakilerden hangisinde sanatın tanımı yapılmamıştır?

- A) Bir duygu veya düşüncenin maddî bir malzemeden veya sestem veya sözden faydalanmak suretiyle heyecan ve hayranlık uyandıracak şekilde ifadesidir.
- B) Hayatı anlayan zekânın, onu en ilgi çekici, en güzel şekillere sokmasıdır.
- C) Dinleyen ve görende estetik bir zevk ve heyecan yaratan, gerçekliği sembolik ve karşılıksız bir şekilde taklit ve ifade eden eser ve hareketlerdir.
- D) İnsanın kendisine karşın yarattığı ikinci bir doğadır; her şeyden önce insanın var olana bir karşı çıkışı, varlığa bir meydan okumasıdır.
- E) Okuyana estetik bir tat vermek amacıyla yazılan olan ya da böyle bir amacı bulunmasa bile, biçimsel özellikleriyle bu düzeye ulaşabilen bütün yazılı yapıtlardır.

8. Toplumun oluşum, işleyiş ve gelişim yasalarını inceleyen bilim dalına denir. Başka bir söyleyişle bu bilim; insanların yaşayışlarını, bu yaşayışları düzenleyen ve yöneten yasaları araştıran, inceleyen bir bilim dalıdır. Bu bilim dalı "dil, din, ahlak, gelenek, görenek, kültür, uygarlık, millet" gibi düşünce ve kavramların önem ve etkinlik kazanmasına, değerlendirilmesine yardımcı olur.

Bu parçada bilgi verilen, edebiyatla ilişkisi bulunan bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarih B) Coğrafya C) Felsefe
D) Sosyoloji E) Psikoloji

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler	Anlatmaya Bağlı Metinler	Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler
Fıkra	----	Hatıra
----	Fabl	----
Deneme	Roman	Gezi Yazısı

Bu tabloda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hikâye - Sohbet - Biyografi
B) Makale - Masal - Günlük
C) Eleştiri - Mektup - Efsane
D) Otobiyografi - Halk Hikâyesi - Röportaj
E) Haber Yazısı - Söyleşi - Anı

10. Edebî metinlerle tarih biliminin karşılaştırıldığı aşağıdaki tablonun hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

	Edebî Metinler	Tarih Bilimi
A)	Edebî metinler gerçek bir olaya dayansa da temelde kurgusaldır.	İnsanlığın toplumsal, kültürel, ekonomik gelişmesini belgelere dayanarak anlatır.
B)	Onu ortaya koyan kişinin ya da toplumun duygularını, düşüncelerini, hayallerini, özelemlerini yansıtır.	Bu metinlerde gerçek dışı unsurlara rastlanmaz; hayaller, duygular, özelemler, hisler yer almaz.
C)	İçinde gerçek olmayan hatta akıl dışı unsurlar barındırabilir.	Metinlerde bireysel veya toplumsal yaratıcılık aranmaz.
D)	Ortaya konduğu dönemin bakış açısını ve özelliklerini yansıtır.	Hiçbir şeyi değiştirmez, var olanı ortaya koymaya çalışır.
E)	Bilim adamı metinleri oluştururken işin içine kendi duygularını, hayallerini katmaz.	Bir olay anlatılırken anlatıcının duyguları, sevgileri hatta hayalleri işin içine girer.

11. Şairin elli yıl boyunca gezdiği İstanbul, Kafkasya, Suriye, Avusturya, İran, Mısır, Balkanlar vb. yerleri anlattığı gezi türündeki eseridir. Eserde farklı yörelere ait yaşam biçimleri, davranışlar, maddi ve manevi kültür unsurları geniş yer tutmuştur. Evliya Çelebi; eserde açık, anlaşılır, yalın bir dil kullanılmış fakat yer yer abartılı bir anlatıma da başvurmuştur. Halkın kullandığı deyimlere de eserde çok fazla rastlanmaktadır.

Bu parçada sözü edilen eser edebiyatın hangi bilim dallarıyla ilişkisini gösterir?

- A) Tarih - sosyoloji B) Felsefe - psikoloji
C) Coğrafya - sosyoloji D) Sosyoloji - psikoloji
E) Psikoloji - tarih

12. Auguste Rodin, dünyayı anlamak ve anlatmak isteyen bir düşünce çabası olarak tanımlar. Tolstoy'un ---- tanımı ise şöyledir: "İnsanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da duyabilmesi için hareket, çizgi, renk, ses ya da sözcüklerde belirlenmiş biçimler aracılığı ile onlara aktarmasıdır."

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) sanat B) edebiyat C) zanaat
D) şiir E) metin

1. William Turner'ın doğanın dört elementini tuval üzerinde gösterişi, akıllara durgunluk verecek cinstendir. Toprağın sınırları, su ve havanın karışması uğruna silinirken hepsi dördüncü element olan ateşin ışığı ile çevrilir. Suyun farklı hâllerinin bir ışık çemberinde birleştiği görülür. Alexander Humbolt'a göre, doğanın büyüklü resmi, ressamın elinde, yazılı çalışmalarda olduğu gibi, az sayıda ve basit izlerle kendini gösterir. Edebiyat ve resim, bilim insanlarına sentez yapmayı gösteren öğelerdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu türde yazılan metinlerin özelliklerinden biri olamaz?

- A) Yazılış amacı, okuyucuya bilgi vermek, öğretmektir.
B) Yazar, hedeflediği amaç doğrultusunda dilin bilinen kurallarının dışına çıkmaz.
C) Sözcükler genellikle gerçek anlamlarında kullanılır ve somut, nesnel bir anlatım görülür.
D) Dil; göndergesel, alıcıyı harekete geçirme ve dil ötesi işlevlerinde kullanılır.
E) Anlatılanlar gerçek hayatla ilişkilendirilebilir ancak kurgusal bir yanı vardır.

2. Tarık Buğra edebiyat dünyasına her ne kadar hikâyeleriyle girse de romancı kimliğiyle öne çıkmıştır. *Küçük Ağa*'da Tarık Buğra, Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'yu, onun bağrından çıkan, onu çok iyi tanıyan ve ona karşı kalbi sevgi dolu bir yazarın bakış açısıyla anlatmıştır. O, büyük bir imparatorluğun acı sonunu ve onun küçük bir sembolü diyebileceğimiz bir Anadolu kasabasını ve çevresini, orada yaşanan dramatik ve trajik olayları, gerçeğe uygun bir şekilde dile getirmiştir. *Küçük Ağa*'yı Millî Mücadele'yi konu edinen diğer romanlardan ayıran önemli özelliklerinden biri de budur. Tarık Buğra'nın kendi deyişiyle *Küçük Ağa*, destanlara yakışır bir konuyu ele almaya rağmen, destan değil, gerçekliği anlatan bir romandır.

Bu parçaya göre yazarın, eserini yazarken aşağıdaki bilim dallarının hangisinden yararlandığı söylenebilir?

- A) Tarih
B) Coğrafya
C) Felsefe
D) Sosyoloji
E) Psikoloji

3. I. Dere boyunca, iki dağın gittikçe sıkışan yamaçları arasında, yeniden çıkmaya başladık. Membaa yaklaştıkça dere artık akıyor, çağlayanlar şeridi hâlinde, bir kayadan bir kayaya sığıyordu. Suyu aralarına alan kayalar bir yerde daralıp birbirlerine iki adım kadar yaklaşmışlardı; olanca hızlarıyla gelip bu cendereye giren sular, beş altı metre uzunluğundaki dar boğazdan görülmedik bir hız ve süratle ve simsiyah bir renk alarak geçiyorlar, kurtulduktan sonra da kumlu ve çakıllı yataklarına serilip beyaz kabarcıklı kahkahalar atarak fıkırdıyorlardı.
- II. Bütün sanatların kullandıkları malzemeler farklı olmasına rağmen ortak özellikleri vardır. Sanat, insanla doğadaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişkisidir. Bu ilişkiyi oluşturan üç aşama vardır: Birinci aşamada sanatçı olan kişi doğadaki maddi özellikleri algılar, ikinci aşamada bu algılar estetik amaçlar göz önünde tutularak hoşagiden biçimlere ve kalıplara dökülür. Son aşamada ise sanatçıda daha önceden var olan duygu ve heyecan durumlarına yeni algılar uydurulur.

Numaralanmış metinler karşılaştırdığı aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yanlışlık olduğu söylenebilir?

- A) I. metin edebî, II. parça öğretici metinden alınmıştır.
B) I. metnin yazıldığı türlerde kelimeler genellikle mecaz anlamda kullanılır.
C) II. metnin yazıldığı türlerde süslü, sanatlı bir dil kullanılır.
D) II. metnin yazıldığı türlerde genellikle açıklayıcı anlatım kullanılır.
E) I. metnin yazıldığı türlerde amaç okurda estetik zevk uyandırmaktır.

4. **Aşağıdakilerden hangisi edebî metinlerin özelliklerinden biri değildir?**

- A) Bir tasarım yani yaratıcı hayal gücüyle ortaya çıkar.
B) En temel işlevi, insanda estetik bir duygu ve haz oluşturmaktır.
C) Amacı doğru ve yararlı bilgiler değil, güzellik sunmaktır.
D) Anlam kesin ve nettir, her okuyan aynı şeyi anlar.
E) Özgün ve etkileyici bir özelliğe sahip olmayı gerektirir.

5. (I) Belli bir sanat endişesi ve yeteneğine sahip yazarların kaleminden çıkan edebî eserler, diğer amaçlarının yanında, güzellik ve okuyucuya estetik haz verme amacıyla kaleme alınırlar. (II) Onlarda dil, olabildiğince kusursuz ve hatasız bir biçimde kullanılır. (III) Kelimeler genellikle mecaz anlamlarında kullanılır. (IV) Benzetme, istiare, tezat, kinaye gibi çeşitli edebiyat sanatlarına yer verilmeden oluşturulur. (V) Bir başka ifadeyle edebiyat eserinde dil, günlük ve ilmî dille aynı kaynaktan beslenmesine veya aynı dil unsurlarını kullanmasına rağmen, onlardan bir hayli farklı ve başka bir dildir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisi edebî metinlerin özelliklerinden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Sanat yapıtının yeniden değerlendirildiği her seferde sonuçlarının farklı olması, sanatın doğasında olan bir şeydir. Bugün sanat yapıtı kavramının içeriği çok genişlediğinden, sınırlarını belirlemek gittikçe zorlaşmaktadır. Dolayısıyla bu geniş yelpazede alımlayıcının, üretilenleri anlamada yaşadığı zorluk anlaşılabilir bir şeydir. Sanatı değerlendirmede tarihsel süreçte oluşan farklı görüşler, çok değişik değerlendirme ilkelerine göre düzenlenebilir.
- II. Aşağılarda kalan derenin uğultusu rüzgârın esişine göre azalıp çoğalarak bize kadar geliyor, çamların mırıltısına karışıyordu. Baygın bir kekik ve çam kokusu ortalığı doldurmuştu. Kız elini yanına uzatarak yerden kuru bir kozalak aldı, parmaklarıyla onun dişlerini büküp kırmaya başladı. Sonra başını bana çevirdi, elinde ufaladığı kozalağın çıtırtılarına karışan hafif bir sesle yeniden anlatmaya başladı.
- III. Belirli bir kahramanlık ve yaş sonucu isim almanın detaylarını aslında hepimiz biliyoruz; özellikle Dede Korkut Masalları'nda geçen isim koyma ritüelleri, Oğuz Kağan Destanı'ndaki törenler hepimizin belleğinde az çok yer etmiştir. Aksakallı dervişlerin, toplumda önemli yere sahip kişilerin ve şamanların bebeğe isim takmalarının yanında çocuğun Tanrı'dan, annesinden isim dilemesi de metinlerde geçer.

Numaralanmış parçalardan hangileri edebî metinden alınmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Aşağıdaki cümleler "Doğru (D) / Yanlış (Y)" şeklinde değerlendirilirken hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Öğretici nesirdeki asıl amaç öncelikle anlaşılır olmaktır. Bu amacın dile yansıyan sonucu yalınlık ve açıklıktır. (D)
B) Edebî dil, dilin alelâde bir iletişim "vasıta"sı olmaktan çıkarılıp "amaç" seviyesine yükseltilmesi ve sanat objesine dönüştürülmesi ile elde edilir. (Y)
C) Bir sanat değeri taşıyan, kişide bir güzellik duygusuyla heyecan uyandırmayı amaçlayan metinlere edebî metin denir. (D)
D) Öğretici metnin yazılış amacı, okuyucuda bir heyecan veya estetik zevk uyandırmak, sanat yapmaktır. (Y)
E) Edebî metinlerde bir anlam değil okuyan kişiye, zamana ve mekâna göre değişen birçok anlam vardır. (D)

8. Aşağıdakilerden hangisi öğretici metinlerin özelliklerinden biri değildir?

- A) Yazılış amacı, okuyucuya bilgi vermek, bir şeyler öğretmektir.
B) Yazar, hedeflediği amaç doğrultusunda dilin bilinen kurallarının dışına çıkmaz.
C) Sözcükler genellikle gerçek anlamlarında kullanılır ve somut, nesnel bir anlatım görülür.
D) Dil; göndergesel, alıcıyı harekete geçirme ve dil ötesi işlevlerinde kullanılır.
E) Benzetme, istiare, tezat, mecaz, kinaye gibi çeşitli edebiyat sanatlarına sıkça yer verilir.

- 9.

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler	Anlatmaya Bağlı Metinler	Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler
Deneme	Hikâye	Günlük
Makale	----	----
----	Roman	Gezi Yazısı

Bu tabloda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hikâye - Sohbet - Biyografi
B) Fıkra - Mesnevi - Hatıra
C) Eleştiri - Mektup - Efsane
D) Otobiyografi - Halk Hikâyesi - Röportaj
E) Haber Yazısı - Söyleşi - Anı

1. Aşağıdaki parçalardan hangisi sanatsal metinlerden alınmış olamaz?

- A) Hacivat – Karagöz'üm hoş geldin!
Karagöz – Hoş bulduk Hacı Cavcav, hoş bulduk! Ver elini öpeyim!
Hacivat – Efendim, bu ne el öpmesi?
Karagöz – Pataklarım ha, öğrenemedin mi? Bayramlaşma el öpmesi tabi...
Hacivat – Tamam, biliyorum da bayramın daha ilk gününde bu kaçınıcı bayramlaşma?
Karagöz – Köftehor, kaçınıcı olursa olsun, bayramlaşma kötü mü?
- B) Günlerce yürümüş yürümüşler, sonunda bir kervan yolu üzerinde başlık bahçelik bir yere gelmişler. Bahçe sahibini bularak bu bahçelerde bahçivanlık yapmak istediklerini bildirmişler. Buradaki bahçelere bakarak yaşantılarını devam ettirmişler. Böylece çalışıp gidiyorlarmış ama içlerindeki üzüntü de devam ediyormuş. Geçirdikleri mutlu günleri öz-lüyorlarmış.
- C) On beş günden beri köyden köye dolaşıyoruz. Bu köy-lerin her biri, öbüründen daha hüznüldür. Yorgunluk bir taraftan, gönlümüzdeki hüznün öbür taraftan, âdeta nihayeti yok bir gurbet ve sürgün yolunda gibiyiz. Eski hayatımız, arkamızda bıraktığımız alışkanlıklar, ilişkiler bize bir başka asra ait efsaneler şeklinde görünüyor.
- D) İnsanı diğer canlı varlıklardan ayıran en temel özellik-lerin başında konuşma yeteneği gelir. Bu yetenek hem bireyin hem de sosyal hayatın gelişmesine hizmet eder. Bu çerçevede dilin temel varlık sebebi, insanlar arası iletişimi sağlamaktır. Dilin bunun dışında bireysel ve toplumsal pek çok işlevi daha vardır. Bunların başında da insanın hem bireysel hem de sosyal bakımdan gelişme-sinin temel dinamiklerinden birisi olması gelir.
- E) Çözülen bir demetten indiler birer birer
Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun
Tutulmuş ruhlarına bir damla gözyaşını sun
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler

2. • Serinin 6. romanı, TBMM'nin açılmasıyla birlikte düzenli ordunun kurulmasını ve Kurtuluş Savaşı mücadelesini ele alan *Allah'ın Süngüleri: Reis Paşa*'dır. Attila İlhan'ın 1920 ve 1921 yıllarındaki İstanbul'u, Anadolu'yu anlattığı Allah'ın Süngüleri adlı romanı belirli bir tarih altyapısına sahip olunarak okunduğu takdirde anlam kazanmaktadır. Tarih kitaplarından aşına olunan İsmet İnönü, Mareşal Fevzi Çakmak, Halide Edip Adivar, Yunus Nadi, Çerkez Ethem gibi şahsiyetler ve onlarla alakalı o yıllara ait hadiseler özenle seçilmiştir.
- *Mahur Beste* romanı, Eyyubi Ebubekir Ağa'ya ithaf olunmuştur. Eyyubi Bekir Ağa'nın da Mahur makamında bir bestesi bulunmaktadır. Bu nedenle ilk bakışta Ahmet Hamdi'nin bu besteden etkilenmiş olduğu düşünülmektedir. *Mahur Beste*'de Tanpınar'ın diğer eserlerinde de görülen medeniyet meselesi büyük bir ağırlıkla ele alınır. Tanzimat sonrasında toplum hayatımızın her yönüne yansıyan değişim ve başkalaşımın yansıtıldığı ve her fırsatta tartışıldığı bir roman özelliğindedir.
- *Türk Prensesi Nilgün, Mapa Melikesi Nilgün ve Nilgün'ün Sonu* adıyla yayımlanan bir üçleme... Türkçenin olanakları en güzel bir biçimde kullanılarak yazılan romanda Nilgün çevresinde, yedi yıl boyunca inişli çıkışlı, ayrılıp kavuşmalı derin bir aşkı Afrika ve Hindistan limanlarının, Uzakdoğu adalarının egzotik güzellikleri, renkleri, ışıkları, günbatımı manzaralarıyla, çiçeklerinin, meyvelerinin kokuları, tatlılarıyla bir ressam-yazarın kaleminden aktarılıyor.
- Ruhsal tahlillerin oldukça başarılı kullanıldığı bir eserdir. Kitap, iki üniversite öğrencisi olan Ömer ve Nihat'ın vapurda konuşurlarken Ömer'in birkaç sıra öndeki kanepelerden birinde oturan güzel bir genç kıızı fark etmesiyle başlar. Bu sırada da vapur iskeleye yanaşır. Ömer kıızı gözden kaybetmemek için gözlerini ondan ayırmadan ilerlemeye başlar.

Bu metinler aşağıdaki bilim dallarından hangisiyle ilişkilendirilemez?

- A) Tarih B) Coğrafya C) Felsefe
D) Halk bilim E) Psikoloji

3. Her dilin sahip olduğu anlam, ses, yapı ve mantık dokusu, o dili konuşan millete aittir. Yüzyıllar boyunca bu dili işleyen, geliştirip zenginleştiren millet, kendi tarihini ve kimliğini diline yükler. Çoğu zaman değişik sayıdaki seslerden teşekkül etmiş basit anlamlı birlikler olarak gördüğümüz kelimeler, gerçekte o kelimelere hayat veren milletin kültür atomcuklarıdır. Her birinin içinde de o milletin kültürüne ait değerler saklıdır. Zevklerimiz, ihtiraslarımız, hüznlerimiz, sevinçlerimiz, ideallerimiz, inançlarımız, dünya görüşümüz ve hayatımız, zamanla kelimelerin anlam, duygu, çağırışım ve ses dünyasına siner.

Bu parçaya göre bir dilin gelişimine aşağıdakilerden hangisinin katkısının daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Tarih B) Edebiyat C) Felsefe
D) Sosyoloji E) Bilim

4. Güzeli ve güzeli algılama yeterliliğini çeşitli yönlerden irdeleyen Kant'a göre, sanat yapıtının yaratımında ve alımlanımında belirleyici olan beğeni yargısı katıksızdır, arıdır. Örneğin, "Çiçekler, özgür doğa güzellikleridir." Bu aydınlanma filozofunun bir başka belirlemesi, sanat ve amaç ilişkisi üzerinedir. Kant bu konuda şunları yazar: "Çeşitli olanın bütünleştirilmesi ile ilişkilendirilmeyen hiçbir mükemmellik, hiçbir amaçsallık bu yargının temelini koyulmaz."

Bu parçada edebiyatla hangi bilim dalı arasındaki ilişki anlatılmaya çalışılmıştır?

- A) Tarih B) Coğrafya C) Felsefe
D) Sosyoloji E) Psikoloji

5. (I) Bilimsel nesir, açık ve yalındır; ayrıca içerdiği bilgiyi açıklayıcı ve öğreticiliği esas alır. (II) Amacı, işaret edenle edilen arasında tam bir uygunluk kurmaktır. (III) Bu sebeple okuyucunun dikkatini kendi üzerine çekmeden işaret ettiği şeye, açık ve kesin bir biçimde götürür. (IV) Kelimeler bütünüyle mecaz anlamlarında kullanılır, ayrıca ilim dilinin kendine has "terim"leri mevcuttur. (V) Nesir metni bu terimler ekseninde vücut bulur, dolayısıyla ilim dili matematik ve sembolik mantık gibi, bir işaretler sistemi olma ve evrenselleşme eğilimi gösterir.

Öğretici metinlerle ilgili bilgi verilen bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6 ve 7. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Tabletlerin, bilgisayarların ve akıllı telefonların artık kültürümüzün ve günlük yaşantımızın bir parçası olduğu gerçekliğini ifade etsek de bu teknolojilerin etkileri ve zararları hakkında da gerçekçi olmalıyız. Özellikle çocukların erken yaşlarda bu medya araçları ile doğru etkileşime geçmeleri oldukça önemlidir. Aile bireyleriyle görüntülü görüşmeler yapmak, birlikte bilim videoları seyretmek, beraber müzik dinleyip dans etmek, yeni yemek tariflerine ve yaratıcı fikirlerle göz atmak bu teknolojilerin aile bağlarını güçlendirecek şekilde faydalı kullanımlarına birkaç örnek olabilir. Eğer bu cihazları kullanıyorsanız uygulama mağazalarında yüzlerce eğitim uygulaması olduğunu da muhtemelen fark etmişsinizdir. Her ne kadar uygulama mağazalarındaki bu uygulamalar eğitim kategorisinde olsa da çoğu uygulamanın alanında uzman eğitimciler tarafından hazırlanmadığını kolaylıkla söyleyebiliriz.

6. **Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?**

- A) Gazete çevresinde gelişen metinler
B) Anlatmaya bağlı metinler
C) Kişisel hayatı konu alan metinler
D) Göstermeye bağlı metinler
E) Coşku ve heyecanı dile getiren metinler

7. **Bu parçanın alındığı metin türü ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

- A) Yazılış amacı, okuyucuda bir heyecan veya estetik zevk uyandırmak, sanat yapmaktır.
B) Anlatılanlar gerçek hayatla ilişkilendirilebilir ancak kurgusal bir yanı vardır.
C) Estetik bir amaçla metni oluşturduğu için dilin özelliklerinden sapmalar görülür.
D) Sözcükler mecaz anlamlarında da kullanılır ve soyut bir anlatım görülür.
E) Verilen bilgiler, yapılan açıklamalar örneklerle, tanımlarla pekiştirilir.

İLETİŞİM DİL VE KÜLTÜR

İLETİŞİM

- İletişim, karşılıklı iletmek anlamına gelip insanlar arasında gerçekleşen duygu, düşünce ve bilgi alışverişidir.
- İletişim, özeldir ve karşılıklıdır.
- İletişimin düşünce ve bilgi yönü konuşmayla duygu yönü ise gülümseme, susma, ağlama şeklinde gerçekleşir.
- Resim, kitap, gazete, sinema, heykel ve mimariyle de iletişim gerçekleşebilir.
- İnsanlar, tarih boyunca duman, mektup, tebrik kartı, kuş, ıslık, trafik işaret ve levhaları, internet gibi değişik araçları kullanarak da iletişim kurmuşlardır.

İLETİŞİMİN ÖGELERİ

- 1. Gönderici (kaynak kişi):** İletişimin ögeleri arasında en önemli olanıdır. İletiyi hazırlayan, gönderen kişidir. Çünkü gönderici olmadan iletişim olmaz. Gönderici ben veya biz ile karşımıza çıkar. Sınıf ortamında ders anlatan öğretmen gönderici rolündedir.
- 2. Alıcı (okur, dinleyici):** Göndericinin hedef kitesidir. Göndericinin mesajını alıp çözen kişi veya kişilerdir. Sınıf ortamında öğrenci alıcı, dinleyici konumundadır.
- 3. İleti (mesaj):** Kaynak kişinin alıcıya aktardığı duygu ve düşüncelerdir. Sınıf ortamında dersin konusu, asıl anlatılmak istenen duygu veya düşünce iletiyi oluşturur.
- 4. Kanal (araç):** Kanal, iletinin kullandığı araçtır. Ses dalgaları, video, internet, gazete, dergi, kitap, SMS, mail, televizyon, faks, telgraf gibi araçlar iletişimde kanal görevindedir. Sınıf ortamında öğretmenin sesi kanal görevindedir.
- 5. Bağlam (ortam):** İletişimin gerçekleştiği ortam, mekândır. Sınıflar, miting alanları, konferans salonları birer bağlamdır.
- 6. Dönüt (geri bildirim):** Alıcının iletiyi aldıktan sonra, göndericiye verdiği cevaba denir. İletişimde her şey bir dönütü gerçekleştirmek için yapılır. Diğer ögelerde amaç bir sonuç elde etmektir.

- Gönderici:** Müşteri
Alıcı: Müşteri hizmetleri
İleti: İade talebi hakkında bilgi
Kanal: İnternet
Bağlam: Canlı destek programı
Dönüt: Müşteri hizmetlerinin verdiği bilgi

KONUŞMA DİLİ VE YAZI DİLİ

Kelime dağarcığı yazı diline göre sınırlı olan ve günlük hayatta kullanılan doğal dile konuşma dili denir.

Bir ülkede resmi dil olarak kabul edilen ve her alanda aynı kurallarla kullanılan dile yazı dili denir.

Konuşma Dili ve Yazı Dili Arasındaki Farklar

- Bir ülkede bir yazı dili varken birden fazla konuşma dili vardır.
- Konuşma dili doğaldır, yazı dili yapma bir dildir.
- Yazı dilinde kurallar varken konuşma dilinde yoktur.
- Yazı dilinin kullanım sahası, konuşma diline göre daha geniştir.
- Konuşma dili günlük hayatta farklılık gösterirken yazı dili göstermez.

DİLİN KULLANIMDAN DOĞAN TÜRLERİ

Bir dilin kullanımında, bölgesel ve kültürel farklılıklar sonucu, dil içindeki çeşitlenmelerle ağız, şive ve lehçe oluşur. Dilin belirli çevrelerdeki özel kullanımıyla da argo ve jargon oluşur.

Ağız: Bir dilin bir ülke sınırları içindeki farklı yerleşim bölgelerinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılaşan konuşma biçimidir. Kayseri ağızı, Erzurum ağızı, Trakya ağızı...

Örnek: Beni bak gıı, n'apıp durun? (Bana bak kız, ne yapıyor sun?) (Ege ağızı)

Şive: Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır. Şiveler; bir milletin tarihî, siyasi, sosyal ve kültürel nedenlerle farklı yurt coğrafyalarına dağılmasıyla ortaya çıkar. Azeri Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkmen Türkçesi vb. Şiveler arasındaki ses, şekil ve kelime farklılıkları anlaşmayı engelleyecek kadar derin değildir.

Örnek: Neçe yaşın var? (Kaç yaşındasın?) (Azeri şivesi)

Lehçe: Bir dilin, tarihî gelişimi içinde yazılı kaynaklarla izlenemeyen dönemlerinde ayrılmış kollarıdır. Türk dilinin Çuvaş lehçesi ve Yakut lehçesi gibi. Lehçeler arasındaki ses, şekil ve kelime farklılıkları anlaşmayı güçleştirecek kadar derindir. Bu durum daha çok tarihî, siyasi ve coğrafi nedenlerden kaynaklanır.

Örnek: En ubayın han-na üöreneriy? (Senin ağabeyin nerede okuyor?) (Yakut lehçesi)

Argo: Ortak dilden ayrı olarak belirli toplulukların ses, yapı, söz dizimi ve anlam bakımından farklılık gösteren dili veya kelime dağarcığıdır. Farklı bir anlaşma biçimi sağlamak üzere oluşturulur. Argo oluşturulurken ortak dildeki kelimelere özel anlamlar verilir, bazı kelimelerde değişiklik yapılır; dilin lehçelerinden, eskimiş öğelerinden ve yabancı kelimelerden yararlanır. Argo, çoğunlukla kaba bir söyleyiş özelliği gösterir.

Örnek: Canına yandığımın dünyası, yüzüme bir gülmedi gitti.
Cart curtla karşılardakini kıştırırlarsa bir de keyifle babalanırlar.

Jargon: Aynı meslek veya topluluaktaki insanların ortak dilden ayrı olarak kullandıkları özel dil veya söz dağarcığıdır.

Örnek: "Hasta dün gece eks oldu." cümlesindeki "eks olmak" ifadesi bir tıp jargonudur.

Standart (Ölçütlü) Dil: Bir dili toplum olarak konuşan ve yazarların hep birlikte uydukları, ağız özelliklerinden arındırılmış, belirli ölçü ve kurallara bağlı ortak dildir. Bir milletin yazılı kültürünün oluşmasında dilde anlaşma ve birlik sağlanması gerekir. Bunun için dildeki ağızlardan yaygın ve işlenmiş olan ortak kültür dili durumuna gelir. Standart dilin kuralları yazım kılavuzlarında ve sözlüklerde belirtilir. Standart Türkçe, İstanbul Türkçesi esas alınarak biçimlendirilmiş olan konuşma ve yazı dilidir.

Ağız, Şive, Lehçe ve Aralarındaki Farklar

- Haritayı göz önünde canlandırarak konuyu daha iyi öğrenmiş olacağız.
- Ağız; bir ülkenin haritasıyla ilgilidir. Yani ülke sınırlarıyla ilgilidir. Erzurum ağızı, Gaziantep ağızı, Aksaray ağızı gibi... Ağız, sadece söyleyişte farklıdır, yazıya geçirildiğinde bu özellik kaybolur.
- Şivede ise ülke sınırları dışına çıkılır. Ülkeler esas alınır. Ağızda şehirlere bakılırken şivede ülkelere bakılır.
- Lehçe ise dilden ses, şekil ve kelime olarak çok büyük bir farklılığı barındırır. Türkçe için sadece iki lehçe söz konusuken şive ve ağız da onlarca örnek söz konusudur.

HEYDER BABA'YA SELAM

Heyder Baba, ıldırımlar şakanda,
Seller, sular şakkıldayıb akanda,
Kızlar ona saf bağlayıb bakanda,
Selâm olsun şevkatize, elize,
Menim de bir adım gelsin dilize.

Heyder Baba, kehlüklerin uçanda,
Göl dibinden dovşan kalkıb, kaçanda,
Bahçaların çiçeklenib açanda,
Bizden de bir mümkün olsa, yâd ele,
Açılmayan ürekleri şâd ele.

...

ŞEHİRİYAR

1. Aşağıdakilerden hangisi, edebî metnin temel özelliklerinden biri değildir?

- A) Edebî metin, belli bir sanat endişesi ve yeteneğine sahip yazarların kaleminde hayat bulur.
- B) Edebî metin, okuyucuyu bilgilendirme ve eğitmeyi amaçlar.
- C) Edebî metinde dil, olabildiğince kusursuz ve hatasız bir biçimde kullanılır.
- D) Edebî metinde kelimeler daha çok yan anlamlarında kullanılır.
- E) Edebî metin, benzetme, istiare, tezat, mecaz, kinaye gibi çeşitli sanatlarla sahiptir.

2. Yahya Kemal Türkçesi ne bir tesadüfün, ne de moda hareketlerle müşterek bir dil cereyanının eseridir. Şair, Türkçenin Türkiye topraklarındaki güzelleşmesi tarihini adım adım takip ederek, milletimizin asırlar boyunca bu lisanla verdiği güzelikteki sırları araştırmış, bulmuş ve onu terennüm etmiştir. Batı şiir lisanlarının kendi millî dehalari içinde asırlarca nasıl işlendiğini görüp, aynı ses ve söyleyiş üstünlüğünü Türkçeye de vermek için gereken yolları araştırmaktan doğan bu netice, şairin kendi dil ve sanat sevgisiyle kendi gayretiyle ve kendi lisan felsefesiyle elde edilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçanın alındığı metinlerin temel özelliklerinden biri değildir?

- A) Açık, yalın ve anlaşılır olmak
- B) İçerdiği bildiriye okuyucuya aktarmayı amaçlamak
- C) Dili doğru ve kusursuz biçimde kullanmak
- D) Kelimeleri daha çok yan anlamlarında kullanmak
- E) Edebî sanat uzak olmak

3. Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır. Bir milletin tarihî, siyasi, sosyal ve kültürel nedenlerle farklı yurt coğrafyalarına dağılmasıyla ortaya çıkar. Azeri Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkmen Türkçesi vb. arasındaki ses, şekil ve kelime farklılıkları anlaşmayı engelleyecek kadar derin değildir.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilgili bilgi verilmiştir?

- A) Lehçe
- B) Şive
- C) Ağız
- D) Argo
- E) Jargon

4. İki iki buçuk metre çapında bir borudan fırlıyormuş gibi bol ve coşkun akan sular, bembeyaz bir kayaya varınca birdenbire boşlukla karşılaşıyor; bir an, bir küçük an sanki duralıyor, sonra geldiklerinden daha müthiş bir hızla derin bir çukura, sade köpük hâlinde dökülüyordu. Orada bir müddet kaynaşiyor ve çalkalana çalkalana sağa kıvrılıp, beyaz taşlar üzerinde sekerek, yollarına devam ediyordu. Kenara kadar sokulup aşağıya bakınca insanın yüzünü serin bir buğu sarıyor, ardı arkası kesilmeyen bir gök gürültüsü iki yanda yükselen kayalık dağlarda uğultulu akisler bırakıyordu.

Bu parçanın alındığı metin türü ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İnsanda güzel duygular, hayaller ve zevkler uyandırır.
- B) Ait olduğu toplumun sosyal ve kültürel özelliklerini taşır.
- C) Amacı güzel olanı ortaya koymak estetik zevk yaratmaktır.
- D) Hayatın gerçeklerini, tarihi olayları, felsefi düşünceleri ve bilimsel gerçekleri anlatır.
- E) Çağırışım ve duygu yoğunluğu anlamına gelen yan anlam bakımından zengindir.

5. Ortak dilin dışında, daha çok küçük gruplar arasında kullanılan söz ve söyleyişlerden oluşan özel dildir. Diğer bir ifadeyle toplumun belli bir çevresi tarafından kullanılan kendine has sözcük ve deyimleri bulunan özel bir dildir. Genel olarak var olan sözcüklere yeni anlamlar yüklenmesiyle oluşturulmuştur. Örneğin; "ayvayı yemek" zor duruma düşmek anlamında kullanılan bir deyiştir.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilgili bilgi verilmiştir?

- A) Lehçe
- B) Jargon
- C) Ağız
- D) Argo
- E) Şive

6. Yazı dili ile konuşma dilinin karşılaştırıldığı aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yanlışlık vardır?

- A) Yazı dili, ortak özelliklere; konuşma dili, bölgesel özelliklere sahiptir.
- B) Yazı dili, kurallar çerçevesinde şekillenirken konuşma dilinde kurallar esas alınmaz.
- C) Yazı dili, resmî özellik taşır; konuşma dilinin resmi olma zorunluluğu yoktur.
- D) Yazı dilinde doğallık, kendiliğinden oluşma esastır.
- E) Yazı dili, öğrenmeyle; konuşma dili, daha çok farkına varılmadan çevreden edinilir.

7. Toprak sözü yörük içinde çok eskidir. Sen, dünyada bile yoktun. Bu iş üstüne destanlar söylenmiş, türküler yakılmıştır. Ben, cahil bir kadını. Emme ırakmetli babandan çok, pek çok iş öğrendim. Baban gelmiş geçmiş yörüklerin en okumuş, en aklikerik kişiydi. Nur içinde yatsın; onu Koca Yörük Ali Ağam bile, benim vezirim diye koyacak, oturtacak yer bulamazdı. İşte bu baban, ta Çukurova'dan Aydın'a dek bütün yörük milletinin padişah buyruğuyla olsun, kendi gönüllerinin rızası ile olsun, nasıl topraklanıp yerleştiklerini, sonra da nasıl dikiş tutturamayıp yozduklarını hep bildirdi.

Bir hikâyeden alınan bu parça dilin kullanımdan doğan aşağıdaki farklarından hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Lehçe B) Şive C) Ağız
D) Argo E) Jargon

8. Sertçe baktı babasına. Babasının on sekiz yaşında, küçük bir modeli. Babasını hatırlatan püskül kaşları hırsla çatıldıysa da karşısında oturan ağası masanın altından ayağıyla ayağına gene hafifçe bastı. Ağası ne babasına benziyordu ne de kendine. Uzun boylu kupkuru, kavrulmuş... Saygısı sonsuzdu ona. "Çemkirme babana sakın!" demek istediğini anlamıştı. Anlamıştı ama kendi çemkirmiyor, saygıda kusur etmiyordu da ne oluyordu? Evde anasına "İşler kesatlaştı. Büyük oğlan fazla geliyor, başının çaresine baksın. Evlenip üç çocuk sahibi olmayı nasıl bildiyse karınlarını doyurmayı da bilsin. Ben Cenabı Allah değilim ki rızık vereyim!" diye yollu bağırıp çağırıyor muydu?

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dilin yöresel kullanımlarından yararlanılmıştır.
B) Anlatmaya bağlı metin türlerine örnek gösterilebilir.
C) Sözcükler gerçek anlamlarının dışına çıkılmadan kullanılmıştır.
D) Benzetme ve pekiştirmeden yararlanılmıştır.
E) Olay 3. kişi ağızından anlatılmıştır.

9. "Dil" in millî bir değer olmasıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Dil, ait olduğu milletin ortak hazinesidir.
B) Dil, milletin kültürel değerlerini dünden bugüne taşıyan bir kültür köprüsüdür.
C) Dil, temeli sese dayanan bir iletişim aracıdır.
D) Birey kimliğini, mensubu olduğu milletin dili vasıtasıyla oluşturur.
E) Millet kültürel değerlerini, büyük ölçüde dilinde saklar.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde açıklama yay ayraç içerisinde verilen kavramla uyuşmamaktadır?

- A) İletiyi oluşturan ve bir kanal ile karşı tarafa ulaştıran kişidir. (Gönderici)
B) Göndericinin hedefe ya da alıcıya aktarmak istediği mesajdır. (İleti)
C) İletişimdeki diğer unsurların bir araya geldiği ya da meydana getirdiği ortamdır. (Bağlam)
D) Alıcının iletiyi aldıktan sonra, göndericiye verdiği cevaptır. (Dönüt)
E) Göndericinin mesajını alıp çözen kişi veya kişilerdir. (Kanal)

11. Bir dili toplum olarak konuşan ve yazarların hep birlikte uydukları, ağız özelliklerinden arındırılmış, belirli ölçü ve kurallara bağlı ortak dildir. Bir milletin yazılı kültürünün oluşmasında dilde anlaşma ve birlik sağlanması gerekir. Bunun için dildeki ağızlardan yaygın ve işlenmiş olanı ortak kültür dili durumuna gelir. Bir dilin kuralları yazım kılavuzlarında ve sözlüklerde belirtilir. Türkçe, İstanbul Türkçesi esas alınarak biçimlendirilen olan konuşma ve yazı dilidir.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilgili bilgi verilmiştir?

- A) Lehçe B) Şive C) Ağız
D) Argo E) Standart dil

12. İletişimi başlatan öge ---- diğer bir adıyla göndericidir. Zaten iletişimin olmazsa olmaz 3 unsuru arasında da gönderici bulunmaktadır. Göndericinin hedefe göndermek istediği mesaj ise iletidir. ---- içinde iletişim için kullanılan yoldur diyebiliriz. ---- ise hedefin verdiği tepki, yani mesajı alıp almadığının göstergesi biçiminde ifade edilebilir. Bağlam da iletişimin meydana geldiği ortamdır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) ileti - Kaynak - Belirti
B) dönüt - Gönderici - Alıcı
C) kaynak - Kanal - Dönüt
D) gönderici - Dönüt - Kanal
E) mesaj - Alıcı - Kaynak

1. I. İstanbul'da Sarayburnu sirtlarında kurulan ve yaklaşık 400 yıl Osmanlı Devleti'nin yönetim merkezi olan Topkapı Sarayı, dünyada günümüze gelebilmiş sarayların en eskisi ve genişidir.
- II. Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır!
- III. Fiil anlamı taşıyan ancak fiillerin özelliklerini tam olarak yansıtmayan ve cümlede isim soylu kelimeler gibi görev üstlenen kelimelere fiilimsi denir.
- IV. Artık demir almak günü gelmişse zamandan Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan

Numaralanmış cümlelerden hangileri öğretici metinden alınmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Yine esti Gâvurdağı boranı
Hançer vurup acarladın yarımı
Sana derim Mıstık Paşa öreni
Sana konup göçen beyler nic'oldu
Bu dörtlükte geçen "acarlamak" sözcüğü Çukurova bölgesinde "yenilemek" anlamında kullanılan bir kelimedir.
- Buna göre bu tür kullanımlar aşağıdakilerden hangisine örnek gösterilebilir?**

- A) Argo B) Jargon C) Ağız
D) Lehçe E) Şive

3. I. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan canlı bir varlık, temel bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir antlaşmalar sistemidir.
- II. Karşılıklı iletme anlamına gelip insanlar arasında gerçekleşen duygu, düşünce ve bilgi alışverişidir.
- III. Bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan, gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının topudur.

Numaralanmış cümlelerde tanımı verilen kavramlar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Dil - Şive - Jargon
B) İletişim - Argo - Lehçe
C) Dil - Şive - Ağız
D) Kültür - Dil - İletişim
E) Dil - İletişim - Kültür

4. **Aşağıdakilerden hangisi dilin toplumsal işlevlerinden biri değildir?**

- A) Dil, toplumu oluşturan bireyler arasında iletişimi sağlar.
B) Dil, toplumun kültürel değerlerini genç nesillere aktarır.
C) Dil, toplumsal hayatta kültürel bir devamlılık sağlar.
D) Dil, toplumların ekonomik gelişimine kapı aralar.
E) Dil, toplumun kültürel değerlerinin koruyucusu ve taşıyıcısıdır.

5. Dil, bir iletişim aracıdır; dilin işlev açısından en önemli yönü budur. İnsanlar arasında deneyim, bilgi, fikir vb. aktarımları dil aracılığıyla sağlanır. Sınırlı amaçları yerine getirmek üzere başka iletişim araçları da örnek olarak mimikler, jestler, anlamsız gibi görünen belli sesler, trafik işaretleri de kullanılabilir. Ama bunların hiçbiri, doğal dilin yerine getirdiği işlevleri bütün olarak karşılayacak zenginlikte değildir. İnsan dili, konuşurlarının bütün dilsel ihtiyaçlarını karşılayabilir. Ancak sağlıklı bir iletişim için konuşur ve dinleyicinin aynı dili biliyor olması, söylenenlerin konuşulan bağlama uyması, dinleyicinin ön bilgileriyle örtüşmesi gibi koşulların gerçekleşmesi gerekir.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

- A) Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli unsurdur.
B) İnsanlar arasında iletişimi sağlayan dil dışında öğeler de vardır.
C) Dil ile iletişim kuran insan dışında herhangi bir canlı yoktur.
D) İletişimin sağlıklı olmasında aynı dilin kullanımı önemlidir.
E) Dil, konuşurlarının bütün dilsel ihtiyaçlarını karşılayabilecek özelliktedir.

6. Sınıfta öğrenciler öğretmenin uyarılarına dikkat ederler. Öğretmen konuyu tahtaya yazarken onlar defterlerini açar, yazılanları defterlerine aktarırlar.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki iletişim unsurlarından hangisi yanlış verilmiştir?

- A) Sınıf - bağlam
B) Öğretmen - gönderici
C) İletim - öğretmenin uyarıları
D) Alıcı - öğrenci
E) Dönüt - Tahtaya yazılan yazı

7. Tüm filmlerim, insanlar arası iletişimin güçlüklerini dert edinmiştir. İletişim bence görüldüğünden de zor, hâlâ çok zor. Herkes kendi dünyasını, kendi dilini yaratır ve insanların kelimelere yükledikleri anlamlar farklıdır. Örneğin ben mavi dediğimde, siz benim mavimden başka bir şey anlıyorsunuz belki de. Aynı şey hakkında konuştuğumuzu sanıp aslında çok başka yerlerde olduğumuz durumlarda iletişim zorlaşır. Hatta ne kadar entelektüelseniz anlamın karmaşıklıkmasından dolayı, iletişiminiz de o kadar güçleşebilir. O yüzden ben kelimeleri tehlikeli bulurum ve onlara güvenmem. Kelimeler dolaylı yollara sokar sizi, kaybolabilirsiniz aralarında.

Bu parçada dilin kullanımından doğan aşağıdaki farklılıkların hangisinden söz edilmektedir?

- A) Şive B) Ağız C) Jargon
D) Lehçe E) Argo

8. Aslen Urfalıyım
kaç yıl oldu bilmiyorum
kim yazar defterim
kim bilir derdim
bir kış günü
sırtımda acıya yamalı bir mintan
ayağımda rengi aşınmış lastik pabuçlar
içimde buz bağlamış bir hüznün
ardımda gözü yaşlı bir ana
ekmeği taştan çıkarmak uğruna
alın terini sevdaya nakışlamak uğruna
umudu aydınlığa boğmak uğruna
verdum kendimi yollara
Ne bir avuç toprak ne alev alev bir umut
gurbetliğimde geleceği sararmış bir an
sılamda yel götürmez sel üfürmez bir yalnızlık
bir kış günü indim İstanbul Sirkeci'ye

Bu dizelerde dilin kullanımdan doğan farklarından hangisine örnek gösterilebilecek ifadeler vardır?

- A) Lehçe B) Şive C) Ağız
D) Argo E) Jargon

9. (I) Ağız, bir ülkenin haritasıyla ilgilidir yani ülke sınırlarıyla ilgilidir. Erzurum ağızı, Gaziantep ağızı, Aksaray ağızı gibi... (II) Şive, sadece söyleyişte farklıdır, yazıya geçirildiğinde bu özellik kaybolur. (III) Şivede ülke sınırları dışına çıkılır, ülkeler esas alınır. (IV) Lehçe ise dilden ses, şekil ve kelime olarak çok büyük bir farklılığı barındırır. (V) Türkçe için sadece iki lehçe söz konusuysen şive ve ağızda onlarca örnek söz konusudur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Birkaç yıl önce, dil bilimciler Tevfik Esenç'in sesini almak üzere Türk köyü Hacı Osman'a akın ediyordu. Esenç; zayıf, nahif bir çiftçiydi. Vaktiyle Kuzeybatı Kafkaslar'da konuşulan Ubıhça'nın bilinen son konuşucusu olduğu kabul ediliyordu. O sıralarda kabilenin ancak dört beş yaşlısı Ubıhça birkaç söz hatırlıyordu, akıcı konuşabilense yalnızca Esenç'ti. Üç oğlu bile artık Türk dilli olmuştu. Babalarıyla anadillerinde konuşamıyorlardı. Esenç, mezar taşında yer almasını istediği yazıyı 1984'te çoktan yazmıştı: "Burası Tevfik Esenç'in mezarıdır. Kendisi, Ubıhça adı verilen dili konuşabilenlerin sonucusuydu." 1992'de Esenç'in ölümüyle, Ubıhça da sürekli kalabalıklaşan soyu tükenmiş diller sırasına katıldı.

Bu parçada aşağıdaki dilin kullanımından doğan farklılıkların hangisinden söz edilmektedir?

- A) Şive B) Ağız C) Lehçe
D) Jargon E) Argo

11. Kendisi de bir ağza dayanan ---- ile ağızları veya farklı ağız gruplarını kesin sınırlarla birbirinden ayıracak dil bilimi ölçütü yoktur. Ancak bir ağız temel alınarak geliştirilen dil zamanla eğitim kurumlarında öğretilmek, resmî ve yarı resmî ortamlar, basın-yayın, edebiyat vb. gibi alanlarda kullanılmak suretiyle yaygınlık ve saygınlık kazanır. Böylece dil, asıl ağız bölgesi dışında da kullanılan ve kabul gören bölgeler üstü bir iletişim aracına dönüşür. Bunun sonucunda bölgelerüstü geçerlilik kazanan bu dil varyantı konuşan birinin nereli olduğuna karar vermek mümkün olmayabilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) şive B) ağız C) lehçe
D) jargon E) standart dil

1. İnsan doğarken belli bir dil donanımını birlikte getirir. Sağlıklı çocuklar, zekâlarından bağımsız olarak bir gün mutlaka konuşurlar. Ancak insan doğuştan bir dil donanımıyla gelse de bu donanımın belli bir dile dönüşmesi için bir sosyal çevreye ihtiyaç vardır. Ayrıca dillerdeki değişme ve gelişmeler de dili konuşan topluluğun az veya çok oranda katılmasıyla gerçekleşebilir. Herhangi bir topluluktan bir kişi dili tek başına dönüştüremez. Bu nedenle dil ---- bir olgudur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) değişken B) toplumsal C) üretken
D) nedensel E) çizgisel

2. (I) Dilin birey açısından en önemli yanı, mensubu bulunduğu ve dilini konuştuğu milletin kültürel değerlerinden biri olmasıdır. (II) Birey, ancak dil vasıtasıyla milleti ve milletin yüz yılların ötesinden taşıyageldiği kültürü ile iletişim kurabilir. (III) Daha annesinin kucağında iken kulağına fısıldanan ismi ve ninnilerle başlayan bu iletişim, bir ömür boyu sürer. (IV) İnsan, kimlik ve kişiliğini de böyle bir iletişim süreci içinde şekillendirir. (V) Onun içindir ki dil, birey ile millet arasında kurulması kaçınılmaz olan iletişimin en sağlam ve en sağlıklı köprüsüdür.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede dilin birey açısından önemi vurgulanmıştır.
B) II. cümlede bireyin kendi kültürüyle iletişimini ancak dil vasıtasıyla sağlayabileceği belirtilmiştir.
C) III. cümlede iletişimin doğumdan ölüme kadar sürdüğü ifade edilmiştir.
D) IV. cümlede insanın dil olmadan kişiliğini şekillendiremeyeceği belirtilmiştir.
E) V. cümlede dilin birey ile toplum arasında köprü vazifesi gördüğü ifade edilmiştir.

3. Ortak dilden ayrı olarak belirli toplulukların ses, yapı, söz dizimi ve anlam bakımından farklılık gösteren dili veya kelime dağarcığıdır. Farklı bir anlaşma biçimi sağlamak üzere oluşturulur. Oluşturulurken ortak dildeki kelimelere özel anlamlar verilir, bazı kelimelerde değişiklik yapılır; dilin lehçelerinden, eskimiş öğelerinden ve yabancı kelimelerden yararlanır. Çoğunlukla kaba bir söyleyiş özelliği gösterir.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilgili bilgi verilmiştir?

- A) Lehçe B) Jargon C) Ağız
D) Argo E) Şive

4. Ben edebiyata çocukken başladım. Çocukluğumda bizim köye çok âşıklar, destancılar gelirdi. Onlara çok meraklıydım. Köye her destancı geldiğinde ben onun yanındaydım, sonra onlar gibi şiir söylemeye başladım. Köyün kayalık dağına çıkar dağ üstüne, çiçekler üstüne türküler söylerdim kendi kendime. Epopenin kırıntıları bile olsa hâlâ yaşadığı böyle bir dünyada büyüdüm. Eğer modern edebiyatla karşılaşmasaydım – ki karşılaşmam tesadüftür – bir destancı olurdu. On altı ya da on yedi yaşında folklor derlemelerine başladım. Bir de tekerlemeler, destanlar, masallar derledim.

Düşüncelerini bu şekilde ifade eden bir yazarın, eserlerinde hangi bilim dalından yararlandığı söylenebilir?

- A) Tarih B) Coğrafya C) Felsefe
D) Halk bilimi E) Psikoloji

5. I. Bir milletin dili; onun tarihi, dini ve kültürüyle iç içedir.
II. Millet için gerekli olan her şey dilde saklanır ve işlevini sürdürür.
III. Dil, milletin birlik ve bütünlüğünü sağlayan en güçlü bağıdır.
IV. Dil, milleti meydana getiren bireyler arasında ortak duygu ve düşünceler meydana getirir.
V. Yabancı dillerin dil kurallarını uygulamak, milletleri güçlendirir.

Yukarıdaki numaralanmış bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Uzak ve yabancı ülkelerdeki yaşamdan konusunu alan romanlardır.
II. Tarihî dönemleri ve tarihte yer edinmiş ünlü kişileri konu edinir.
III. Bir toplumun belli bir dönem ve çevre içindeki gelenek ve göreneklerini yansıtan romanlardır.
IV. Tahlil romanı olarak da adlandırılır, insan ruhu üzerinde ayrıntılı inceleme yapan romanlardır.

Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış cümlelerden herhangi biriyle ilişkilendirilemez?

- A) Tarih B) Coğrafya C) Felsefe
D) Folklor E) Psikoloji

7. İnsan, bilinçli bir şekilde çevresiyle etkileşime geçer ve bu etkileşim anlama-anlatma yöntemiyle gelişir. Bu süreçte insan, kendine özgü olan "dil"i kullanma özelliğinden yararlanır. Bu yönüyle dil insana diğer varlıklarda olmayan bir iletişim üstünlüğü kazandırır. Ancak insanın iletişim için kullandığı tek araç dil değildir.

Aşağıdakilerden hangisi insanın iletişim gerçekleştirdiği yöntemlerden biri değildir?

- A) Dil
B) Simgeler
C) İçgüdüler
D) Jest ve mimikler
E) Resim, şekil ve çizgiler

8. I. Son yirmi beş yıldan beri dilimiz yüzsüzleştirilmeye başlandı. Dilimiz âdeta hadım ediliyor. Günümüzde alıcıları hep Batı'yı, Batı dillerini çeken bir çeşit sömürge vatan-daşı kimliğindeki kişiler, konuşmaları ile yazıları arasında İngilizce sözcükleri serpiştirmeden kendini alıkoyamıyorlar. Bu kişiler etkili yerlerde oldukları için, toplumumuza çok kötü örnek olmaktadır. Son yıllarda dilimize o kadar yabancı sözcük girdi ki sıradan bir kentin ana sokaklarındaki satış yerlerinin adlarına baktığımız zaman bunu kolayca anlayabiliriz.

- II. Geyiğin biri ormanda geziniyormuş, çok susamış; derenin başına gitmiş. Suya başını daldırınca bir de ne görsün? Boynuzları çok gösterişli, bacakları ise incecik bir geyikmiş. Koca koca boynuzları hoşuna gitmiş ama bacaklarını hiç mi hiç beğenmemiş. Geyik boynuzları ile böbürlenip bacaklarıyla yerinirken arkasında bir kaplan belirmiş, kaplan geyiği parçalamak için atılmış. Geyik bu ya o incecik bacaklarıyla hızla koşup uzaklaşmış. Uzaklaşmış ama boynuzları bir dala takılınca olduğu yerde kalakalmış. Kaplan da yetişip hemen onu yakalamış. Beğenmediği bacakları ona iyilik ederken çok güvendiği boynuzları kötülük etmiş.

Bu iki metnin karşılaştırıldığı aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I.si öğretici, II.si sanatsal metinden alınmıştır.
B) II. metnin yazıldığı türlerde kelimeler genellikle mecaz anlamda kullanılır.
C) II. metnin yazıldığı türlerde süslü, sanatlı bir dil kullanılır.
D) I. metnin yazıldığı türlerde genellikle nesnel anlatım kullanılır.
E) I. metnin yazıldığı türlerde olağanüstü öğelere yer verilebilir.

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen açıklama yayıyaç içerisindeki kavramla uyumsuzdur?**

- A) Madde ve yaşamayı ve bunların dünya, toplum, ruh gibi türlü belirtilerini neden, ilke ve amaç bakımından inceleyen, yorumlayan bir bilim dalıdır. (Felsefe)
B) Bir toplulukta yaşayan insanları, onların alışkanlıklarını, söylene gelen türkü, masal, fıkra, atasözü, bilmece, oyun ve dans gibi kültür varlıklarını inceleyip topluluğun yaşayış ve duyusunu anlamaya çalışan bilim dalıdır. (Coğrafya)
C) Duyum, heyecan, düşünce gibi olguları ve bunların yasalarını inceleyen bilim dalıdır. (Psikoloji)
D) Ulusların ya da toplulukların birbiriyle olan ilişkilerini, savaşlarını, uygarlıklarını, kendi iç sorunlarını yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalıdır. (Tarih)
E) İnsan topluluklarının yaşayışını ve onu yöneten yasalarını inceleyen bilim dalıdır. (Sosyoloji)

İşitsel (Fonetik) Sanatlar	Görsel (Plastik) Sanatlar	Dramatik (Ritmik) Sanatlar
Edebiyat	----	Tiyatro
----	Heykel	----
	Mimari	Dans

Bu tabloda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kabartma - Edebiyat - Opera
B) Heykel - Minyatür - Bale
C) Müzik - Resim - Sinema
D) Resim - Minyatür - Müzik
E) Hat - Heykel - Bale

11. Edebî metinlerde yazarın kendisinden izler vardır; derinlemesine ve bilimsel yapılan bir incelemeyle, eserler bizi yazarların ruh dünyasına götürebilir. Edebî eserler, insanı her yönüyle aydınlatır. İnsanın ruh dünyasına ağırlık veren bazı eserler insanların ruh çözümlemelerini yapar; bu çözümlemeler, çevremizdeki insanları daha iyi anlamamızda, "Bin bir çeşit insanın, bin bir çeşit hâli vardır." diyerek olayları, durumları yorumlamamızda bize yardımcı olabilir. Mehmet Rauf'un "Eylül", Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koşuşu" adlı romanları buna güzel birer örnektir.

Bu parçada sözü edilen romanların yazımında aşağıdaki bilim dallarının hangisinden yararlanıldığı söylenebilir?

- A) Tarih
B) Psikoloji
C) Felsefe
D) Sosyoloji
E) Coğrafya

HİKÂYE

Hikâye (Öykü): Yaşanmış ya da yaşanabilir olayları kısaca anlatan düzyazı türüdür. Daha detaylı bir şekilde açıklamak gerekirse kişi, yer ve zamana bağlı olarak gerçek ya da gerçek olmayan olayların veya durumların okuyucuda heyecan ve zevk uyandıracak şekilde anlatıldığı kısa edebî türe **hikâye** denir.

- Hikâye türünün ilk örneği "**Boccaccio'nun Decameron**" isimli eserdir. İtalyan edebiyatına ait bir eserdir ve XIV. yüzyılda yazılmıştır.
- Türk edebiyatında Tanzimat'tan öncesine kadar Batılı anlamda hikâye türü yer almazdı. Bunun yerine halk hikâyeleri, destanlar, masallar, mesneviler ve Dede Korkut Hikâyeleri Batılı anlamda hikâyenin yerini tutmaktaydı. Türk edebiyatına Batılı anlamda hikâye, Tanzimat ile girmiştir.
- Türk edebiyatının ilk hikâye örneği **Ahmet Mithat Efendi'nin Letâif-i Rivâyât** adlı eserdir.
- Batılı anlamda Türk edebiyatının ilk hikâye örneği ise **Sami-paşazade Sezai'nin Küçük Şeyler** adlı eserdir.
- Türk edebiyatında hikâye türünün en başarılı örnekleri Servetifünun Dönemi, Millî Edebiyat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi'nde verilmiştir.

Hikâyenin Özellikleri

- Genellikle tek bir olay anlatılır.
- Genelde kişi sayısı azdır.
- Kahramanların tüm yönleri ile değil, bir yönü üzerinde durulur.
- Zaman ve mekânda ayrıntıya girilmez.
- Hikâyede genellikle kısa cümleler kullanılır.

A. HİKÂYENİN BÖLÜMLERİ

Hikâye; serim, düğüm ve çözüm olmak üzere üç bölümden oluşur. Ancak bütün hikâye türlerinde bu bölümler bulunmayabilir.

Serim bölümü: Kişilerin tanıtılıp, yer ve zamanın belirtilip, olayın anlatılmaya başlandığı bölüme **serim bölümü** denir.

Düğüm bölümü: Okuyucuda merak uyandıracak şekilde olayların işlendiği bölüme **düğüm bölümü** denir.

Çözüm bölümü: Okuyucuda merak uyandıran soruların cevaplandırıldığı ve olayların düğümlerinin çözüldüğü bölüme **çözüm bölümü** denir.

B. HİKÂYENİN YAPI UNSURLARI

Hikâyenin yapı unsurları; kişiler, olay örgüsü, mekân, zaman olmak üzere dört tanedir.

Kişiler: Hikâyede geçen kurmaca kişilerdir ve hikâyenin kişi kadrosunu oluşturur. Bu kişiler hikâyede anlatılan olayları veya durumları yaşayan kahramanlardır.

www.baska.com.tr

Olay örgüsü: Kişilerinin başından geçen olaylar dizisine denir. Olay örgüsü hikâyedeki ana olaya bağlı küçük olayların peş peşe sıralanmasıyla oluşur.

Mekân: Hikâyede olayın geçtiği yer ya da yerlere denir. Yazar tarafından mekân ayrıntıya girilmeden tanıtılır.

Zaman: Hikâyedeki olayın başlangıcından bitişine kadar geçen süreye denir. Hikâyede olaylar belli bir sıralamada verilmeyebilir. Baştan sona, sondan başa ya da farklı bir sıralamada verilebilir. Hikâyede zaman açık bir şekilde belirtilmeden sezdirilerek de verilebilir.

C. HİKÂYEDE (ÖYKÜDE) DİL VE ANLATIM

- Dil ve anlatım öyküde yazarın başarısını etkileyen önemli bir unsurdur.
- Öyküde dil; açık, akıcı ve anlaşılırdır, hikâyede iki anlatı söz konusudur.
- Yazarın anlattıklarını kendi benine indirerek anlattığı veya kahramanların birinin ağzından yapılan anlatıma **birinci kişili anlatım**; yazarın bir gözlemci gibi davrandığı ve öykü ile okuyucu arasına girmesiyle bizzat kendi ağzından yaptığı anlatıma da **üçüncü kişili anlatım** denir.

D. HİKÂYEDE KULLANILAN BAKIŞ AÇILARI

Bakış Açısı: Anlatıcının hikâyenin yapı unsurlarını yani kişi, olay, yer ve zamanı ele alma biçimi ve bunlara karşı takındığı tutumdur. Bir hikâyede anlatıcı sayısı ve bakış açısı birden fazla olabilir. Her bir anlatıcının ayrı bir bakış açısı vardır.

Bakış açısı; hâkim (tanrısal / ilahi) bakış açısı, kahraman (ben) bakış açısı, gözlemci (müşahit / kameraman) bakış açısı olmak üzere üçe ayrılır.

Hâkim (Tanrısal/İlahi) Bakış Açısı: Olaylara ve kahramanlara hâkim olan bir bakış açısıdır. Bu bakış açısında anlatıcı olayların nasıl gelişeceğini bilir ve görür. Hikâyedeki kahramanların psikolojilerini ve aklından geçenleri yansıtır. Anlatıcı olayları üçüncü kişi ağzıyla anlatır.

Kahraman (Ben) Bakış Açısı: Bu bakış açısında hikâyedeki kahramanlardan birinin ağzıyla olaylar anlatılır. Bu anlatıcıda kahraman, kendi bakış açısıyla olaylar karşısındaki izlenim ve tutumunu yansıtır. Dolayısı ile anlatıcı birinci kişidir.

Gözlemci (Müşahit / Kameraman) Bakış Açısı: Anlatıcı, gördüğü ve tanık olduğu olayları anlatır. Anlatıcının bildikleri gördükleriyle sınırlıdır ve kahramanların aklından geçenleri bilmez. Nesnel bir tutum söz konusudur ve anlatıcı üçüncü kişidir.

E. HİKÂYENİN TEMASI, KONUSU VE ÇATIŞMA

Bir hikâyenin yazıldığı döneme ait siyasi, ekonomik, kültürel özelliklerini görebilmek için hikâyenin temasına, konusuna ve çatışma unsurlarına bakmak gerekir.

Tema: Hikâyede okuyucuya verilmek istenen temel duygu veya düşünceye denir. Hikâyenin teması aşk, sevgi, arkadaşlık gibi soyut ve geneldir.

Konu: Hikâyenin temasının yani temel duygu veya düşüncesinin somut bir duruma bağlı olarak anlatılması hikâyenin konusudur. Hikâyenin konusu temayı sınırlandırır. Örneğin Türkiye’de geçim sıkıntısı gibi.

Çatışma: Hikâyede karşıt duygu, düşünce ve isteklerin; kişilik özelliklerinin bir arada sergilenmesi ile ortaya çıkan durumdur. Hikâyedeki merak duygusunu canlı tutar ve yaşanan olayların dayandığı asıl öge çatışmadır. Örneğin köylü-aydın çatışması gibi.

ANLATIM TEKNİKLERİ

Yazar yazısını oluştururken yazıda vereceği mesajın türüne ve okuyucuda uyandırmak istediği etkinin niteliğine göre bir yöntem belirler, bunlara **anlatım teknikleri** denir.

BETİMLEYİCİ ANLATIM

- Nesnelerin ayırt edici özellikleriyle anlatılmasına denir.
- Kelimelerle resim çizme sanatıdır.
- Asıl önemli unsur gözlemdir.
- Zaman sabittir.
- Sıfatlara bolca başvurulur.

ÖYKÜLEYİCİ ANLATIM

- Bir olayın yer, zaman ve şahsa bağlı olarak anlatılmasına denir.
- Asıl önemli unsur olaydır.
- Zaman işler durumdadır.
- Genellikle “-di” li geçmiş zaman kullanılır.

NOT

Betimleyici anlatım ile öyküleyici anlatım birbiriyle karıştırılmamalıdır. Öykülemde olaylar, kişi veya kişilerin başından belli bir yerde, belli bir zamanda geçer. Betimlemede ise zaman, işler hâlde (hareketli) değildir yani durgundur. Buna fotoğraf ve film örneğini verebiliriz. Fotoğrafta zaman, olay ve varlıklar donmuştur. İşte betimleme, bu donmuş durumun kelimelere dökülmüş şeklidir. Oysa filmde zaman, olay ve varlıklar hareket hâlinindedir. İşte öykülemde belli bir zaman aralığında geçen olayları anlatan bir film gibidir.

NOT

Bir paragrafta bazen birden fazla anlatım biçimi kullanılabilir.

AÇIKLAYICI ANLATIM

- Herhangi bir konu hakkında en kısa yoldan okuyucuyu bilgilendirmek amacıyla yazılmış metinlere açıklayıcı anlatım denir.
- Ansiklopedi maddeleri, ders kitapları, fıkra ya da makale türü yazılar açıklamaya örnek olarak verilebilir.
- Bilgi verme amacı güdülür.

TARTIŞMACI ANLATIM

- Sahip olunan düşünceyi başkalarına kabullendirmek amacıyla başvurulan bir yöntemdir. Tartışma yapılırken düşünceleri kuvvetlendirmek amacıyla örneklerden ve sahasında uzman kişilerin görüşlerinden faydalanılabılır.
- Tartışma genellikle bir sohbet havası içinde geçer, soru sorma yönteminden faydalanılır.
- Önce karşıt görüş verilir; sonra kendisinin doğruluğu, karşıt görüşün yanlışlığı anlatılır.

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

1. **Örneklendirme:** Soyut durumdaki bir düşünceyi somutlaştırmak amacıyla başvurulan yöntemdir. Yazar ya da kitap isimlerinin, herkesçe bilinen tarihî olay ya da konuların örnek olarak verilmesidir.
2. **Tanık Gösterme:** Düşüncelerimizi haklı kılmak amacıyla sahasında uzman kişilerin görüşlerinden faydalanmaya denir.
3. **Kişileştirme:** İnsana ait özelliklerin doğadaki bir nesneye aktarılmasına denir.
4. **Benzetme:** Bir kavram ya da varlığı başka bir kavram ya da varlığın özellikleriyle anlatmaya denir.
5. **Tanımlama:** Bir kavramın ne olduğunu, ne işe yaradığını belirleyici özelliklerini ortaya koyarak anlatma yöntemine denir.
6. **Karşılaştırma:** Aralarında ortak benzerlik veya zıt yönler bulunan iki nesnenin ya da durumun kıyaslanmasına denir.
7. **Sayısal Verilerden Yararlanma:** Düşünceyi inandırıcı kılmak için güvenilir kaynaklara dayanan istatistik sonuçlarını kullanmaya denir.

1. Yazarın Anadolu insanını en güzel şekilde anlatan öyküsü kavramsal ve simgesel düzlemde okumayı gerektiren bir anlatıdır. Kültür değişmesi ve aydın yabancılaşmasını ironik bir yapıda anlatan bu öyküde; türkû/saz gibi kavram ve semboller, Anadolu coğrafyasının kültürel dokusuna gönderme yaparken ömründe ilk defa nota ile karşılaşan Sivaslı yol işçisi Ali'nin opera ve piyano eksenli bir sınava tabi tutulması ise kendi kültür kaynaklarını yok sayarak ötekiye çevrilmiş dönemin aydınlarına yönelik ironik bir eleştiridir.

Bu parçada sözü edilen öyküde kullanılan çatışma aşığıdakilerden hangisidir?

- A) Zengin - Fakir
B) Aydın - Köylü
C) Doğu - Batı
D) Hayal - Gerçek
E) Eski - Yeni

2. Hacer toprakla oynayan parmağını eteğine silerek önce bana, sonra ileriye, boşluğa baktı. Ben gözlerimi onun yandan görünen yüzüne dikmişim. Bakışının hâlâ tesiri altındaydım. İnsan ruhlarının ince ve derin kıvrıntılarını bütün karmakarışıklığı ile anlayan ve şaşılacak bir kolaylıkla anlatan bu genç yörük kızı sanki birdenbire büyüüvermişti. Gözlerini çevirmiş; aşığıya, yeni yeşeren ağaçlara, taze ekinlere, koyu yapraklı zeytinlere, yer yer görünüp tekrar kaybolan dereler ile pırl pırl yanan ovaya bakıyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Öznellik
B) Öyküleme
C) Betimleme
D) Tanımlama
E) Pekiştirme

3. Değişen dünya koşullarına bağlı olarak Osmanlının Batı'ya yönelmesi sonucu, 19. yüzyılın ikinci yarısında diğer edebî türlerde olduğu gibi öykü alanında da değişim başlar. Değişmeye başlayan yaşama biçimi, değer yargıları, insanların birbiriyle ilişkileri ve bu ilişkilerden doğan çatışmalar, modern öykünün ana malzemesini oluşturur. Anlatı tekniği bakımından bütün kusurlarına rağmen Muhayyelât-ı Aziz Efendi, Müsâmeretnâme, Kissadan Hisse gibi anlatıların bir dönüm noktası olduğunu özellikle belirtmemiz gerekir.

Bu parçadan aşağıdaki soruların hangisinin cevabı çıkarılamaz?

- A) Osmanlıda hikâye yerine hangi tür kullanılırdı?
B) Hikâyede değişim ne zaman başlamıştır?
C) Modern hikâyede hangi konular işlenmiştir?
D) Hikâyedeki değişim diğer edebî türlerle birlikte mi oldu?
E) Modern hikâyede dönüm noktası hangi eserlerdir?

4. Öykülemeye bağlı edebî anlatılar da yaşamın diğer bütün alanlarında olduğu gibi zamanla gelişip değişmekte ve farklı hüviyetler ve farklı formlarla varlığını devam ettirmektedir. Söz gelimi eskinin uzun kış gecelerinde günlerce, hatta aylarca süren epik anlatıları (Manas Destanı, Alpamış Destanı, Bin Bir Gece Masalları vb.) zamanla yerini olay merkezli birkaç gecelik kısa öykülere, özellikle de son yıllarda yerini çok çok kısa, durum merkezli küçürek öykülere bırakmaya başlamıştır.

Bu parçada hikâyenin aşağıdaki yönlerinden hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Anlatmaya bağlı edebî metinler içerisinde ayrı bir yerinin olduğu
B) Anlatmaya bağlı türler arasında yazılmasının en zor olduğu
C) Tarihî süreç içerisinde değişikliğe uğrayarak varlığını devam ettirdiği
D) Yaşamın bütün ayrıntılarını verecek şekilde yazıldığı
E) Olaya dayalı öykülerin edebiyatımızda daha fazla yer edindiği

5. Bir topluma ait öyküler incelendiğinde, o toplumun tarihsel serüveni, yaşam algısı, değerler sistemi, estetik kaygıları ve beklenti ufkuna ait izlenimler edindiğimiz gibi derin yapıda bütün insanlığın serüvenini de bulmuş oluruz. Çünkü zamanı aşan öyküler, yerel ve ulusal değerleri yansıttığı kadar, evrensel insan ülküsünü de anlatır ve ortak bir beklenti ufkunu oluşturur. Farklı toplumlara/uluslara ait yazarların, zaman ve mekân ötesinden dostumuz olması, bunun en açık kanıtı sayılmalıdır.

Bu parçadan öykülerle ilgili olarak aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Farklı milletlerden insanı bir arada yaşatabileceğine
B) İncelendiğinde toplumun zihniyetiyle ilgili bilgilere ulaşılabilirliğine
C) Hayali olaylardan ziyade yaşanmış olanları dile getirdiğine
D) Evrensel konuları ele alan öykülerin başarılı olabileceğine
E) Yer, zaman, şahıs unsurlarının birlikte verildiğine

6. Değişimin öncüsü olan bu ilk anlatıların ortaya çıkmasından ve Batı dillerinden yapılan öykü ve roman çevirilerinden sonra Türk yazarları da öykü yazmaya başlar. İlk öyküler Ahmet Mithat Efendi tarafından yazılır. Yazar *Kıssadan Hisse* adlı kitabında topladığı, bir kısmı Aisopos ve Fenelon'dan alınmış fıkralardan oluşan ilk öykülerinden sonra 1870-1895 yılları arasında yirmi beş kitap içinde bir kısmı uyarılama, bir kısmı telif olmak üzere otuz parçadan oluşan ---- serisinin ilk cildini 1870'te kitap hâlinde yayımlar.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Letâif-i Rivâyât*
B) *Muhayyelât-ı Aziz Efendi*
C) *Müsameretnâme*
D) *Gurbet Hikâyeleri*
E) *Küçük Şeyler*

7. Ahlaki ve hikemî çizgide ders vermeyi amaçlar. Adına uygun düşen şekilde her öykünün sonunda çıkarılacak ders vardır. Mustafa Nihat Özön'ün tespitiyle öykünün sonunda insana ilimlilik, azla yetinme, zorbalık gibi, insanın tutması ya da bırakması gereken yolları gösteren hisseler açıkça çıkarılır. Gerek bu özellikleri gerekse anlatım teknikleriyle *Kıssadan Hisse* serisi onun yeniliğin izlerini taşımakla birlikte geleneğin sınırları içinde kalan öykülerinden oluşur.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilebilir?

- A) Özgün
B) Akıcı
C) Didaktik
D) Etkileyici
E) Evrensel

8. Aşağıdaki cümlelerde "hikâye" ile ilgili verilen bilgilerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı yapılmıştır?

- A) Boccacio'nun, *Decameron* isimdeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır.
B) Edebiyatımızda ilk hikâye örneklerini *Letâif-i Rivayat* adlı eserleriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir.
C) Olay öyküsünün Türk edebiyatındaki ilk ve en önemli temsilcisi Ömer Seyfettin'dir.
D) Durum öyküsünün edebiyatımızdaki temsilcileri Sait Faik Abasıyanık ve Memduh Şevket Esenalı'dır.
E) Batılı anlamda ilk öykü örneğini *Küçük Şeyler* adlı yapıtıyla Şemsettin Sami vermiştir.

9. Yenileşmenin ilk dönem sanatkârlarının öyküleri, biraz da sosyal edebiyat anlayışının etkisiyle, daha çok tip çizmeye yönelik yapıda varlık kazanır. Bu sebeple öykü kişileri canlı ve değişken birer şahsiyet olmaktan çok, kendilerine verilmiş rolü oynayan silik kişilikler olarak kalır. Ahlakçı anlayış doğrultusunda sosyal hayattaki iyi-kötü, olumlu-olumsuz, doğru-yanlış ayırımının figürlerine dönüşürler. Çoğu zaman da bir fikrin taşıyıcısı durumundadırlar.

Bu parçada, hikâyenin unsurlarından hangisiyle ilgili bilgiye yer verilmiştir?

- A) Zaman
B) Olay
C) Mekân
D) Şahıs
E) Anlatıcı

10. Türk edebiyatı, belli bir döneme kadar nesirden ziyade bir nazım edebiyatı olmuş; hikâye 19. yüzyılda Türk edebiyatına girene dek, onun yerini tahkiyeli diğer eserler tutmuştur. Eski Türk edebiyatında hikâye, en geniş ifadesiyle bir olayın anlatımı şeklinde düşünülmüş; manzum olsun, mensur olsun bir olayı anlatan ----, gibi tahkiye esasına dayanan bütün eserler genel olarak hikâye adıyla adlandırılmışlardır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) masal
B) efsane
C) destan
D) tiyatro
E) menkıbe

11. Midilli tarafından esen bir rüzgâr körfezin girinti ve çıkıntılarında kırılarak boyuna yolunu değiştiriyor, suların üzerinde ayrı ayrı taraflara koşuşan dalgacıklar meydana getiriyordu. Güneşin, Madra Dağları'nın üstündeki bulutlara vurarak onları kızılaştırıran ve oradan tekrar denize akseden son ışıkları, başka başka istikametlerde karışan sularda türlü renkler yaratıyordu. Dağın eteklerine sıralanan ve bazen hemen önümüze kadar yükselen tepeler, birbiri üstüne yığılmış karanlık bulut kümeleri gibi görünüyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Kişileştirme
B) Betimleme
C) İkilime
D) Karşılaştırma
E) Benzetme

1. Sıkı sıkı yüzüne çekip çenesinin altından iğnelemiş olduğu, üzeri mor ve beyaz dallı yazma peçesinin arkasında gözlerinin canlılığı, dikkatli dikkatli baktığı fark olunuyor; bu gergin tülbinden bastırıldığı burnunun ucu da beyaz, toparlak bir benekle yüzünün tam ortasında göze çarpıyordu. Sabri şimdi yan gözle onu tetkik ediyordu fakat o kadar kapalı, o kadar şekilsizdi ki insana ne iğrenme ne beğenme hissi veriyordu. Ökçeleri çarpık, uçları kalkık yamru yumru ayakkabıları toz içindeydi; çarşafının kumaşı da yer yer akmış ve buruşmuştu.

Bu parçanın dil ve anlatımına ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Betimleyici ifadeler bulunmaktadır.
B) Deyim kullanılmıştır.
C) Yinelemelerden yararlanılmıştır.
D) Gözlemci bakış açısıyla yazılmıştır.
E) I. kişili anlatım kullanılmıştır.
2. Onun öykülerinin gözden kaçırılmaması gereken yanlarından biri de yerli hayatı ayrıntılarıyla konu edinmesidir. Yerel hayattan yana tavrını koyan yazar, onun arızalı yanlarını teşhir etmekten kaçınmaz. Ancak bu teşhir, aynı zamanda teşhistir. Hastalığı teşhir ve teşhis eden anlatıcı, sosyal bünyedeki arızayı göstererek sağaltıcı çözümler aramaya koyulur. Sağaltıcı çözümlerin başında ise eğitim ve çalışma düşüncesi vardır.

Bu parçada, hikâyenin aşağıdaki unsurlarından hangisiyle ilgili bilgiye yer verilmiştir?

- A) Zaman B) Olay C) Mekân
D) Şahıs E) Anlatıcı
3. Gelenek-modernizm, Doğu-Batı çatışması ile sosyal hayatta varlığını duyuran problemler bu dönem öykülerinin ortak özelliğidir. Bunun yanında kır-şehir karşılaştırması, tabiatın içinde sürdürülecek mutlu hayat, natüralistlerden gelen genetik mirasın insan hayatı üzerinde belirleyiciliği gibi sosyal hayatta karşılığını gerektiği şekilde bulmadan kalan konularla da karşılaşılır.

Bu parçadan hareketle sözü edilen dönemle ilgili;

- I. eserlerde hangi çatışmanın işlendiği,
II. eserlerin dil ve anlatımının nasıl olduğu,
III. eserlerde hangi konulara yer verildiği,
IV. eserlerin hangi mekânlarda geçtiği,

bilgilerinden hangilerine ulaşamaz?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. (I) Hikâyede kişi sayısı fazladır, bu kişiler "tip" olarak karşımıza çıkar ve ayrıntılı bir şekilde tanıtılmaz. (II) Hikâyede kişiler sadece olayla ilgili "çalışkanlık, titizlik, korkaklık, tembellik" gibi tek yönleriyle anlatılır. (III) Kişiler veya tipler, belli bir olay içinde gösterilir. (IV) Bu tiplerin de çoğu zaman sadece belli özellikleri yansıtılır, romanda olduğu gibi, kişilerin bütün yönleri verilmez. (V) Bu bakımdan hikâyede kişilerin psikolojik özelliklerine de ayrıntılı olarak girilmez.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Türk öykücülüğünün gelişiminde asıl önemli adım ---- ile ---- gelir. Bu iki yazar, Ahmet Mithat Efendi'den itibaren plansız şekilde gelen öyküye Batılı çehre kazandırır. Sayıca çok olmamakla birlikte onların öyküleri tür üzerinde gerçek değişimi yapan kalem ürünleri olur. Küçük öykü, tür olarak gelişme yoluna girer. Sosyal fayda, kıssadan hisse çıkarma, öğretici ve eğitici olma kaygısı geriye düşer. Bunların yerini sanat endişesi ve bireysel konular almaya başlar.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Şinasi - Namık Kemal'den
B) Şemsettin Sami - Ahmet Vefik Paşa'dan
C) Sami Paşazade Sezai - Nabizade Nâzım'dan
D) Rezaizade Mahmut Ekrem - Abdülhak Hamit'ten
E) Halit Ziya Uşaklıgil - Mehmet Rauf'tan

6. **Aşağıdakilerden hangisi hikâyenin özelliklerinden biri değildir?**

- A) Hikâye, insan yaşamının bir bölümünü, yer ve zaman kavramına bağlayarak ele alır.
B) Hikâyelerde düşündürmekten çok, duygulandırmak ve heyecandırmak esastır.
C) Hikâyeler genellikle kişilerin anılarını anlatması şeklinde oluşur.
D) Hikâye kısa bir edebiyat türü olduğu için bu eserlerde fazla ayrıntıya girilmez.
E) Hikâyede birbiriyle bağlantılı birden çok olay, temel bir düşünce etrafında birleştirilerek yansıtılır.

7. Öykü, romandan konularının zenginliği bakımından ayrılır. Türk öykücülüğünün gelişmesine katkıda bulunan Ahmet Mithat Efendi, bu konuları Türk toplumunun içinde yaşadığı sorunlardan çıkarır. Ahmet Mithat Efendi; devrin toplumsal sorunlarına modern bir açıdan bakması, geçiş dönemi yazarlığının tüm sıkıntlarına rağmen kendine mahsus bir üslup oluşturması ve geniş bir okuyucu kitlesini sonraki yazar kuşağına hazırlaması yönüyle modern Türk öykücülüğünün kurucuları arasındadır.

Parçaya göre Ahmet Mithat Efendi'nin modern Türk öykücülüğünün kurucuları arasında sayılmasını sağlayan unsurlar aşağıdakilerden hangileridir?

- A) İçerik ve üslup
B) Yalınlık ve içtenlik
C) Özgünlük ve ulusallık
D) Akıcılık ve etkileyicilik
E) Sürükleyicilik ve evrensellik

8. "Evet!" diye bağırdım. Ev başını almış gidiyordu. Tavandan sular akıyordu; odadakilerin didişken, şaşkın, öfkeli bakışları vardı. Duvarlar, duvarlardaki halılar, halıların altına gizlediğimiz çatlaklar ve gizlediğim nice kirlî, eski şeyler: saatler, radyo, gergin kumaşa iğrenç konuşmalardan sinen o sürekli titreme, sedirler, yataklar, yatakların görünmez yerlerine eklenmiş çirkin, pis kalıntılar, her şey, her şey o serin sularla yıkıyor, arınıyordu.

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Gözlemeden yararlanılmıştır.
B) Sayıp dökmelere yer verilmiştir.
C) Yinelemelerden yararlanılmıştır.
D) Hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.
E) I. kişili anlatım kullanılmıştır.

9. **Bir hikâyeden alınan aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir anlatıcı kullanılmıştır?**

- A) Yeni alınmış, bomboş, ak defterin ya da çıkmaya hazırlandığım bir yolculuğun o sevimli kaygan dili geçti içimden.
B) Vapur kimi günler kımıldamadan, şuraya buraya demirliyor, Orkoz'un doğrultusuna göre yanını, önünü vererek halka, bir kraliçe denli süzülerek seyrettiriyordu kendisini.
C) Yalnız kalmaktan korktukça yalnızlığım artıyor. Bu sefer gerçekten gülümsedim. İster görün, ister görmeyin; gülümsedim işte.
D) O kızı - hani Zeren miydi neydi adı - tuttun mu sen? Kocasından daha sıcakkanlı, orası öyle ama kocası da bıkmıştır çenesinden.
E) Yorganın altında sıcak gözyaşları dökerek gecelerce dinlemiştim. Dışarıda karlar savrulur, acı rüzgâr kendini yerden yere çalar, sonra baharlar gelir.

10. Onun öykülerinin olay örgüsü genellikle tesadüf üzerine kurulmuştur. Ancak tesadüf, romantiklerde karşılaşılan olayların akışındaki belirleyiciliği kadar baskın yapı kazanmaz. Yazar, bazen ortaya atılan bir görüşü doğrulamak için olaylar dizisini örüyormuş duygusu verir. Natüralist akıma bağlayabileceğimiz öykülerinde olayların seyri tutarlılık gösterir. Onun öykülerinde mekân ve kişiler de modern anlayışla ele alınır. Mekânın ve kişilerin tanıtımında Karabibik'te önemli bir başarı yakalar. Bir Fakir Aile ve Bir Hâtıra'da da çevre sınırlı olarak tanıtılır.

Bu parçaya göre yazar, Karabibik adlı eserde hikâyenin hangi unsurlarında başarılıdır?

- A) Zaman - mekân
B) Konu - zaman
C) Şahıs - mekân
D) Tema - yer
E) Şahıs - konu

1. Aşağıdaki cümlelerde "hikâye" ile ilgili verilen bilgilerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) Hikâyeler büyük çoğunlukla kişilerin anılarını anlatması şeklinde ortaya çıkarlar.
B) Hikâyede birden çok olay veya durum söz konusudur.
C) Hikâyede etkileyici ve sürükleyici bir anlatım söz konusudur.
D) Hikâyede karakterlerin sadece bir yönü üzerinde durulur.
E) Hikâyede fazla ayrıntı yer almadığı için okurun düş gücü birçok yerde devreye girer.

2. Kaya bitip de yumuşak, esmer, pembe bir funda toprağı bir karış meydana çıkınca bir meşe palamudunun korkunç yılan gibi kökü önüne çıkardı. Onu söküncü orman memurunu karşısında bulurdu. O gidince zehirli bir diken başparmağını şişirirdi. Kazma körlenir, kürek bulamaz, taş dağ gibi yığılırdı. İnsan büyüklüğünde bir kaya, yumuşak toprağın üstünde, altındaki bir insan büyüklüğünde cüssesini hiç belli etmeden yosunlu yüzüyle dikilir; omuzları, tırnakları, ayakları, göğsü, sırtı, bütün kuvvetiyle dayanır, onu yener, yıkarı. Kazma iş görmediği zaman yumruğu, yumruğu yetmediği zaman parmakları, parmakları kalın geldiği zaman tırnakları ile toprağı tırmalardı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Öyküleme
B) Betimleme
C) Benzetme
D) İkileme
E) Abartma

3. (I) Roman için herkesin bildiği gibi karakter inşa edilir, bütün ayrıntılarıyla ama öykü için zaman zaman bütün ayrıntılarıyla inşa edilse de karakterin bazı özellikleri törpülenir çünkü öykünün ulaşmak istediği bir yer vardır. (II) O yer kahramanın yüzünün sadece sağ tarafının görülmesini gerektiriyorsa sadece orası gözükür, sol taraf gözükmez. (III) Kahramanın mutluluğu ile alakalı bir öykü ise "Kahraman, acı çekerken kafasına odunla vururdu." cümlesine gerek yoktur çünkü kahramanın acıyla olan ilişkisi o öyküde anlamsızdır, fazlalıktır. (IV) Onun için öyküde karakter bazen derinlemesine anlatılır, tabii bu "iyi inşa edilmemiş bir karakter" demek değildir. (V) Romanlarda genellikle karakter bütün özellikleriyle inşa edilir, onun için gerekli alan da vardır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Yakın dönemin bir başka sosyal gerçekçi yazarı Bekir Yıldız'dır. Yazar, hikâyelerinin konularını önce Güneydoğu Anadolu'dan, sonra büyük şehrin kenar semti insanlarından, daha sonra da Almanya'daki insanların hayatlarından alır. Çok açık zıtlıklar (töre-modern hayat, birey-toplum, ağa-köylü, Türk-Alman) üzerine kurulan bu hikâyeler, arzulananı temsil eden tematik güç ile nefret edileni temsil eden karşı güç arasındaki çatışmaya dayanır. Bu bağlamda yazar; evlilik kurumundaki çarpıklıklar, yabancılaşma, insanî ilişkilerdeki yozlaşma, köyden kente/Almanya'ya göç meseleleri üzerinde durur.

Bu parçadan hareketle "parçada sözü edilen yazarın hikâyeleri" ile ilgili;

- I. hikâyelerin hangi türde yazıldığı,
II. hikâyelerde ele alınan konu,
III. hikâyelerdeki kahramanların özelliği,
IV. hikâyelerde kullanılan bakış açısı,
V. hikâyelerde hangi çatışmanın olduğu

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) II ve V E) IV ve V

5. (I) Artık kendi kendimden utanıyordum. Birkaç kere ayağa kalktım. Aynaya bakmak, orada göreceğim zavallı çehreye tükürmek istedim. Bu kadarına cesaret edemedim. Kendi kendime "Ne yapabiliyordum? Elimden ne gelirdi? Ben kimim ki?" diyor, fakat yine kendim "Hiç olmazsa kaçmazdın... Hiç olmazsa dinlerdin. Kim olursan ol... Dünyada kendisi için hiçbir şeyi olmayan bir insanın bile başkalarına yardım edecek bir şeyi vardır... Hiç olmazsa bir tek söz..." diye cevap veriyordum.

(II) İlk bakışta Zeyniler bana, hâlâ yer yer dumanları tüten bir yangın harabesi gibi göründü. Köy deyince gözümün önüne yeşillikler arasında eski Boğaziçi yalılarındaki güvercinliklere benzeyen sevimli, şen manzaralı kulübeleri gelirdi. Hâlbu ki bu evler, çökmeye yüz tutmuş, simsiyah viranelerdi. Evleri şimdi daha iyi görebiliyordum. Hani Kavak'larda önüne ağlar gerilmiş, yağmurdan çürüyüp kararmış, Boğaz rüzgârlarından bir yana çarpılmış, viran balıkçı kulübeleri vardır; bu evler, ilk bakışta onları hatırlatıyordu.

Bir hikâyeden alınan numaralanmış parçaların ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zaman B) Çevre C) Olay
D) Şahıs E) Anlatıcı

6. Kahverengi sargılarıyla çamurdan bir heykel gibiydi. Arkasında bir kızak, içinde yiyecekler vardı. Biz akıl etmiştik ne olur ne olmaz, belki ölmekten vazgeçer de karnı acıkır, diye. Kulakları bir düşüyor, bir kalkıyordu. Kulaklarını da kâğıda sarılamıştık. Kapıya çıktık. Uğurladık. El salladık. Geri döndü. Hadi hadi, diye yeniden uğurladık. Biraz yürüdü karda. Geri döndü. Gitsin istiyorduk. Ayrılamıyordu. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Gözyaşları karın üzerine koskoca delikler açıyordu. Bu kadar hazırlıktan sonra geri dönmekten utanır gibiydi.

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Gözlemeden yararlanılmıştır.
B) Benzetmeye başvurulmuştur.
C) Yinelemelerden yararlanılmıştır.
D) Hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.
E) III. kişili anlatım kullanılmıştır.

7. Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde iki ana konu söz konusudur. Bunlar; insanın iç gelişmesi ve taşra insanının büyük şehirdeki sıkıntılarıdır. Kimi hikâyelerinde tasavvufî bir çerçevede iman, kader, ahiret, ölüm konuları üzerine eğilen Kutlu, Türk hikâyesine metafizik bir boyut kazandırır. Hikâyelerinin önemli bir kısmında ise taşra-şehir, gelenek-modernizm zıtlığı ekseninde insanın yaşadığı sıkıntıları anlatır. Özellikle taşra insanının modern şehirde yüz yüze kaldığı sıkıntıları, değerlerini koruma mücadelesini öne çıkarır. Konularını sosyal gerçekçiliğin şablonculuğundan uzak ve insanî duyarlılıkla ele alır.

Bu parçada, hikâyenin aşağıdaki unsurlarından hangisiyle ilgili bilgiye yer verilmiştir?

- A) Zaman B) Konu C) Mekân
D) Şahıs E) Anlatıcı

8. Hatıra, gözlem ve izlenimlerinden geniş ölçüde faydalanan Orhan Kemal'in hikâyelerinin mekânı, daha çok yaşadığı (Adana, hapishane, İstanbul'un kenar semtleri) çevrelerdir. Olay hikâyesini benimseyen yazar, ele aldığı konuları derinlemesine incelemekten uzaktır. Yüzeysel görünüşleri anlatmakla yetinir. Eserlerinde diyaloga ve şive taklitlerine geniş yer verir. Konuşma dilini esas aldığı üslûbunda yeterince itina göstermez.

Bu parçadan hareketle "Orhan Kemal" ile ilgili;

- I. hikâyelerini hangi türde yazdığı,
II. hikâyelerinde ele aldığı konu,
III. hikâyelerinde geçen olayların hangi çevrede yaşandığı,
IV. hikâyelerinde kullanılan bakış açısı,
V. hikâyelerinde kullandığı üslup

bilgilerinden hangisine ulaşılamaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. I. Gözlerimin içine bakan bir köpek, ilerde az konuşan, hareketleri ağır, elleri çabuk, abalar giymiş bir balıkçı, yırtık bir muşamba kokusuyla beraber tahtaları kararmış, boyası atmış, ağır ve kaba bir sandal; sandalın peşini bırakmayan bir kuş, ağ, balık, pul, sahilde harikulade güzel çocuklar, namuslu kulübeler, kırlangıç ve dülger balığı haşlaması, kereviz kokusu, buğusu tüten kara bir tencere, ufukları dar sisli bir deniz...
II. Devam edemedi. Ona baktım. Gözlerindeki mana allak bullak. Ah benim saz benizli, kır saçlı bebeğim. Çıkarırken omuzlarıma hırkamı koydu. Odası gündeğdu tarafındaydı. Pencereleri büyükçe bir bahçeye bakardı. Karşı evden kurtulmak üzere olan güneş, duvarları hafifçe pembeleştirmişti. Ve o, uyumuştur. Elbiselerini masanın üstüne atıvermiş, pijamasının ceketini giymemişti. Yatağının yanındaki sandalyeye iliştim. İçim bir tuhaftı. Ona bakamıyordum fakat onunla doluydum.
III. Dönüşte anasını, elinde tokaç beklerken bulmuştu. Besbelli vuracaktı. Fakat kaçmayı aklına getirmede. Er geç nasıl olsa eve girecekti. Anası "Kuzum, nerelerdesin sen? Peşinden adam mı salmalı?" deyip tokacın ağır tarafını beline savurmuştu. Beli acımış, iki gün doğrulamamıştı. Kötürüm kaliverir diye korkmuşlardı. Fakat sonra bir şeyi kalmamıştı. Ahmet'in parmakları yanmıştı. Ne vardı sanki ateşle oynayacak? Ama çocuk nereden bilecekti ki o güzel kırmızı şey adamın elini yakar.

Numaralanmış parçalarda kullanılan bakış açıları aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Kahraman – gözlemci – ilahi
B) Gözlemci – kahraman – ilahi
C) İlahi – gözlemci – kahraman
D) Kahraman – ilahi – gözlemci
E) Gözlemci – ilahi – kahraman

10. Ürperdi, titredi ihtiyar elma ağacı en uçtaki dallarına kadar. Demek şunun şurasında birkaç aylık ömrü kalmıştı. Güz aylarının sonunda bir gün bir adam çıkıp gelecekti elinde baltası ile... İdam hükmünü yerine getirmek için. Direnemez, karşı koyamazsın! Neyinle, nasıl savunursun ki? Sen, bir ağaçsın nihayet! Yalvarsan kim duyar, dur desen kim dinler! Beş on, bilemedin çok çok yirmi kere vurdu muydu adam kaldırıp da ağır keskin baltasını; koca gövde çatır çatır yıkılıverecekti yere. Serin bir güz rüzgârı esecek, öteki ağaçlar sararmış yapraklarını pıtır pıtır dökceklerdi gözyaşları gibi!

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kişileştirmeden yararlanılmıştır.
B) Benzetmeye başvurulmuştur.
C) Yinelemelerden yararlanılmıştır.
D) Gözlemci bakış açısıyla yazılmıştır.
E) I. kişili anlatım kullanılmıştır.

HİKÂYEDE ANLATIM TEKNİKLERİ

1. Gösterme Tekniği: Bir olay ya anlatıcı tarafından anlatılır ya da aracı olarak canlandırılır. İlk roman, destan, öykü gibi ürünlerde karşımıza çıkarken diğeri tiyatrodaki karşımıza çıkar. Destandan romana geçiş döneminde anlatıcının varlığı oldukça yoğun bir şekilde karşımıza çıkar. Yani anlatıcı hikâyeyi sunuşuyla, yaptığı açıklama ve yorumlarla okuyucunun dikkatini metne değil kendi üzerine çeker. Anlatıcıyı metnin önüne koyan bu tekniğin yetersizliği ilk defa realistler tarafından gündeme getirilir ve realistler, bu yetersizliği ortadan kaldırmak için gösterme tekniğini devreye sokarlar.

Gösterme tekniğinde ise okuyucu olaylarla baş başadır ve yazar aradan çekilmiştir. Gösterme yöntemini genellikle diyaloglarda görmekteyiz. Bununla beraber monolog, bilinç akışı gibi tekniklerde de gösterme tekniği mevcuttur.

2. Bilinç Akışı Tekniği: Bilinç akışı tekniği bir edebî metinde kahramanın kafasının içini okuyucuya doğrudan doğruya seyrettiren bir tekniktir. Dil bilgisi kuralları ve söz dizimi gözetilmez. Anlatıcı, kahramanın aklına o anda aklına ne geliyorsa sıralar. Anlatılan şeyler arasında herhangi bir anlam bağıntısı gözetilmez. Bu teknik iç monolog tekniğinden dil bakımından ayrılır. İç monologda kahramanın aklına gelenleri aktarmada belli bir düzen olup dil bilgisi kurallarına uyulur.

3. Diyalog Tekniği (İç ve Dış Diyalog): Öykü kişilerinin karşılıklı konuşmalarına dayanır ve sıkça kullanılan bir anlatım tarzıdır. Diyalogu vazgeçilmez kılan bu tekniğin işlevselliğidir. Bu bağlamda diyalog; olayın gelişmesinde, kahramanların ruhsal ve sosyal durumlarının açıklanmasında, konuşmalarda yatan kültür öğelerinin saptanmasında (ağız, şive, üslup), eserin daha dinamik bir hâle gelmesinde ve hafiflemesinde oldukça etkilidir. Diyalog tekniği iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Dış diyalog, bildiğimiz iki veya daha fazla kişinin karşılıklı konuşmasıdır. İç diyalog ise biraz iç monoloğa benzer. İç monolog okuyucuyu kahramanla baş başa bırakırken iç diyalog kahramanın kendisiyle karşı karşıya gelmesini sağlar. İç diyalogda kahraman sanki karşısında birisi varmış gibi konuşur, tartışır.

4. Monolog Tekniği (İç ve Dış Monolog): Öykü karakterinin kendi iç sesi ile baş başa kaldığı bir bakıma hesaplaştığı tekniktir. Kendi kendisiyle mücadele söz konusudur. Bu teknik iç ve dış monolog olarak ikiye ayrılmaktadır. İç monolog okuyucuyu, kahramanın iç dünyasıyla karşı karşıya getiren bir yöntemdir.

Tekniğin kullanıldığı kısımlarda yazarın ya da anlatıcının varlığı ortadan kalkar. Okuyucu kahramanın düşünceleriyle baş başadır ve yorumlama okuyucuya bırakılır.

Dış monolog, bir kişinin karşısındaki insana veya insanlara konuşma fırsatı vermeden, tek taraflı ve uzun bir biçimde, sesli olarak konuşmasıdır. Bu teknikte kişi bazen etrafında kimse olmadan herhangi bir olay karşısında yüksek sesle konuşabilir. Bu, eserlerde yazar ya da anlatıcı tarafından okuyucuya yansıtılır.

5. **Mektup Tekniği:** Öyküde karakterlerin tek taraflı ya da başka karakterle yaptığı yazışmalardan oluşan bir anlatım tekniğidir. Bireysel bir tür olan mektubun eserlerde kullanılması özellikle kahramanların iç dünyasını yansıtmaya açısından önemlidir.
6. **Geriye Dönüş Tekniği:** Anlatma zamanı ile ilgili bir tekniktir. Öykü anlatıcısı olayı içinde bulunduğu şimdiki zamandan alıp karakterin geçmişine ya da olayın meydana geldiği zamana gider. Hatırlama geriye dönüş tekniğinin bir başka yönüdür. Anlatıcı geriye dönse bile şimdiki zamanın anlatımını kullanır. Bu bakımdan bu, şimdiki zamandan tamamen soyutlanmış bir geriye dönüş değildir.
7. **Leitmotif Tekniği:** Bir anlatım tarzı olarak herhangi bir sözün ya da hareketin birden fazla tekrarlanmasıdır. Leitmotif, ana motif, anlamlı tekrar, nakarat, tema anlamlarına gelmekte olup özellikle psikanalitik eserlerde kendini hissettirir. Bu unsur, edebî anlatılardaki psikanalitik yapıyı çözmeye yardımcı olur.
8. **Montaj Tekniği:** Yazarın bir öyküde başkasına ait bir metni kendi eseri ile ilişkilendirerek eserine aktarmasıdır. Cümle, beyit, atasözü, nükte veya uzun bir metin olabilir. Eklenen metin eserle uyum içerisinde olmalıdır.
9. **Açıklama-Yorumlama Tekniği:** Bir öyküde yazarın ya kendisi ya da sözünü emanet ettiği karakter ağzından herhangi bir konu, durum veya olay hakkında gerekli gördüğü bir açıklama yapması ya da yoruma girişmesidir.
10. **Metinler Arasılık Tekniği:** Metinlerin anlamının başka metinler tarafından şekillendirilmesidir. Bir yazarın önceki bir metni ödünç alması ve dönüştürmesi için kullanılabildiği gibi bir metni okuyan bir okurun bir başka metne başvurması için de kullanılabilmektedir.

Pastiş (öykünme) ve **Parodi** (yansılama) işlemleri yazın alanında metinler arasılık olarak ifade edilen kavramlardır. Metinler arası ilişkilerde türev ilişkileri olarak tanımlanan pastiş (öykünme) ve parodi (yansılama) ise öteki metne gönderme yaparak onu biçim ya da içerik düzeyinde taklit etme işlemidir.

HİKÂYE TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

1. Durum Hikâyesi (Çehov Tarzı)

- Kişisel ve sosyal düşünceler, hayal ve duygu öğeleri durum öykülerinde ön plandadır.
- Çehov tarzı da denen durum öykülerinde yaşamdan bir kesit veya bir durum anlatılır.
- Durum öykülerinde serim, düğüm ve çözüm kısımları bulunmaz; yani bir olay söz konusu değildir.
- Duygu, tahlil ve gözlemin ön plana çıktığı durum öykülerinde merak ögesi ikinci planda kalır.
- Öyküdeki durumun akışı bir şekilde okuyucunun hayal gücüne bırakılır.

- Bu öykü türünün ilk örneği Anton Çehov tarafından verildiğinden **Çehov tarzı** olarak da adlandırılır.
- Durum öyküsünün edebiyatımızdaki temsilcileri **Sait Faik Abasıyanık** ve **Memduh Şevket Esental**'dir.

2. Olay Hikâyesi (Maupassant Tarzı)

- "Klasik vaka öyküsü" olarak da adlandırılır, bu öykülerin temelinde mutlaka bir olay yer alır.
- Olay öykülerinde serim, düğüm ve çözüm kısımları bulunur ve olay bu sıra gözetilerek anlatılır.
- Merak ögesi olay öykülerinde önemli bir unsurdur.
- Olay öykülerinin ilk örneğini **Guy de Maupassant** vermiştir.
- Türk edebiyatındaki ilk ve en önemli temsilcisi **Ömer Seyfettin**'dir.
- Refik Halit Karay, Samim Kocagöz, Necati Cumalı, Talip Apaydın diğer önemli kişilerdir.

3. Modern Hikâye

- İnsanların sürekli gördükleri fakat düşünemedikleri farklı durumların arkasında yer alan gerçekleri bazı olağanüstü durumlarla gösteren öykülerdir.
- Modern öyküde bireysel bunalım ve çıkmazlar ön plandadır.
- Hikâye kahramanı, dış gerçekliği içinde bulunduğu ruh hâline göre şekillendirir.
- Metropollerdeki yozlaşmış tipleri, sosyal aksaklıklarla toplumsal bozuklukları, ince bir yergi ile anlatmak modern öykünün ana unsurlarıdır.
- Batı edebiyatında bu türün önde gelen temsilcisi **Franz Kafka**'dır.
- Türk edebiyatında ise bu öykü türünün temsilcisi **Haldun Taner**'dir.
- Oğuz Atay, Bilge Karasu ve Nezihe Meriç modern öykünün edebiyatımızdaki önemli temsilcileridir.

Olay ve Durum Hikâyesinin Farkı

Olay Hikâyesi

- Serim, düğüm, çözüm bölümleri ve düzenli bir sırası vardır.
- Anlatım, olay ağırlıklıdır.
- Çevrenin tasvirine ve kahramanlara önem verilir.
- Okuyucuda heyecan ve merak uyandırır.
- Hikâye beklenmedik bir sonla bitirilir.

Durum Hikâyesi

- Serim, düğüm, çözüm bölümleri yoktur.
- Anlatım durum ağırlıklıdır, olaylar ikinci plandadır.
- Genellikle ruhsal çözümlenmeler ön plandadır.
- Okuyucuda merak uyandırma duygusu söz konusu değildir.
- Hikâyenin beklenmedik bir sonla bitmesi gerekmez.

1. Sanatçı; eserlerinde serim, düğüm ve çözüm bölümlerine önem vererek Maupassant tarzı olay hikâyeciliğinin de edebiyatımızdaki en önemli temsilcisi olmuştur. Çocukluk ve askerlik anılarını anlatan yazar, hikâyelerini Genç Kalemler ve Türk Yurdu dergilerinde yayımlamıştır. *Kaşığı, Falaka* en bilindik hikâyelerindendir.

Bu parçada sözü edilen hikâye yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Refik Halit Karay
B) Sait Faik Abasıyanık
C) Halide Edip Adivar
D) Memduh Şevket Esendal
E) Ömer Seyfettin

2. Maupassant tarzı denen hikâyenin bizdeki en mühim temsilcisidir. Hikâyeleri genel olarak birinci tekil şahıs ağzından yazılmışlardır. Bunların özellikle mizahî bir tonlama taşıyanları oldukça çarpıcı bir sona vararak okuyucu üzerinde açık bir etki oluşturur. Bu etki, hikâyeler aracılığıyla çizilmeye çalışılan insan portresinin belirginleşmesine de yardımcı olur.

Bu parçada kendisinden söz edilen hikâye yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rasim Özdenören
B) Refik Halit Karay
C) Sait Faik Abasıyanık
D) Memduh Şevket Esendal
E) Haldun Taner

3. Dünya edebiyatında Rus yazar Anton Çehov'un ilk örneklerini vererek öncüsü olduğu ve serim-düğüm-çözüm bölümü olmayan öykü türüdür.

Bu cümlede özellikleri verilen öykü türünde aşağıdakilerden hangisi ön plana çıkar?

- A) Ömer Seyfettin
B) Oktay Akbal
C) Sait Faik Abasıyanık
D) Sahabettin Kudret Aksal
E) Nezihe Meriç

4. Yazarın hikâyeleri yaşanan hayattan seçilerek alınmış sağlam bir konu, çok iyi gözlemlenmiş bir tabiat, sağlam ve düzenlenmiş bir olay çerçevesinde hayat bulur. Bu hikâyeler, ---- giriş, gelişme, sonuç bölümleri çerçevesinde sağlam bir kurguya sahiptir. Yazar, hikâyelerini oluştururken gözlemden ve hayatından geniş ölçüde faydalanır. Ancak o; hayata, olaylara ve insanlara, hep belli bir dünya görüşünden bakar. Çoğu zaman mesajı öne çıkarır ve türün unsurlarını belli bir amaca göre düzenlemeye kalkışır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Çehov tarzı hikâyenin
B) Maupassant tarzı hikâyenin
C) Meddah hikâyesinin
D) Modern hikâyenin
E) Halk hikâyesinin

5. *Çavdar Tarlasında Çocuklar* adlı eser şu şekilde başlar: "Anlatcağımı gerçekten dinleyeceksiniz, herhâlde önce nerede doğduğumu, rezil çocukluğumun nasıl geçtiğini, ben doğmadan önce annemle babamın nasıl tanıştıklarını, tüm o *David Copperfield* zıvalıklarını filan da bilmek istersiniz ama ben pek anlatmak istemiyorum. Her şeyden önce, ben bu zimbirtılardan sıkılıyorum. Sonra, onlarla ilgili en ufak bir söz etsem bizimkilere inmeler iner."

Bu örnekten yola çıkarak bu eserde aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisinin kullanıldığı söylenebilir?

- A) Bilinç akışı tekniği
B) Geriye dönüş tekniği
C) Diyalog tekniği
D) Monolog tekniği
E) Metinler arasılık tekniği

6. Cumhuriyet Dönemi'nin en önemli hikâye yazarı, hiç şüphesiz ----. Çünkü o, kendisine kadarki Türk hikâye geleneğini değiştiren ve türe yeni bir kimlik kazandıran bir yazardır. Belli bir yapısı, olayı ve tezi bulunmayan bu hikâyelerde röportaj, hatıra, hikâye ve şiir birbirine karışır. Şairlik tarafı da bulunan yazar, kalemni asıl hikâye türüne adanmış ve hayatının sonuna kadar ondan vazgeçmemiş nadir yazarlarımızdandır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ömer Seyfettin'dir.
B) Sabahattin Ali'dir.
C) Sait Faik Abasıyanık'tır.
D) Ahmet Hamdi Tanpınar'dır.
E) Nezihe Meriç'tir.

7. Sait Faik'in üslubu ile kişiliği arasında çok yakın ilişkiler vardır. Oldum olası kitabilikten, süsten, sanattan, yapmacıklıktan nefret etmiştir. Bu sebeple üslubunun en belirgin niteliği, kendisiyle konuşur gibi yazmaktır. Bütün anlatım tarzlarında bu havayı yakalamaya çalışır. Bunu söylerken onun üslubunun yalın ve basit olmadığını da belirtmek gerekir. Kelime hazinesi zengindir. Bol mecaz kullanır. Sıcak, samimi ve şiirli bir üslubu vardır. Hayat ve mizacındaki derbederlik, zaman zaman onun dili ve üslûbuna da yansır.

Bu parçadan hareketle Sait Faik'in, hikâyelerinde aşağıdaki tekniklerden hangisini kullandığı söylenebilir?

- A) Bilinç akışı
B) Geriye dönüş
C) Diyalog
D) İç monolog
E) Leitmotif

8. 1908'den sonra Türk edebiyatının asıl büyük hususiyeti Refik Halit, Yakup Kadri gibi yazarlarla yavaş yavaş olsa da bilhassa hikâyenin İstanbul'dan ve imparatorluk merkezinden Anadolu'ya doğru açılmasıdır. Arada geçen zaman zarfında bir önceki neslin realizmi daha sıkı sanat terbiyesi hâline girmiştir. Fakat tecrübeyi asıl keskinleştiren şeyler, bizzat meşrutiyet inkılabının getirdiği hayat şekillerine dikkat, ideoloji buhranları, zihniyet farklılıklarının bariz şekil alışı ve nihayet Balkan Harbi ve onu takip eden hadiselerdir.

Bu parçada ismi geçen yazarların hikâyeleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Hikâyelerini hangi tarzda yazdığı
B) Hikâyelerinin hangi çevrede geçtiği
C) Hikâyelerinde hangi teknikten yararlandığı
D) Hikâyelerinde hangi bakış açısını kullandığı
E) Hikâyelerinde nasıl bir üslup tercih ettiği

9. ----, hikâyedeki kişinin kafasının içini okura doğrudan doğruya seyrettiren bir tekniktir. İç konuşma tekniği ile benzerlik gösterir fakat iç konuşma gramer bakımından düzgün, söz dizimi kurallarına uygun cümlelerle yapılan sessiz bir konuşmadır. Ve düşünceler arasında mantıksal bir bağ vardır. Bu teknikle ise karakterin zihninden akıp giden düşüncelerde mantıksal bir bağ yoktur. Daha çok çağrışım ilkesine göre akar. Ayrıca gramer kuralları da gözetilmez.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bilinç akışı
B) Geriye dönüş
C) Diyalog
D) Monolog
E) Leitmotif

10. Hiçbir şey konuşmadan bir saat kadar yürüdük. Birkaç meyve ağacının arasına serpilmiş beş on evden ibaret Beyobası'nı, biraz sonra da ulu bir çınarın gölgesinde yıkılıp dağılmaya bırakılmış boş bir su değirmeni geçtik. Artık zeytinler bitmiş, çam ormanları başlamıştı. Gün ışığı vurmayan, gölgeli, loş bir boğaza iniyorduk. Karşımızda alabildiğine dik bir dağ yükseliyor; onun henüz gözümüzden saklı bulunan eteklerinden, coşkun akan bir derenin uğultusu geliyordu.

Bir hikâyeden alınan bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Benzetme – karşılaştırma
B) Açıklama – tartışma
C) Öyküleme – betimleme
D) Tanımlama – örneklendirme
E) Tanık Gösterme – ikileme

11. Cumhuriyet hikâyesinin kendinden önceki dönemlerin hikâyesinden en büyük farklarından biri, dil ve üslupta kendini gösterir. Cumhuriyet öncesinde Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp'ın çerçevesini çizdikleri yalın, açık ve tabii bir Türkçe, Refik Halit Karay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Memduh Şevket Esendal, Reşat Nuri Güntekin gibi yazarların kalemlerinde giderek yaygınlaşıp zenginleşir. Daha sonraki dönemlerde de bu süreç devam eder. Böylece Türk hikâyesi hem dış gerçekliğin hem de iç gerçekliği bütün ayrıntılarıyla anlatımında kıvrak bir dile kavuşur. Yazarlar; sanat kabiliyetleri, dili kullanma becerileri ve dil işçiliklerine göre en karmaşık olayların anlatımını, mekân ve insanın ayrıntılı tasvirini, kahramanın psikolojik dünyasının çözümlenmesini başarıyla gerçekleştirirler.

Bu parçada ismi geçen aşağıdaki yazarlardan hangisi farklı türdeki hikâyeleriyle tanınmaktadır?

- A) Ömer Seyfettin
B) Refik Halit Karay
C) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
D) Memduh Şevket Esendal
E) Reşat Nuri Güntekin

1. Bir hikâyeden alınan aşağıdaki parçaların hangisinde farklı bir anlatıcı kullanılmıştır?

- A) Rıhtımın kenarında mehtaplı denize gözlerini dikmiş kediyi görmüştüm. Fakat kediden çok insanlara baktığım için, bir zayıf kedinin denizin mehtaplı suratında ne düşündüğüyle alakadar değildim. Futbolcu gençlerden biri zebun kediye bir şut çektii. Kedinin denize doğru uçuşunu gördüm. Üç adım öteye düşmesiyle zıplaması bir oldu.
- B) Yemekte, yemekten sonra yatak odasına çıkıncaya kadar Ayvaz'ın sözünü açmadılar bir daha. Saat sekizi, sekiz buçuğu, dokuzu vurdu. Kadın birkaç kez, bir bahane uydurup mutfağa kadar, Ayvaz geldi mi diye gidip baktı. Erkekler de kalktı, bahçeye, balkona açılan kapıların önünde durdu. Camlardan dışarıda Ayvaz geldi mi diye arandı.
- C) Saatlerce önce yüzdürülmüş olan kayıklar, deniz üstünde hafiften sallanarak beklemekteydi. İskele, kentin bütün semtlerinden bambaşka sebeplerle gelen, çeşitli yaş ve görünümde insanla hıncahınc dolmuştu.
- D) Ertesi gece şehrin her meydanı acayip bir panayıra dönmüştü. Çadırlar, tahtadan ve gaz sandıklarından yapılmış kulübeler, dört direk arasına ve üstüne gerilmiş kilim ve seccadeden yapılmış acayip meskenler hatta sadece önleri örtülü arabalar... Ve bunların arasında alçak sesle konuşan ihtiyarlar, kadınlar, ağlayan küçük çocuklar, gidip gelen siyahlı beyazlı hayaletler. Bu hakiki bir göç manzarası idi.
- E) Ali nihayet uyandı. Anasını kucakladı. Her sabah yaptığı gibi yorganı kafasına büsbütün çektii. Anası yorgandan dışarıda kalan ayaklarını gıdıkladı. Yataktan bir hamlede fırlayan oğluyula beraber tekrar yatağa düştükleri zaman bir genç kız kahkahasıyla gülen kadın mesut sayılabiliirdi.

- 2. Pastiş; var olan olguların alaycı, ironik bir karışımıdır ve olayları ciddiye almayı reddetmeyi, bunların göz kırpmı, dil çıkartma gibi göstergelerini kullanmayı yeğlemektedir. Potpuri anlamında farklı çalışmalardan alıntılarla yapılmış çalışmalar olarak da yayımlanabilen pastiş; ironi, taklit ve alıntı ile olduğu kadar parodi-parody terimlerinden biriyle adlandırılabilir. Bu bağlamda, bir metnin postmodern olup olmayacağını ölçütü olarak kabul edildiği görülen pastiş ve parodinin her ikisi de ancak ---- ile var olabilmektedir.**

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) bilinç akışı
B) geriye dönüş
C) diyalog
D) monolog
E) metinler arasılık

- 3. Cumhuriyet Dönemi Türk hikâyesinin ana damarlarından birini, birey ve bireyin iç dünyası oluşturur. Çoğu zaman kendinden yola çıkan yazar, insanı psikolojik dünyasındaki çalkantılar, çatışmalar, buhran ve bunalımlarla anlatmayı tercih eder. Vakanın geri plana itildiği bu hikâyelerde bireyin psikolojisinin çözümlenmesi esas olur. Özellikle 1940'tan sonra yaygınlaşan ----; şehirleşme, çeşitli fikri ve felsefi akımların tesiri altında yalnızlaşır bunalıma düşen birey öne çıkar.**

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Durum hikâyesinde
B) Halk hikâyesinde
C) Meddah hikâyesinde
D) Modern hikâyede
E) Olay hikâyesinde

- 4. Edebî eserde vurgulanmak istenen olay, kavram, düşünce, ifade, tavır, kelime veya kelime grubunun vurgunun yoğunluğuna göre tekrar edilmesi olarak tanımlanan ---- tekniğiyle metin içerisinde bir akıcılık yaratılır ve metinde estetik tarzda bir ritim oluşturulur. Bu teknik müzik menşeli bir terimdir. Müzik eserlerinde "ana, kılavuz motif" anlamında tekrarlanan düşünce diye ifade edilir. "Gazal Hanım'ın Nakışları" adlı hikâyede güftesi Vecdi Bingöl'e bestesi Sadettin Kaynak'a ait "Çıkar Yücelerden Haber Sorarım" adlı şarkının adı yedi defa tekrarlanarak bu teknik uygulanmıştır. "İki Bin Yılın Resm" adlı hikâyede de on üç defa "demedin mi?" sözü tekrarlanarak yine uygulanmıştır.**

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) bilinç akışı
B) geriye dönüş
C) diyalog
D) monolog
E) leitmotif

5. Sami Paşazâde Sezâî'den itibaren Türk hikâyesinde belirginleşmeye başlayan ----, Servetifünun, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi hikâyesinin en önemli tarzıdır. Gözlemlenebilen gerçekliğin büyük çatışmalarından doğan gerilimi önemseyen bu tarz, gücünü olay örgüsünden alır. Çok açık zıt güçler arasında yaşanan çatışma, çoğu zaman okuyucuyu şaşkırtan bir sonuçla biter. Sosyal bir konuyu ele alan ve mesajı önemseyen hikâyede; mekân-insan, mekân-konu ilişkisi önemlidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Maupassant tarzı hikâye
B) Çehov tarzı hikâye
C) meddah hikâyesi
D) modern hikâye
E) halk hikâyesi

6. Aşağıdaki cümlelerde "modern hikâye" ile ilgili verilen bilgilerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) Modern öyküde bireysel bunalım ve çıkmazlar ön plandadır.
B) Hikâye kahramanı, dış gerçekliği içinde bulunduğu ruh hâline göre şekillendirir.
C) Türk edebiyatında bu öykü türünün temsilcisi Ömer Seyfettin'dir.
D) Batı edebiyatında bu türün önde gelen temsilcisi Franz Kafka'dır.
E) Toplumsal bozuklukları, ince bir yergi ile anlatmak modern öykünün ana unsurudur.

7. Bizim edebiyatımızda ilk olarak Memduh Şevket Esendal'ın 1925 sonrasında kaleme aldığı hikâyelerinde görülür ve giderek yaygınlaşır. Sait Faik Abasıyanık, bu tarz hikâyenin geniş okuyucu kitlelerine tanıtılması ve sevdirmesinde önemli bir isimdir. Oktay Akbal ve Tarık Buğra'nın hikâyelerini de bu çerçevede düşünebiliriz. Çok açık bir giriş ve sonuç bölümünü ihmal eden bu tarz hikâyede, günlük hayatın küçük olay ve durumlarının anlatımı öne çıkar. Olay örgüsünün önemi azaltılır, büyük çatışma ve gerilimlerden kaçınılır. Açık bir mesajdan çok sezdirme esastır.

Bu parçada sözü edilen hikâye türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olay hikâyesi
B) Çehov tarzı hikâye
C) Halk hikâyesi
D) Modern hikâye
E) Maupassant tarzı hikâye

8. Akşam yakındı; iki derenin birleştiği bu bataklık, çukur sıtmalı araziye çeltiklerden kalkan kokulu, ağır bir duman yayılıyordu. Gövdeleri yarılmış, yanmış, beş on yaşlı, cansız söğüdün arkasında güneş, bulanık bir ışık uzatarak arkların durgun sularını yer yer parlatıyordu. Bu aydınlık parçalar, kül renkli rutubetli ova ortasında bulutlu bir göğün yarıklarına benziyor; yavaş yavaş bulanıyor, sönüyor, örtülüyordu.

Bir hikâyenin "çözüm" bölümünden alınan bu hikâyenin türü ve yazarı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Olay hikâyesi – Sait Faik Abasıyanık
B) Modern hikâye – Haldun Taner
C) Durum hikâyesi – Memduh Şevket Esendal
D) Modern hikâye – Oğuz Atay
E) Olay hikâyesi – Refik Halit Karay

9. I. İnsanların sürekli gördükleri fakat düşünemedikleri farklı durumların arkasında yer alan gerçekleri bazı olağanüstü durumlarla gösteren öykülerdir.
II. Serim, düğüm ve çözüm kısımları bulunur ve olay bu sıra gözetilerek anlatılır.
III. Merak ögesi bu tür öykülerin en önemli unsurudur.
IV. Kişisel ve sosyal düşünceler, hayal ve duygu öğeleri bu öykülerde ön plandadır.
V. Duygu, tahlil ve gözlemin ön plana çıktığı bu öykülerde merak ögesi ikinci planda kalır.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde Maupassant tarzı hikâye ile ilgili bilgi verilmiştir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve IV
D) III ve IV
E) IV ve V

10. Yüzlerce, belki binlerce senelik zeytin ağaçlarının arasında uzanan çukur, iki yanı böğürtlen ve hayıtlarla örülü yolda ağır ağır yürüyordum. Arkamdan yükselen güneş, gölgemi araba izlerinin kıvrımları üzerine serip uzaklara kadar götürüyor; deniz tarafından yüzüme doğru esen hafif fakat serin bir bahar rüzgârı, kasabadan uzaklaştığımı hatırlatıyordu. Kırağı yemiş toprak ve taze çimen kokusu etrafı kaplamıştı. Tarla kuşlarıyla serçeler, ötüşe ötüşe ağaçtan ağaca sığıyordu; güneşin vurduğu yerlerden dalgalı bir buğu yükseliyordu.

Cumhuriyet Dönemi hikâye yazarlarından Sabahattin Ali'ye ait olan bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı duyulardan yararlanılmıştır.
B) Kişileştirmeye başvurulmuştur.
C) Yinelemeden yararlanılmıştır.
D) Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.
E) III. kişili anlatım kullanılmıştır.

1. Trene Beyoğlu tarafından bindik. Bu saatlerde bu taraftan aşağıya kalabalık yoktur. İkinci mevkideyiz. Bir köşede üç asker, beride bir ihtiyar kadın, yanı başında gelini, daha ötede vapura yetişmekten mühim mühim bahseden bir grup, ben bir de o vardık. Ayaklarını oturduğu yerin altına mümkün olduğu kadar çekmişti. Ancak, dikkat edilirse ayakkabısız olduğu fark edilebilirdi. Daha kalkmamıştı. Birinci mevkii ikinci mevkiden ayıran parmaklığın ve peronla yolcu vagonlarını ayıran parmaklığın otomatik demiri kapanıyor, yeni kalkıyordu. Sonra kapılar denizden bir balığın nefes alıp vermesini hatırlatan bir iç çekişle kapandılar. O, sağ elinin parmaklarını bükerek kulak memesinin altına koymuş, ağzı açıktı.

Bir olayın olmadığı sadece bir durumun dile getirildiği bu hikâye aşağıdaki yazarlardan hangisine ait olabilir?

- A) Ömer Seyfettin
B) Refik Halit Karay
C) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
D) Sait Faik Abasıyanık
E) Reşat Nuri Güntekin

2. Böyle üst üste gelen olaylar, kaymakamı iyice sarsmış, zayıflatmıştı. Yüzü sapsarı, her zaman düşünceli, yorgun, kırılmış, kederliydi; ince dudakları, daha da incelmış, keskin bir bıçağın ağzına dönmüştü. Gözleri pırıltı içindeydi. Saçlarını sinirli sinirli arkaya doğru atıyordu. Tek inandığı insan şimdi Resul Efendi'ydi. Baba gibi seviyordu. O da onu koruyordu. Kasabadaki dedikoduları, hakkındaki iğrenç şayiaları, planları günü gününe duyuruyordu. Bir ay içinde bir ömürde öğrenebileceklerin hepsini öğrenmiş gibiydi.

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Gözlemeden yararlanılmıştır.
B) Benzetmeye başvurulmuştur.
C) Mecazlı bir söyleyiş vardır.
D) Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.
E) İkillemelerden yararlanılmıştır.

3. Birbirine benzemekle birlikte her ikisi de farklı şeylere gönderme yapmaktadır. Ölü biçimlere öykünme olarak da ifade bulan ----, diğer yapıtların imgelerini ve bölümlerini parçalar hâlinde alarak kullanırken, onları yinelemekte ve yapay birleşimlere giderek daha canlı bir etki bırakmaya çalışmaktadır. Hâlâ yaşayan ve etkili olan biçimleri gözden düşürmeyi ve onlarla alay etmeyi amaçlayan ---- ise modern sanat içerisinde verimli bir yaşam alanı bulmuştur. Ancak modern biçimlerin medya konuşmalarına indirgenen yanları içerisinde ortadan kalkmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) pastiş – parodi
B) geriye dönüş – leitmotif
C) iç diyalog – dış diyalog
D) iç monolog – dış monolog
E) montaj – kolaj

4. **Aşağıdakilerin hangisinde verilen bilgi ayrıç içindeki bilgi ile örtüşmemektedir?**

- A) Hikâyedeki duygu veya düşüncenin somut bir duruma bağlı olarak ele alındığı olgudur, temayı sınırlandırır. (Konu)
B) Olaylardan çok, günlük yaşamın bir kesitini ele alıp anlatan hikâye türüdür. Bu tarz hikâyede serim, düğüm, çözüm bulunmaz; okuyucunun merak duygusuna seslenilmez. (Durum hikâyesi)
C) İnsanların sürekli gördükleri fakat düşünemedikleri farklı durumların arkasında yer alan gerçekleri bazı olağanüstü durumlarla gösteren öykülerdir. (Modern hikâye)
D) Hikâyedeki olayın serim, düğüm ve çözüm bölümlerine uygun olarak mantıksal bir sıralamayla sonuca bağlandığı hikâye türüdür. (Olay hikâyesi)
E) Hikâye kahramanının başından geçen veya hikâyede üzerinde söz söylenen durum veya yaşantıdır. (Zaman)

5. Yukarıda caddeye çıktığımda tren sesi uzaklardaydı. Yokuş yukarı koşar adım yürümenin hiçbir anlamı yoktu, bir açıklaması da. Düzlüğü bulunca, bir taşın üzerine yığılınca anladım bunu. Üst üste birkaç nefes daha aldım orada. Uzaklardan, sizin oralardan bana kadar uzanan karşı yönden gelen bir başka tren sesiyle oturduğum yerden kalkıp tramvay yoluna çıktığımda sokak lambaları yanmıştı.

Bir hikâyeden alınan bu parçada aşağıdakilerden hangisi daha belirgindir?

- A) Zaman B) Olay C) Mekân
D) Şahıs E) Yazar

6. Sırf şaka olsun, azizlik olsun diye yazdığınıza şüphe etmediğim küçücük mektubunuzu aldım. Üç satırlık bir yazı okumak için kaç dakika lazım? Bir... İki... Nihayet beş dakika diyacaksınız. Hayır! Onu tam iki saatte okudum. Gülmeyeceğinizi, inanacağınızı bilsem daha ziyade söyleyecektim. "Onu ben, dün gece sabaha kadar gözlerimden ayırmadım." diyecektim. Fakat ne de olsa insan, hakikati tamamıyla söylemeye cesaret edemiyor. Mamafih, benim size yalan söylemem mümkün değil. Ben, diplomatım, sonra İstanbul'un kibar âleminde yaşıyorum. Binaenaleyh, yalan söylemek az çok mesleğim, muvaffakiyet vasıtam... Böyle olduğu hâlde sizinle konuşurken hatta sizin sözünüz geçerken, hatta daha ileri gideceğim: Siz, aklımda olduğunuz vakit yalan söyleyemiyorum.

Bu parça, hikâyede kullanılan aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Bilinç akışı B) Geriye dönüş
C) Montaj D) Mektup
E) Leitmotif

7. Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan ve çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla uzak su kenarlarında oturmak... Seni gördüğü zaman zalimce başını çeviren mağrur bir dilberin kapısı önünde ve ay ışığı altında sabaha kadar dolaşmak, bunu candan arkadaşlara ağlayarak anlatmak, söz aramızda gene hoş şeydir. Fakat sevgili bir vücutta bulunmayan bir şeyi kendisinde taşımaya tahammül etmeyerek onu koparıp atabilmek, işte adaşım, yalnız bu sevmektir.

Cumhuriyet Dönemi hikâye yazarlarından Sabahattin Ali'ye ait olan bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Benzetmeden yararlanılmıştır.
B) Kişileştirmeye başvurulmuştur.
C) Mecazlı bir söyleyiş vardır.
D) Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.
E) I. kişili anlatım kullanılmıştır.

8 ve 9. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

- Kadın yaklaşıncaya, hâlâ şaşkın şaşkın gülümseyen oğlunu bileğinden yakaladı:
- Bu ne hâl? Kimlerle konuşuyorsun?
Ve öteki elindeki şemsiyeyi, elini hâlâ unutarak arkadaşının avucunda bırakan küçük satıcının omzuna vurdu. Sonra haykırdı:
- Pis, baksana, senin konuşabileceğin insan mı bu?
Çocukların kolları birbirinden ayrılıp aşağı sallanıverdi. Siyah çarşafı kadın duvarın dibine büzülmüştü ve küçük satıcının gözleri kolunun acısından yaşla dolmuştu. Arkadaşının gözündeki yaşları gören çocuk, henüz birçok şeyleri öğrenmediği için ruhundan fıskıran bir isyanla:
- Anneciğim, o benim mektep arkadaşım!
Kadın, yüzü kıpkırmızı kesilerek, oğlunun sözünü kesti:
- Ben yarın mektebinize de telefon edeceğim. Seni kendi seviyende olmayanlarla temas ettirmeyi gösteririm!
Oğlunu kolundan çekti. Geride kalan küçük satıcı ile anasına, yerin dibine geçirmek ister gibi tahkir edici ve ezici bakışlar atarak yürümeye başladı. Oğlu hâlâ dönüp geri bakıyor ve yaşlı gözlerini başka taraflara çeviren arkadaşını görünce kendinin de gözleri yaşarıyordu. Küçük satıcı, o titrek ve ince sesiyle bağıırıyordu:
- Beş kuruşa... Arabalar beş kuruşa!

8. Bu parça, hikâyede kullanılan aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Bilinç akışı B) Geriye dönüş
C) Montaj D) Diyalog
E) Leitmotif

9. Bir hikâyeden alınan bu parçada aşağıdakilerden hangileri belirgin olarak verilmiştir?

- A) Zaman – olay B) Olay – mekân
C) Mekân – şahıs D) Şahıs – olay
E) Zaman – anlatıcı

AD (İSİM)

Ad (İsim): Varlıkları, duygu ve düşünceleri, durumları bildiren, karşılayan sözcüklere denir.

Adlar çeşitli bakımlardan bölümlere ayrılır:

- 1. Varlıklara Verilişlerine Göre Adlar:** Adlar, varlıklara verilişlerine göre özel ad ve tür adı olmak üzere ikiye ayrılır:
 - a. Özel ad:** Bir tek varlığa verilmiş tanıtıcı sözcüktür: Balkan, Byron, Rakofça, İstanbul, Toros, Akdeniz, Asya, Zeynep... gibi kıta, bölge, köy, kent, dağ, deniz, ırmak, sokak ve kişi adlarıyla kimi hayvanlara takılmış sözcükler özel addır.

- **Ulus, yurt, devlet ve millet adları özeldir:** İngiliz, Arap, Birleşik Amerika, İran...
- **Gazetelere, kitaplara verilmiş adlar özeldir:** Vatan, Cumhuriyet, Dünya, Hürriyet, Çalıkuşu, Sinekli Bakkal, Türkçe Sözlük...
- **Kurum, dernek, okul, hastane ve devlet dairelerinin adları özeldir:** Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Başbakanlık, İstanbul Erkek Lisesi, Kızılay, Numune Hastanesi, Adana Belediyesi...
- **Dil adları özel addir:** Türkçe, Farsça, Almanca, İngilizce, Uygurca, Latince, Arapça...
- **Kişilerin adlarıyla soyadları özeldir:** Okulda, yurttta, yer-yüzünde Turgut, Yalçın, Sevim, Ahmet adlı birçok kişinin bulunması bu sözcükleri özel ad olmaktan çıkarmaz çünkü bu adlar, onların her birine ayrı ayrı verilmiştir.

- b. Tür adı:** Bir türden olan varlıkların hepsine verilmiş addir: deniz, şehir, alev, hasret, dağ, hava, özgürlük, dere, duygu, bölük...

NOT

Tür adları bazen özel ad olarak kullanılır.

Pamuk sözcüğü, bilinen nesneyi anlatıyorsa tür adıdır. Bir kediye verilmişse özel addir:

Bir kilo pamuk aldım. (tür adı)

Bu akşam Pamuk miyavlıyordu. (özel ad)

- **Kişi adlarıyla soyadlarında da böyle olanlar vardır:** “Dün kayalara tırmadık.” cümlesindeki “kaya” belli varlığın genel adıdır. “Arkadaşım Kaya anlatıyordu.” cümlesinde ise “Kaya” bir kişinin adıdır, özel addir.
- Güneş, ay, dünya sözcükleri, genel olarak birer tür adı gibi kullanılır ve büyük harfle yazılmaz. Ancak “Ay, Dünya’nın uydusudur. İkisi birden Güneş’in yörüngesinde döner.” cümlesinde olduğu gibi bu sözcüklere birer özel ad değeri verince büyük harfle yazılır.

NOT

Tür isimleri bazen o türün tamamını kapsayacak şekilde kullanılabilir.

Bir **çiçek** duruyordu, orada bir yerde, bir yanlışı düzeltircesine açmış. (**Tek bir varlığı karşılayacak şekilde**)

Bir bahçede hep aynı **çiçekten** olursa o bahçe güzel olmaz. (**Türün tamamını kapsayacak şekilde**)

- 2. Varlıkların Oluşlarına Göre Adlar:** Varlıkların oluşlarına göre adlar somut ad ve soyut ad olmak üzere iki türdür:
 - a. Somut Ad:** Duyularımızla anlaşılan varlıklara verilmiş adlardır: deniz, ev, Ankara, yaprak, Marmara, bitki, Turgut, kuş, mikrop...
 - b. Soyut Ad:** Duyularla anlaşılamayan ancak akılla tasarlanan varlıkların adıdır: sevinç, dilek, yiğitlik, ülkü, arkadaşlık, uyku, üzüntü, özgürlük ...
- 3. Varlıkların Sayılarına Göre Adlar:** Varlıkların sayılarına göre de adlar tekil ad, çoğul ad ve topluluk olmak üzere üç türdür:
 - a. Tekil Ad:** Bir varlığı anlatmaya yarayan addir: çiçek, taş, çocuk, öğrenci, Atatürk, Ankara, üzüntü, ülkü, sevgi...
 - b. Çoğul Ad:** Birden çok varlığı anlatmaya yarayan addir: çiçekler, taşlar, öğrenciler, ülküler, üzüntüler, okullar, tarlalar...
 - c. Topluluk Adları:** Birçok tekil adın birleşmesinden oluşan varlıkları tanıtan adlara topluluk adı denir. Ordu, bölük, düzine, orman, demet, sürü, sınıf, kabile...

Küçültme Adları

Eklendiği sözcüğün anlamında daralma meydana getiren eklerdir. Adlarda küçültmeyi sağlayan: “**-cik (-cık, -cuk, -cük)** ve **-ceğiz**” ekleridir.

Köstebek **tepecikleri** bile bazen insanın gözüne tırmanamaya cağı kadar yüksek görünür.

NOT

Küçültme ekleri eklendiği sözcüğe küçültme anlamının dışında anlamlar da katar.

Yüz **milyoncuk**, bu kadar insanın hangi birine yetecek. (**azımsama**)

Aslını inkâr eden zihniyet sayesinde, bir dördlük yazamayan **şair-cikler** türedi. (**küçümseme**)

Bakkalda bekleyen fıkara **kızcağızları**

Az çok yakından sezdiriyor top ve iftarı. (**acıma**)

Babacığım, masumum, bana kıyma, derslerimi tamamlayayım, yaşım küçük. (**sevgi**)

HİKÂYE YAZMA AŞAMALARI**1. Hazırlık**

- Hazırlık aşamasında öncelikle yazılacak metnin konusu, amacı, hedef kitlesi ve türü belirlenir. Belirlenen konunun iyi sınırlandırılmış olması yazmayı kolaylaştırır. Konuyu sınırlandırmak için konunun hangi yönünün ele alınacağı açıkça belirlenmelidir. Yazılacak metnin türünün belirlenmesi de bu aşamada oldukça önemlidir çünkü yazılacak yazı, türün temel yapı unsurlarını taşımaktadır.
- Hazırlık aşamasında ikinci olarak metinde kullanılacak düşünce, bilgi ve olaylar belirlenir.

2. Planlama

- Yazının planlanmasında öncelikle metnin ana düşüncesi/iletişi belirlenir. Her yazı bir ana düşünce veya ileti etrafında gelişir. Bu ana düşünce yazının merkezidir ve bütün diğer düşünceler onun çevresinde gelişir.
- Planlama aşamasında ana düşünceyle/iletiyle bağlantılı yardımcı düşüncelerin belirlenmesi ve sıralanması gerekir. Bunların ana düşünceyi destekleyen veya geliştiren yardımcı düşünceler olmasına dikkat edilmelidir.
- Yardımcı düşünceleri destekleyen düşünceyi geliştirme yollarının belirlenmesi, planlama aşamasının son basamağını oluşturur.

- Taslak Metin Oluşturma:** Yazı planına uygun biçimde metin yazma, sürecin üçüncü aşamasını oluşturur. Taslak metin, daha önce belirlenen ana düşünce, yardımcı düşünce ve düşünceyi geliştirme yolları doğrultusunda oluşturulur. Taslak metin oluşturulurken farklı cümle yapılarının kullanılması metni hem anlam hem de yapı açısından zenginleştirir. Örneğin bir durum anlatılıyorsa isim cümleleri, olay anlatılıyorsa fiil cümleleri daha sık kullanılır.

- Düzeltilme ve Geliştirme:** Taslak metni, açıklık, yalınlık, duruluk; paragraflar arası ilişki ve tutarlık; yazım, noktalama, sayfa düzeni vb. açılardan gözden geçirme ve düzeltme, yazma sürecinin önemli bir aşamasını oluşturur. Bu aşamada kelime tercihleri, metnin bağlamı dikkate alınarak yeniden değerlendirilir ve yazıdaki anlatım bozuklukları düzeltilir. Ayrıca metnin yazım, noktalama, sayfa düzeni ve okunaklılık açısından da bu aşamada değerlendirilmesi ve varsa yanlışlıkların giderilmesi gereklidir.

- Metni Paylaşma:** Yazılan metnin öğretmen, arkadaş veya aile üyeleriyle paylaşımı ve onların yazı hakkındaki değerlendirmelerinin alınması yazma sürecindeki son aşamayı oluşturur. Yazılan yazılar; sınıfta yüksek sesle okunarak, okul panosunda sergilenerek, elektronik ortamlarda veya çeşitli dergilerde basılarak da okurlarla paylaşılabilir.

Paylaşım aşamasında dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, üretilen ve paylaşılan metinlerin hukuki ve ahlaki sorumluluğun bilincinde hareket edilmesidir. Bu bakımdan her metnin sorumluluğu, kendisini yazan ve paylaşan kişiye aittir. Bu sorumluluğun üstlenilmesi aynı zamanda ahlaki ve hukuki bir gerekliliği de beraberinde getirir.

SUNUM

- Bir konunun, bir bildirinin, bir araştırma sonucunun dinleyicilere aktarılmasına sunum denir. Sunumda bir çalışma sonucunu açıklama, anket çalışmalarını ifade etme, bilgileri yenileme ve pekiştirme söz konusudur.
- Birkaç kişiye veya bir salondaki kalabalığa yapılan sunumun amaçları arasında bilgi vermek, bilgileri yenilemek, bir araştırma veya anket çalışmasının sonuçlarını açıklamak, bilimsel bir araştırmaya katkıda bulunmak sayılabilir.

SUNUMDAN ÖNCE YAPILACAKLAR

- Sunumdan önce, sunusu gerçekleştirecek konu belirlenmelidir. Bu, bir şirkette müşteri profili, hedefler, kâr ve zararlarla ilgili bilgilendirme olabilir.
- Konu, toplumun ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır.
- Sunumu yapacak kişi, konuya hâkim olmalı, farklı kaynaklardan hareketle sunumunu hazırlamalı, gereksiz ayrıntılardan ve tartışmalardan uzak durmalıdır.
- Slaytlara yazdığı cümlelerin kısa ve anlaşılır olmasına dikkat etmelidir.
- Bunun yanında kişi, sunumdan önce sunumu yapacağı yeri görmeli, orada prova yapmalı, sunum sırasında kullanacağı slayt makinesi, bilgisayar, ses sistemleri, CD gibi araç gereçleri kontrol etmelidir.

SUNUMDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

- Sunumu yapacak kişi, bütün hazırlıklarını yaptıktan, dinleyiciler salona geldikten sonra programa başlar.
- Öncelikle kendisini kısaca tanıtır, konu hakkında bilgi verir.
- Sunumunu gerçekleştirirken dili güzel kullanmaya özen gösterir.
- Ses tonuna, vurgulara, jest ve mimiklerine dikkat eder.
- Sadece sözlü olarak değil vücut diliyle de dinleyicilerle iletişim kurmaya çalışır.
- Bütün bunların yanında sunum yapan kişi, sunumunda ciddi, ağırbaşlı ve derli toplu bir görünüm sergilemeye özen göstermelidir.
- Sunum sırasında gösterdiği slaytlarla açıklamaları eş zamanlı götürmelidir.

SUNUMDAN SONRA YAPILACAKLAR

- Sunumunu başarıyla gerçekleştiren kişi, sunum sonrasında dinleyicilerin konuyla ilgili olarak kendisine soru sormasına fırsat tanımalıdır.
- Dinleyicilerin sorularına açık, net ve doyurucu cevaplar vermeli, cevap verirken dinleyicilerle tartışmaya girmekten kaçınmalıdır.

1. I. Adam vardır, insan yüzünde sırf hınç, kin okur. Bazısında gurur, bazısında neşe, bazısında bayağılık, aşağılık... Bu adamin üstünden başından yalnızlık akıyordu.
- II. BBC yaptığı bir ankette 35 ülkeden 108 isme, insanların düşüncelerini şekillendirdiğini düşündükleri kitapları sordu. Destanlardan öykülere uzanan 100 kitaplık listedeki eserlerin 23'ü kadın yazarlara ait.
- III. Benim orkidelerimin çiçekleri 3 ay kadar solmadan kalıyor, döküldükten 1-2 ay sonra da yeniden çiçek dalı veriyor.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde tür ismi hem tek bir varlığı karşılayacak şekilde hem de o türün tamamını kapsayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. Muğla'da kış aylarında tüketilmek amacıyla bu yılın

I
mahsulüyle hazırlanan acı biber, bamya, kabak ve
II
patlıcan gibi sebzelerin kuruları, tezgâhlardaki yerini
III
olarak satışa sunuldu. Rengârenk görüntüsüyle
IV

kurutulmuş sebzeler içinde en dikkat çeken, kilosu 200 lira ile bamya oldu. V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisinin türü ötekilerden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Doğayla iç içe olmanın bünyeye ne kadar iyi geldiğini hepimiz çok iyi biliyoruz. Yüzyıllardır ormandaki seslerin, ağaç kokusunun, dalların arasından süzülen güneş ışığının ve temiz havanın insanı ne kadar iyi hissettirdiği üzerine yazılıp çiziliyor. Doğadayken stres ve kaygı seviyemiz düşüyor, rahatlıyor ve daha net düşünmeye başlıyoruz. Moralimiz düzeliyor, kaybettiğimiz enerji, canlılık ve tazelik geri geliyor.

Bu parçada aşağıdaki isim türlerinden hangisi yoktur?

- A) Tür ismi B) Özel isim
C) Soyut isim D) Topluluk ismi
E) Çoğul isim

4. *Birbirimiz İçin Yaşayacağız* adlı eser, tek kelimeyle "çile"! Acı, I
trajedi, dram, kıskançlık, yalnızlık; insana ilişkin olumsuz ne II III
varsa var! Yasaklama, yasaklanma, kara listeye alınma... Öte yandan karısına, oğluna, kızına, torununa beslediği sevgi, özlem... IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi soyut isim değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. "Sana anlatacağım, rüzgârla uçan bir çocuğun hikâyesidir. Kulağını bana, aklını hayallere ver." diye başlayan kitapta I

Nergis Seli, bizi farklılıklarımızın var ettiğini anlayan ve ken- II

disi olabilmeyi başaran bir çocuğun hikâyesini anlatıyor. III

Buket Topakoğlu'nun resimlediği kitap, yayınevi tarafından IV

7 – 9 yaş gruplarına yönelik olarak tanımlandı. V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcük soyut isimdir.
B) II. sözcük özel isimdir.
C) III. sözcük tekil isimdir.
D) IV. sözcük tür isimdir.
E) V. sözcük çoğul isimdir.

6. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi yay araç içindeki ifadeyle uyuşmamaktadır?**

- A) İnsan, evrende gövdesi kadar değil, yüreği kadar yer kaplar. (Somut isim)
B) Türküler tıpkı kırk bin yıl su altında kalmış, yıkanmış, cilalanmış çakıl taşı gibidir. (Çoğul isim)
C) Öyle horozlar vardır ki öttükleri için, güneşin doğduğunu sanırlar. (Özel isim)
D) Biz hem kurtların doymasını hem de koyunların sağ kalmasını istiyoruz. (Tür ismi)
E) İktidar, ancak onu eğilip alabilme cesaretini gösterenlere verilir. (Soyut isim)

7. "Soğuk" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde somut isim olarak kullanılmıştır?

- A) Raif Efendi'nin o karanlık ve soğuk gecenin içinde nasıl yürüdüğünü tasavvur etmek istiyordum.
B) Ama su benim için daha soğuktu ve ötekiler gibi su üzerinde kolayca duramıyordum.
C) Seni özlemek, üşümek gibidir; soğuk bir akşamüstü, yağmurun altında yürümek gibi...
D) Soğuk ve şekersiz çay gibisin ne içimi ısıtıyorsun ne ağzımda güzel tat bırakıyorsun.
E) Kışın en soğuk zamanında, ben nihayet içimde yenemediğim bir yaz olduğunu öğrendim.

8. Galatasaray'daki yokuşun başındaki Ara Kafe'den

I
sola döndüğünüzde ömrü uzun olmayan bir butik kitabevi daha kısa ama etkili birkaç yılı kitap okuyucularına sunmayı
III
başarabilmişti. Aziz Kedi Kitabevi sattığı kitaplar kadar kitap tanıtımlarına, imza günlerine ev sahipliği yapmasıyla da
IV V
önemli bir merkez hâline gelmişti.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi yalnız isimdir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde somut bir isim yapım eki olarak soyutlaşmıştır?

- A) Yanlış yapmayan insan yoktur, insanlık yanlışını kabul etmek ve düzeltmekle olur.
B) Yüksek ruhlar, her zaman sıradan akılların şiddetli muhalefetleriyle karşılaşılırlar.
C) Büyük güce sahip egemen devletler olduğu sürece savaş kaçınılmazdır.
D) Bilim, her günkü düşüncelerimizin yenilenmesinden başka bir şey değildir.
E) Eleştiri kabul etmeyen, başarısına inandıracak kimseyi bulamaz.

10. Öldük, ölümden bir şeyler umarak

Bir büyük boşlukta bozuldu büyü
Nasıl hatırlamazsın o türküyü
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü
Alıştıığımız bir şeydi yaşamak

Bu şiirin kaçınıcı dizesinde topluluk ismi kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

11. I. Çocuk edebiyatının geçmişine birlikte tanıklık ettiğimiz müzecik bu anlamda bizi bir araya getiriyor.
II. Aileler kitapların içindeki ufacık kelimelere takılı kalırken televizyonun nasıl bir tehlike olduğunu unutuyorlar.
III. Tabii birazcık zorlamayla bunun anneden kopuş endişesi olduğunu söyleyebiliriz.
IV. Kurşun kalemlerin, yazmak için kullandığımız uç kısımlarında grafit parçacıkları bulunuyor.
V. Gözlerimizdeki yalçın kayalıklara çarpar ve biz bir sevgilin sıcak ellerine sokulmayı umut ederiz.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde küçültme ekini alan sözcük isim görevindedir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve IV E) III ve V

12. Vaktiyle öz vatanda bizimken, bugün niçin

I
Üsküp bizim değil? Bunu duydum, için için.

II
Kalbimde bir hayali kalıp kaybolan şehir!
III IV

Ayrılmanın bıraktığı hicran derindedir!
V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük, somut isimdir.
B) II. sözcük, özel isimdir.
C) III. sözcük, soyut isimdir.
D) IV. sözcük, tür ismidir.
E) V. sözcük, hâl eki almış isimdir.

1. Determinizm, her olayın birtakım nedenlerin zorunlu sonucu olduğunu kabul eden felsefi bir görüştür. Buna göre evrende gerçekleşen her şey, önceden belirlenmiş olmakla birlikte, öyle olmalarını zorunlu kılan bazı yasalarla oluşmaktadır. Nedenselliğe dayanan bu mekanizma, evrenin düzeni olarak kabul edilir. Bu düzende özgür iradeye yer yoktur. Çünkü insan zihni de dâhil olmak üzere evrendeki her şey tıpkı kursuz bir makine gibi işlemektedir. Bir başka deyişle insanın davranışları, eylemleri, duygu ve düşünceleri nedensellik ilkesi gereğince önceden belirlenmiştir.

Bu parça ile ilgili olarak;

- I. Soyut isim kullanılmıştır.
II. Özel isme yer verilmiştir.
III. Topluluk ismi bulunmaktadır.
IV. Birden fazla çoğul isim vardır.

İfadelerinden hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) I ve IV E) III ve IV

2. İnsanlık, tarih boyunca hiçbir zaman doğadan şu an olduğu kadar kopuk olmadı. 2050 yılında dünya nüfusunun %66'sının şehirlerde yaşayacağı öngörülmüyor. Yapılan bir araştırmaya göre insanlar ortalama olarak hayatlarının %93'ünü kapalı alanlarda geçiriyor, çocuklar açık havada hapisane mahkûmlarından daha az vakit harcıyor.

I.	Çoğul isim	insanlık
II.	Somut isim	doğadan
III.	Tekil isim	şehirlerde
IV.	Tür ismi	hapisane
V.	Topluluk ismi	çocuklar

Yukarıda verilen isim türleriyle bu parçada geçen ve karşısında verilen isimler eşleştirildiğinde hangi isim türü dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde küçültme eki kalıcı isim oluşturmuştur?

- A) Üstelik yirmilerinin ortasındadır bu öyküleri yazdığında, genceciktir.
B) Üzüm, kızılılık, mandalina, limon ve aklına gelmeyen bir sürü meyvenin reçeli taze taze üretilir.
C) Gördüğüm o pikselleri, parçacıkları galaksideki gezegenler ve insanlar gibi düşünürüm.
D) Okul öncesi çocuklar için *Üç Kedicik ile Bir Ejderha* kitabını önerebilirim.
E) Mineral mikası yüzünden parıldayan, yumuşacık bir kuma sahip burası.

4. Bu veriler aynı zamanda kayıpların gezegenin en verimli

I

bölgelerini etkileyeceğini gösteriyor. Mısır üretiminde

II

lider durumda olan Fransa, Çin ve ABD zararlı böceklerden en çok etkilenen ülkeler olacak. Aynı zamanda

III

ciddi oranda çeltik üretimi de yapan Çin ve Fransa genel

IV

mahsul üretiminde çok büyük bir risk ile karşı karşıya.

V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük, somut isimdir.
B) II. sözcük, özel isimdir.
C) III. sözcük, çoğul isimdir.
D) IV. sözcük, tür ismidir.
E) V. sözcük, tekil isimdir.

5. Avrupa'nın en büyük haftalık dergilerinden biri olan Almanya çıkışlı Der Spiegel'in çok satanlar listesinin zirvesinden iki yıl boyunca inmeyen, Amerika ve Kanada da dâhil olmak üzere yayınladığı hemen her ülkede satış rekorları kıran *Ağaçların Gizli Yaşamı* Türkçeye çevrildi ve Türkiye'de satışa sunuldu.

Bu parçada aşağıdaki isim türlerinden hangisi yoktur?

- A) Tür ismi B) Özel isim
C) Soyut isim D) Topluluk ismi
E) Çoğul isim

6. I. Metnin yapısını belirleme
II. Sözcüklerin anlamını sorgulama
III. Planlama
IV. Kullanılacak düşünceleri seçme
V. Bilgileri sınıflandırma

Yukarıdakilerden hangileri yazma sürecinin, diğerlerinden farklı bir aşamasında yapılır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve IV E) III ve V

7. **Aşağıdakilerden hangisi planlı yazma amacını gerçekleştirmeye dönük olarak yapılabilecek etkinliklerden biri değildir?**

- A) Konuyu açığa kavuşturmak için yazıda cevabı verilecek sorular hazırlama (Soru hazırlama)
B) Konuyla ilgili düşünceleri, hiçbir sınırlamaya tabi tutmadan not etme, alınan notlardan hareketle yazma (Beyin fırtınası)
C) Her öğrencinin velisi ile belirledikleri konuda anlaşma hazırlaması, iki tarafın imzalaması (Pilavdan dönenin kaşığı kırılınsın)
D) İsteddiği bir konuda istediği türde metin oluşturma (Serbest yazma)
E) Her öğrencinin seçtiği konuyla ilgili proje hazırlayıp afiş, poster, resim, grafik veya bilgisayardan yararlanarak sunması (Proje)

8. I. Yazılacak metnin konusu, amacı, hedef kitlesi ve türü belirlenir.
II. Metinde kullanılacak düşünce, bilgi ve olaylar belirlenir.
III. Belli bir konuda kişinin çevresindekileri veya belirlediği bir olayı çeşitli yöntemlerle izlenir.
IV. Ana düşünceyi destekleyen veya geliştiren yardımcı düşünceler belirlenir.
V. Taslak metni, açıklık, yalınlık, duruluk; paragraflar arası ilişki ve tutarlık; yazım, noktalama, sayfa düzeni vb. açılardan gözden geçirilir.

Numaralanmış cümlelerden hangileri bir metin yazma işleminin hazırlık aşamasında yapılacaklardandır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

9. Bir konunun, bir bildirinin, bir araştırma sonucunun dinleyicilere aktarılmasına denir. Bu türde bir çalışma sonucunu açıklama, anket çalışmalarını ifade etme, bilgileri yenileme ve pekiştirme söz konusudur.

Bu parçada hakkında bilgi verilen sözlü anlatım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açık oturum B) Sempozyum
C) Sunum D) Forum
E) Panel

10. Birkaç kişiye veya bir salondaki kalabalığa yapılan sunumun amaçları arasında bilgi vermek, bilgileri yenilemek,

I II
bir araştırma veya anket çalışmasının sonuçlarını

III
açıklamak, bilimsel bir araştırmaya katkıda bulunmak

IV
ve katılımcıları coşturmak sayılabilir.

V

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. **Aşağıdakilerden hangisi sunum öncesi yapılacaklardan biri değildir?**

- A) Sunumdan önce, sunusu gerçekleştirilecek konu belirlenmelidir.
B) Toplumun ilgisini çekecek nitelikte bir konu seçilmelidir.
C) Gereksiz ayrıntılardan ve tartışmalardan uzak durularak farklı kaynaklardan hareketle sunum hazırlanmalıdır.
D) Sunum yapacak kişi, sunumdan önce sunumu yapacağı yeri görmeli, orada prova yapmalı, sunum sırasında kullanılacağı slayt makinesi, bilgisayar, ses sistemleri, CD gibi araç gereçleri kontrol etmelidir.
E) Sunum yapacak kişi, bütün hazırlıklarını yaptıktan, dinleyiciler salona geldikten sonra programa başlamalıdır.

1. Selçuklu Belediyesi ve Konya Müzeler Müdürlüğü'nün

I

ortak çalışmasıyla yapılan arkeolojik kazılarla birlikte Takkeli Dağı'ndaki tarihî Gevale Kalesi yüzünü

II

göstermeye başladı. Konya'da özellikle Orta Çağ'daki

III

IV

olağanüstü durumlarda bir sığınma alanı olarak kullanılan ve Selçuklu Sultanlarının sığındığı bu kaleyi

V

ortaya çıkarmak için çalışmalar sürüyor.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Büyüme, aynada gördüğü imgesinden yola çıkmaktır. (II) Aynada kendisini gören ego, simgeselliğin karmaşık renk tayflarında ötekinin ya da ötekilerin anımsattığı yalnızlıkla tanışır. (III) Annesinden kopuşun ansal darbesinde yalnızlığın tohumları ekilir. (IV) Bilinçdışının dilini çözmek, varılmayan bir duraktır. (V) Bilinçdışının yapı çözümüne baş vurma ezberleri tartışmaya açmaktır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

- A) Güzel bir kahvaltı yapıyor sonrasında ise toplanan üzümleri fiçılarda eziyoruz.
B) Önce bana inanmadılar sonra proje dosyalarını gönderdim ve benim yaptığıma inandılar.
C) Yaptığımız araştırmalarla dünyaca ünlü romanların yazıldığı kuytu köşeleri bulduk.
D) Bu yıl yaptığımız planlama çerçevesinde anıtmezarda kazı çalışmalarına başladık.
E) Emojiler duyguları kelimelere ihtiyaç duymadan ifade etmek için kullanılır.

4. Tren yolculuklarının simgesi, 1908'den bu yana faaliyetini

I

II

sürdüren tarihî Haydarpaşa Garı'nda geri sayım başladı.

III

Yıl sonunda hizmete girmesi beklenen garın çatısı başta olmak üzere pek çok bölümünde restorasyon çalışmaları

IV

V

sürüyor.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Kitap, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde geçen on sekiz öyküden oluşur. (II) *Memleket Hikâyeleri*'nde karşılaştığımız kahramanlar genel olarak memur, asker, esnaf ve işçilerden oluşur. (III) Sıradan görünen bu kahramanların çoğu, okuyucuya günlük hayatın içinde hep karşılaşılabilecek türden kişiler gibi gelir. (IV) Ancak aslında hemen hepsinin insanı düşündüren, merakta bırakan birer özelliği bulunur. (V) Çoğu hikâyede bu kahramanların ilginç özellikleri üzerine kurulmuş gibidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde "de" nin yazımıyla ilgili yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

- A) Kimseye hiçbir şey öğretemem, sadece onların düşüncelerini sağlayabilirim.
B) Aslında ciddi şeylerdir karikatürler, herbiri yaşantımıza akıl ve neşe katar.
C) Eğitilmiş değilim, herhangi bir alanda da uzmanlığım yok ama samimiyim bu da bana yeter.
D) Benimle ahbaplık etmek isterseniz birçok şeye tahammüle mecbur kalacaksınız.
E) Aksine, bu buluşlar Avrupa kıtasında pek çok gelişmeye itici güç olmuştur.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?

- A) Eksper bir motor kiraladı, kılavuzluk edecek olan Davut'un kayığı da yedekte çekilecekti.
 B) Bu kitabında düzgün giyimli, tıraşlı bir gencin fotoğrafı ve hikâyesi var.
 C) Bana gelince, ben işte sık saçları ve kocaman düğümlü kıravatı olan, bir tıp talebesiyim.
 D) Ne rüzgârlar battaniyemin üzerinden acayip birer rüya gibi gelip geçtiler.
 E) Atlet ve beyzbolculara kış antrenmanı yaptırmak için geliştirilen bir spordur.

8. Bu sözleşmeyi onaylamış olup da bundan önceki fıkrada

- I
söz edilen on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl
 II
 süresince bu madde gereğince fesih hakkını kullanmayan
 III
 her üye, yeniden on yıllık süre için bağlanmış olur ve
 bundan sonra bu sözleşmeyi, her on yıllık devre bitince bu
 maddede öngörülen koşullar çerçevesinde
 IV
feshedebilir.
 V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "noktalı virgül" farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Yetenek biraz da hastalıktır, çocuklukta nükseder; bir ömür boyu da sürer.
 B) Yazmak yetinmemektir; zamana, ölüme karşı hayatı savunma biçimidir.
 C) Büyükbabam; Horatius, Sophokles, Euripides kültünü bana aşıladi.
 D) Eleştiri, kusur görmek değildir; yazıda olamamayı göstermektedir.
 E) Yazarlarla ilişkimiz önemli; aktör, müzisyen, bestecilerle olan ilişkilerimizden farklı.

10. Sportif müsabakalarda başarı kazanmak isteyen sporcular iki yol seçerler: Birincisi; antrenman teknik

- I II
 ve taktiğini zihinsel güçle birleştirerek kazanmak III
 İkincisi doping yoluyla kazanmak. Birinci tercih IV
 olması gereken ve teşvik edilen bir yoldur; ikincisi ise V
 kolay kazanma yolu ve teşvik edilmeyen bir yoldur.

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Her zaman muzip (I) masum (II) cesur (III) acımasız olan Le Guin (IV) lafını kimseden sakınmıyor (V) insanların beklentilerini karşılamakla ilgilenmiyor.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Cevabı merak edilen soruya dönecek olursak; "Yıldızların çocuklarını çıplak gözle görmek mümkün mü?" Evet, mümkün. Etrafımıza bakmamız yeterli, bizler yıldızların çocuklarıyız.

Bu parçada aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi yerinde kullanılmamıştır?

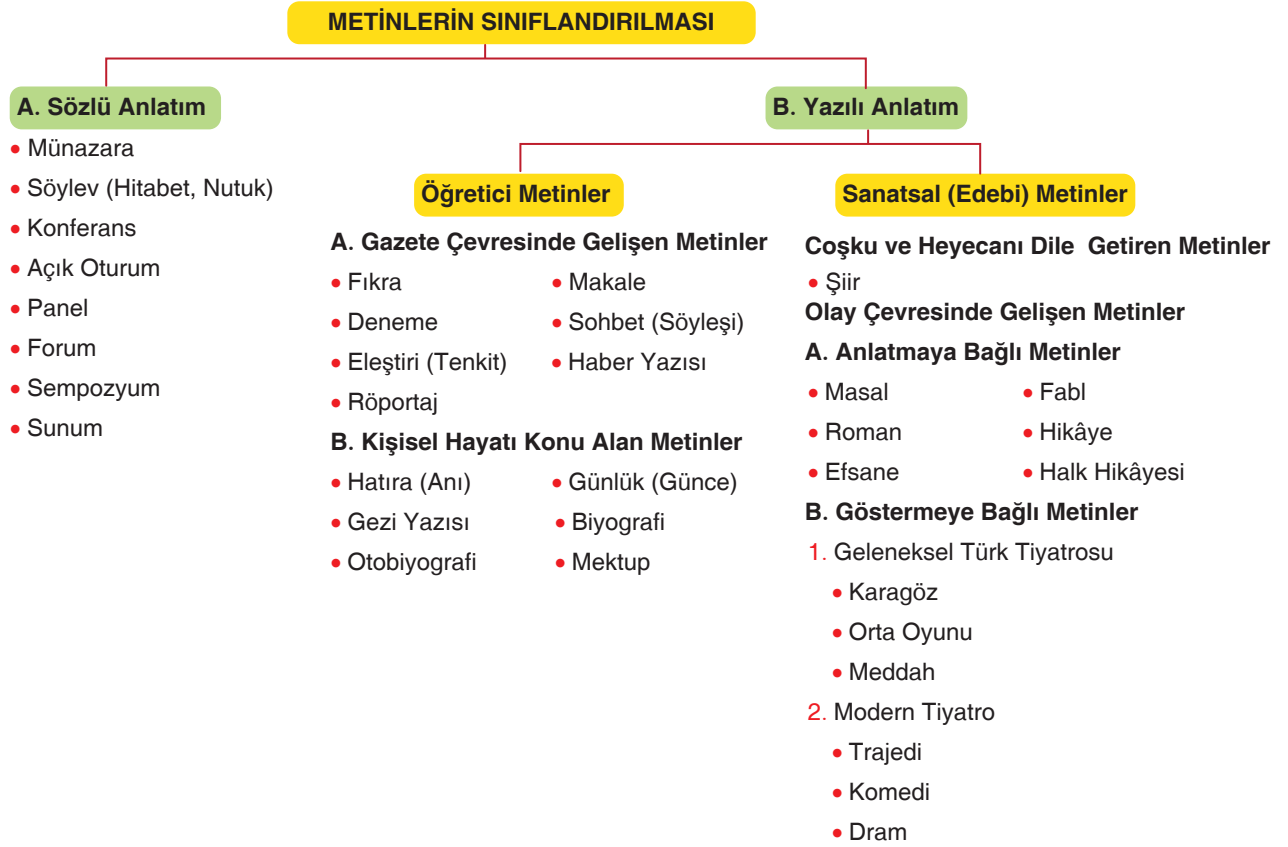
- A) Nokta B) Noktalı virgül
 C) Virgül D) Tırnak işareti
 E) Soru işareti

YAZILI HAZIRLIK NOTLARI

Edebiyat	Duygu, düşünce, hayal, gözlem ve olayların sözle veya yazıyla etkili bir şekilde anlatılması sanatına denir.
Sanat	Bir duygunun, tasarının ya da güzelliğin çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi unsurlarla etkili bir biçimde anlatımına denir.
Zanaat	Ayakkabıcılık, terzilik, demircilik, marangozluk gibi doğrudan doğruya beceriye dayanan ve ekonomik açıdan bağımlı olan insan faaliyetidir.
Metin	İnsanların iletişim kurmak, kendilerini anlatmak amacıyla bir araya getirdikleri sözlü veya yazılı cümleler topluluğuna denir.
Ağız	Bir dilin bir ülke sınırları içindeki farklı yerleşim bölgelerinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılaşan konuşma biçimidir.
Şive	Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır. Şiveler; bir milletin tarihî, siyasi, sosyal ve kültürel nedenlerle farklı yurt coğrafyalarına dağılmasıyla ortaya çıkar.
Lehçe	Bir dilin, tarihî gelişimi içinde yazılı kaynaklarla izlenemeyen dönemlerinde ayrılmış kollarıdır. Türk dilinin Çuvaş lehçesi ve Yakut lehçesi gibi.
Argo	Ortak dilden ayrı olarak belirli toplulukların ses, yapı, söz dizimi ve anlam bakımından farklılık gösteren dili veya kelime dağarcığıdır.
Jargon	Aynı meslek veya topluluktaki insanların ortak dilden ayrı olarak kullandıkları özel dil veya söz dağarcığıdır.
Standart Dil	Bir dili toplum olarak konuşan ve yazarların hep birlikte uydukları, ağız özelliklerinden arındırılmış, belirli ölçü ve kurallara bağlı ortak dildir.
Hikâye	Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayları yer, zaman ve kişiye bağlı olarak anlatan kısa yazılara denir.
İlk Hikâye	Boccaccio'nun, " Decameron " ismindeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır.
İlk Hikâye	Edebiyatımızda ilk hikâye örneklerini " Letaif-i Rivayat " ismindeki eseriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir.
İlk Hikâye	Batılı anlamda ilk öykü örneğini " Küçük Şeyler " adlı yapıtıyla Samipaşazade Sezai vermiştir.
Durum Öyküsü (Çehov Tarzı)	Kişisel ve sosyal düşünceler, hayal ve duygu öğeleri durum öykülerinde ön plandadır.
Olay Öyküsü (Maupassant Tarzı)	"Klasik vaka öyküsü" olarak da adlandırılır, bu öykülerin temelinde mutlaka bir olay yer alır.
Modern Öykü	İnsanların sürekli gördükleri fakat düşünemedikleri farklı durumların arkasında yer alan gerçekleri bazı olağanüstü durumlarla gösteren öykülerdir.
Hikâyede Dil ve Anlatım	Yazarın anlattıklarını kendi benine indirerek anlattığı veya kahramanların birinin ağzından yapılan anlatıma " birinci kişili anlatım "; yazarın bir gözlemci gibi davrandığı ve öykü ile okuyucu arasına girmesiyle bizzat kendi ağzından yaptığı anlatıma da " üçüncü kişili anlatım " denir.
Hâkim (Tanrısal / İlahi) Bakış Açısı	Olaylara ve kahramanlara hâkim olan bir bakış açısıdır. Bu bakış açısında anlatıcı olayların nasıl gelişeceğini bilir ve görür. Hikâyedeki kahramanların psikolojilerini ve aklından geçenleri yansıtır. Anlatıcı olayları üçüncü kişi ağzıyla anlatır.
Kahraman (Ben) Bakış Açısı	Bu bakış açısında hikâyedeki kahramanlarından birinin ağzıyla olaylar anlatılır. Bu anlatıcı kahraman, kendi bakış açısıyla olaylar karşısındaki izlenim ve tutumunu yansıtır. Dolayısı ile anlatıcı birinci kişidir.
Gözlemci (Müşahit / Kameraman) Bakış Açısı	Anlatıcı, gördüğü ve tanık olduğu olayları anlatır. Anlatıcının bildikleri gördükleriyle sınırlıdır ve kahramanların aklından geçenleri bilmez. Nesnel bir tutum söz konusudur ve anlatıcı üçüncü kişidir.

MODERN SINIFLANDIRMA

SANAT	AÇIKLAMA	TÜRLER
Ses Sanatları	Müzik ve bütün türlerini kapsayan sanatlardır.	Halk Müziği, Klasik Müzik
Hacim Sanatları	Üç boyutlu sanat çalışmalarıdır.	Heykel, Seramik, Kabartma
Mekan Sanatları	İç ya da dış mekanı içine alan, düzenleyen sanatlardır.	Bahçe mimarisi, Peyzaj mimarisi, Mimari
Dramatik Sanatlar	İnsanın eyleme dönüşmüş ifadelerle kendini veya bir olayı, bir olguyu anlattığı sanatlardır.	Gölge Oyunu, Sinema, Opera, Müzikal oyun, Tiyatro, Kukla
Yüzey Sanatları	Tüm iki boyutlu sanat çalışmaları, bir eni ve bir boyu olan kağıt, tuval, duvar ya da kumaş üzerine uygulanan sanatlardır.	Resim, Afiş, Ebru, Grafik, Minyatür, Tezhip, Karikatür, Hat
Dil Sanatları	Edebiyat ve yazı türlerini kapsayan sanatlardır.	Roman, Hikaye, Şiir, Deneme, Tiyatro metni, Film senaryosu
Hareket Sanatları	İnsanın, bedeniyle anlatım gücü kazandırdığı sanatlardır.	Halk dansları, Pantomim, Bale, Dans

1. YAZILI

1. Sanat ve zanaatın tanımını yaparak aralarındaki farkı kısaca açıklayınız. (10 puan)

2. Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere uygun sanatları yazarak doldurunuz. (10 puan)

İşitsel (Fonetik) Sanatlar	Görsel (Plastik) Sanatlar
----	----
----	----
----	----

Dramatik (Ritmik) Sanatlar

3. Aşağıdaki numaralanmış cümlelerde tanımı yapılan kavramları yanına yazınız. (10 puan)

- Bir dilin bir ülke sınırları içindeki farklı yerleşim bölgelerinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılaşan konuşma biçimidir.
- Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır.
- Bir dilin, tarihî gelişimi içinde yazılı kaynaklarla izlenemeyen dönemlerinde ayrılmış kollarıdır.

4 ve 5. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Erdem arkasına bakmadan yürüyordu. Sinirliydi. Belli ki onu çok kızdırmışlardı. Öfkesi her hâlden belli oluyordu. Eliyle garip işaretler yaparak hızlı hızlı yürüyor, bir yandan da eve gidince neler yapacaklarının bir bir planını yapıyordu. İntikamını mutlaka almalıydı. Bu yapılanlar asla onların yanına kalmamalıydı. İlk olarak Ahmet'e nasıl bir ceza verebileceğini düşündü. Mutlaka işe Ahmet'ten başlamalı, diyordu içinden. Çünkü onu en çok onun ihaneti yıkmıştı. Hâlbuki Ahmet onun yıllardır can ciğer dostuydu. Yediği içtiği ayrı gitmezdi. Ne oldu da böyle iki kanlı bıçaklı düşman olmuşlardı.

4. Hikâyede kullanılan bakış açıları hakkında bilgi vererek bu parçanın hangi bakış açısıyla oluşturulduğunu yazınız. (10 puan)

5. Bu parçada geçen altı çizili ifadelerin anlamını açıklayınız. (10 puan)

6. Aşağıdaki cümlelerde doğru olanın karşısına "(D)" yanlış olanın karşısına "(Y)" yazınız. (10 puan)

- Boccaccio'nun, "Decameron" isimdeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır. ()
- Tanzimat döneminde ilk hikâye örneklerini "Letaif-i Rivayat" isimdeki eseriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir. ()
- Öykü türü edebiyatımıza Servetifünun Dönemi'nde girmiştir. ()
- Durum öyküsünün edebiyatımızdaki temsilcileri Sait Faik Abasıyanık ve Memduh Şevket Esendal'dır. ()
- Batılı anlamda ilk öykü örneğini "Küçük Şeyler" adlı yapıtıyla Şemsettin Sami vermiştir. ()

7. Aşağıda numaralar ile verilen I. gruptakilerle, harf ile verilen II. gruptakileri eşleştirerek harfleri numaraların yanındaki yay ayraçların içine yazınız.

I. GRUP	II. GRUP
() 1. Durum Hikâyesi	a) Kahraman Bakış Açısı
() 2. Olay Hikâyesi	b) Sait Faik Abasıyanık
() 3. Birinci Kişili Anlatım	c) Ömer Seyfettin
() 4. Üçüncü Kişili Anlatım	d) Zaman
() 5. Hikâyenin Yapı Unsurları	e) Gözlemci Bakış Açısı

Kalbine inmek için yüzlerce adım attım,
Attığım her adımda bir başka elem tattım.

8. Bu dizelerde isim görevinde kullanılan sözcüklerin hangeri olduğunu yazınız. (10 puan)

Küçük Asya'nın en fark edilemeyen noktası Anamur... Dâhil olduğu bölgenin sanki dışında, karada ki ada misali yalnız kalmış bir yer. Hakkında etraflı bilgi edinmek için kaynakları karıştıran birine küçük çapta bir hayal kırıklığı da yaşata bilir. Çünkü keşf edilmemiş gibi gizemli. Kimsenin tanımadığı ama anlatacak çok şeyi olan bir yabancı gibi...

9. Bu parçada yazım yanlışı olan sözcükleri bularak doğrularını yazınız. (10 puan)

10. Hikaye yazma aşamalarını sırasıyla yazınız. (10 puan)

2. YAZILI

1. Edebiyatın tanımını yaparak edebiyatın hangi bilimlerle ilişkisi olduğunu yazınız. (10 puan)

2. Edebî metinlerle öğretici metinleri karşılaştırınız. (10 puan)

Edebî Metinler	Öğretici Metinler
1.	1.
2.	2.
3.	3.

3. Aşağıdaki cümlelerde ayraçlarla gösterilen yere hangi noktalama işaretinin getirilmesi gerektiğini yazınız. (10 puan)

Cümleler	Noktalama İşareti
Yahya Kemal Beyatlı () İstanbul ile ilgili düşüncelerini "Aziz İstanbul" eserinde kaleme alır.	
Şinasi, Ahmet Vefik Paşa, Direktör Ali Bey klasisizmden () Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi de romantizm akımından etkilenirler.	
Varlıkların yaptığı iş () oluş ve hareketi kişi ve zamana bağlı olarak anlatan kelimelere fiil denir.	
Yüzünün sert çizgisi benzerken bir destana	
Niçin böyle yüreğin ipeklerden yumuşak ()	
Ah () Ne olur bütün güneşler batmadan bir türkü daha söyleyeyim bu yerde.	

4 ve 5. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Ben de o muayene odasının ve nice muayene odalarının önünde senelerce bekledim. Benim yanımda büyüğüm yoktu. Yalnız başıma demir parmaklıklı kapıdan içeriye girerdim, dokuzuncu hariciye koğuşuna doğru ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm, camlı kapıların garip bir beyazlıkla gözlerime vuran ve içimde korku ile karışarak yuvarlanan parıltıları arasında o dehlize girerdim ve yalnız başıma bir köşeye ilişirdim, kıvıldamazdım, susardım, beklerdim, korkudan büzülürdüm, rengimin uçtuğunu hissedirdim.

4. Bu parçayla ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız. (10 puan)

Hangi anlatım tekniği kullanılmıştır?

Hangi bakış açısıyla yazılmıştır?

Hangi anlatıcı kullanılmıştır?

5. Bu parçada geçen altı çizili kelimelerin anlamını yazınız. (10 puan)

6. Hikâye türlerini yazarak kısaca açıklayınız. (10 puan)

7. Aşağıda numaralar ile verilen I. gruptakilerle, harf ile verilen II. gruptakileri eşleştirerek harfleri numaraların yanındaki yay ayraçların içine yazınız.

I. GRUP	II. GRUP
() 1. Gazete Çevresinde Gelişen Metinler	a) Roman
() 2. Olay Çevresinde Gelişen Metinler	b) Deneme
() 3. Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	c) Komedi
() 4. Göstermeye Bağlı Metinler	d) Açıkoturum
() 5. Sözlü Anlatım	e) Mektup

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar,
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.

8. Bu dizelerde isim görevinde kullanılan sözcüklerin hangileri olduğunu yazınız. (10 puan)

1874'de Paris'te, Akademik Salon Sergisi jürisi tarafından eserleri red dedilen bir gurup ressam, kendileri gibi düşünen dostlarıyla birlikte, fotoğrafçı Nadar'ın atölyesinde bir sergi açar. Monet, diğer eserlerinin yanısıra Gün doğumu adlı resmini de sergiler. Resimdeki puslu bir liman manzarası banal bir konu olarak görülür. Üstün körü sürülmüş boyasıyla halkı şaşırtan, kızdıran ve alay konusu olan bir resimdir bu. Resim, bir gazeteciyi sergi hakkında yazdığı korkunç eleştirel bir makaleye, İzlenimcilerin Sergisi başlığını koymaya sevk etmiştir. Böylece akımın ismi belli olur: İzlenimcilik.

9. Bu parçada yazım yanlışı olan sözcükleri bularak doğrularını yazınız. (10 puan)

Yağmur Hanım cep telefonunda şu mesajı görür:

“Beyza, dil ve anlatım dersinden ortak sınava girmemiştir.”

Gönderen: Rehberlik servisi

10. Yukarıdaki iletişim örneğiyle ilgili verilen aşağıdaki iletişim öğelerini karşısına yazınız. (10 puan)

Alıcı :
Kanal :
Kod :
Gönderici :
İleti :

1. YAZILI

1. **Sanat:** Bir duygunun, tasarımın ya da güzelliğin çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi unsurlarla etkili bir biçimde anlatımıdır.

Zanaat: Ayakkabıcılık, terzilik, demircilik, marangozluk gibi doğrudan doğruya beceriye dayanan ve ekonomik açıdan bağımlı olan insan faaliyetidir.

Zanaat, ayakkabıcılık, terzilik, demircilik, marangozluk gibi doğrudan doğruya beceriye dayanan ve ekonomik açıdan bağımlı olan insan faaliyetidir. Belirtilen faaliyetler, çok büyük ölçüde faydaya dayalıdır. Ayakkabı, yürümeyi kolaylaştırmak, ayaklarımızı sıcak ve soğuk ile tehlikeli maddelerden korumak amacıyla üretilir. Ayakkabıcı da bu işi para kazanmak için yapar. Sanat da ise asıl amaç estetik zevk oluşturmaktır.

İşitsel (Fonetik) Sanatlar	Görsel (Plastik) Sanatlar	Dramatik (Ritmik) Sanatlar
Edebiyat	Minyatür	Tiyatro
Müzik	Heykel	Bale
	Mimari	Dans

3. I. Bir dilin bir ülke sınırları içindeki farklı yerleşim bölgelerinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılaşan konuşma biçimidir. (**ağız**)
- II. Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır. (**şive**)
- III. Bir dilin, tarihî gelişimi içinde yazılı kaynaklarla izlenemeyen dönemlerinde ayrılmış kollarıdır. (**lehçe**)

4. 1. **Hâkim (İlahi-Tanrısal) Bakış Açısı:** Anlatıcının, yaşamış, yaşanan ve yaşanması muhtemel olan her şeyi bilip, görüp ve duyarak anlattığı bakış açısıdır.
2. **Kahraman Bakış Açısı (Birinci Kişi-Ben Anlatım):** Kahramanın hem anlatıcı hem de anlatılan konumunda olduğu bakış açısıdır.
3. **Gözlemci Bakış Açısı (3. Kişi Ağzından Anlatım):** Anlatıcının, kahramanların geçmiş ve geleceği ile ruh hâlini bilmediği sadece gördüklerini dile getirdiği bakış açısıdır.

Bu parça hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

5. **Yanına kalmamak:** Yapılan kötülüklerin karşılıksız kalması, cezasını bulması

Can ciğer dost: Çok yakın arkadaş olmak

Kanlı bıçaklı: Birbirlerinin kanını dökecek, birbirlerini öldürecek kadar birbirlerine düşman olmak

6. • Boccaccio'nun, "Decameron" ismindeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır. (**D**)
- Tanzimat döneminde ilk hikâye örneklerini "Letâif-i Riva-yat" ismindeki eseriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir. (**D**)
- Öykü türü edebiyatımıza Servetifünun Dönemi'nde girmiştir. (**Y**)
- Durum öyküsünün edebiyatımızdaki temsilcileri Sait Faik Abasıyanık ve Memduh Şevket Esenalı'dır. (**D**)
- Batılı anlamda ilk öykü örneğini "Küçük Şeyler" adlı yapıtıyla Şemseddin Sâmî vermiştir. (**Y**)

7.

	I. GRUP	II. GRUP
(b) 1. Durum Hikâyesi		a) Kahraman Bakış Açısı
(c) 2. Olay Hikâyesi		b) Sait Faik Abasıyanık
(a) 3. Birinci Kişili Anlatım		c) Ömer Seyfettin
(e) 4. Üçüncü Kişili Anlatım		d) Zaman
(d) 5. Hikâyenin Yapı Unsurları		e) Gözlemci Bakış Açısı

8. Kalbine, inmek, adım, adımda, elem

9. karadaki, yalnız, yaşatabilir, keşfedilmemiş

10. 1. Hazırlık
2. Planlama
3. Taslak metin oluşturma
4. Düzeltme ve geliştirme
5. Metni paylaşma

2. YAZILI

1. Duygu, düşünce, hayal, gözlem ve olayların sözle veya yazıyla etkili bir şekilde anlatılması sanatına **edebiyat** denir.
Edebiyat; tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi bilimlerle ilişkilidir.

2.

Edebî Metinler	Öğretici Metinler
1. Yazar estetik bir amaçla metni oluşturduğu için dilin özelliklerinden sapmalar görülür.	1. Yazar, hedeflediği amaç doğrultusunda dilin bilinen kurallarının dışına çıkmaz.
2. Sözcükler mecaz anlamlarında da kullanılır ve soyut bir anlatım görülür.	2. Sözcükler genellikle gerçek anlamlarında kullanılır ve somut, nesnel bir anlatım görülür.
3. Dil, heyecana bağlı ve şiirsel işlevlerinde kullanılır.	3. Dil; göndergesel, alıcıyı harekete geçirme ve dil ötesi işlevlerinde kullanılır.

3.

Cümleler	Noktalama İşareti
Yahya Kemal Beyatlı () İstanbul ile ilgili düşüncelerini "Aziz İstanbul" eserinde kaleme alır.	Virgül (,)
Şinasi, Ahmet Vefik Paşa, Direktör Ali Bey klasisizmden () Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi de romantizm akımından etkilenirler.	Noktalı virgül (;)
Varlıkların yaptığı iş () oluş ve hareketi kişi ve zamana bağlı olarak anlatan kelimelere fiil denir.	Virgül (,)
Yüzünün sert çizgisi benzerken bir destana	Soru işareti (?)
Niçin böyle yüreğin ipeklerden yumuşak ()	Ünlem işareti (!)
Ah () Ne olur bütün güneşler batmadan bir türkü daha söyleyeyim bu yerde.	Ünlem işareti (!)

4. Hangi anlatım tekniği kullanılmıştır? **Betimleyici ve öyküleyici anlatım**
Hangi bakış açısıyla yazılmıştır? **Kahraman bakış açısı**
Hangi anlatıcı kullanılmıştır? **Birinci kişili anlatım**

5. **Muayene** : Bir kimsenin hasta olup olmadığını veya hastalığının nerede olduğunu araştırma.

Sıhhat : Sağlık, esenlik.

Dehliz : Üstü kapalı, dar ve uzun geçit koridor.

İlişmek : Bir şeyin kenarına kısa bir süre için oturmak.

Büzülmek: Korku şaşkınlık gibi etkenlerle bir kenara sinmek.

6. İki tür hikâye vardır:

1. **Olay Hikâyesi**: Maupassant tarzı da denir, olay esastır. Türk edebiyatındaki en önemli temsilcisi, Ömer Seyfettin'dir.

2. **Durum Hikâyesi**: Çehov tarzı da denir, olaydan çok insanın belli bir zaman dilimindeki durumu anlatılır. Türk edebiyatındaki en önemli temsilcisi, Sait Faik Abasıyanık'tır.

7.

	I. GRUP	II. GRUP
(b) 1. Gazete Çevresinde Gelişen Metinler		a) Roman
(a) 2. Olay Çevresinde Gelişen Metinler		b) Deneme
(e) 3. Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler		c) Komedi
(ç) 4. Göstermeye Bağlı Metinler		d) Açıkoturum
(d) 5. Sözlü Anlatım		e) Mektup

8. Dizelerde; ruhumu, kalıpta, İstanbul, toprağa sözcükleri isim görevinde kullanılmıştır.

9.

yanlış	doğru	yanlış	doğru
1874'de	1874'te	yanısıra	yanı sıra
red edilen	reddedilen	üstün körü	üstünkörü
gurup	grup	sevketmiştir	sevk etmiştir

10. **Alıcı** : Yağmur Hanım

Kanal : Cep telefonu

Kod : Dil

Gönderici : Rehberlik servisi

İleti : Beyza, dil ve anlatım dersinden kalmıştır.

COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER

(ŞİİR)

- Duygu ve düşüncelerin güzel, etkili bir biçimde dile getirildiği ve estetik kavramının ön plana çıktığı yazılara **şiiir** denir.
- Şiiir, zengin bir hayal dünyasını içerir. Şiiirde günlük dilde kullanılan sözcüklere farklı anlamlar yüklenir.
- Şiiirin kulağa hoş gelmesi, müziğe yakın olması, çağrışım uyandırması, kapalı olması vb. özelliklere sahip olması onu düzyazıdan ayırır.
- Şiiirde estetik, ritm, ölçü, vurgu da önemli unsurlardır. Şiiirdeki ahengi uyak, redif, aliterasyon, asonans ve vurgu sağlar.
- Edebî sanatlar ve imge de şiiire renk katan başka unsurlardır. Şiiirde, dil araç değil amaçtır.
- Şiiirin tarihi Sümerler'e ait olan Gılgamış Destanı'na kadar uzanır. İlk devirlerde şiiir, daha çok bilgi esaslı, ölçülü ve ka-fiyelidir. Günümüz dünyasında şiiirin şekli ve muhtevasında büyük değişimler söz konusudur. Modern şiiir, şiiir geleneğine eleştiriyi esas alır.

ŞİİRDE KONU

- Şiiirde bütün anlatımların temelinde yer alan üzerinde konu-şulan ya da yazı yazılan her şeye **şiiirde konu** denir.
- Konuları daha çok edebî devirler ve devirlerdeki zihniyet be-lirler.
- Şiiirde somutlaştırılan temaya konu denir.
- Konu; açık, anlaşılır ve sınırlandırılmış olmalıdır. Bu konuları işlemek daha kolaydır.
- “Şiiirde ne anlatılıyor?” veya “Şiiirde neden bahsediliyor?” so-rularının cevabı konuyu oluşturur.
- Her şiiirin mutlaka bir konusu vardır.

ŞİİRDE TEMA (İZLEK)

- Şairin şiiirinde işlediği asıl motif, şiiirde hâkim olan duyguya **tema** veya **şiiirde tema** denir.
- Şiiirde tema hedef kitleye verilmek istenen asıl mesajı içerir.
- Başta aşk olmak üzere doğa, ölüm, yalnızlık, özlem, sevgi şiiirlerde tema olarak işlenir.
- Temayı bulmak için “şiiirde üzerinde durulan duygu nedir?” sorusu sorulur. Tema, nesirdeki ana fikrin şiiirdeki karşılığıdır.
- Tema, soyut olması bakımından konudan ayrılır.
- Şiiirde tema geneli yansıtır.
- Şiiirdeki tema şiiirin yazıldığı dönem ve şairle de ilişkilidir.

Tema ile Konu Arasındaki Fark

- Şiiirde tema **soyut** kavramı etrafında şekillenirken konu te-manının **somutlaştırılmış** şeklidir.
- Şiiirde tema daha geneldir, konu ise temanın sınırlandırılmış hâlidir.
- “Şiiirin yazılış amacı nedir?”
- “Şiiirde üzerinde durulan duygu nedir?”
- “Şiiirde verilmek istenen mesaj nedir?” soruları temayı bulmaya yönelikken;
- “Şiiirde ne anlatılıyor?”
- “Şiiirde neden bahsediliyor?” sorularının cevabı konuyu oluşturur.
- Tema daha çok kavramaya, konu ise algılamaya yöneliktir.

*Uçun kuşlar uçun doğduğum yere
Şimdi dağlarında mor sümbül vardır.
Ormanlar koynunda bir serin dere,
Dikenler içinde sarı gül vardır.*

Bu dörtlükte tema **özlem**, konu ise **memleket özlemidir**.

Söyleyici

- Şiiirde konuşan, şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği kişi ya da varlıktır.
- Şair, her şiiirde bir söyleyici belirler. Bu söyleyici şairin kendisi değil yalnızca o şiiire özgü kurgusal bir kişi ya da varlıktır.
- Söyleyici şiiirin içeriğine ve aksettirdiği ruh durumuna göre karakter ve ses kazanır, bu durum şiiiri okuma tonuna / tarzına etkide bulunur ve okuma faaliyetinde okuyucu bu söyle-yici ile özdeşleşir.

Mahlas

- Divan şairlerinin şiiirlerinde kullandığı takma addır. Şairler, mahlaslarını **genellikle son beyitte söyler**.

Fuzûlî rind-i şeydâdır hemîşe halka rûsvâdır

Sorun kim bu ne sevdâdır bu sevdâdan usanmaz mı (Asıl adı Mehmet olan şair, şiiirlerinde “Fuzûlî” takma adını kullanmıştır.)

Tapşırma

- Halk şiiirinde âşıkların mahlas almalarına, adlarını veya mah-laslarını kullanmalarına verilen addır.
- Ozanlar, genellikle son dörtlükte adlarını veya mahlaslarını kullanır.

*Karac'oğlan söyler sözün başarrı
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni her mecliste küçük düşürür
Kötülerle konup göçücü olma*

(Ozan, “Karacaoğlan” takma adını kullanmıştır.)

ŞİİRDE YAPI

1. **Nazım Birimi:** Şiiri oluşturan dize kümelerine denir, nazım birimi şiirin nazım şeklinin belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden biridir.

Nazım birimlerini şu başlıklar altında toplayabiliriz:

Dize: Şiirdeki en küçük nazım birimidir, düzyazıdaki satırın karşılığıdır.

Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz.

Ziya Paşa

Şiirden bağımsız olan, tek başına bir anlam taşıyan dizelere “**azade mısra**” (mısra-i azade) denir.

Ne ararsan bulunur derde devâdan gayrı

Koca Ragıp Paşa

Zevki kederde mihneti râhatta görmüşüz

Şeyh Gâlib

Şiirin tek başına dilden dile dolaşan, hafızalarda yer eden en güzel dizesine “**mısra-i berceste**” denir.

Miyân-ı güft-gûda bed-meniş îhâm ider kubhın

“**Şecâ’at arz iderken merd-i kıbtî sirkatin söyler.**”

Koca Râgıb Paşa

Beyit: İki dizeden oluşan ve anlamsal bütünlük gösteren bölümlere denir, divan edebiyatının nazım birimidir.

Birkaç şiir yazdım anlamdan yoksun

Anlamsız çünkü içinde sen yoksun

Durmuş Yıldız

Bağımsız şiirler hâlinde yazılmış olan beyitlere **ferd** ya da **müfred** denir.

*Şeb-i yeldâyı müneccimle muvakkit ne bilir,
Mübtelâ-yı gama sor kim geceler kaç saat.*

Sabit

Beyitlerden oluşan nazım biçimlerinde şairin her ne kadar anlatacağı şeyi tek beyit içinde ifade etmesi şartı varsa da bu kurala uymayan, anlamı ancak başka beyitlerle tamamlanabilen örnekler de görülmektedir. Bu tür beyitlere de **merhun beyit** denir.

Dörtlük: Dört dizeden oluşan ve anlamsal bütünlük gösteren bölümlere denir, İslamiyet öncesi Türk edebiyatında ve halk edebiyatında nazım birimi olarak kullanılmıştır.

*Sanma unutaçığım o güzel adını
Sensiz yapamam rüyalarımın kadını
Bir ömür yaşatacağım senin yâdını
Hayallerimin güzel ve tatlı kadını*

Durmuş Yıldız

Bent: İki den fazla dizenin oluşturduğu nazım birimine denir. Bent; üç, dört, beş ya da daha fazla dizeden oluşabilir.

*Ey sen ki kül ettin beni onmaz yakışınla,
Ey sen ki gönüller tutuşur her bakışınla!
Hançer gibi keskin ve çiçekler gibi ince
Çehren bana uğruna ölüm hazzı verince
Gönlümdeki azgın devî rüzgârlara attım;
Gözlerle günah işlemenin zevkini tattım.
Gözler ki birer parçasıdır sende İlahın,
Gözler ki senin en katı zulmün ve silahın,
Vur şanlı silahınla gönül mülkü düzelsin;
Sen öldürüyorken de vururken de güzelsin!*

Hüseyin Nihal Atsız

2. **Nazım Şekli (Biçimi):** Bir şiirin nazım birimi ve kafiye örgüsüyle ortaya çıkan yapısına “**nazım biçimi**” denir.

TÜRK ŞİİRİNDE KULLANILAN NAZIM BİÇİMLERİ**I. Halk Şiiri**

Anonim Halk Şiiri: mâni, türkü

Âşık Tarzı Halk Şiiri: koşma, semai, varsağı, destan

Aruz Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri: divan, kalenderi, semai, selis, satranç, veznihar

II. Divan Şiiri

Beyitlerle Kurulanlar: gazel, kaside, mesnevi, kıt’a, müstezat

Bentlerle Kurulanlar: tuyuğ, rubai, murabba, şarkı, muhammes, terakibent, terciibent

III. Batı Etkisindeki Türk Şiiri

Sone, terzarima, triyole, balat, serbest nazım

3. Nazım türü

Bir şiirin konusuna göre isimlendirilmesine “**nazım türü**” denir.

TÜRK ŞİİRİNDE KULLANILAN NAZIM TÜRLERİ**I. İslamiyet Öncesi Türk Şiiri**

Sagu, koşuk, destan

II. Halk Şiiri

Âşık Tarzı Halk Şiiri: güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt

Anonim Halk Şiiri: ninni, ağıt

Dinî-Tasavvufi Halk Şiiri: ilahi, nefes, deme, nutuk, şathiye, devriye

III. Divan Şiiri

Tevhit, münacaat, naat, mersiye, methiye, hicviye, fahiye

1. I. Divan şairlerinin şiirlerinde kullandığı takma addır, genellikle son beyitte söylenir.
II. Duygu ve düşüncelerin güzel, etkili bir biçimde dile getirildiği ve estetik kavramının ön plana çıktığı yazılara denir.
III. Halk şiirinde âşıkların mahlas almalarına, adlarını veya mahlaslarını kullanmalarına verilen addır.

Tanımı verilen ifadeler aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Tapşırma	Mahlas	Şiir
B)	Mahlas	Şiir	Tapşırma
C)	Şiir	Mahlas	Tapşırma
D)	Tapşırma	Sanat	Şiir
E)	Mahlas	Tapşırma	Şiir

2.

I
Ümidim yılların seline düştü Saçının en titrek teline düştü Kuru yaprak gibi eline düştü İstersen rüzgâra saliver gitsin
II
Ölürsem yazıktır sana kanmadan Kollarım boynunda halkalanmadan Bir günüm geçmiyor seni anmadan Derdine katlandım hiç usanmadan Diyorlar: Kül olmaz ateş yanmadan Denizler durulmaz dalgalanmadan!
III
Ayağın sakınarak basma aman sultânım Dökülen mey, kırılan şîşe-i rindân olsun

Numaralanmış şiirlerin nazım birimi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Bent	Beyit	Dörtlük
B)	Dörtlük	Bent	Beyit
C)	Bent	Dörtlük	Beyit
D)	Dörtlük	Beyit	Bent
E)	Beyit	Bent	Dörtlük

3. Bu türü; Necip Fazıl Kısakürek "Mutlak hakikati arama işidir.", Yahya Kemal Beyatlı "Bildığımız musikiden farklı bir musikidir." Ahmet Haşim ise "Söz ile musiki arasında fakat sözden ziyade musikiye daha yakın olan bir lisandır." şeklinde tanımlar. Mallarme "Duygulardan değil, sözcüklerden doğar." şeklinde tanımlarken Ziya Paşa "Ölçülü ve uyaklı söz." şeklinde tanımlar.

Bu parçada farklı sanatçılar tarafından tanımı yapılan edebî tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hikâye B) Roman C) Şiir
D) Masal E) Fabl

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "şiir" ile ilgili bilgi yanlışlığı vardır?**

- A) Şiirde estetik, ritim, ölçü, vurgu önemli unsurlardır.
B) Şiirde günlük dilde kullanılan sözcüklere farklı anlamlar yüklenir.
C) Şiirdeki ahengi uyak, redif, aliterasyon, asonans ve vurgu sağlar.
D) Şiirde, dil amaç olarak değil araç olarak kullanılır.
E) Edebî sanatlar ve imge de şiire renk katan başka unsurlardır.

5.	İslamiyet Öncesi Türk Şiiri Nazım Biçimleri	Halk Şiiri Nazım Türleri	Divan Şiiri Nazım Türleri
	Sagu	----	Tevhit
	----	Koçaklama	----
	Destan	Taşlama	Methiye

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Ağıt – Nefes – Deme
B) İlahi – Hicviye – Nutuk
C) Koşuk – Güzelleme – Mersiye
D) Şathiye – Fahriye – Devriye
E) Münacaat – Kalenderi – Naat

6. I. Bağımsız şiirler hâlinde yazılmış olan beyitlere ferd ya da müfred denir.
II. Şiirin tek başına dilden dile dolaşan, hafızalarda yer eden en güzel dizesine azade mısra denir.
III. Şiirden bağımsız olan, tek başına bir anlam taşıyan dizelere mısra-i berceste denir.

Numaralanmış cümlelerde yapılan tanımlardan hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

7. Divan edebiyatının nazım birimi beyittir ancak bunun yanında dörtlük ve bentlerle yazılan şiirler de vardır.

Aşağıdakilerden hangisi divan edebiyatında beyitle yazılan nazım biçimlerinden biri değildir?

- A) Gazel B) Kaside C) Mesnevi
D) Kıta E) Tuyuğ

8. I. Şiiri oluşturan dize kümelerine denir, şiirin nazım şeklinin belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden biridir.
II. Bir şiirin nazım birimi ve kafiye örgüsüyle ortaya çıkan yapısına denir.
III. Bir şiirin konusuna göre isimlendirilmesine denir.

Numaralanmış cümlelerde tanımı verilen kavramlar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Nazım birimi	Nazım türü	Nazım biçimi
B)	Nazım biçimi	Nazım türü	Nazım türü
C)	Nazım biçimi	Nazım birimi	Nazım birimi
D)	Nazım birimi	Nazım biçimi	Nazım türü
E)	Nazım türü	Nazım birimi	Nazım biçimi

Halk Şiiri Nazım Biçimleri	Divan Şiiri Nazım Biçimleri	Batı Etkisindeki Türk Şiiri Biçimleri
Mâni	----	Sone
----	Gazel	----
Türkü	Kaside	Triyole

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Koşma – Mesnevi – Terzarima
B) Şarkı – Hicviye – Serbest nazım
C) Koşuk – Rubai – Mersiye
D) Semai – Fahriye – Tuyuğ
E) Murabba – Varsağı – Balat

10. N'eylersin ölüm herkesin başında

Uyudun uyanamadın olacak
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında
Bir namazlık saltanatın olacak
Taht misali o musalla taşında

Bu dizelerle ilgili olarak;

- I. Nazım birimi benttir.
II. Söyleyici vardır.
III. Mahlas kullanılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

11. Şiirde konuşan, şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği kişi ya da varlıktır. Şair, her şiirde bir ---- belirler. Bu şairin kendisi değil yalnızca o şiire özgü kurgusal bir kişi ya da varlıktır. Şiirin içeriğine ve aksettirdiği ruh durumuna göre karakter ve ses kazanır, bu durum şiiri okuma tonuna / tarzına etkide bulunur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) söyleyici B) mahlas C) tapşırma
D) nazım türü E) nazım birimi

1. Aşağıda verilenlerden hangisi bir şiirin son beyiti olabilir?

- A) Fermân-ı aşkâ cân ile var inkiyâdumuz
Hükm-i kazâya zerre kadar yok inâdımız
- B) Biz müttekâ-yi zer-keş-i câha tayanmazuz
Hakkın kemâl-i lutfınadur istinâdumuz
- C) Zühd u salâha eylemezüz ilticâ hele
Tutdı egerçi âlem-i kevnî fesâdumuz
- D) Meyden safâ-yı bâtin-ı humdur garaz hemân
Erbâb-ı zahir anlayamazlar murâdımız
- E) Minnet hudâya devlet-i dünya fenâ bulur
Bakî kalır sahife-i âlemde adımız

2. Nazım şekilleriyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi doğrudur?

- A) Mani, anonim halk şiirlerindedir.
- B) Koşma, anonim halk şiirlerindedir.
- C) Türkü, âşık tarzı halk şiirlerindedir.
- D) Kalenderî, hece ölçüsüyle yazılan şiirlerindedir.
- E) Tuyuğ, âşık tarzı halk şiirlerindedir.

3. İslamiyet'in etkisinde oluşan halk edebiyatı; anonim halk edebiyatı, âşık edebiyatı ve tekke-tasavvuf edebiyatı olmak üzere üç koldan gelişmiştir. Her kolda farklı nazım biçimleri kullanılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi halk edebiyatına ait nazım şekillerinden biri değildir?

- A) Koşma
- B) Semai
- C) Varsağı
- D) Türkü
- E) Şarkı

4. Ahmet: Merhaba Ali. Bu kadar dikkatli bir şekilde kitapta ne arıyorsun?

Ali: İslamiyet öncesi Türk şiiri nazım türleriyle ilgili bir tür vardı, onu hatırlayamadım. Onu bulmaya çalışıyorum.

Aşağıdakilerden hangisi Ali'nin aradığı bir tür olabilir?

- A) Güzelleme
- B) Koşma
- C) Sagu
- D) Tevhit
- E) Nefes

5. Sanatçıların eserlerinde kullandıkları takma isme halk edebiyatında ----, divan edebiyatında ---- adı verilir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) tapşırma - mahlas
- B) asonans - aliterasyon
- C) redif - ulama
- D) müfred - bent
- E) dörtlük - dize

6. (I) Hatice, derste nazım biçimleriyle ilgili bilgi verip halk şiirinden bir mani örneği verdi. (II) Veli, âşık tarzı halk şiirinden bir türkü dile getirdi. (III) Eymen, aruz ölçüsüyle yazılan halk şiirinden destan örneği verdi. (IV) Selin, divan şiirinden bir gazel okudu. (V) Emel, bentlerle kurulan divan şiirine mu-rabbadan bir örnek dile getirdi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde bir bilgi yanlıştır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve V
- E) IV ve V

7. Emel, Türk dili ve edebiyatı öğretmeninden bir ödev istemiştir. Öğretmeni de ondan Batı etkisindeki Türk şiiriyle ilgili bir konuşma yapmasını istemiştir.

Emel konuşmasında aşağıdakilerden hangisine yer vermiş olamaz?

- A) Sone
B) Terzarima
C) Murabba
D) Serbest nazım
E) Balad

8. Uçun kuşlar uçun doğduğum yere
Şimdi dağlarında mor sümbül vardır
Ormanlar koynunda bir serin dere
Dikenler içinde sarı gül vardır

O çay ağır akar, yorgun mu bilmem
Mehtabı hasta mı, solgun mu bilmem
Yaslı gelin gibi mahzun mu bilmem
Yüce dağ başında siyah tül vardır

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Şiirde söyleyici vatan topraklarını özlemle anmaktadır.
B) Nazım birimi beyittir.
C) Şiirde şair mahlasını kullanmıştır.
D) Nazım biçimi semaidir.
E) Nazım türü taşlamadır.

9. Aşağıdakilerin hangisinde âşık tarzı halk şiiri nazım biçimleri bir arada verilmiştir?

- A) Mâni - türkü - koşma - varsağı
B) Koşma - semai - varsağı - destan
C) Divan - kalenderi - selis - satranç
D) Mâni - koşma - destan - semai
E) Divan - semai - türkü - kalenderi

10. (I) Şiirdeki en küçük nazım birimine dize denir. (II) Şiirden bağımsız olan, tek başına bir anlam taşıyan dizelere mısra-i berceste denir. (III) Şiirin tek başına dilden dile dolaşan, hafızalarda yer eden en güzel dizesine mısra-i azade denir. (IV) İki dizeden oluşan ve anlamsal bütünlük gösteren bölümlere beyit denir. (V) Bağımsız şiirler hâlinde yazılmış olan beyitlere ferd ya da müfred denir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve V
E) IV ve V

- 11.

I
Taştın yine deli gönül Sular gibi çağlar mısın Aktın yine kanlı yaşım Yollarımı bağlar mısın
II
Nidem elim ermez yare Bulunmaz derdime çare Oldum ilimden avare Beni bunda eğler misin

Aşağıdakilerin hangisi numaralanmış bu parçaların ortak bir özelliğidir?

- A) Nazım türü şathiyedir.
B) Nazım birimi dördlüktür.
C) Şair mahlasını kullanmıştır.
D) Nazım biçimi varsağıdır.
E) Bentlerden oluşmaktadır.

12. Aşağıdakilerin hangisinde divan şiiri nazım biçimleri bir arada verilmiştir?

- A) Tuyuğ - kaside - rubai - gazel
B) Koşma - divan - rubai - türkü
C) Kalenderi - koşma - selis - satranç
D) Mâni - koşma - divan - mesnevi
E) Divan - semai - şarkı - koşma

1. Kalbim yine üzgün seni andım da derinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden
Üzgün ve kıvrılmış gibi en ince yerinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden
Bu dörtlüğün teması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özlem
B) Neşe
C) Öfke
D) Korku
E) Sevgi

2. Bursa'da bir eski cami avlusu
Küçük şadırvanda şakırdayan su
Orhan zamanından kalma bir duvar
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana sakin bir günü
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü
Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Nazım birimi dörtlüktür.
B) Mahlas kullanılmıştır.
C) Sanatlı bir söyleyiş vardır.
D) Sezgi ve hayallere yer verilmiştir.
E) Nazım şekli koşmadır.

3. Ziya Paşa'nın bir şiirindeki
"Nush ile uslanmayı etmeli takdir
Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötüktür." şeklinde bir sözü
öne çıkarılırsa buna ---- denir.
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) mısra-i berceste B) merhun
C) azade mısra D) müfred
E) mahlas

4. Mecliste arif ol kelamı dinle
El iki söylese sen birin söyle
Elinden geldikçe iyilik eyle
Hatıra dokunup yıkıcı olma

Karacaoğlan

Bu şiirin nazım birimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dize B) Beyit C) Dörtlük
D) Bent E) Mısra

5. I
Zamanla nasıl değişiyor insan
Hangi resmime baksam ben değilim
Nerde o günler, o şevk, o heyecan
Bu güler yüzlü adam ben değilim
Yalandır kaygısız olduğum yalan
- II
Sular gene o sular, kıyı gene o kıyı
Gene çamlar dinliyor uzaktan bir şarkıyı
Ah artık görmüyorum, eridi mi ne oldu
İri yeşil gözlerde gördüğüm parlıtayı
- III
Yağmıyor yağmur, bitmiyor lale
Acep bu hâlimiz böyle mi kala
Rahmet deryasından gelen bu ile
Vakitlerde esen yeller perişan

Numaralanmış dörtlüklerin hangilerine özlem teması hâkimdir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

6. Öğretmeni, Sedat'a bir şiir vererek bu şiirin nazım biçimini bulmasını ister.

Sedat;

I. ölçü,
II. Uyak düzeni,
III. konu

unsurlarından hangisini göz önünde bulundurmamak zordur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

7. A. Mahlas	() İki dizeden oluşan bölüm ve divan edebiyatının nazım birimidir.
B. Beyit	() Halk şiirinde âşıkların şiirlerinde kullandığı takma addır.
C. Tapşırma	() Bağımsız şiirler hâlinde yazılmış olan beyitlerdir.
D. Mısra-i berceste	() Divan şairlerinin şiirlerinde kullandığı takma addır.
E. Müfred	() Şiirin tek başına dilden dile dolaşan en güzel dizesidir.

Yukarıdaki terimler karşılardaki açıklamalarla eşleştirildiğinde doğru sıralama aşağıdakilerin hangisi gibi olur?

- A) A B E C D B) A E B D C
C) B A C E D D) B C E A D
E) B D C E A

8. Berken, nazım birimi olarak beyit olan nazım biçimlerinden bazı örnekler seçmek istemektedir.

Berken'in aşağıdakilerden hangisini seçmesi gerekir?

- A) Tuyuğ B) Rubai
C) Müstezat D) Şarkı
E) Murabba

9. Zeynep Öğretmen, sınıfta öğrencilerinden divan şiiri nazım türlerinden örnek istemiştir.

Öğrencilerden;

Elif : Tevhit,
Naci : Münacaat,
Umut : Naat,
Mert : Mersiye,
Feride : İlahi
cevabını vermiştir.

hangisi yanlış bir nazım türü örneği vermiştir?

- A) Elif B) Naci C) Umut
D) Mert E) Feride

10. Öğretmen, öğrencilerinden mahlas örneği bulup bir sonraki derse gelmelerini istemiştir. Bir sonraki derse öğrenciler buldukları mahlas örneklerini sınıf tahtasına yazmıştır.

Sınıf tahtasına yazılan aşağıdaki örneklerden hangisi mahlas örneği değildir?

- A) Âvâzeyi bu âleme Dâvûd gibi sal
Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş
B) Bende Ahmed gibi garîbem kim
Cândan ü hânümândan ayrıldım
C) Şeb ki ala zülfinün bûyını Yahyâ meşâm
Ol gîce bir kâkül-i gâliye-gündur bana
D) Okunmasun Necati getürmez gözine dost
Şol şiir-i dil-firibi ki mestâne olmaya
E) Malumdur benim sühanım mahlas istemez
Fark eyler anı şehrimizin nükte-danları

11. Aşağıdaki dizelerin hangisinde gözlem ön plandadır?

- A) Bizden evvel buraya inen üç dört arkadaşı
Kurmuştlar tutuşan ocağa karşı bağdaş
B) Bu dünyada bir nesneye yanar içim, göynür özüm
Yiğit iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi
C) Düşünüyorum bir gün fark etmeksizin konumu
Şehir şehir dolaşayım bütün Anadolu'mu
D) Nereye gidersen git heybene gönül doldur
Bir kovan parçalama bir parmak acı bala
E) Diyelim ki vakitlerden bir nisan akşamıdır
Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor

12. Berk, Mehmet'ten divan şiirinde "m" harfi ile başlayan ve beyitlerle kurulan nazım biçimi isimleri saymasını ister.

Mehmet;

- I. mesnevi,
II. müstezat,
III. murabba,
IV. muhammes

nazım biçimlerinden hangilerini söylerse doğru saymış olur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

ŞİİRDE AHENK (SES VE RİTİM) UNSURLARI**1. ŞİİRDE ÖLÇÜ**

Bir şiirin hece bakımından denk oluşuna ölçü denir. Türk edebiyatında üç farklı ölçü sistemi kullanılmıştır.

a. Hece Ölçüsü

- Şiirlerin dizelerindeki hece sayısının eşitliğine **hece ölçüsü** denir.
- Hece ölçüsünde dizelerdeki hece sayısı eşitliği esas alındığı için buna halk ozanları tarafından **“parmak hesabı”** ismi de yakıştırılmıştır.
- Hece ölçüsü, Türk şiirinin millî ölçüsüdür.
- Türk şiirinde hecenin en çok 7'li, 8'li ve 11'li kalıpları kullanılmıştır.
- Hece ölçüsünde “hece sayısı” ve “duraklar” olmak üzere iki temel özellik vardır.
- **İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatında ve halk edebiyatında** çok fazla kullanılan bir ölçüdür.
- Türkçenin yabancı etkilerden uzak olduğu ilk dönemde hece ölçüsü oldukça rağbet görmüştür.
- İslamiyet'in kabulünden sonraki edebiyatımızda ise divan edebiyatında aruz ölçüsü saltanatını kurmuştur.
- Tanzimat Dönemi'nde yeniden heceye yönelik söz konusudur.
- Millî Edebiyat Dönemi'nde ise hece ölçüsü asıl ölçü olmuş, aruz ölçüsü ise çok az kullanılmıştır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde ilk başlarda ve 1940'lı yıllara kadar hece ölçüsü başarıyla kullanılmışken sonraki tarihlerde hece ölçüsünün tahtını serbest ölçü devralmıştır.

Durak

Dizelerin içinde yer alan duraklama yerlerine **durak** denir. Başka bir ifadeyle durak, şiirlerde ahengi arttırmak için dizelerin belli yerlerden ayrılmasıdır.

- Biz dünyadan / gider olduk (4 + 4)
- Kalanlara / selâm olsun (4 + 4)
- Bizim için / hayır dua (4 + 4)
- Kılanlara / selâm olsun (4 + 4)

Kalıp

Hece ölçüsünde şiirlerde dizelerin hece sayısına göre aldıkları özelliğe **kalıp** denir. Şiirlerdeki dizelerde kaç hece varsa o hece sayısı o şiirlerin kalıbını gösterir.

- Gönül gurbet / ele çıkma = 8'li hece
- Ya gelinir / ya gelinmez = 8'li hece
- Her dilbere / meyil verme = 8'li hece
- Ya sevilir / ya sevilmez = 8'li hece

b. Aruz Ölçüsü

- Bir edebiyat terimi olarak hecelerın uzunluk ve kısalığına dayanan ölçüye verilen isimdir.
- Aruz ölçüsünde dizelerdeki hece sayıları farklı olabilir.
- Kısalık ve uzunluk bakımından hecelerın birbirine denk olması gerekir.
- Aruz ölçüsünde her şiirin sadece bir kalıbı bulunur. Şiir hangi kalıpla başlamışsa onunla biter.
- Her beyitte en az dört tane bulunan aruz parçalarına “tef'ıl, tef'ile ya da cüz” adı verilir.
- Aruz ölçüsünde dizelerin son hecesi her zaman kapalı kabul edilir.
- Aruz ölçüsü divan edebiyatı, Tanzimat edebiyatı, Servetifünun edebiyatı ve Fecriati edebiyatında kullanılmıştır.

ARUZ ÖLÇÜSÜNDE HECELER

- 1. Açık-Kısa Hece:** Türkçenin ünlü harflerinden biriyle biten heceleri gösterir. Açık heceler nokta (.) işareti ile gösterilir. Üzerinde inceltme işareti olan ünlüler de açık hece kabul edilir. İnceltme işareti değil de uzatma işareti olursa kapalı hece olur.
 - 2. Kapalı-Uzun Hece:** Sonu ünsüzle biten ve üzerinde uzatma işareti bulunan hecelerdir. Kapalı heceler çizgi (-) işareti ile gösterilir.
- Takti:** Aruz ölçüsüyle yazılmış bir şiirdeki aruz kalıbını ortaya çıkarma işlemidir. Takti, ölçünün parçalarını belirlemeyle ilgilidir. Aruzda takti yapılırken kelimeler başından, ortasından ve sonundan bölünebilir.

c. Serbest Ölçü

- Herhangi bir ölçünün kullanılmadığı şiirlerin ölçülerine **serbest ölçü** denir. Günümüzde en çok tercih edilen ölçüdür.
- Türk edebiyatında serbest nazım, Cumhuriyet'ten sonra büyük bir gelişme göstermiştir.
- Serbest şiirin yaygınlaşmasında başta Nazım Hikmet olmak üzere toplumcu şairlerin ve Garipçiler'in büyük etkisi olmuştur.
- Orhan Veli Kanık, Edip Cansever, İlhan Berk, Atilla İlhan, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Turgut Uyar, Cemal Süreya gibi şairler toplumumuzda serbest şiir tarzının öncüleri sayılır.

2. ŞİİRDE REDİF

Uyaktan sonra gelen aynı görevde yer alan ek veya sözcüklere **redif** denir.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere iki tür redif vardır:

a. Ek Hâlindeki Redifler: Eş görevli eklerin tekrarlanmasıyla oluşan rediflere denir. Bütün eklerin mutlaka aynı türden olması gerekir. Eklerin görevi aynı olduktan sonra versiyonu farklı olabilir. Örneğin öğrenilen geçmiş zaman ekleri “-dı, -di, -tı, -ti” eklerinin aynı olmaması redif olmalarına engel teşkil etmez.

Birin bilir birin bilmez

Bu dünya kimseye kalmaz

Yâr ismini desem olmaz

Düşer dillere dillere

b. Kelime (Sözcük) Hâlindeki Redifler: Yazılış, okunuş ve anlamı aynı olan sözcük veya sözcüklerin dize sonlarında tekrarlanmasıyla oluşan rediftir. Sözcük hâlindeki rediflerde ses değişikliği olmaz. Sözcük hâlindeki rediflerde hem yazım hem de anlam birliği esastır.

Koyun verdi kuzu verdi süt **verdi**

Yemek verdi ekmek verdi et **verdi**

Kazma ile dövmeyince kıt **verdi**

Benim sadık yârim kara topraktır

3. ŞİİRDE KAFİYE (UYAK)

Şiirde en az iki dizenin sonunda anlam ve işlev bakımından farklı, ses bakımından aynı olan sözcüklerin kullanılmasına **kafiye** denir. Kafiye, dizeleri birbirine bağlamak yoluyla bir âhenk oluşturduğu gibi, türlü kafiye örgülenişlerinden ve dizelerin kümelenişlerinden bir sistem olarak nazım biçimleri doğmuştur.

Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır **yol**

Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir **kol**

ŞİİRİMİZDE KULLANILAN BAŞLICA UYAKLAR

a. Yarım Uyak: Tek ses benzerliğine dayanan uyağa denir. Türk şiirinde en çok kullanılan uyaktır. Özellikle İslamiyet öncesi Türk edebiyatı ile halk edebiyatında çok fazla kullanılmıştır.

Kim okurdu kim yazardı

Bu düğümü kim çözerdi

Koyun kurt ile gezerdi

Fikir başka başka olmasa

b. Tam Uyak: İki ses benzerliğine dayanan uyağa denir. Dize sonlarında benzeşen uzun ünlüler de (â, û, î) tam uyak yapar.

Bana bir yolcu geldi ay izinden bu **gece**

Ey bahar son dalında açılışın son beyaz **gül**

En güzel mazmununu hazırla ey düşünce

En geniş hislerine kol kanat ver ey gönül

– **ce:** Tam uyak

– **ül:** Tam uyak

c. Zengin Uyak: Dize sonlarında ikiden çok sesin oluşturduğu uyak türüne denir. Divan şiirinde zengin uyak çok fazla kullanılmıştır. Bir uzun sesli ile ünsüzün oluşturduğu uyak da zengin uyak sayılır.

Artık demir almak günü gelmişse zamandan

Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan

d. Tunç Uyak: Kafiye sözcüklerden birinin başka bir sözcüğün içinde yer almasıyla oluşan kafiye denir. Tunç kafiye aynı zamanda zengin kafiye bir türü olduğundan ses benzerliklerinin en az üç olması gerekir.

Her şey akar; su, tarih, yıldız, insan ve **fikir**

Oluklar çift, birinden nur akar birinden **kir**

e. Cinaslı Uyak: Ses bakımından aynı, anlamları farklı sözcüklerin oluşturduğu uyak türüne denir.

Dönülmez akşamın ufkundayız vakit çok **geç**

Bu son fasıldır ey ömrüm nasıl geçersen **geç**

Kafiye Düzeni: Kafiyelerin diziliş özelliğine kafiye düzeni (kafiye şeması / kafiye örgüsü) denir. Kafiye düzeni belirlenirken birbiriyle kafiyeli dizeler aynı sesle gösterilir. Beş çeşit kafiye düzeni vardır.

Düz	Mâni Tipi
..... a a
..... a a
..... a b
..... a (b) a
Çapraz	Örüşük
..... a a
..... b b
..... a a
..... b b
 c
 b
 c
Sarma (Sarmal)	
..... a	
..... b	
..... b	
..... a	

1. I. Ulu mabet! Seni ancak bu sabah anlıyorum
Ben de bir mirasçın olmakla bugün mağrurum
II. Aşkımı bir sır gibi senelerce sakladım
Geceleri rüyamda ismini sayıkladım
III. Bir gün dedim ki istemem artık ne yer ne yâr
çıkтым sürekli gurbete gezdim diyâr diyâr.
IV. Gönlüme perçin perçin işledi karamsarlık
Dillere mecnun gibi düşürdü beni artık
V. Seni düşündüm yine bu akşamüstü
Gelmedin mor salkımlar sana küstü

Numaralanmış dizelerin hangilerinde zengin kafiye yoktur?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

2. **Aşağıdakilerin hangisinde verilen dizelerde uyak (kafiye) kullanılmamıştır?**

- A) Bakınca gözlerine varlığını anlarım
Bütün hayallerimi seninle tamamlarım
B) Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı
Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı
C) Bin bir geçit aştın ki Sırat'tan daha ince
Bir kere fakat menzil-i maksuda erince
D) Saçlarına yıldızlardan taç yapayım yâr
Bir nefeste güneşleri söndüreyim yâr
E) Susuzluktan dudağı çatlayan gönüllerin
Sükûtu yar, sevinci dualar kadar derin

3. **Aşağıdaki cümlelerde "aruz ölçüsüyle" ile ilgili verilenlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?**

- A) Aruz ölçüsünde, kısalık ve uzunluk bakımından hecelerin birbirine denk olması gerekir.
B) Aruz ölçüsünde her şiirin sadece bir kalıbı bulunur, şiir hangi kalıpla başlamışsa onunla biter.
C) Aruz ölçüsüne halk ozanları tarafından parmak hesabı ismi yakıştırılmıştır.
D) Aruz ölçüsünde dizelerin son hecesi her zaman kapalı kabul edilir.
E) Aruz ölçüsü Tanzimat edebiyatı, Servetifünun edebiyatı ve Fecriati edebiyatında kullanılmıştır.

4. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde redif yoktur?**

- A) Hayat fıskırıyordu hava, su ve topraktan
Kurtuluyorduk artık milletçe yok olmaktan
B) Bir anlatsam diyorum fikrimi ince ince
Delice susuyorum sen yanıma gelince
C) Göl sanırdık ne zaman dalsak ela gözlerine
Seyrederdik seni günlerce gülistan yerine
D) Şimdi şiir bence senin yüzündür
Şimdi benim tahtım senin dizindir
E) Mecnun bana ses verir eski çağlar içinden
Kalbim çarpar gizlice Leyla'mın sevincinden

5. Bir gün yine doludizgin atlarımızla
Yerden yedi kat arşa kanatlandık o hızla

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yarım kafiye kullanılmıştır.
B) Yalın bir dil kullanılmıştır.
C) Redife yer verilmiştir.
D) Tam kafiye kullanılmıştır.
E) Söz sanatına başvurulmuştur.

6. I. Seni has bahçeler üstünde görürken daha dün
Bizi hayran ediyor saksıda bir gonca bugün
II. Kalbimde bir hayali kalıp kaybolan şehir
Ayrılmamın bıraktığı hicran derindedir
III. Eşyanın kollarında ve nizamla diz dize
Büyüledim gelince ahenkle yüz yüze
IV. Telli turnam selam götür sevdiğimin diyarına
Üzülmesin, ağlamasın belki gelirim yarına
V. Bir mihrap istiyorum önünde diz çökmeye
Biraz yer istiyorum, yoldan fidan dikmeye

Numaralanmış dizelerdeki uyaklar ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. İnsanlar içinden kurtulup, ne zaman
Aynamla baş başa, yapayalnız kalsam
Akislerle susup, nihayet bir insan
Olduğumu bana hatırlatır aynam
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?
A) Redif B) Uyak C) Ölçü
D) İkileme E) Pekiştirme

8. Aşağıdaki beyitlerin hangisinde redif vardır?

- A) Kabrime çiçek getirenlere gülerim
Ben o çiçeklerdeyim, ben o çiçeklerim
B) Tüllenen mağribi, akşamları sarsam yarana
Gene bir şey yapabildim diyemem hatırına
C) Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı
D) Adın kurtuluştur ama söylememeliyim
Can kuşum, umudum, canım sevgilim
E) Bir kızıl goncaya benzer dudağın
Açılan tek gülüsün sen bu bağın

9. Bende hiç tükenmez bir hayat vardı
Kırlara yayılan ilkbahar gibi
Kalbim hiç durmadan hızla çarpardı
Göğsümün içinde ateş var gibi
Bu dizeler ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
A) Şiirde ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
B) Çapraz kafiye düzeninde yazılmıştır.
C) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
D) Yarım kafiye kullanılmıştır.
E) Duygular coşkulu bir şekilde anlatılmıştır.

10. Aşağıdakilerin hangisinde verilen özellik parantez içindeki ifadeyle örtüşmemektedir?

- A) Kafiyeyle sözcüklerden birinin başka bir sözcüğün içinde yer almasıyla oluşan kafiye. (Tunç kafiye)
B) Hece ölçüsünde şiirlerde dizelerin hece sayısına göre aldıkları özelliktir. (Kalıp)
C) Aruz ölçüsüyle yazılmış bir şiirdeki aruz kalıbını ortaya çıkarma işlemidir. (İmale)
D) Sonu ünsüzle biten ve üzerinde uzatma işareti bulunan hecelerdir. (Kapalı hece)
E) Herhangi bir ölçünün kullanılmadığı şiirlerin ölçüleridir. (Serbest ölçü)

11. I. Yazdığım bütün şiirler sana bir tanem
Sense kapıyorsun daima buluttan nem
II. Saçın yüzüne deyse, tenini kıskanıyım
Birine söz söyleyen, dilini kıskanıyım
III. His var mı bu âlemden nekahet gibi tatlı
Gönlüm bu sevincin helecanyla kanatlı
IV. Ben garip çizgilerle uğraşırken baş başa
Rastlamıştım duvarda bir şair arkadaşa
V. Rüya gibi bir yazdı, yarattın hevesinle
Hâlâ doludur bahçeler en tatlı sesinle

- Numaralanmış dizelerin hangisinde uyak yoktur?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var
Yaşadın mı yoğunluğuna yaşayacaksın bir şeyi
Sevgilin bitkin kalmalı öpülmekten
Sen bitkin düşmelisin koklamaktan bir çiçeği

- Verilen dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Serbest ölçüsüyle yazılmıştır.
B) Somutlamaya başvurulmuştur.
C) İçten gelen duygular coşkulu bir şekilde anlatılmıştır.
D) Sözcüklerin çağrışım gücünden yararlanılmıştır.
E) Yarım uyak kullanılmıştır.

1. Seni düşünürken

Bir erik ağacı tepeden tırnağa donanır
Deliler gibi dönmeğe başlar
Döndükçe yumak yumak çözümlür
Çözüldükçe ufalır küçülür

Bu dizelerle ilgili olarak;

- I. Yaşama sevinci teması işlenmiştir.
- II. Kişileştirmeye başvurulmuştur.
- III. Görsel öğelere yer verilmiştir.
- IV. İkiyemeden yararlanılmıştır.
- V. Yarım uyak kullanılmıştır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) I ve V
D) II ve IV E) IV ve V

2. Aşağıdaki cümlelerde "hece ölçüsüyle" ilgili verilenlerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) Hece ölçüsünde hece sayısı ve duraklar olmak üzere iki temel özellik vardır.
- B) İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatında ve halk edebiyatında çok fazla kullanılan bir ölçüdür.
- C) Türkçenin yabancı etkilerden uzak olduğu ilk dönemde hece ölçüsü oldukça rağbet görmüştür.
- D) İslamiyet'in kabulünden sonraki edebiyatımızda, divan edebiyatında saltanatını kurmuştur.
- E) Türk şiirinde hecenin en çok 7'li, 8'li ve 11'li kalıpları kullanılmıştır.

3. Suçluluk tortusu gibi birikir gönüllerde

Sonbahar, acımasız bir ruh gibi gövdelere siner
Yılgı her kalbi, kızaran bir nar gibi çatlatır
Yargı o dişi kartal; çatılara, taraçalara iner

Bu dizelerle ilgili olarak;

- I. Serbest ölçüyle yazıldığı,
- II. Sıradan, günlük olaylara yer verildiği,
- III. Anlaşılır bir anlatımının olduğu,
- IV. İmgelere dayalı bir anlatım içerdiği,
- V. Konuşma dilinin söz değerleriyle oluşturulduğu,

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) I ve V E) IV ve V

- 4. I. Gülücüklerin berrak bir içim su
O nasıl kakhaha? Gökler dolusu
- II. Ne renk olursa olsun kaşın gözün
Karşındakinin gördüğüdür rengin
- III. Evet, oğlum yalnız ibret alanlar nerde
Edebî sohbet olurmuş büyücek bir yerde
- IV. Seninle uçup gider en güzel zamanlarım
Sensiz yaşamayacağını o zaman anlarım
- V. Yolda, adımlarımı çağırarak geriye
Aralık kalan kapım belki dönerim diye

Numaralanmış dizelerin hangilerinde tam uyak kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) II ve V E) IV ve V

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde farklı bir uyak kullanılmıştır?

- A) Bir bahar rüzgârından alarak bir sabah hız
Mevsimlerin ömrünü yaşamıştı aşkımız
- B) Çok sürse ayrılık aradan geçse çok sene
Biz sente olmasak bile sen bizdesin gene
- C) Gönüm yine üzgün seni andım da derinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden
- D) Tanıdığım bir gülüş kıvrılacak içerde
Karşımda ürperecek halı, sedir ve perde
- E) Serpilmeye başladı bir yağmur ince ince
Son yokuş noktasından düzlüğe çevrilince

6. Aşağıdakilerin hangisinde verilen özellik parantez içindeki ifadeyle örtüşmemektedir?

- A) Türkçenin ünlü harflerinden biriyle biten heceleri gösterir. (Açık hece)
- B) Dizelerin içinde yer alan soluklanma yerleridir. (Durak)
- C) Uyaktan sonra gelen aynı görevde yer alan ek veya sözcüklerdir. (Redif)
- D) Arapça veya Farsça uzun olan bir sözcüğü hafiflettierek okumaktır. (Kasr)
- E) Arapça ve Farsça sözcüklerdeki uzun bir heceyi kısa okumaktır. (Vasl)

7. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ayraç içinde verilen uyak vardır?

- A) Onlardan ayrılış bana her an üzüntüdür
Mademki böyle duygularım kaldı, çok şükür (Tam uyak)
- B) Aksetmiyor çoğunda fikirler ayan beyan
Hayyâm imiş hakikati az çok fısıldayan (Tunç uyak)
- C) Sahraya daha baharın ilk indiği gündü
Dağlarda gezerken bana bir çeşme göründü. (Tam uyak)
- D) Tabiat bir bembeyaz gelinlik giymiş gibi
Yüzüme kar yağıyor sanki elinmiş gibi (Cinaslı uyak)
- E) Günler kısaldı, Kanlıca'nın ihtiyarları
Bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları (Yarım uyak)

8. Aşağıdaki dizelerin hangisinde farklı bir uyak kullanılmıştır?

- A) Sesim odaya giren bir serçe kadar ürkek
Ellerim, açık kalan panjuru gösterecek
- B) Yavruların bekleşir sokaklarında köyün
Onları doyurmaya şimdi de evde dövün
- C) Ölüm bize ne uzak bize ne yakın ölüm
Ölümsüzlüğü tattık bize ne yapsın ölüm
- D) Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa
Yazlar yavaşça bitmese, günler kısılmasa
- E) Kakılır bir yerde kalır oyuncak, kurgular biter
Ölüm geldi mi ne var korkacak, korkular biter

9. Karac'oğlan, size bakar sevinir
Sevinirken kalbi yanar, göyünür
Kımıldanır hep dertleri devinir
Yas ile sevincim yıkışır dağlar

Bu dördükle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir koşmanın son dördlüğünden alınmıştır.
- B) Yöresel ifadeler yer verilmiştir.
- C) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.
- D) Ölçüyü tutturmak için ünlü düşmesine başvurulmuştur.
- E) Dizelerin tümü 4 + 4 + 3 duraklıdır.

10. I. Sesin dudaklarında fağfur bir Japon tası,
Uzun saçların bir yaz yağmurunun teması.
- II. Hülyamın enginlere açtın da perdesini
Başımda kumruların duydum kanat sesini.
- III. Senelerden beri rüyada görüp özlediğim
Cedlerin mağfired iklimine girmiş gibiyim.
- IV. Ben, kimsesiz seyyahı meçhuller caddesinin
Ben, yankısından kaçan çocuk kendi sesinin
- V. Şimdi dövün Sakarya, dövünmek vakti bu an
Kehkeşanlara kaçmış eski günleri an.

Numaralanmış dizelerin hangilerinde redif kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

11.

I
Sabahtan uğradım ben bir güzele Ağlatmadı güzel güldürdü beni Ben güzelden böyle vefa ummazdım Ak göğsün üstüne kondurdu beni
II
İncecikten bir kar yağar Tozar Elif Elif diye Deli gönül abdal olmuş Gezer Elif Elif diye
III
Ölüm ardıma düşüp de yorulma Var git ölüm bir zaman da gene gel Akıbet alırsın komazsın beni Var git ölüm bir zaman da gene gel

Aşağıdakilerden hangisi, numaralanmış bu dördüklerin ortak özelliklerinden biri değildir?

- A) Redife yer verilmesi
- B) Yarım kafiyenin kullanılması
- C) Hece vezniyle yazılması
- D) Âşık geleneğinden faydalanılması
- E) Yalın bir söyleyiş tercih edilmesi

1. İstedim kendimi bu göle atam
Elimi uzatıp yavruyu tutam
Bu beyitteki uyak türü aşağıdakilerden hangisi ile aynıdır?

- A) Yollarda kalan gözlerimin nurunu yordum
Kimdir o, nasıldır diye rüzgârlara sordum
- B) Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım
- C) Orhan zamanından kalma bir duvar
Onunla bir yaşta ihtiyar çıkar
- D) Üstümüzden gelen boran kış gibi
Şahin pençesinde yavru kuş gibi
- E) Çok sürse ayrılık, aradan geçse çok sene
Biz sende olamazsak bile sen bizdesin gene

2. Karac'oğlan der ki başa yazıldı
Gözüm yaşı ceyhun oldu süzüldü
Kefenim biçildi, kabrim kazıldı
Mezarımın üstü karalandı gel
Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- B) Güzelleme türünde yazılmıştır.
- C) Şairin sevgilisinden ayrı kalması ve ölüm endişesi anlatılmıştır.
- D) Söz sanatları kullanılmıştır.
- E) Kafiye kullanılmış, redif kullanılmamıştır.

3. Yârin dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil
Gönlüm acısından bunu bildi!
Düştükçe vurulmuş gibi, yer yer
Kızgın kokusundan kelebekler
Gönlüm ona pervane kesildi
Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Teşbih sanatı kullanılmıştır.
- B) Sanat için sanat anlayışına uygun olarak yazılmıştır.
- C) Sembollerde yararlanılmıştır.
- D) 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- E) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.

4. Aşağıdaki beyitler uyak yönünden eşleştirildiğinde hangisi açıkta kalır?

- A) Yürü bre Dadaloğlu'm yürü git
Dertli dertli Çukurova yolun tut
- B) Meni candan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdan murâdim şem'i yanmaz mı
- C) Bahar mevsimidir hemdem-i saba olalım
Gül ile dost kokusuyla aşına olalım
- D) Yağız atlar kişnedi meşin kırbaç şakladı
Bir dakika araba yerinde durakladı
- E) Ertesi gün başladı gün doğmadan yolculuk
Soğuk bir mart sabahı buz tutuyor her soluk

5. Hani ol gül gülerек geldiği demler şimdi
Ağlarım hâtıra geldikçe gülüşüklerimiz
Bu dizelerin aruz ölçüsüne göre değerleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _
- B) _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _
- C) . . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / _ . _ _
- D) . . _ _ / . . _ _ / . . _ _
- E) . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

6. Aşağıdaki dizelerin hangisinde zengin uyak kullanılmamıştır?

- A) Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık
Yalnız arabacının dudağında bir ısıklık
- B) Ben Yunus'u Biçareyim
Aşk Elinden Avareyim
- C) Cabadan bir kahve verme ahbaba
Evvel ahır seni verir kasaba
- D) Köroğlu söyler ezeli
Bağlar döküyor gazeli
- E) Sesin nerde kaldı, her günkü sesin
Unutulmuş güzel şarkılar için

7. Ahmet H. Tanpınar'ın "Eşik" şiirinden alınan aşağıdaki dizelerin hangisinde redif yoktur?

- A) Uzakta, aya çok yakın bir yerde
Çılgın ve muhteşem harabelerde
- B) Büyük sükûtların fırtınası var.
Mermer duvarlarda kırılmış sazlar
- C) Alnında bir siyah nokta geceden
Kovulanlar ışık bahçelerinden,
- D) Bütün ayrılıklar hepsi orada
Bu çıplak, ümitsiz ve saf duada
- E) Mahzun bakışlarla dinler derinde
Olup olmamanın eşiklerinde

8. I. Kardır yağın üstümüze geceden
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden
- II. Ovanın yeşili göğün mavisi
Ve mimarîlerin en ilâhisi
- III. Böyle her gün yollarımdan geçsen de süzgün
Sen benimsin büsbütün terk olunduğun gün
- IV. Eylülde melül oldu gönül soldu da lâle
Bir kâküle meyletti gönül geldi bu hâle

Yukarıdaki dizelerde aşağıdaki uyak (kafiye) türlerinden hangisinin örneği yoktur?

- A) Yarım uyak
- B) Tam uyak
- C) Zengin uyak
- D) Tunç uyak
- E) Cinaslı uyak

9. Aşağıdaki dizelerin hangisinin aruz ölçüsüne göre hece değeri " _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ " şeklindedir?

- A) Dinle neyden kim hikâyet etmede
- B) Ne Süleymân ne Selîm'in kuluyuz
- C) Anı hoş tut garîbindir efendi işte biz gittik
- D) Geçer firkat zamânı böyle kalmaz
- E) Ağlatmayacaktın yola baktırmayacaktın

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ayraç içinde verilen ölçü ve durakta yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıra dağlar gibi duranlarındır
Bir tarih boyunca onun uğruna
Kendini tarihe verenlerindir
(11'li hece ölçüsü, 6 + 5 duraklı)
- B) Yürü bire yalan dünya
Sana konan göçer bir gün
İnsan bir ekine misal
Seni eken biçer bir gün
(8'li hece ölçüsü, 4 + 4 duraklı)
- C) Başka sanat bilmeyiz karşımızda dururken
Söylenmemiş bir masal gibi Anadolu'muz
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun ayrılıyor yolumuz
(14'lü hece ölçüsü, 7 + 7 duraklı)
- D) Giderim yolum yaya
Cemâlin benzer aya
Eridim hayal oldum
Günleri saya saya
(7'li hece ölçüsü, 4 + 3 duraklı)
- E) Sallanı sallanı gelen sevgilim
Söyle kömür gözlüm kimin yârisin
Kız senin derdinle derbeder oldum
Söyle tuttu dilim kimin yârisin
(11'li hece ölçüsü, 6 + 5 duraklı)

11. Çukurova bayramlığın giyerken

- Çıplaklığın üzerinden soyarken
- Şubat ayı kış yelini kovarken
- Cennet demek sana yakışır dağlar

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Redif kullanılmıştır.
- B) Duraklarda belirli bir kurala uyulmamıştır.
- C) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- D) I, II ve III. dizeler birbiriyle tam uyaklıdır.
- E) İçten gelen duygular coşkulu bir şekilde anlatılmıştır.

1. Düz Uyak: Uyak düzeni, dörtlüklerde “aabb, aaab, aaxa, aaaa, bbba, ccca” biçiminde olan bütün şiirlerin kafiye örgüsü ile beyitlerde “aa, bb, cc...” şeklinde olan şiirlerin kafiye örgüsü düz uyaktır.

Boşa bağlanmamış bülbül gülüne -a

Kar koysan köz olur aşkın külüne -a

Şaştım kara bahtım tahammülüne -a

Taşa çalsam ezilmiyor Mihriban -b

2. Çapraz Uyak: Bir dörtlükte birinci ve üçüncü dize ile ikinci ve dördüncü dizinin uyaklı olmasına denir. Uyak düzeni “abab” şeklinde gösterilir.

Uçun kuşlar uçun doğduğum yere -a

Şimdi dağlarında mor sümbül vardır -b

Ormanlar koynunda bir serin dere -a

Dikenler içinde sarı gül vardır -b

3. Sarmal Uyak: Bir dörtlükte birinci ve dördüncü dizeler ile ikinci ve üçüncü dizelerin uyaklı olmasına denir. Kafiye örgüsü “abba” şeklindedir.

Tuna’yı görmedim fakat tanırım -a

Bir ümit önünde koştüğüm zaman -b

Geçmişini anarak coştüğüm zaman -b

Kendimi Budin’in beyi sanırım -a

KONULARINA GÖRE ŞİİR TÜRLERİ

1. Lirik Şiir

- Aşk, ayrılık, ve özlem gibi konuları duygusal bir dille anlatan şiirlerdir.
- Eski Yunan edebiyatında şairler şiirlerini Lyra (lir) denilen bir sazla söyledikleri için bu tür şiirlere lirik denmiştir.
- Gazel, şarkı güzelleme, semai lirik şiire örnektir.

Neylersin ölüm herkesin başında

Uyudun uyanmadın olacak

Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında

Bir namazlık saltanatın olacak

Taht misali o musalla taşında

2. Didaktik Şiir

- Bilgi vermek, öğretmek, öğüt vermek gibi öğretici amaç taşıyan şiirlerdir.
- Manzum hikâyeler ve fabllar da bu gruba girer.

Söz ola kese savaşı

Söz ola kestire başı

Söz ola ağulu aşı

Bal ile yağ ede bir söz

3. Pastoral Şiir

- Doğa güzelliklerini, kır ve doğa sevgisini, orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşamını, bunlara karşı duyulan özlemleri anlatan şiir türüdür.
- Şair doğa karşısındaki duygularını anlatıyorsa **idil**, bir çobanla karşılıklı konuşuyormuş gibi anlatıyorsa **eglog** adını alır.

Güneş ufkun kenarından

Yavaş yavaş yükseliyor

Köyün yüce dağlarından

Serin nefesler geliyor.

4. Epik Şiir

- Yiğitlik, kahramanlık, savaş temalarını işleyen destansı şiirlerdir.
- Okuyanda coşku ve yiğitlik duygusu uyandırır.
- Epik sözcüğü, Yunancada destan anlamındaki “epope”den gelmektedir.

Vurulup tertemiz alından, uzanmış yatıyor.

Bir hilal uğruna, ya Rab, ne güneşler batıyor

Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker

Gökten ecdad inerek öpse o pak alnın değer

5. Satirik Şiir

- Toplumdaki çeşitli düzensizlik ve bozuklukları iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştiren şiirlerdir.
- Halk edebiyatında “**taşlama**”, divan edebiyatında “**hiciv**” denir.

Köyümün malı ganimet

Çalan diyor velinimet

Han hırsızlara emanet

Bak şu işe muhtar emmi

6. Dramatik Şiir

- Tiyatroda kullanılan şiir türüdür.
- Eski Yunan edebiyatında oyuncuların sahnede söyleyecekleri sözler şiir hâline getirilir ve onlara ezberletilirdi. Bu şekilde sözler şiir şeklinde söylenirdi.
- Dramatik şiir, karşılıklı konuşma şeklinde yazılan manzumelerdir.
- Bizde birkaç sanatçı dışında pek kullanılmamıştır.

Philokleon

Dostlar çoktan duyduğum sesinizi

Ama çıkıp gelemem ardınızdan

Bırakmıyorlar beni mahkemeye

Gidip yargı vermeye

Koro

*Niçin yapıyor bunu
Oğlun ne ister senden*

Philokleon

*“Yargıç olma, can yakma” diyor
Sözünü dinlersem
Kuş sütüyle besleyecekmiş beni
İstemem eksik olsun kuş sütü*

MENSUR ŞİİR

- Ölçü ve uyağın olmadığı duygu ve düşüncenin şiirdeki incelelikle anlatıldığı düzyazı türüne **mensur şiir** denir.
- Mensur şiirlerde bir olay örgüsü vardır.
- His, hayal, şairanelik ve yoğun anlatım her zaman ön plandadır.
- Mensur şiirde ölçü ve kafiye yoktur, yalnız edebî sanatlardan yararlanma vardır.
- Düzyazı biçiminde yazılan mensur şiirlerde kafiye örgüsü ve nazım birimi yer almaz.
- Mensur şiirler, dizelerle değil, cümlelerle yazılır.
- Türk edebiyatındaki ilk önemli örneği Halit Ziya Uşaklıgil “**Mensur Şiirler**” adlı eseriyle vermiştir.

Mensur Şiir ile Şiir Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar**a. Benzerlikler**

- Her iki türde de ahenk unsuru oldukça önemlidir.
- Mensur şiirde de şiirde de temalar benzerdir.
- Her iki türde de şairanelik ve duygusallık egemendir.
- Söz sanatları her iki türde de önemsenir.
- Dilin doğru ve etkili kullanımı her iki türde de ön plandadır.

b. Farklılıklar

- Mensur şiirde ölçü, kafiye, dize yoktur. Şiirde ise bunlar ana unsurlardır.
- Şiirde dörtlük, beyit gibi nazım birimleri vardır; mensur şiirde bu birimler yer almaz.

Mensur Şiir ile Düzyazı Karşılaştırması

- Mensur şiirde, şiirde olduğu gibi her zaman “duygu” ön plandadır. Düzyazıda ise her zaman “düşünce” ön plandadır.
- Mensur şiirde şairanelik, edebî sanatlar ön plandayken düzyazıda açık ve sade anlatım esas alınır.
- Mensur şiirde de düzyazıda da aynı temalar işlenebilir.

MANZUM HİKÂYE (MANZUME)

- Ölçü ve uyağın yer aldığı çağrışım, çok anlamlılık, yoğunluk ve güzellik unsurlarının oldukça zayıf olduğu dizelere **manzume** denir.
- Manzum hikâyeler, eğitici ve öğretici tarafı ağır basan hikâyelerdir.
- Manzum hikâyelerde toplumu ilgilendiren olaylar işlenir.
- Ölçü ve uyak, manzum hikâyelerde önemli unsurlar olarak karşımıza çıkar.
- Manzum hikâyeler, bir olay örgüsü (serim, düğüm, çözüm) etrafında oluşur.
- Oldukça uzun metinlerden oluşan manzum hikâyelerde düz anlatım ve yalınlık esastır.
- Türk edebiyatında bu türün en büyük temsilcileri Tefik Fikret ve Mehmet Akif Ersoy’dur.

Manzume ve Şiir Arasındaki Farklar

- Şiirlerde duygu, imge ve çağrışım ön plandayken manzumelerde toplumsal konular, olaylar dolayısıyla öğreticilik (didaktik) ön plandadır.
- Şiirlerde olay örgüsü söz konusu değilken manzumelerde bir olay örgüsü vardır.
- Şiirlerde anlatılanları düzyazıya çevirdiğimizde anlam tamamen kaybolur. Hatta şiirler düzyazıya çevrilemez, diyebiliriz. Manzumede anlatılanlar bir şekilde düzyazıda da ifade edilebilir.
- Şiirde sözcüklerin yan, mecaz anlamları ön plandayken manzumede sözcüklerin gerçek anlamları ön plandadır.
- Her şiir aynı zamanda manzumedir fakat her manzume şiir olamaz. Bunun için imgeli, duygu değeri yüksek etkileycilik vb. özellikleri taşıması gerekir.

VEDA

Elimde, sükutun nabzını dinle,
Dinle de gönlümü alıver gitsin!
Saçlarımdan tutup, kor gözlemlerle,
Yaşlı gözlerime dalıver gitsin!

Yürü, gölgen seni uğurlamakta,
Küçülüp küçülüp kaybol ırakta
Yolu tam dönerken arkana bak da,
Köşede bir lahza kalıver gitsin!

Ümidim yılların seline düştü,
Saçının en titrek teline düştü,
Kuru yaprak gibi eline düştü,
İstersen rüzgara salıver gitsin!

Necip Fazıl KISAKÜREK

1. **Ali Baba:** O hâlde istediğin nedir dedi Ömer'den

Ahmet: Herkes ne istiyorsa ben de onu isterim
İki eşrafa bir köy esir olamasın derim

Ömer: Babamdan kaldı onlar

Ahmet: Kimden kalırsa kalsın
Artık biraz da sizin nefesiniz daralsın
Sen eline sabanı almadan rahat yaşa
Sonra çalsın garipler başını taştan taşta
Sana merhum babandan kalan yalnız bu haksa
En çok beş yıl sürer zaman bıraksa

Ömer: Ondan sonra ne olur

Ahmet: Ne olur görürsünüz
O zamana kadar siz keyfinizde hürsünüz
Yarın ufuktan şafak sökecektir elbette

Ali Baba: Eşrafın (zengin) hakkı yok mu bu memlekette

Ahmet: Hayır, yok bu memleketle onların alakası
Hepsi cephe arkasında yapar silah şakası
Köylünün hakkı geçmiş bütün iliklerine
Damarlarında zehir dolaşır kan yerine
Milyonla can gitti de Tanrı'nın kullarından
Bir gönüllü çıktı mı eşraf oğullarından

Bu dizeler aşağıdaki şiir türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Lirik şiir
B) Didaktik şiir
C) Pastoral şiir
D) Dramatik şiir
E) Satirik şiir

2. I. Aşk, ayrılık, ve özlem gibi konuları duygusal bir dille anlatan şiirlerdir.

II. Bilgi vermek, öğretmek, öğüt vermek gibi öğretici amaç taşıyan şiirlerdir.

III. Doğa güzelliklerini, kır ve doğa sevgisini; orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşamını, bunlara karşı duyulan özlemleri anlatan şiirlerdir.

Numaralanmış cümlelerde yapılan tanımlara ait kavramlar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Lirik	Pastoral	Epik
B)	Didaktik	Satirik	Dramatik
C)	Satirik	Lirik	Epik
D)	Pastoral	Didaktik	Lirik
E)	Lirik	Didaktik	Pastoral

3.

I
Bir kere sevdaya tutulmaya gör Ateşlerde yandığının resmidir Âşık dediğin, Mecnun misali kör Ne bilsin âlemde ne mevsimidir
II
Âşıklar söylenen sözden alırsa İnsanlar içinde hastan sayılır Hakikat dersini özden alırsa Yaratan Tanrı'ya dosttan sayılır
III
Tarihin dilinden düşmez bu destan Nehirler gazidir, dağlar kahraman Her taşı bir yakut olan bu vatan Can verme sırrına erenlerindir

Numaralanmış dörtlüklerin şiir türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Lirik	Pastoral	Epik
B)	Didaktik	Satirik	Dramatik
C)	Satirik	Lirik	Epik
D)	Pastoral	Didaktik	Lirik
E)	Lirik	Didaktik	Epik

4.

Mecnun gibi dolaşırım çöllerde
Hayal beni savuruyor yel gibi
Ah çeker ağlarım gurbet ellerde
Durmaz akar gözüm yaşı sel gibi

Bu dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mübalağaya yer verilmiştir.
B) Dramatik şiir türüne örnektir.
C) Çapraz uyak düzenine sahiptir.
D) Yarım ve tam uyak kullanılmıştır.
E) Tarihî şahsiyetler hatırlatılmıştır.

5. I. Yiğitlik, kahramanlık, savaş temalarını işleyen destansı şiirlere ne denir?
II. Toplumdaki çeşitli düzensizlik ve bozuklukları iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştiren şiirlere ne ad verilir?
III. Ölçü ve uyağın yer aldığı çağrışım, çok anlamlılık, yoğunluk ve güzellik unsurlarının oldukça zayıf olduğu dizelere ne denir.

Numaralanmış soruların cevabı aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Epik	Pastoral	Manzume
B)	Didaktik	Satirik	Dramatik
C)	Satirik	Lirik	Epik
D)	Epik	Satirik	Manzume
E)	Manzume	Didaktik	Pastoral

6. Ey nöbet bekleyen tolgalı yiğit
Sende o asil, ateşli kan var
Yurdumu çiğnetme, diyorlar, yetiş
Yetimler, öksüzler, hastalar, dullar

Bu dizelerde aşağıdaki şiir türlerinden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Lirik şiir
B) Didaktik şiir
C) Pastoral şiir
D) Epik şiir
E) Dramatik şiir

7. Döndüm daldan düşen kuru yaprağa
Seher yeli dağıt beni kır beni
Götür tozlarımı burdan uzağa
Yârin çıplak ayağına sür beni

Bu dizelerde aşağıdaki şiir türlerinden hangisine özgü bir nitelik vardır?

- A) Lirik şiir
B) Didaktik şiir
C) Pastoral şiir
D) Epik şiir
E) Dramatik şiir

8. Anılarım besliyor yokluğunda yüreğimi
Gideceğini bilsem bırakır mıydım ellerini
Suskunum çünkü geleceksin haneme geri
Sensiz Ankara toz duman içinde enkaz yeri

Bu parça, duygu örgüsü yönünden aşağıdaki türlerden hangisine en yakındır?

- A) Lirik şiir
B) Didaktik şiir
C) Pastoral şiir
D) Epik şiir
E) Dramatik şiir

9. Aramızı kesti dumanlı dağlar
Tepesinden aşan yollar yücedir
Artıyor efkârım yine bu çağlar
Bilmiyorum nazlı yârim nicedir

Bu dörtlükle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır
B) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.
C) Tam uyak kullanılmıştır.
D) Pastoral şiirden alınmıştır.
E) Çapraz uyak düzeniyle yazılmıştır.

10. (I) Şiirlerde duygu, imge çağrışım ön plandayken manzumelerde toplumsal konular, olaylar dolayısıyla öğreticilik ön plandadır. (II) Şiirlerde olay örgüsü söz konusu değilken, manzumelerde bir olay örgüsü vardır. (III) Şiirlerde anlatılanları düzyazıya çevirdiğimizde anlam tamamen kaybolur. Manzumede anlatılanlar bir şekilde düzyazıda da ifade edilebilir. (IV) Şiirde sözcüklerin gerçek anlamları ön plandayken manzumede sözcüklerin yan, mecaz anlamları ön plandadır. (V) Her şiir aynı zamanda manzumedir fakat her manzume şiir olamaz. Bunun için imgeli, duygu değeri yüksek etkileycilik gibi özellikler taşıması gerekir.

Şiir ile manzumenin karşılaştırıldığı numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

1. I. Kır ve doğa güzelliklerini konu edinen şiirlere ---- denir. Doğa hayatı, çoban hayatı sade, süsten, özentiden uzak bir dille anlatılır. Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Çoban Çeşmesi* ve Kemalettin Kamu'nun *Bingöl Çobanları* bu şiir türüne örnek gösterilebilir.
- II. Kahramanlık ve yiğitlik konularını işleyen şiir türüdür. ---- şiirde olağanüstü olaylar ve kahramanlıklar dikkat çekici özelliklerdir. Divan edebiyatında kasideler, halk edebiyatında koçaklama, destan, varsağı türleri bu şiire ait özellik gösterir. Edebiyatımızın büyük şairlerinden Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Üç Şehitler Destanı* bu türe örnek sayılabilir.

Numaralanmış parçalardaki boşluklara aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

	I	II
A)	epik şiir	Pastoral şiir
B)	didaktik şiir	Satirik şiir
C)	satirik şiir	Lirik şiir
D)	epik şiir	Satirik şiir
E)	pastoral şiir	Epik şiir

2. I
Hayal meyal şeylerden ilk aşkı
Hatırası bile yabancı gelir
Hayata beraber başladığımız
Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir
- II
Bütün şehir nihayetsiz bir nur içinde
Kış mehtabı daha parlak, daha lekesiz
Ne buluttan bir eser var ne bir küçük iz
Gülümsüyor gibi sema sürur içinde
- III
Yayladan yaylaya konup göçer de
Arpayı buğdayı ekip biçer de
Mısır yaprağını kıyıp içer de
Tütününü bulunca duman istemez

Numaralanmış dörtlüklerin hangilerinde düz uyak kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

3. • Batı edebiyatlarında doğrudan doğruya kır hayatının güzelliğini işleyen kısa pastoral şiirlerdir. Bu şiirlerde şair, doğa karşısındaki duygulanmasını anlatır.
- Bir beyitte ya da bir dörtlükte bütün mısraların birbirleriyle kafiyeli olduğu düzendir.
- Batı edebiyatlarında birkaç çobanın kır hayatı, aşk gibi konular üzerinde karşılıklı konuşmaları tarzında yazılan pastoral şiirlerdir.
- Bir dörtlükte birinci ve üçüncü dize ile ikinci ve dördüncü dizenin uyaklı olmasıdır.

Bu cümlelerde aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Eglog B) Düz uyak
C) Çapraz uyak D) İdil
E) Satirik şiir

4. Aşağıdakilerin hangisinde şiirsellik diğerlerine göre daha azdır?

- A) Mektuplarım ağlarken sustu dilekçelerim
Yüzüm serabında delirdi gecelerim
- B) İçimde damla damla bir korku birikiyor
Sanıyorum her sokak başını kesmiş devler
- C) Bak düştü ömrümden bir yaprak daha
Gelmezsen inan ki çıkmam sabaha
- D) Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer var
Sırların sırrına ermek için sende anahtar var
- E) Ya bu pencerelerde kadınlar
Bu mavi mavi
Bu yeşil yeşil fistanlı

5. Dadaloğlu'm bir gün kavga kurulu

ter tüfek davlumbazlar vurulur

Nice ko yiğitler yere serilir

Ölen ölür, kalan sağlar bizimdir

Bu dizelerde aşağıdaki Şiir türlerinden hangisine özgü bir nitelik vardır?

- A) Lirik Şiir
B) Didaktik Şiir
C) Pastoral Şiir
D) Epik Şiir
E) Dramatik Şiir

6. Yaprak nasıl düŐerse akıp kaybolan suya

Ruh yle yollanır uyanılmaz bir uykuya

Duymaz bu anda taş gibi kalbinde bir sızı

Fark etmez anne toprakla olan maceramızı

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Düz kafiye Şeklinde yazılmıştır.
B) ađrıŐımlardan faydalanılmıŐtır.
C) Ek hâlinde redife yer verilmiştir.
D) Yarım ve tam uyak kullanılmıştır.
E) Lirik Şiire ait nitelikler vardır.

7. Sevmiyorum suyunda yıkanmış rüzgârı

Dalgaların gözümde ttyor mavi yeşil

İimi güldürmüyor sensiz ay ışıkları

Ufkunda yükselmeyen güneşler güneş değil

Bu dörtlüğün uyak düzeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düz uyak
B) apraz uyak
C) Sarmal uyak
D) rŐk uyak
E) Mani tipi uyak

8. Dadaloğlu'm der ki belim büküldü

Gözümün cevheri yere döküldü

 yüz atlı ile cenge çıkıldı

Yüzü geldi iki yüzü dn oldu

Bu dizelerin uyak düzeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düz uyak
B) apraz uyak
C) Sarmal uyak
D) Tam uyak
E) Zengin uyak

9. Belimizde kılıcımız kirmni

Taşı deler mızrağımın temreni

Hakkımızda devlet etmiş fermanı

Ferman padişahın dağlar bizimdir

Bu dörtlük konusuna göre aşağıdaki Şiir türlerinden hangisine aittir?

- A) Pastoral Şiir
B) Epik Şiir
C) Lirik Şiir
D) Dramatik Şiir
E) Didaktik Şiir

10. Gönlünü Şirin'in aşkı sarınca

Yol almış hayatın ufuklarınca

O hızla dağları Ferhat yarıncı

Başlamış akmaya oban eŐmesi

Bu dörtlüğün uyak örgüsü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) abab
B) aaab
C) abac
D) aaba
E) aabb

1. 1. Minnet hudâya devlet-i dünya fenâ bulur
Baki kalır sahife-i âlemde adımız

Baki

2. Köroğlu'nun bağı yandı
Yanıp sînene dayandı
Herkesin dostu uyandı
Uyan gözü mestan uyan

Köroğlu

Yukarıda numaralanmış sırasıyla divan ve halk şiirinden alınan dizelerle ilgili,

- I. 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
II. Nazım birimi dördlüktür.
III. Ait oldukları şiirin son bölümleridir.

yargılarından hangileri ortak bir özelliktir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

2. Ne hasta bekler sabahı
Ne taze ölüyü mezar
Ne de şeytan, bir günahı
Seni beklediğim kadar

Bu dördlüğün uyak düzeni ve uyak çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düz uyak / yarım uyak
B) Düz uyak / tam uyak
C) Çapraz uyak / yarım uyak
D) Çapraz uyak / tam uyak
E) Sarmal uyak / yarım uyak

3. Biliyorum gölgede senin uyuduğunu
Bir deniz mağarası kadar kuytu ve serin
Nazların aleminde yumulmuş kirpiklerin
Yüzünde bir tebessüm bu ağır öğle sonu
I. Tam uyak vardır.
II. Tunç uyak vardır.
III. Sarmal uyak örneğidir.
IV. Serbest ölçüyle yazılmıştır.

Yukarıdaki dizelerle ilgili olarak verilen numaralanmış bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Biraz düşündüm de derinden
Ben nasıl unuturum dünleri
Niye zindan ediyorum günleri
Zevk de almalı aşkın kederinden

Bu dördlükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. ve IV. dizeler arasında tunç uyak vardır.
B) II. ve III. dizeler arasında tam uyak vardır.
C) Sarmal uyak düzeniyle yazılmıştır.
D) Ek halinde redif kullanılmıştır.
E) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.

5. Her kim ki olursa bu sırra mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sadık yârim kara topraktr

Bu dördlükten hareketle şiirin tamamı için aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Uyak düzeni
B) Uyak çeşidi
C) Nazım biçimi
D) Ölçüsü
E) Hangi döneme ait olduğu

6. I. Sesin nerde kaldı, her günkü sesin
II. Unutulmuş güzel şarkılar için
III. Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan
IV. Rüzgâr gibi tâ eski Anadolu'dan

Bu dizelerle "sarmal kafiye" ve "çapraz kafiye" oluşturulmak istense sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

	Sarmal kafiye	Çapraz kafiye
A)	I – III – IV – II	I – III – II – IV
B)	I – III – II – IV	I – II – IV – III
C)	I – II – III – IV	II – III – I – IV
D)	II – I – III – IV	II – IV – III – I
E)	II – IV – III – I	I – III – IV – I

7. Rûhumu bu çarمیha kendi ellerimle gerdim

Aldığım her nefesi son nefes gibi verdim

Bu dizelerin sarmal uyak düzeni oluşturması için boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bir nebi ızdırabı kaynıyor her yerimde
Ölüm, siyah bir tütsü yakıyor gözlerimde
- B) Kesik birer kol gibi yalnızdık
Dağlarda ateşler yanmıyordu
- C) Mahmur mutlu mutluluğun tüm melekleri
Mehtaba maviden menevişlerle yüksel
- D) İçmiş gibi geceyi bir yudumda
Göğün mağrur bakışlı bulutları
- E) Mor menekşe boynun eğdi
Gül kızardı hicabından

8. Oğlun kızın bacın avradın karın

Eline bir tas su vermez parasız

Hem eşin hem dostun sevgili yarın

Eğlenip yanında durmaz parasız

Bu dördükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yaşama sevinci teması işlenmiştir.
- B) Görsel öğelere yer verilmiştir.
- C) Cinaslı uyak kullanılmıştır.
- D) Serbest ölçüyle yazılmıştır.
- E) Çapraz uyak kullanılmıştır.

9. Severim ben seni candan içeri

Yolum ötmez bu erkândan içeri

Süleyman kuş dilin bilir dediler

Süleyman var Süleyman'dan içeri

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylemez?

- A) Redife yer verilmiştir.
- B) Kafiye kullanılmıştır.
- C) Hece vezniyle yazılmıştır.
- D) Kafiye şeması "aaba" biçimindedir.
- E) Satirik nitelikler taşımaktadır.

10.

I

Her şey yerli yerinde havuz başında servi
Bir dolap gıcırıyor uzaklarda durmadan
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi

II

Biliyorum gölgede senin uyuduğunu
Bir deniz mağarası kadar kuytu ve serin
Nazların âleminde yumulmuş kirpiklerin
Yüzünde bir tebessüm bu ağır öğle sonu

Aşağıdakilerin hangisi numaralanmış dördüklerin ortak bir özelliği değildir?

- A) Uyak ve redif kullanılmıştır.
- B) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- C) Çapraz kafiye kullanılmıştır.
- D) Sade bir dil tercih edilmiştir.
- E) Lirik şiire ait özellikler vardır.

11. Ben senin en çok gözlerini sevdim.

Kâh çocukça mavi kâh inadına yeşil

Aydınlıklar, esenlikler, mutluluklar

Hiçbiri gözlerin kadar anlamlı değil

Bu dizelerde aşağıdaki şiir türlerinden hangisine ait nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Epik şiir B) Lirik şiir C) Pastoral şiir
- D) Satirik şiir E) Didaktik şiir

12. Aşağıdakilerin hangisinde şiirsellik daha sınırlıdır?

- A) Sen akşamlar kadar büyüdü, sıcak
Rüyalarım kadar sade ve güzeldin
- B) Bu şehirden gidiyorum
Gözleri kör olmuş kırlangıçlar gibi
- C) Gün olur sürüyüp beni derbeder
Bu ses rüzgârlara karışır gider
- D) Sivas yollarında geceleri
Katar katar kağnılar gider
- E) Ey pembe akşamların kara sevdaları
Güzelliklerine doyumamış zamanlar

1. **Teşbih (Benzetme):** Aralarında benzerlik ilgisi kurulabilen varlıklardan nitelikçe zayıf olanı kuvvetliye benzetmeye denir.

Yolcuyum bir **kuru yaprak** misali
Rüzgârın önüne katılmışım **ben**

*Ben ki yaralıyım, **ben** ki haytayım
Bakkallara düşmüş **okul defterleri** gibiyim.*

2. **İstiare (Eğretileme):** Teşbihin temel öğelerinden ya benzeyen ya da kendisine benzetilenin yer aldığı edebî sanata denir.

a. **Açık İstiare (Eğretileme):** Benzetmenin temel unsurlarından yalnızca kendisine benzetilen ile yapılan istiairedir.

*Yedi tepeli şehirde bıraktım **gonca gülümü**.
Sevgili gonca güle benzetilmiş sadece kendisine benzetilen kullanılmış.
Sabahtan uğradım ben bir **fidana**.*

Sevgili fidana benzetilmiş sadece kendisine benzetilen kullanılmış.

b. **Kapalı İstiare (Eğretileme):** Teşbihin temel unsurlarından yalnızca benzeyen ögesi kullanılarak yapılan istiairedir.

***Tekerlekler** yollara bir şeyler anlatıyor.
Tekerlekler, insana benzetilmiş sadece benzeyen kullanılmış.
Yalnızlık damla damla şakağından sızıyor.
Yalnızlık yağmura benzetilmiş sadece benzeyen kullanılmış.*

3. **Teşhis (Kişileştirme):** İnsan dışındaki varlıklara insan kişiliği kazandırma sanatına denir.

***Çukurova** bayramlığın giyerken
Çıplaklığın üzerinden soyarken
Şubat ayı kış yelini kovarken
Cennet dense sana yakışır dağlar*

4. **İntak (Konuşturma):** İnsan dışındaki canlı veya cansız varlıkları konuşurma sanatına denir.

***Dal** bir gün dedi ki tomurcuğuna:
"İçimde kanayan yara gibisin."*

NOT: Her teşhis aynı zamanda kapalı istiairedir.

5. **Ad Aktarması (Mecazımürsel):** Bir sözcüğün, benzetme amacı gütmeksizin başka bir sözcük yerine kullanılmasına denir.

*Bir sırrı sürüklüyor, **terlikler** tıprı tıprı,
İzbe sofalarında, izbe sofalarında.*

*Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı,
Gurbet çeken **gönüller** kuşatmıştı ocağı.*

6. **Kinaye:** Bir sözü benzetme amacı gütmeyen hem gerçek hem mecaz anlamı kastederek anlatma sanatına denir. Kinayede asıl anlatılmak istenen mecaz anlamdır.

*Bulamadım dünyada gönüle mekân
Nerede bir gül bitse etrafı diken*

*Dadaloğlu'm der ki **belim büküldü**
Gözümün cevheri yere döküldü*

7. **Tevriye:** Bir sözcüğün, birden çok gerçek anlamını sezdirecek biçimde kullanılmasına **tevriye** denir. Başka bir deyişle, sestış sözcüklerin bir kez söylenip her iki anlamıyla da kullanılmasıdır. Tevriye sanatında yakın anlam söylenilip uzak anlam kastedilir. Tevriyede mecazın olmaması onu kinayeden ayırır. Tevriyede kullanılan sözün ikisi de gerçek anlamlıdır.

*Bu kadar letafet çünkü sende var
Beyaz gerdanında bir de **ben** gerek*

***Ulusun**, korkma nasıl böyle bir imanı boğar?*

8. **Cinas:** Yazılışları ve söylenişleri aynı, anlamları farklı olan sözcüklerle yapılır. Cinasta iki kelime bir arada kullanılır.

*Kalem böyle çalınmıştır **yazıma**
Yazım kışa uymaz kışım **yazıma***

*Niçin kondun a bülbül
Kapımdaki **asmaya**?
Ben yârimden ayrılmam
Götürseler **asmaya***

9. Tariz (Dokundurma-İğneleme): Söylenen sözün ya da kavramın gerçek ya da mecaz anlamı dışında büsbütün tersini kastetme sanatına denir.

*Bir yetim görünce döktür dişini,
Bozmaya çabala halkın işini,
Günde yüz adamın vur kır dişini,
Bir yaralı sarmak için yeltenme.*

10. Tenasüp (Uygunluk): Anlamca birbiriyle alakalı sözlerin bilinçli olarak bir arada kullanılması sanatına denir. Tezat teşkil eden sözcükler arasında tenasüp olmaz.

*Aramazlık gece mehtâbı yüzün parlarken
Bir uzak yıldıza benzerdi güneş sen varken*

11. Mübalağa (Abartma): Bir şeyi olduğundan ya çok büyük ya da çok küçük gösterme sanatıdır. Edebiyatımızda övme veya yerme olduğu zaman mübalağa sanatına başvurulur.

*Bir ah çeksem dağı, taşı eritir
Gözüm yaşı değirmeni yürütür.*

*Bir gün doludizgin boşanan atlarımızla,
Yerden yedi kat Arş'a kanatlandık o hızla.*

12. Hüsnütalil (Güzel Nedene Bağlama): Bir olayın, olgunun gerçek nedenini bir yana bırakıp onu güzel, hayalî ve hoş bir nedene bağlayarak açıklama sanatına denir.

*Güzel şeyler düşünelim diye
Yemyeşil oluvermiş ağaçlar
Kadrini bilmeyenler alır eline
Onun için eğri biter menekşe*

13. Tecahülürif (Bilmezlikten Gelme): Şairin çok iyi bildiği bir gerçeği bilmiyormuş, anladığını anlamamış gibi görünme sanatına denir. Çoğunlukla soru sorma veya sorulan bir soruya cevap verme biçiminde karşımıza çıkar.

*Göz gördü gönül sevdi seni ey yüzü mâhım,
Kurbanın olam var mı benim bunda günahım.*

*Eğilmiş arza kanar, muttasıl kanar güller
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller
Sular mı yandı neden tunca benziyor mermer?*

14. Leffüneşr (Toplama-Yayma): Bir dizede birden fazla kavramı söyleyip, ikinci dizede bu kavramlarla ilgili aynı sayıda ve ilk dizelerdeki kavramlarla ilişkili kavrama ya da söze yer verme sanatına denir.

*Deli eder insanı bu deniz, bu gökyüzü
Göz kırpar yıldızlar, türkü söyler balıklar*

*Gönlümde ateştin, gözümde yaştın
Ne diye tutuştun ne diye taştın.*

*Gözler şehla bakıyor kulaklarsa bir âlem
Kör mü oldun a gülüm sağır mı söyle bilem.*

*İçimde kor donar, buzlar çözülür
Yağan ateş midir, kar mıdır bilmem.*

15. Telmih (Anımsatma): Sözlük anlamı imalı söyleme, açıkça söylememedir. Bilinen bir olayı, tanınmış bir kişiyi hatırlatma, çağrıştırmaya sanatına denir.

*Gönlünü Şirin'in aşkı sarınca
Yol almış hayatın ufuklarınca
O hızla dağları Ferhat yarınca
Başlamış akmaya çoban çeşmesi*

16 TEZAT SANATI: Aralarındaki bir ilgiden dolayı aynı konu ile ilgili karşıt kavramların ya da özelliklerin bir arada kullanılmasıdır.

*Kanı ol gülerek geldiği demler şimdi
Ağlarım hatıra geldikçe gülüşüklerimiz.*

*Neden böyle düşman görünürsünüz.
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar.*

*Baharı görmeden ömrüm kış oldu
Gözümde her zaman biraz yaş oldu.*

*Ardımda kalan yerler anlaşırken baharla
Önümüzdeki arazi örtülü şimdi karla.*

*Yüzünün sert çizgisi benzerken bir destana
Niçin böyle yüreğin ipeklerden yumuşak?*

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde, ayraç içinde verilen edebî sanat yoktur?

- A) Gül yüzlü bir âfetti ki her busesi lale
Girdik zaferin koynuna, kandık o visale! (Teşbih)
- B) Hakkımızda devlet vermiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir. (Mecazımürsel)
- C) Ben ki toz kanatlı bir kelebeğim
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı (İntak)
- D) Kadrini seng-i musallada bilip ey Baki
Durup el bağlayalar karşında yaran saf saf. (Tevriye)
- E) Yeni bir ülkede yem vermek için atlarına
Nice bin atlı kapılmıştı fetih rüzgârına. (Tecahülârif)

2. Ağaçlar sonbahara hazırlanıyor

Bu şehir o eski İstanbul mudur

Bu beyitte yer verilen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teşhis B) Teşbih C) Tevriye
D) İktibas E) Terdit

3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde, ayraç içinde verilen edebî sanat yoktur?

- A) Yaş otuz beş yolun yarısı eder
Dante gibi ortasındayız ömrün (Teşbih)
- B) Gelip geçen her yüzden gizli bir akis kalmış,
Küflü aynalarında, küflü aynalarında. (Mecazımürsel)
- C) Ey şarap, nedir bu başımdaki dönme
Yârin bakışı mı değdi yapıldığın üzümde (Hüsnütalil)
- D) Âvâzeyi bu âleme Davut gibi sal
Baki kalan bu kubbede hoş bir sadâ imiş. (Kinaye)
- E) Paydos bundan böyle çılgınlıklara
Sert konuşmaya başladı aynalar (Teşhis)

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, tırnak içine alınmış sözler hem gerçek hem mecaz anlama gelecek şekilde kullanılmıştır?

- A) En başta kitabın üç yazarının “çalışma biçimindeki” farklılığına değinmek gerek.
- B) Eserlerin “Türk dünyasında” kolayca okunup anlaşılır bir nitelikte olmasına taraftarım.
- C) “Çilesi bol” bir hayat yaşamış ama yine de yaşama tutunmayı başarmış.
- D) Salonlara inen binaya girdiğimizde sanatçının “balmumu heykelini” gördük.
- E) “Gözü açık” erkeklerin jandarmaya yazılması tavsiye edilirdi eskiden.

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde, dört ögesi de bulunan bir “teşbih” vardır?

- A) Lakin kalacak doğduğumuz toprağa bizden
Şimşek gibi bir hatıra nal seslerimizden
- B) Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına
- C) Göklerin ateşini kalbime boşaltarak
Benim içimde yaktı sanki gurubu akşam
- D) Değirmen misali döner başım
Sevda değil bu bir hışım
- E) Bakışın, gülüşün, neşen ve hüznün
Ay altında bir gül nağmesi yüzün

6. Geniş, siyah gölgesi hayatımı kaplayan
Tepemde kanat germiş bir kartaldır yalnızlık
Kalp çarpıntılılarıyla günleri hesaplayan
Bir benim, benim olan bir masaldır yalnızlık
Bu dörtlükte yer verilen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teşhis B) Teşbih C) Tevriye
D) İktibas E) Terdit

7. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir kinaye vardır?

- A) Bir sabah söyledi son sözlerini
Yumdu dünyaya ela gözlerini
- B) Bir zamanlar sevginle ateşlenen başımı
Dizlerinin yerine dayasaydım taşlara.
- C) Şiir için gözyaşı derler, onu bilmem yalnız
Aczimin giryesidir bence bütün âsârım
- D) İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar
- E) Bir pırıltı gördü mü gözler hemen dalıyor,
Göğüsler çekilerek nefesler daralıyor

8. I. Kurulu yaya benzer çatma kaşım, güz elmasına benzer al yanaklım.
- II. Çocuk onların konuşmalarını duyup ceplerini beyaz çakıl taşlarıyla doldurmuş.
- III. Kelebek misalidir aşk; anlamayana ömrü günlük, anlayana bir ömürlük!
- IV. Tepeden hızla inerken, düşmemek için gayret sarf ediyorum.
- V. Bu kasabanın insanları boşluktan korkup kaçmışlar, başlarını alıp gitmişler.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde benzetmeye yer verilmiştir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) III ve V

9. Ses verir çiğnediğin taşlara seslensen eğer
Nur olur gözlerinin değdiği bir vaha bile

Bu dizelerde aşağıdaki açıklamalardan hangisine uygun bir söz sanatı vardır?

- A) Bir durumu, gerçekte olduğundan daha üstün gösterme
- B) Bir sözü benzetme amacıyla başka bir söz yerine kullanma
- C) Birden çok anlamı bulunan bir sözcüğü uzak anlamıyla kullanma
- D) İnsanlara özgü bir niteliği cansız varlıklara aktarma
- E) Bir olguyu, gerçek nedeninin dışında başka bir nedene bağlama

10. O gece, hiç uyuyamadım, düşünceler âdeta beynimi kemi-riyordu, sabah zilin sesini duyduğumda gözlerimden uyku akıyordu.

**Bu cümlede geçen "gözlerimden uyku akıyordu" ifadele-
rinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?**

- A) Kinaye B) İstiare C) Tevriye
D) İktibas E) Telmih

11. Sahilleri gezdim yapayalnız adım adım
Unuttum gitti vallahi, neydi sahi adım

**Bu dizelerdeki söz sanatının benzeri aşağıdakilerin han-
gisinde vardır?**

- A) Volkan söner lakin benim alevlerim eksilmez
Bora geçer, lakin benim köpüklerim kesilmez
- B) Dost senin aşkın oku çok katı taştan geçer
Aşkına düşen âşık can ile baştan geçer
- C) Aruza uymalı söz, işte en büyük derdim
Nasılınsız diyecekken mefailün derdim
- D) Garip geldik gideriz rafa koy evi barkı
Tek, dudaktan dudağa geçsin ölümsüz şarkı
- E) Her şey yerli yerinde, havuz başında servi
Bir dolap gıcırıyor uzaklarda durmadan

12. Aşağıdaki dizelerin hangisinde farklı bir söz sanatı kul-lanılmıştır?

- A) Bu gece çığlınlığı üstünde denizin de
Kayalar dalgalarla pençeleşiyor sandık
- B) Sakın bir söz söyleme, yüzüme bakma sakın
Sesini duyan olur, sana göz koyan olur
- C) Bu gece yarısında iki yoldaş uyanık
Biri benim biri de serseri kaldırımlar
- D) Ay suda bestelerken en güzel şarkısını
Küreklerim de suya en derin şiiri yazdı
- E) Yağmurların okşadığı kalbime
Yağmurlar küskün şimdi

1. Yahya Kemal Beyatlı'nın "*Naza*" adlı şiirinden alınan aşağıdaki dizelerin hangisinde istiare sanatı vardır?

- A) Aranırken ayın olgun sesini
Soğuk ay öptü beyaz ensesini
- B) Sardı her uzvunu bir ince sızı
Bu öpüş gül gibi soldurdu kızı
- C) Soldu, gündün güne sessiz, soldu
Dediler hep: Kıza bir hal oldu
- D) Ta içindendi gelen hıçkırığı
Kalbinin vardı derin bir kırığı
- E) Yattı, bir ses duyuyormuş gibi lâl
Yattı, aylarca devam etti bu hâl

2. Şark'a bakmaz, Garp'ı bilmez, görgüden yok payesi
Bir kızarmaz yüz, yaşarmaz göz bütün sermayesi

Bu dizelerdeki altı çizili söz grubunda aşağıdaki açıklamalardan hangisine uygun bir söz sanatı vardır?

- A) Bir durumu, gerçekte olduğundan daha üstün gösterme
- B) Bir sözü benzetme amacıyla başka bir söz yerine kullanma
- C) Birden çok anlamı bulunan bir sözcüğü uzak anlamıyla kullanma
- D) Bir sözcüğü, iki anlamını birden sezdirecek biçimde kullanma
- E) Bir olguyu, gerçek nedeninin dışında başka bir nedene bağlama

3. Samsun'un evleri denize bakar

Sokakları yosun içinde
Çapalar, takalar, mavnalar
Bilyalar gibi suyun yüzünde
Bir iner bir kalkar

Bu dizelerdeki en belirgin söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teşhis B) Teşbih C) Telmih
D) Leffüneşr E) Tenasüp

4. İbadet eylerim namazı kılmam
Temizlik severim lekemi silmem
Ömrümde zararsız günümü bilmem
Her senede yüz milyonluk kârım var

Bu dizelerdeki söz sanatının benzeri aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Söz anladım ki uzun, hem de pek uzun sürecek
Benimse vardı o gün birçok işlerim görecek
- B) Meyhâne mukassi görünür taşradan ammâ
Bir başka ferah başka letâfet var içinde
- C) Dalgın duyuyor rüzgârın ahengini dal dal
Baktım süzülüp geçti açıktan iki sandal
- D) Baktım konuşurken bir kere daha güzeldin
İstanbul'u duydum daha bir kere sesinde
- E) Varsın, tan ağarmadan kumral saçın ağarsın
Sen sonu cennet olan yolundan dönme! Varsın

5. Bize Tahir Efendi kelp demiş
İltifatı bu sözde zahirdir
Maliki mezhebim benim zira
İtikadımca kelp Tahir'dir

Bu dördlükteki söz sanatının benzeri aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Yani ne mi diyorum, çok kurak tarla
Çünkü asıl şiirler bekler bazı yaşları
- B) Bir buse mi bir gül mü dedi gönlüm
Bir nim tebessümle o afet gülüverdi
- C) Bu dağlardan ne turnalar geçmiştir
Sularından ne ceylanlar içmiştir
- D) Seni her mecliste küçük düşürür
Kötülerle konup göçücü olma
- E) Türk kızı kadar narin, Türk suları kadar ak
Sütunlarında yurdun engin sevdaları var

6. Tiğın içürdü düşmene zahm-i zebanları
Bahsetmez oldu kimse kesildi lisanları

Bu dizelerdeki altı çizili sözcük grubunda bulunan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstiare B) Kinaye C) Tevriye
D) Hüsnütalil E) Terdit

7. Ya gezen bir ölü yahut gömülen bir diriyim
Mumyadır canlı da cansız da bu kabristanda
Bu beyitte aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?

A) Teşhis B) Tezat C) Terdit
D) Cinas E) Telmih

8. Koyup kaldırmada ikide birde
Kazan devrildi söndürdü ocağı
Bu dizelerdeki altı çizili sözcükte bulunan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İstiare B) Kinaye C) Tevriye
D) Teşhis E) Teşbih

9. Dürüstlük yalanıyla, gururla
Yürüyüp gitme dünyada
Neden buradasın hatırla
Unutma yediğin elmayı da
Bu dörtlükte aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?

A) Teşhis B) Tezat C) Terdit
D) Cinas E) Telmih

10. Her nereye gidersen eyle talanı
Öyle yap ki ağlatasın güleni
Bir saatte söyle yüz bin yalanı
El bir doğru söz söylerse inanma
Bu dörtlükteki en belirgin söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akis B) Tariz C) Hüsnütalil
D) Leffüneşır E) Teşhis

11. Ben öldüğüm zaman şu gölgem
Sığmayacak altına kara toprağın
Onu gökyüzüne gerecekler
Karanlık basacak yeryüzünü

Bu dörtlükte aşağıdaki söz sanatlarından hangileri vardır?

A) Teşhis – tevriye
B) Tezat – tecahülüarif
C) Terdit – irsalimesel
D) Mübalağa – hüsnütalil
E) Telmih – ad aktarması

12. Şark işinden ferâceler, şallar
Akıyor dalga dalda şimdi kıra

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerde bulunan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İktibas B) Tezat
C) Teşbih D) Mecazımürsel
E) Rücu

13. Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak
Ben aşkımla bahar getirdim sana
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana

Bu dörtlükteki söz sanatının benzeri aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

A) Eğri dallar gibi hâlsiz, yorgunsun
Birikmiş sularda daha durgunsun
B) Hüznün dönüşürdü bazen
Azarlanmış bir çocuğun küskünlüğüne
C) Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek
Bizim diyarımız da bin bir baharı saklar
D) Kahverengi gözleri bir ırmak gibi akar
Ve geçer kaşlarının kavisli köprüsünden
E) Sen çocuktun ve o şehir küçüktü
Vişne dallarında arzularımız

1. Dörtünel gelip Uzak Asya'dan
Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan
Bu memleket bizim
Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?
- A) İstiare B) Teşbih C) Tenviye
D) Kinaye E) Tariz
2. Sevdiklerin kadar iyisin
Nefret ettiklerin kadar kötü
Ne renk olursa olsun kaşın gözün
Karşındakinin gördüğüdür rengin
Bu dörtlükteki söz sanatının benzeri aşağıdakilerin hangisinde vardır?
- A) Var olan yokluğun ömrünü sürüyorum
Aşklar bomboş kuruntu, hürriyetler esaret
B) Her gece yollarda gözlerdim seni
İnan ki gönülden özledim seni
C) Yıldızlı perçemlerin ısladıkça uzuyor
Yalnızlık damla damla şakağından sızıyor
D) Sabahleyin gökyüzü parlak,ufuk açıldı
Güneşli bir havada tatlımız yola çıktı
E) Bir sarmaşık uyanıyordu uykusunda
Geriniyordu bir eski duvarın sıvasında
3. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde ayraç içinde belirtilen söz sanatı yoktur?**
- A) Dağ başını duman almış
Gümüş dere durmaz akar (Teşhis)
B) Ne büyüsun ki kanın kurtarıyor Tevhid'i
Bedr'in aslanları ancak bu kadar şanlı idi (Telmih)
C) Elbette bazen çiçek açıp bazen solacağım
Elbette daldan dala konup sonra uçacağım (Tezat)
D) İçimde kar donar, buzlar tutuşur,
Yağan ateş midir, kar mıdır bilmem (Tecahülârif)
E) Gördüğüm şeyi asla sezemem
Korku bilmem hiç yalnız gezemem (İstiare)

4. Sevincinden ağlayan, gülen, haykıran rüzgâr
Kalplere sevinç, umut ve inanç getiriyor
Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerin hangisinde vardır?
- A) Bulamadım dünyada gönle mekân
Nerde bir gül bitse etrafı diken
B) Vermedi ablukada şan-ı donanmaya haleb
İngiliz devletine olsa sezadır amiral
C) Yaz gelip de ayları doğunca
Selleri gördüm de bulandım bugün
D) O çay ağır akar, yorgun mu bilmem,
Mehtabı hasta mı, solgun mu bilmem
E) Gün senin için doğuyor, senin için
Ben bir yıldızım yıldızlar ortasında
5. Kaşların çatılmış sitemli didar
Melek-zade misin ey peri ruhsar
Bu kadar letafet çünkü sende var
Beyaz gerdanında bir de ben gerek
Bu dizelerde aşağıdaki açıklamalardan hangisine uygun bir söz sanatı vardır?
- A) Şairin çok iyi bildiği bir gerçeği bilmiyormuş, anladığını anlamamış gibi görünme
B) İnsan dışındaki varlıklara insan kişiliği kazandırma
C) Birden çok anlamı bulunan bir sözcüğü uzak anlamıyla kullanma
D) Bir sözcüğün, benzetme amacı gütmeksizin başka bir sözcük yerine kullanılmasına
E) Bir olguyu, gerçek nedeninin dışında başka bir nedene bağlama
6. Bir delikanlı haramîdir deyü afv ettiler
Asmadan kurtuldu ammâ çok sıkılmıştır şarâb
Bu dizede geçen altı çizili sözcükte görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?
- A) İstiare B) İstifham
C) Tenviye D) Hüsnütalil
E) Tariz

7. Sen gittin yaslara büründü cihan
Soluyor dallarda gül dertli dertli
Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Telmih
B) Hüsnütalil
C) İstiare
D) Kinaye
E) Tariz

8. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde, ayraç içinde verilen edebî sanat yoktur?**

A) Ve uzandın mı bir kez sımsıcak kumlara
Bir kum tanesi gibi, bir taş gibi dinleneceksin (Teşbih)
B) Sözlerin saplama kalbime ne olur
Yetmedi mi bunca yıl kanattığın (İstiare)
C) Aslan postu giymiş eşeğin biri
Canına okuyacaktı dünyanın (Teşhis)
D) Denizde boğulur mu insan hiç
Ateş her zaman böyle yakar mı (Tecahülüarif)
E) Gönümde ateştin, gözümde yaştın
Ne diye tutuştun, ne diye taştın (Tevriye)

9. Edirne şehri mi bu ya gülşen-i me'va mıdır
Anda kasr-ı padişahi cennet-i a'lâ mıdır
Gülşen: Gül bahçesi Meva: Cennet Kasr: Köşk
Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Teşbih
B) İstifham
C) Hüsnütalil
D) Tecahülüarif
E) İntak

10. Kurnaz tilki sesini yumuşatarak, ona
Dedi ki: "Kardeşçğim artık dostuz;
Müjde getirdim sana in de öpüşelim;
Barış oldu hayvanlar arasında.

Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Teşbih
B) Telmih
C) Tezat
D) İntak
E) Mübalağa

11. O nesil duymuş akın zevkini rüzgârda bile
Bu duyuş varmış akınlardaki atlarda bile

Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mübalağa
B) Telmih
C) Tezat
D) İntak
E) Teşbih

12. İnsanız, en şerefli mahlûkuz
Deyip de pek fazla övünmemiz haksız
Atamız elma çaldı cennetten
Biz o hırsızların çocuklarıyız

Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mübalağa
B) Telmih
C) İstifham
D) Hüsnütalil
E) Kinaye

SIFAT(ÖN AD)

Sıfat, adları niteleyen ya da belirtilen sözcüklerdir, sıfatlar kendi içerisinde ikiye ayrılır.

A. Niteleme Sıfatları

Bir zamanlar bir çift güvercin, **boş** bir barakada, bir çobanın **bıraktığı** yerde, bir direktan sarkan **açık** bir şemsiye keşfettiler. Mevsimlerden bahardı. Bu **siyah** ağın içinde yuvalarını kurdu- lar. **Cereyanlı** çatının altındaki rüzgâr şemsiyeyi sallıyordu ama başka hiçbir şey ne onları ne yumurtalarını ne de ilk **çıkan** civ-civlerini rahatsız etti.

Cümlede koyu harflerle dizilmiş sözcükler, kendilerinden sonra gelen adları niteliyor yani adların nasıl olduklarını gösteriyor. Varlıkları niteleyen; yani varlıkların durumlarını, biçimlerini, renk- lerini, özelliklerini gösteren sözcüklere **niteleme sıfatı** denir.

Aşağıdaki örneklerde de koyu harflerle yazılmış sözcükler niteleme sıfatıdır.

- **İnsanın ruhunu yücelten** acı, **ucuz** bir mutluluktan daha değerlidir.
- Bu **garip** ağaçlar bana daima **uzak** memleketleri hatırlatır.

Adlaşmış Sıfat: Bazı durumlarda sıfatın nitelediği isim düşer, düşen ismin anlamı ve eki sıfata geçer. Böyle ismi düşen sıfata adlaşmış sıfat denir. Aşağıdaki örneklerde koyu olarak yazılmış sözcükler adlaşmış sıfatır.

- **Beklenen** hep geç geliyor, geldiği zaman da insan başka yerlerde oluyor.
- Çekip **gidene** her şey mizah, kalıp **bekleyene** her şey şirirdir.

B. Belirtme Sıfatları: İsimleri sayı, işaret ve belirsizlik yoluyla belirten, onlara soru soran sıfatlardır. Belirtme sıfatları kendi arasında dörde ayrılır.

1. İşaret Sıfatları: İsimleri işaret yoluyla belirten sıfatlardır.

- “**Bu, şu, o, öteki, beriki, öyle, böyle, şöyle, öbür...**” sözcükleri işaret sıfatı olarak kullanılır.
- İlkbahar gibi bir mevsimi olan **bu** dünya, üzerinde yaşamaya değer.
- Belki de yoksulluk bizi **öteki** kutba atmıştı; susarak, somurtarak, iç çekerek yaşıyorduk onu.
- O zaman anladım ki **böyle** bir olasılık onu endişelendirmek şöyle dursun, mutlu ediyordu.

NOT

Sıfatlar çekim eki almadıkları için işaret sıfatlarının da çoğulu yoktur. İşaret sıfatlarında çokluk anlamı sıfattan sonra gelen isme çokluk eki getirilerek yapılır.

- Ben **bu kaldırımların** emzirdiği çocuğum!

NOT

İşaret sıfatı olan “**bu, şu, o**” sözcükleri çekim eki aldığı anda veya kendilerinden sonra virgül getirildiğinde zamir olur.

- Yırtına bozula düzelecek **bu** dünya ama biz yetişemeyeceğiz nasılsa. (**Sıfat**)
- **Bunları** halletmek yerine baskıya, şiddete başvuruyoruz. **Bu**, çaresizlik anlamına gelir. (**Zamir**)

2. Sayı Sıfatları: İsimleri sayı bakımından belirten sıfatlardır, sayı sıfatları kendi içerisinde dörde ayrılır.

a. Asıl Sayı Sıfatları: İsme sorulan “**kaç**” sorusuna cevap veren sıfatlardır, bütün sayma sayıları bir ismi belirttiğinde asıl sayı sıfatıdır.

- Bu sınavda **üç** soru çıkacak.

b. Sıra Sayı Sıfatları: İsimlerin sırasını derecesini belirten sıfatlardır, isme sorulan “**kaçıncı**” sorusuna cevap verir.

- İşe başvuran **onuncu** kişisin.

c. Üleştirme Sayı Sıfatı: İsimlerin eşit paylara ayrılmış olduğunu belirten sıfatlardır, isme sorulan “**kaçar**” sorusuna cevap verir.

- Bütün öğrencilere **beşer** kitap dağıtıldı.

d. Kesir Sayı Sıfatları: Bir bütünü eşit parçalara ayrıldığını ifade eden ve bu parçaları belirten sıfatlardır, isme sorulan “**ne kadar**” sorusuyla bulunur.

- **Yarım** elma gönül alma.

NOT

“**Sonuncu, ilk, son, ortanca**” sözcükleri de sıra sayı sıfatı olarak kullanılır.

- **İlk** sevgiye benzeyen, **ilk** acı, **ilk** ayrılık
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık.
- Ve bölünür hayatınız bir kör bıçağın ucuyla tam orta yerinden ikiye.

3. Belgisiz Sıfat: İsimleri kesin bir şekilde değil de aşağı yukarı, belli belirsiz belirten sıfatlardır; bunlar isimlerin sayı yönüyle belirsizliğini ifade eden sıfatlardır. “**Bazı, kimi, çoğu, birkaç, az, çok, biraz, tüm, bütün, hiçbir, herhangi bir, bir, başka, her, her bir, nice, birtakım**” gibi sözcükler belgisiz sıfat olarak kullanılır.

- Boğaziçi **bazı** yaz günleri her zamankinden daha güzel olur.
- **Kimi** sanatçının resminde hiç fırça izi olmaz.
- Onu seyrederken **bütün** asırları birden yaşayacak gibi olursunuz.
- **Her** gün bir **başka** uykuya yatıp bir **başka** rüya göreceğiz.
- **Hiçbir** şey beklemediğini söyleyenler en çok bekleyenlerdir aslında.

NOT

“Bir” sözcüğü, “tek” anlamında kullanılırsa sayı sıfatı; “herhangi bir” anlamında kullanılırsa belgisiz sıfat; “aynı” anlamında kullanılıp ismi etkilerse niteleme sıfatı; fiil soylu bir sözcüğü etkilerse durum zarfı olur.

- Serpilen aydınlıkta dalların arasından
Büyülenmiş **bir** ceylan gibi bakıyor zaman. (**Belgisiz sıfat**)
Bana yakan gözlerle bir kerecik baktınız
Ruhuma büyük temel çivisini çaktınız. (**Sayı sıfatı**)
- Orhan zamanından kalma **bir** duvar (**Belgisiz sıfat**)
Onunla **bir** yaşta ihtiyar çınar (**Niteleme sıfatı**)
- Yollarımız ayrı ayrı kalplerimiz **bir** olsa da (**Durum zarfı**)

NOT

Belgisiz sıfatlar çekim eki aldıklarında ya da kendilerinden sonra virgül getirildiğinde zamir olurlar.

- Nice** sultanları tahttan indirdi (sıfat)
Nicesinin gül benzini soldurdu (zamir)
Nicelerin gelmez yola gönderdi (zamir)
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm.

4. **Soru Sıfatları:** İsimleri soru yoluyla belirten sıfatlardır. “**Na-sıl, kaç, ne, hangi, nasıl, kaçınıcı, ne kadar**” gibi sözcükler soru sıfatı olarak kullanılır.

NOT

Bazı cümlelerde soru sıfatı bulunduğu hâlde soru anlamı olmayabilir.

- Bu **kaçınıcı** bahçe gördüm tarumar.
Cahit Sıtkı Tarancı
- Hangi** resmime baksam ben değilim.
Cahit Sıtkı Tarancı
- Sabah akşam yâr yolunu gözlerim
- Kaç** gün oldu uyku bilmez gözlerim.

NOT

Soru sıfatları çekim eki aldıklarında ya da kendilerinden sonra virgül getirildiğinde zamir olur.

- Hangi** dostun candan **hangisi** candan
Düşmeyince kolay kolay bilinmez.

NOT

“**Nasıl**” sözcüğü ismi değil fiili etkilerse zarf olur.

- Gülücüklerin berrak bir içim su,
O **nasıl** kakhaha? Gökler dolusu... (Sıfat)
- Güzel sevme derler **nasıl** sevmeyim?
Kaşlar arasında çifte benler var. (Zarf)

Küçültme Sıfatları: Sıfatlarda küçültme “-ce, -cik, -cek, -(i)msi, -(i)mtırak, -si, -rek” ekleriyle yapılır.

- İkimiz zorlukla sığıştık **küçücük** paspasın üstüne.
- O sıralarda Şefika'nın gözünde bu **gencecik** şair henüz.
- Çimenin **incecik** yaprağındaki azameti, dünyanın azametine değişmem.
- Ufuk yarım boyanmış, **morumsu** duvarın önünde...
- Kırmızımtırak** tüylü yapraklar açmaya çalışıyor...

Sıfatlarda Pekiştirme: Sıfatların anlamını kuvvetlendirmeye pekiştirme böyle sıfatlara da pekiştirme sıfatı denir.

Sıfatlar Değişik Yollarla Pekiştirilebilir:

1. İkileme yoluyla yapılan pekiştirme sıfatları

Görünüyor kafesin ince parmaklığından
Parça parça bulutlar, **dilim dilim** ufuklar.
Dün devrine sığmayan **anlı şanlı** vezirler
Bugün tarih oldular senin hicivlerinle.

2. Sıfat olan sözcüğün sesliye kadar olan ilk hecesi alınır, daha sonra “m, p, r, s” harflerinden birisi getirilir ve kelime aynen yazılır.

- Temiz oda – tertemiz oda
- Düz – dümdüz bir yol
- Issız – ıpsız sokaklar
- Mavi – masmavi deniz
- Kuleleri, kubbeleri ve **masmavi** denizi ile İstanbul'u betimlemiş.
- Bembeyaz** önlüğü, güleç yüzüyle karşılıyor müşterilerini.
- Çiçekleri koklayın, **tertemiz** orman havasını içinize çekin.
- Yemyeşil** ağaçlarla çevrili patika yollardan kuş cıvıltıları geliyor.

NOT

Bu kurala uymayan pekiştirme sıfatları da vardır.

- Çıplak – çırılçıplak ayaklar.
- Yalnız – yapayalnız insanlar
- Karışık – karmakarışık yazılar
- Dağınık – darmadağınık eşyalar
- Saçların **çırılçıplak** omzundan aksın,
Mermer üzerinden geçen su gibi.

1. Üzerimizde hangi kuvvetin etkili olduğunun önemi yok,
I II III
önemli olan baskı altında nasıl davranacağımız.
IV V

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerden hangisi sıfat görevindedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Geçtiğimiz hafta içerisinde kendi hâlinde ve sessizce
I
duran bir çöl alanında bilim insanları yapay bir deprem
II
tetikledi. Elbette ki çok küçük ölçekteki bu yer sarsıntısı
III
diğer depremler gibi, belli ve çok az bir büyüklükte
IV

havada da sallantıya sebep oldu. NASA araştırmacıları ise havada oluşan minik titreşimleri havada asılı
V

duran balonlarla tespit etmeye çalıştı.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangileri niteleme sıfatı değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) IV ve V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat kullanılmamıştır?**

- A) Nice güzellikler gördüm yeryüzünde, en güzeli bir sabah ellerinle uyanmak.
B) Kötüye bir kere kapılarını açmaya gör, kendisine inanılmasını beklemez artık.
C) Keyifler değildir yaşamı değerli yapan; yaşamdır, keyif almayı değerli kılan.
D) Önceleri sorularıma neden cevap alamadığımı anlayamıyordum.
E) Nankör insan, her şeyin fiyatını bilen fakat hiçbir şeyin değerini bilmeyen insandır.

4. Bilim insanları, dünya yüzeyinde ilk çiçeklerin Erken Jura Dönemi'nde ortaya çıktığına dair güçlü veriler sunan bir bitki fosilini tanılamayı başardı. Açık erişimli olarak yayımlanan yeni araştırmaya göre çiçekli bitkilerin ortaya çıkışı yaklaşık 174 milyon yıl önce gerçekleşti.

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir isim birden fazla sıfat almıştır.
B) Belgisiz sıfat kullanılmıştır.
C) Yapım eki almış sıfat vardır.
D) İşaret sıfatına yer verilmiştir.
E) Birden fazla sayı sıfatı vardır.

5. I. Davranışlar kelimelerden daha fazla konuşur, daha çok şey ifade eder.
II. Akıp giden bir bataklığın içindeyiz hepimiz ama yıldızlara bakıyor bazılarımız.
III. Eğer yürüdüğün yolda engeller yoksa o yol seni bir yere götürmez.
IV. Akıllı adam aklını kullanır, daha akıllı adam başkalarının da aklını kullanır.
V. Bir topluluğu kontrol etmek, bireyi kontrol etmekten kolaydır.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde niteleme sıfatı kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve V
D) II ve III E) IV ve V

6. (I) Türkiye'de yazarlar, okuyanlardan fazla. (II) Eğer bir ülkede yazarlar okuyanları geçmişse bir sorun var demektir. (III) Yazmak önemli değil, büyük metinler vardır; onları okumak, bilmek gerekir. (IV) Ben de zaman zaman listeler yazar yayımlarım, onlar çok ilgi görür. (V) Öğrencilerimden başlayarak yıllardır onlar ortada dolaşır, bana sorular sorarlar, ben de onları bazen revize ederim.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfat kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

7. XVII. yüzyılın ortalarına doğru kenti ziyaret eden Evliya Çelebi, Ankara Kalesi'nden "Ankara'nın yüksek bir tepesine dört kat beyaz taştan yapılmış sağlam bir

I

II

kalesi vardır. Kale iç içe üç kat surlarla çevrilidir. İç kalenin çevresi kayalıktır. Bu yalçın kayalardan kaleye

III

tırmanmak çok zordur. İç kalede toplar, çeşitli silahlar,

IV

cephane ve 600 ev bulunur. İç kale şağılarda ikinci sıra surlarla çevrilidir. Dağın eteklerinde ise

V

üçüncü sıra dış surlar yer alır. Bu dış surlarla tüm kent, güvenlik altına alınmıştır." şeklinde bahsediyor.

Bu parçadaki numaralanmış tamlamalardan hangisi farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. I. Yerinde söz söylemesini bilen, özür dilemek zorunda kalmaz.
II. İmkânın sınırını görmek için imkânsız denemek lazım.
III. Kartal, yavrularını korumak için ne güzel bir yuva yapmış.
IV. Gurbette olanların hiçbiri mutlu değil ben mutluyum diyene rastlayamazsın.
V. Şu dünyada her bir yaratığın tutunacak bir dalı var fakat insanın yok.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfat kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

9. Bir baharat türü olan sumanın faydaları saymakla bitecek gibi değil. Sumak, enfeksiyonel hastalıkları önler, cildin pH dengesini sağlar, menstrual ağrılara iyi gelir, detoks etkisi vardır ve yetmezmiş gibi kanı temizleme alanında da oldukça iddialıdır.

Bu parça ile ilgili olarak;

- I. Belgisiz sıfat kullanılmıştır.
II. İşaret sıfatı bulunmaktadır.
III. Niteleme sıfatı vardır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

10. Kimi niteleme sıfatlarının ilk ünlüsüne kadar olan bölümü "m, p, r, s" ünsüzlerinden yakışanı ile bir örnek hâline getirilir ve sözcüğün başına eklenerek sıfat pekiştirilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uymayan bir pekiştirme sıfatı vardır?

- A) Zili çaldım, masmavi gözlü bir kadın kapıyı açtı; beni içeri buyur etti.
B) Çocuklar tertemiz belleklerine, her yerden o kadar çok sinyal alıyor ki...
C) Yazarın upuzun cümlelerine de hayran olmamak mümkün değil.
D) Rengârenk kumaşların satıldığı bu meydan, Avrupa modasını yönlendiriyordu.
E) Etrafta kimse yok, hava karanlık, sadece bembeyaz karnın uçuk pembe sessizliği var.

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde sıfatlar bir arada kullanılmıştır?**

- A) Birçok şeye ihtiyacımızı ancak onları görüp tanıdıktan sonra keşfetmez miyiz?
B) Her yüzyılda birkaç kişi düşünür, diğerleri ise onların düşündüğünü düşünür.
C) Bazı yıkılışlar, daha parlak kalkınışların teşvikçisidir.
D) Eylül toparlandı gitti işte ekim falan da gider bu gidişle.
E) Her sevgi insanın kendisini eşsiz hissetmesiyle başlamış.

12. Canım Kızım,

Ben iyi bilmiyorum ama öyle sezinliyorum ki sen iki meslekte başarı gösterebilirsin. Bunun biri, Ahmet gibi hekimlik, öteki de edebiyat. Sanıyorum ki ikincisinde daha çok başarı gösterirsin. Bir kadına da iyi bir yazıcı olmak yakışır. Orijinal piyesler, komediler, sinema romanları yazmak, hikâyeler, çocuklara kitaplar yazmak hoş bir şeydir. Bu da biraz okumak, usanmamak ve biraz da yaşamakla olur.

Bir mektuptan alınan bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "Öyle" sözcüğü işaret sıfatı görevindedir.
B) Bir isim farklı türde sıfatlar almıştır.
C) Niteleme sıfatına yer verilmiştir.
D) Sayı sıfatı kullanılmıştır.
E) Bir sıfat birden fazla ismi etkilemiştir.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “nasıl” sözcüğü sıfat olarak kullanılmıştır?

- A) Nasıl kafa sayısı kadar düşünce varsa kalp sayısı kadar da sevgi çeşidi vardır.
B) Büyüyünce, insanın kendini nasıl yalnız hissettiğini göreceksin.
C) Dünyaya bir daha gelirsen nasıl bir hayat isterdin sorusuna kim ne derdi bilmiyorum.
D) Nasıl olsa umutsuz olacaksam hiç olmazsa üretken olmalıyım.
E) Ölümler nasıl ki ışığı göremezlerse yaşayanlar da karanlığı ölümler kadar iyi göremezler.

2. (I) İnsanlık ne zaman kitap yakmaya başladı? (II) Bugüne kadar, hangi sebeplerle kitap imha etti? (III) Bugüne kadar, kimler kitap imha etti? (IV) Günümüzde, çok farkında olmasak da birileri kitap yakmaya, kütüphaneleri imha etmeye devam ediyor mu? (V) Bu soruların cevaplarına ulaşmak için kenarda köşede kalmış kaynaklara ulaşmak, ayrıntılı bir araştırma yapmak ister misiniz?

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde soru anlamı sıfatla sağlanmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Bir insan tanrıların varlığına hiç inanmasa da eğer I

aynı zamanda dürüst bir mizacı varsa böyle kişiler

II

insanlardaki kötülükten nefret eder, yanlışlıklara karşı olan nefretleri, onları yanlış işler yapmaktan uzaklaştırır;

III

haksızlıktan kaçınırlar ve namuslu yaşarlar.

Bu parçadaki sıfatların türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Belgisiz sıfat	Belgisiz sıfat	Niteleme sıfatı
B)	İşaret sıfatı	Soru sıfatı	Sayı sıfatı
C)	Belgisiz sıfat	İşaret sıfatı	Niteleme sıfatı
D)	Niteleme sıfatı	Belgisiz sıfat	Soru sıfatı
E)	Belgisiz sıfat	Belgisiz sıfat	İşaret sıfatı

4. Bu karanlıkta daha iyi görüyorum seni

I

II

aynı tünelden geçiyorsun gelişte ve gidişte

III

kavuşmaya, ayrılığa aynı yolu kullanıyorsun

beni büyüten aşktan söz ediyorum,

IV

yolculuğa övgü

zaman yok ki aşktan başka, uykusuzluğa övgü

V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangileri sıfat değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içinde verilen sıfat türü yoktur?

- A) Üç harf yan yana kaç şekilde gelir bilir misin? (Soru sıfatı)
B) Birkaç satır sonra gene zihnimin başka yerlerde dolaştığını görüyordum. (Belgisiz sıfat)
C) Bu değerli taşı son bir kez görmek için kıvılcımlara iyice yaklaştırdı. (İşaret sıfatı)
D) Gerçekten de şiirler bana yeni bir yaşamı muştuluyordu. (Niteleme sıfatı)
E) Öğrenilenler ne kadar acı olursa olsun, macera insan için büyük bir nimetti. (Sayı sıfatı)

6. I. Özgürlüğün tadını duyuyordum, gecenin hüznü yüreğime doluyordu.

II. Kuyunuz dopdoluyken susuzluktan korkmak dindirilemez bir susuzluk değil mi?

III. Tanımaktır anlamının ilk şartı, sevmek anlamaktan sonra gelir.

IV. Bu hep böyledir, sevgi kendi derinliğini bilmez ayrılık vakti gelip çatana kadar.

V. Yoksulluk insanları hizalar, aynı taşın altında ezilince insanlar eşitlenir.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfat kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

7. Görünmez Kentler, Marco Polo'nun gezdiği şehirleri

I

II

hatırında kaldığı kadarıyla anlatısının hikâyesidir. Bu durum Kubilay Han'ın da dikkatinden kaçmaz ve

III

Marco Polo'nun kendisine aslında hafızasını anlattığını

IV

söyler. Italo Calvino işte burada çoklu anlatı sanatına yeni bir rütbe kazandırır. Marco Polo İtalya'nın su kanallarına kurulmuş kenti Venedik nüfusuna kayıtlıdır.

V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangileri sıfat değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

8. I. Mevsim ne olursa olsun her bakışında ilkbaharın taze bir çiçeklerini görüyorum.
II. Kaybetmeyi bilmeyen insana kaybetme korkusunu yaşatacaksın.
III. Bazen sevdiğin insanları korumanın tek yolu onlardan uzak durmaktır.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde belirtme sıfatı vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

9. Araştırmalar, günde sadece yirmi dakika kitap okuyan

I

II

çocukların okulda daha iyi performans gösterdiğini

III

IV

ortaya koyuyor. Ancak çok az sayıda çocuk kitap okuma alışkanlığını kendi kendine kazandığı için ailelerin

V

çocuklarına yol göstermesi ve yönlendirmesi gerekiyor.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangileri sıfat değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

10. I. Keskin bir kömür kokusunu ruhuma doldururken
II. Kanımda bakışların dolaşıyor kaç zamandır
III. Kalbimin hızlı vuruşu işte bundandır
IV. Ah deli rüzgâr kestin işte yine hayallerimin yolunu
V. Oysa ben hülya basamaklarından çıkacaktım sevgiliye

Numaralanmış dizelerin hangilerinde sıfat kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "yalnız" sözcüğü sıfat olarak kullanılmıştır?**

- A) Mektup türüyle oluşturulmuş eser, iki yalnız insanın kendi kendisiyle hesaplaşmasıdır.
B) Yalnız içimde kalbimin etrafında bir şeyler uçtuğunu hissediyordum.
C) Kardeş sahibi olmak biraz da yaşamda yalnız kalmamak anlamına gelir.
D) Yürüyüşe yalnız çıkmak yerine mümkünse grup olarak ya da ikili çıkın.
E) Edebiyatla kopmaz bir bağ kurmak, bir anlamda hiçbir zaman yalnız kalmamak demektir.

12. (I) Müzenin giriş ve bodrum katı bitti, şimdi sıra başka katlarda. (II) Yukarı doğru uzanan spiral tahta bir merdiven var ancak üstü dolu olduğu için yürüyecek yer yok. (III) "Herhalde üst katlar ziyarete açık değil, en güzel kısımları da hep kendilerine saklarlar!" diye içimden geçirirken biri "Neden yukarı çıkılmıyor?" diye soruyor. (IV) "Yukarısı yok ki. Oturulmaya oturulmaya bina çökmeye, yüzeyindeki mermer süslemeler sokağa dökülmeye başlamış, güvenlik için üst iki kat kontrollü olarak yıkılmış." yanıtını alıyoruz. (V) Adanın en güzel evinin ihtişamından geriye bir giriş, bir bodrum, bir de gökyüzü kalmış.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde belgisiz sıfat kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve V
D) III ve IV E) IV ve V

1. Doğu ve İslam coğrafyası bir zamanlar İbni Sina gibi
I
önemli düşünürler ve bilim insanları çıkarmasına rağmen,
II
günümüzde bambaşka bir kültürel atmosfer ve gerileme
III
içerisine düşmüş görünüyorlar. Bu noktada Doğu
IV
toplumların ilerlemeciliğinin kırize girmesinin sebebi
V
araştırılmalıdır.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Konservatuvara gittiğimde, geç kaldığımı söylediler; bu yüzden müzik okuyamadım ama müzik yaptım diyebilirim. Resim okurken, Anadolu'nun bir köyünde resim öğretmenliği yapmak istiyordum. Fakat müzik o kadar çok içimde ve benimleydi ki... Ve hayatımı müzik doğrultusunda kitaplarla yaşamaya başladım.

Bu parçada aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) Kısa çizgi B) Kesme işareti
C) Virgül D) Üç nokta
E) Nokta

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

- A) Bizi düşünmeye alıştırmamışlar, üstelik de düşünmeye-
lim diye ellerinden geleni yapmışlar.
B) Konuşmadan önce düşün ki konuştuktan sonra düşün-
meyesin.
C) Başkaları için kendinizi unutun o zaman sizi de hatırlaya-
caklardır.
D) Kuşkusuz ki en büyük önyargı, etrafımızdaki herkesi in-
san sanmamızdır.
E) Kadınlar güller gibidir, bir defa açıldılar mı yaprakları he-
men dökülmeye başlar.

4. I. Hangi tohum yere ekildi de bitmedi, ne diye insan tohu-
munda böyle bir şüpheye düşüyorsun?
II. Testi taştan korkar ama o taş çeşme oldu mu, testiler her
an ona gelmeye can atar.
III. Bir insan bilmiyorsa ne istediğini, hem seni ziyan eder
hem kendini.
IV. Dibini görmediğin suya dalmadığın gibi, emin olmadığın
sevgiye teslim etme kendini.
V. Yerinde söz söylemesini bilen, özür dilemek zorunda
kalmaz.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde virgülün kullanımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve V E) III ve IV

5. Kültür Sanat Gazetecileri ve Dostları Platformu,

I
TÜYAP Kitap Fuarı'nda yaptıkları kültür sanat
II
gazeteciliği konuşmasının başlığını "Türk Basınının
III IV
Üvey Evladı" olarak belirlemiş. TDK'nın sözlüğüne baktım,
V

üvey evladın anlamlarından biri "Kötü davranılan kimse."

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik sözcüklerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?**

- A) Uzun boylu, kara saçları fildişi beyazı geniş alınına zülüf-
ler hâlinde inen güzel bir kadındı.
B) Bir insanı bulunduğu mevkisiyle değil, göz koyduğu
mekvikiyle ölçmek gerekir.
C) Başını kaldırarak yukarı bakan ihtiyar, gün görmüş birine
benziyordu.
D) Romanda babasından kalan bütün serveti bitiren miras-
yedi bir genç anlatılır.
E) Konargöçer oymakların nokta şeklinde belirlenen belli
yerleri de yoktur.

7. Hürriyet Mahallesi'nin üzeri kara kara bulutlarla kapalıydı. Hafiften başlayan yağmur, biraz sonra şiddetini artırarak gece konduların çinko damlarını deli deli dövmeye başladı. Damların kirli sularını akıtan olukların pasları da karışınca kapkara oluyordu suların rengi. Bir süre böyle kirli aktı sular, ancak bir zaman sonra gerçek rengini aldı.

Bu parçada aşağıdaki özelliklerin hangisine uyulmaktan kaynaklanan bir yazım yanlışı vardır?

- A) Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar.
B) İki kelimeler ayrı yazılır ve aralarına herhangi bir noktalama işareti konmaz.
C) İkinci kelimesi -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.
D) Türkçede pekiştirmeli sıfat ve belirteçler, ilk hecelerine getirilen m, p, r, s ünsüzlerinden kurulu pekiştirme heceleriyle birleştirilerek yazılır.
E) Bağlaç olan "da, de" ayrı yazılır, "ta, te" şekli yoktur.

8. Medya takip kurumu Ajans Press, Avrupa Ülkelerindeki

I

hanelerde bulunan ortalama kitap sayılarını ele alan araştırmayı inceledi. Ajans Press'in Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği

II

III

Örgütü (OECD) verilerinden ve medya yansımalarından derlediği bilgilere göre, Türkiye'de en üst sosyoekonomik

IV

V

dilimde yer alan hanelerde, ortalama kitap sayısı 179 olarak belirlendi.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangilerinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve V
D) II ve III E) III ve IV

9. Adile Naşit (gerçek adıyla Adela Özcan), 17 Haziran 1930'da tiyatro oyuncusu Amelya Hanım ile ünlü komedyen Naşit Bey'in kızı olarak dünyaya gelir. Meşhur gülüşü ve şefkatle bakan gözleri ile kalplerimizden hiç silinmeyen Adile Naşit, bugün birçoğumuz için Uykudan Önce'nin Masalcı Teyzesi ya da Hababam Sınıfı'nın Hafize Ana'sıdır.

Kesme işareti bu parçada;

- I. Sayılara getirilen ekleri ayırmak,
II. Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak,
III. Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme eklerini ayırmak,
IV. Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak,
V. Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak,

görevlerinden hangilerinde kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

10. Bir süre önce yitirdiğimiz romancı ve ünlü entelektüel Umberto Eco () gençlerin çoğu zaman kendisine "Bana yazma ile ilgili tavsiye verir misiniz ()" şeklinde müracaat ettiğini anlatıyor. Eco ise onlara cevabının () "Benim tavsiyem şöyleydi () Siz onbaşı, çavuş, teğmen ve adım adım bu aşamalardan geçmeden general olamazsınız. Hemen Nobel ödülü almanın hayalini kurmayın () Çünkü bu her türlü edebiyat kariyerini bitirir."

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere, aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (,) (?) (:) (;) (.) B) (.) (?) (,) (.) (.)
C) (,) (,) (,) (:) (.) D) (,) (?) (,) (:) (.)
E) (:) (?) (,) (,) (.)

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki"nin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?**

- A) Sabret ki her şey hissettiğin kadar derin ve sonsuz olsun.
B) Yüreğindeki kaygı insanı çökertir fakat iyi söz yüreğini sevindirir.
C) Sevmek belki bir şeydir ama sevildiğini bilmek çok şeydir.
D) Tabiki bir insanı sevebilirsiniz, eğer onu yeterince tanıyorsanız.
E) Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde, oysaki seninle güzel olmak var.

YAZILI HAZIRLIK NOTLARI

Şiir	Duygu ve düşüncelerin güzel, etkili bir biçimde dile getirildiği ve estetik kavramının ön plana çıktığı yazılardır.
Söyleyici	Şiirde konuşan, şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği kişi ya da varlıktır.
Mahlas	Divan şairlerinin şiirlerinde kullandığı takma addır. Şairler, mahlaslarını genellikle son beyitte söyler.
Tabşırma	Halk şiirinde âşıkların mahlas almalarına, adlarını veya mahlaslarını kullanmalarına verilen addır.
Nazım Birimi	Şiiri oluşturan dize kümeleridir, nazım birimi şiirin nazım şeklinin belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden biridir.
Nazım Biçimi	Bir şiirin nazım birimi ve kafiye örgüsüyle ortaya çıkan yapısına denir.
Nazım Türü	Bir şiirin konusuna göre isimlendirilmesidir.
Hece Ölçüsü	Şiirlerin dizelerindeki hece sayısının eşitliğidir.
Aruz Ölçüsü	Bir edebiyat terimi olarak hecelerın uzunluk ve kısalığına dayanan ölçüye verilen isimdir.
Serbest Ölçü	Herhangi bir ölçünün kullanılmadığı şiirlerin ölçüleridir.
Redif	Uyaktan sonra gelen aynı görevde yer alan ek veya yazımı ve anlamı aynı olan sözcüklerdir.
Kafiye	Şiirde en az iki dizenin sonunda anlam ve işlev bakımından farklı, ses bakımından aynı olan sözcüklerin kullanılmasıdır.
Yarım Uyak	Tek ses benzerliğine dayanan uyaktır.
Tam Uyak	İki ses benzerliğine dayanan uyaktır.
Zengin Uyak	Dize sonlarında ikiden çok sesin oluşturduğu uyak türüdür.
Tunç Uyak	Kafiyeli sözcüklerden birinin başka bir sözcüğün içinde yer almasıyla oluşan uyaktır.
Cinaslı Uyak	Ses bakımından aynı, anlamları farklı sözcüklerin oluşturduğu uyak türüdür.
Düz Uyak	Uyak düzeni, dörtlüklerde "aabb, aaab, aaxa, aaaa" biçiminde olan bütün şiirlerin kafiye örgüsü ile beyitlerde "aa, bb, cc ..." şeklinde olan şiirlerin kafiye örgüsüdür.
Çapraz Uyak	Bir dörtlükte birinci ve üçüncü dize ile ikinci ve dördüncü dizenin uyaklı olmasıdır.
Sarmal Uyak	Bir dörtlükte birinci ve dördüncü dizeler ile ikinci ve üçüncü dizelerin uyaklı olmasıdır.
Lirik Şiir	Aşk, ayrılık ve özlem gibi konuları duygusal bir dille anlatan şiirdir.
Didaktik Şiir	Bilgi vermek, öğretmek, öğüt vermek gibi öğretici amaç taşıyan şiirlerdir.
Pastoral Şiir	Doğa güzelliklerini, kır ve doğa sevgisini, orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşamını, bunlara karşı duyulan özlemleri anlatan şiir türüdür.
Epik Şiir	Yiğitlik, kahramanlık, savaş temalarını işleyen destansı şiirlerdir.
Satirik Şiir	Toplumdaki çeşitli düzensizlik ve bozuklukları iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştiren şiirlerdir.
Mensur Şiir	Ölçü ve uyağın olmadığı duygu ve düşüncenin şiirdeki inceliklerle anlatıldığı düzyazı türüne denir.
Manzume	Ölçü ve uyağın yer aldığı çağrışımlı, çok anlamlılık, yoğunluk ve güzellik unsurlarının oldukça zayıf olduğu dizelere denir.
Teşbih	Aralarında benzerlik ilgisi kurulabilen varlıklardan nitelikçe zayıf olanı kuvvetliye benzetmektir.

Açık İstiare	Benzetmenin temel unsurlarından yalnızca “kendisine benzetilen” ile yapılan istiareidir.
Kapalı İstiare	Teşbihin temel unsurlarından yalnızca “benzeyen” ögesi kullanılarak yapılan istiareidir.
Teşhis	İnsan dışındaki varlıklara insan kişiliği kazandırma sanatıdır.
İntak	İnsan dışındaki canlı veya cansız varlıkları konuşurma sanatıdır.
Ad Aktarması	Bir sözcüğün, benzetme amacı gütmeksizin başka bir sözcük yerine kullanılmasıdır.
Kinaye	Bir sözü benzetme amacı gütmekten hem gerçek hem mecaz anlamı kastederek anlatma sanatıdır.
Tevriye	Bir sözcüğün, birden çok gerçek anlamı sezdirecek biçimde kullanılmasıdır.
Tariz	Söylenen sözün ya da kavramın gerçek ya da mecaz anlamı dışında büsbütün tersini kastetme sanatıdır.
Tenasüp	Anlamca birbiriyle alakalı sözlerin bilinçli olarak bir arada kullanılması sanatıdır.
Mübalağa	Bir şeyi olduğundan ya çok büyük ya da çok küçük gösterme sanatıdır.
Hüsnütalil	Bir olayın, olgunun gerçek nedenini bir yana bırakıp, onu güzel, hayali ve hoş bir nedene bağlayarak açıklama sanatıdır.
Tecahülüarif	Şairin çok iyi bildiği bir gerçeği bilmiyormuş, anladığını anlamamış gibi görünme sanatıdır.
İstifham	Duygu ve düşüncelerin daha etkili olabilmesi için bunların soru sorma şeklinde dile getirilmesine sanatıdır.
Telmih	Sözlük anlamı “imalı söyleme, açıkça söylememe”dir. Bilinen bir olayı, tanınmış bir kişiyi hatırlatma, çağrıştırmaya sanatına sanatıdır.
Tekrir	Bir duyguyu güçlü bir şekilde belirtebilmek veya sözün etkisini güçlendirmek amacıyla bazı kavramların ısrarla tekrarlanmasına sanatıdır.
Aliterasyon	Şiirde peş peşe gelen dizelerin içinde ünsüz seslerin tekrarlanmasıdır.
Asonans	Şiirde, aynı ünlü seslerin tekrar edilmesidir.
Leffüneşr	Bir dizede birden fazla kavramı söyleyip, ikinci dizede bu kavramlarla ilgili aynı sayıda ve ilk dizelerdeki kavramlarla ilişkili kavrama ya da söze yer verme sanatıdır.
Tedric	Anlatımda kavramların derecelerinin dikkate alınarak kavramların sıralanmasıdır.
Nakarat	Şiiri oluşturan bölümlerin her birinin sonunda aynen tekrarlanan dizelerdir.
İmge	Bir şeyi daha canlı ve daha duygulu bir halde anlatmak için onu başka şeylerin çizgileri ve şekilleri içinde tasarlama sanatıdır.
Ses Akışı	Şiir okunurken seslerin içeriği yansıtacak şekilde vurgu ve tonlama yapılarak çıkarılmasıdır.

1. YAZILI

1. Edebiyatın tarihle ilişkisini açıklayarak üç tane tarihî roman örneği yazınız (10 puan)

2. Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere uygun metin türlerini yazarak doldurunuz. (10 puan)

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler	Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	Anlatmaya Bağlı Metinler
----	----	----
----	----	----
----	----	----

3. Aşağıdaki şiirlerin türünü yazınız, bu şiir türleri hakkında açıklayarak bilgi veriniz. (10P)

I	II
Âşıklar söylenen sözden alırsa	Uyu! Gözlerinde renksiz bir perde,
İnsanlar içinde hastan sayılır	Bir parça uzaklaş kederlerinden.
Hakikat dersini özden alırsa	Bir ruh gülümsüyor gibi derinden,
Yaratan Tanrı'ya dosttan sayılır	Mehtabın ördüğü saatler nerde?

4 - 6. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

AVUCUNUZDAKİ KELEBEK

Akıllı iki kız kardeş varmış, bilgiye açlarmış ve okullarındaki, etraflarından aldıkları bilgi yetersiz olmuş.

Yörelerindeki en büyük bilgeye gitmeye, ondan da bilgi almaya karar vermişler.

Bilge adam kızların sorduğu bütün soruları bilmiş. Kızlar daha fazla bilgi almak için bir süreliğine daha bilgenin yanında kalmışlar. Ama sonra bilgenin her sordukları soruyu bilmelerinden sıkılmışlar. "Bilgenin dahi bilemeyeceği bir soru bulalım." demiş birisi.

Kızlardan biri, bilgenin bile bilemeyeceği bir soru buldum diye sevinmiş. Avucumun içine bir kelebek alacağım. "Avucumun içinde bir kelebek var. Canlı mı, ölü mü?" diye bilgeye soracağım, ölü derse kelebeği serbest bırakacağım. Canlı derse, avucumu hafifçe bastıracağım. Kızlardan biri avucu kapalı bilgeye uzatmış ve sormuş:

- Avucumun içinde bir kelebek var; bilin bakalım canlı mı, ölü mü? Bilge, kızın gözlerine uzun uzun bakmış ve cevap vermiş:
- Senin elinde kızım senin elinde...

4. Hikâyede kullanılan anlatıcı türleri hakkında bilgi vererek bu parçanın hangi anlatıcı ile oluşturulduğunu yazınız. (10 puan)

5. Yukarıdaki parçada geçen "Senin elinde kızım senin elinde" cümlesinde hangi söz sanatı olduğunu yazınız. (10 puan)

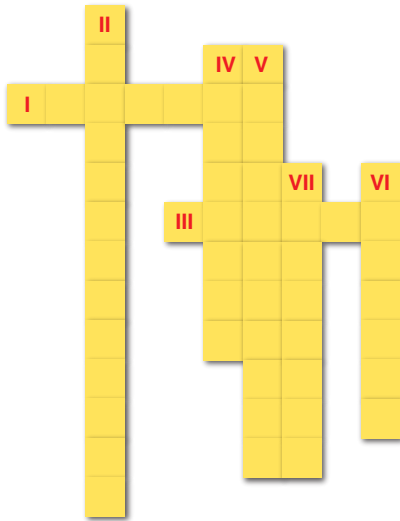
6. Yukarıdaki hikâyede geçen "iki, aldıkları, yörelerindeki, büyük, bütün, her, bilemeyeceği, bir" sıfatlarının türlerini yazınız. (10 puan)

7. Aşağıdaki cümlelerde doğru olanın karşısına "(D)" yanlış olanın karşısına "(Y)" yazınız. (10 puan)

- Hece ölçüsünde dizelerdeki hece sayısı eşitliği esas alındığı için buna halk ozanları tarafından "parmak hesabı" ismi de yakıştırılmıştır. ()
- Aruz ölçüsünde sonu ünsüzle biten ve üzerinde uzatma işareti bulunan hecelere açık hece denir. ()
- Aruz ölçüsüyle yazılmış bir şiirdeki aruz kalıbını ortaya çıkarma işlemine takti denir. ()
- Uyaktan sonra gelen aynı görevde yer alan ek veya yazımı anlamı aynı olan sözcüklere redif denir. ()
- Kafiyeleli sözcüklerden birinin başka bir sözcüğün içinde yer almasıyla oluşan kafiye cinaslı kafiye denir. ()

8. Aşağıda numaralanmış beyitlerde bulunan söz sanatlarını bularak bulmacayı doldurunuz. (10 puan)

- Yanmış bir tavan gibi çöken akşamın altında
Dinleriz, haykırarak kaçısan kargaları.
- Hakkımızda devlet vermiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir.
- Dinle, akbaşı çeşme söylüyor:
Kaç yıldır akarım, bilmem pazar yerini.
- Ardımda kalan yerler anlaşırken baharla
Önümüzdeki arazi örtülü şimdi karla.
- Bir an önce görülsün diye Akdeniz
Toroslar'da ağaçlar hep fidan kalır.
- Bir sabah söyledi son sözlerini
Yumdu dünyaya ela gözlerini
- Kadrini seng-i musallada bilip ey Baki
Durup el bağlaya karşında yaran saf saf.

Papirüs bitkisinden üretilen bir tür kâğıt olan papirüs, Antik Çağda kullanılan en önemli yazı malzemesidir. İlk defa Eski Mısır'da M.Ö 3300'lü yıllarda elde edilen ve kullanılmaya başlıyan papirüs, zamanla diğer Akdeniz Ülkelerine yayılmış ve M.S 11. yüzyıla kadar en kullanışlı yazı malzemesi olmuştur. Papirüs bitkisi, Nil vadisinde bolca yetişen bir bitkidir.

9. Bu parçada yazım yanlış olan sözcükleri bularak doğrularını yazınız. (10 puan)

YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU

10. Aşağıdaki dörtlüğün uyak ve redifini göstererek uyak çeşidini belirtiniz. (10 puan)

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi

Redif (5P):

Yemek verdi ekmek verdi et verdi

Kazma ile dövmeyince kıt verdi

Benim sadık yârim kara topraktır

Uyak (5P):

2. YAZILI

1. Şiirin tanımını yaparak konusuna göre şiir türlerini yazınız. (10 puan)

2 - 7. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

KARA TOPRAK

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yorulduğum
Benim sadık yârim kara topraktır

Âdemden bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyve yetirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yârim kara topraktır

Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sâdik yârim kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Bütün kusurumu toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yârim kara topraktır

Her kim ki olursa bu sırma mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sadık yârim kara topraktır

Âşık Veysel ŞATIROĞLU

2. Bu şiirde şair, halk söyleyişlerine yer vermiştir bunları bularak yazınız. (10 puan)

3. Bu şiirde şair Türkçe olmayan bazı kelimeler kullanmıştır; sadık, beyhude, nesil, sır, mazhar sözcüklerinin anlamlarını yazınız. (10 puan)

sadık	
beyhude	
nesil	
sır	
mazhar	

4. Bu şiir hangi geleneğe göre yazılmıştır, şiirin nazım türünü yazınız. (10 puan)

5. Nakarat kavramını açıklayarak yukarıdaki şiirde kullanılan nakaratı yazınız. (10 puan)

6. Bu şiirin hangi ölçüyle yazıldığını belirterek son dördlükteki redif ve uyakları gösteriniz. (10 puan)

7. Bu şiirde geçen söz sanatlarını bularak nasıl yapıldıklarını açıklayınız. (10 puan)

Roma İmparatorluğu'nun ilk dönemlerinde, kitap yapımında parşömenden yararlanma yönteminde bazı gelişmeler yaşanmıştır. Bunun sonucu olarak parşömenden tablette kullanılan biçimde kitap üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu yeni biçime kodeks adı verilmiştir.

8. Yukarıdaki parçada geçen sıfatları bularak türlerini yazınız. (10 puan)

Şimdi ömrümün tek bir gayesi var () bir gün evvel sana kavuşmak () güzel, temiz yüzüne saatlerce () senelerce hiç doymadan bakmak () Ancak o zaman tam neşeli, senin istediğin gibi neşeli olabileceğim. Senden ayrı, senden uzak bulunurken benden nasıl neşeli şeyler istiyorsun ()

9. Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere, hangi noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir yazınız. (10 puan)

10. Aşağıdaki dördlüğün konusunu ve temasını yazınız. (10 puan)

Gözlerim daldı gitti bir rüya denizine
Sularda uzun uzun baktık ayın izine
Dedim: Yirmi yaşımın ay ışığı değil bu
Hani başım düşerdi bir sevgili dizine

1. YAZILI

1. Ulusların ya da toplulukların birbiriyle olan ilişkilerini, savaşlarını, uygarlıklarını, kendi iç sorunlarını yer ve zaman gösterecek inceleyen bilim dalıdır. Her edebî metnin içinde olduğu bir dönem vardır ve edebî metinler olduğu bu dönemin izlerini taşır. Hatta bazı edebî metinler konusunu tamamen tarihten alır. Bu nedenle edebî metinler tarih bilimine kaynaklık eder.
- Tarihi romanlar:** Devlet Ana, Osmancık, Abdülhamit Düşerken

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler	Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	Anlatmaya Bağlı Metinler
Fıkra	Gezi Yazısı	Fabl
Makale	Biyografi	Roman
Deneme	Otobiyografi	Hikâye

3. **I. Didaktik şiir:** Bilgi vermek, öğretmek, öğüt vermek gibi öğretici amaç taşıyan şiirlerdir.
- II. Lirik şiir:** Aşk, ayrılık ve özlem gibi konuları duygusal bir dille anlatan şiirdir.

4. Yazarın anlattıklarını kendi benine indirerek anlattığı veya kahramanların birinin ağzından yapılan anlatıma "**birinci kişili anlatım**"; yazarın bir gözlemci gibi davrandığı ve öykü ile okuyucu arasına girmesiyle bizzat kendi ağzından yaptığı anlatıma da "**üçüncü kişili anlatım**" denir.

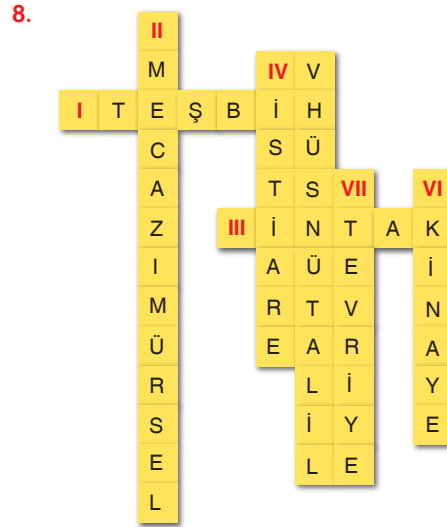
Bu hikâyede "**üçüncü kişili anlatım**" kullanılmıştır.

5. Parçada geçen "**Senin elinde kızım senin elinde**" cümlesinde **tevriye sanatı** kullanılmıştır.

6. Bu hikâyede geçen "iki, aldıkları, yörelerindeki, büyük, bütün, her, bilemeyeceği, bir" sıfatlarının türleri

iki: sayı sıfatı	bütün: belgisiz sıfat
aldıkları: niteleme sıfatı	her: belgisiz sıfat
yörelerindeki: işaret sıfatı	bilemeyeceği: niteleme sıfatı
büyük: niteleme sıfatı	bir: belgisiz sıfat

7. • Hece ölçüsünde dizelerdeki hece sayısı eşitliği esas alındığı için buna halk ozanları tarafından "parmak hesabı" ismi de yakıştırılmıştır. (D)
- Aruz ölçüsünde sonu ünsüzle biten ve üzerinde uzatma işareti bulunan hecelere açık hece denir. (Y)
- Aruz ölçüsüyle yazılmış bir şiirdeki aruz kalıbını ortaya çıkarma işlemine takti denir. (D)
- Uyaktan sonra gelen aynı görevde yer alan ek veya yazımı, anlamı aynı olan sözcüklere redif denir. (D)
- Kafiye sözcüklerden birinin başka bir sözcüğün içinde yer almasıyla oluşan kafiye cinaslı kafiye denir. (Y)

9.

YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU
Antik Çağda	Antik Çağ'da	Akdeniz Ülkelerine	Akdeniz ülkelerine
M.Ö 3300'lü	MÖ 3300'lü	M.S 11. yüzyılda	MS 11. yüzyılda
başlıyan	başlayan	Nil Vadisinde	Nil Vadisi'nde

10. Koyun verdi kuzu verdi süt verdi **Redif: verdi**

Yemek verdi ekmek verdi et verdi

Kazma ile dövmeyince kıt verdi

Benim sadık yârim kara topraktır **Uyak: "t" harfi yarım uyak oluşturmuş**

2. YAZILI

1. Duygu ve düşüncelerin güzel, etkili bir biçimde dile getirildiği ve estetik kavramının ön plana çıktığı yazılara şiir denir.

Konusuna göre şiir türleri:

1. Lirik şiir 2. Pastoral şiir 3. Didaktik şiir
4. Epik şiir 5. Satirik şiir 6. Dramatik şiir

2. kazmayınan	kazma ile
belinen	bel ile
tırnağınan	tırnağı ile
elinen	el ile
yüzün yırttım	yüzünü yırttım
yaralarım düzlüyor	yaralarımı iyi ediyor
kolun açmış	kollarını açmış

3. sadık	bağlı
beyhude	boş yere
nesil	soy
sır	giz
mazhar	bir şeyin kendi varlığında görünmesi

4. Şiir âşık edebiyatı geleneğine göre yazılmıştır. Şiirin nazım türü güzellemedir.

5. Şiiri oluşturan bölümlerin (üçlük, dördlük vb.) her birinin sonunda aynen tekrarlanan dizelerdir.

Bu şiirin nakarati, "Benim sadık yârim kara topraktır." ifadeleridir.

6. Her kim ki olursa bu sırra mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sâdik yârim kara topraktır
Bu dördlükte redif kullanılmamıştır; birinci, ikinci ve üçüncü dizelerdeki "r" harfleri yarım uyak oluşturmuştur.

7. Şiirde toprağa insana ait özellikler verilerek kişileştirme yapılmıştır. Ayrıca Hz. Âdem hatırlatılarak telmih yapılmıştır.

8. İlk : Sayı sıfatı
Bazı : Belgisiz sıfat
Kullanılan : Niteleme sıfatı
Bu : İşaret sıfatı
Yeni : Niteleme sıfatı

9. Şimdi ömrümün tek bir gayesi var (:) bir gün evvel sana kavuşmak (;) güzel, temiz yüzüne saatlerce (,) senelerce hiç doymadan bakmak (.) Ancak o zaman tam neşeli, senin istediğin gibi neşeli olabileceğim. Senden ayrı, senden uzak bulunurken benden nasıl neşeli şeyler istiyorsun (?)

10. Gözlerim daldı gitti bir rüya denizine
Sularda uzun uzun baktık ayın izine
Dedim: Yirmi yaşımın ay ışığı değil bu
Hani başım düşerdi bir sevgili dizine

Dördlüğün teması özlem konusu sevgili özlemi

MASAL – FABL**MASAL**

- Yeri ve zamanı belirsiz olan “hayal” ve “olağanüstü” unsurların egemen olduğu, eğitici yönünün ön planda tutulduğu ağızdan ağıza, nesilden nesile sürüp gelen kahramanların da olağanüstü özelliklere sahip olduğu anonim halk hikâyelerine **masal** denir.
- Masallar olağanüstü öğelerle süslü olup masallarda olağanüstü kişilerin başından geçen olaylar anlatılır.
- Kahramanlar; insanlar ile birlikte devler, cinler, şeytanlar, cadılar, cüceler, gulyabani, zümrüdüanka gibi olağanüstü yaratıklardır.
- Masaldaki kahramanlara gerçek hayatta kesinlikle rastlanmaz, masal kahramanları yaşlanmazlar.
- Masalarda evrensel konular işlenir, masalarda millî ve dinî motifler hemen hemen hiç yer almaz.
- Eğiticiyiğin ön planda olduğu masallar bu açıdan didaktik özellikler taşır.
- Çocuklara doğruluk, iyilik, yardımseverlik, dürüstlük gibi özellikler kazandırılmak amaçlanır.
- İyiler daima iyi, kötüler ise daima kötüdür; masalın sonunda iyiler ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır.
- Masalarda yer hem belirsiz hem de hayalîdir. Yer; Kaf Dağı'nın arkası, Hint, Yemen, Çin, Maçın, yedi kat yerin altı, periler padişahının ülkesidir.
- Masalarda zaman da belirsizdir, yani hayalî bir zaman söz konusudur.
- Masalların anlatımında genellikle “-miş”li geçmiş zaman anlatımı esastır.
- Masallar kalıplaşmış bir tekerleme ile başlar -bu kısım şiir şeklindedir- Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde ve olayın anlatıldığı asıl bölümle devam eder, dilek bölümüyle de son bulur.
- Masalların sonu da başı gibi kalıplaşmış bir tekerleme ile biter. “Gökten üç elma düştü...” veya “Onlar erdi muradına...” gibi.
- Masallar, Hindistan'da doğmuş ve oradan dünyaya yayılmıştır.
- Masallar genellikle düzyazı şeklindedir, nazım-nesir karışık masallar da vardır.
- Türk masallarını derleme çalışmaları, **Ziya Gökalp** ile başlamış; **Eflatun Cem Güney**, **Pertev Naili Boratav** ile devam etmiştir.

- Masalların ortaya çıkışı ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Yaygın görüşe göre masalların kaynağı Eski Yunan ve Hint mitolojileridir.
- Eski Yunan'daki Ezop Masalları, bilinen en eski masal / fabl örnekleridir.
- MÖ VI. yüzyılda yazıya geçinilen Ezop Masalları'nda kahramanlar genellikle hayvanlar arasından seçilmiştir.
- Ünlü Hintli filozof Beydaba'nın “**PançaTantra**”adlı eserinin Türk edebiyatındaki çeviri ismi olan “**Kelile ve Dimne**”, Doğu'daki ilk masal / fabl örnekleridir.
- Arap ve İran kaynaklı **Binbir Gece Masalları**, Doğu toplumlarının hayal dünyasının ürünüdür. Masalların anlatıcısı Şehrazat'tır. Eserde hikâye içinde hikâye anlatım tekniği kullanılmıştır.
- Binbir Gece Masalları; birçok dile çevrilmiş, yüzyıllarca geniş bir coğrafyada dilden dile dolaşmış, edebiyatta ve sinemada defalarca işlenmiştir.
- **Grimm Kardeşler** olarak tanınan Jacob (Yakop) ve Wilhelm (Vilhelm) Grimm, Almanya'da halk arasında yaşayan masalları derleyerek 1812 yılında Çocuk ve Yuva Masalları adıyla yayımlamışlardır. Bu masallar Grimm Masalları adıyla tanınmıştır.
- Kibritçi Kız masalıyla tanınan Danimarkalı yazar **Andersen** 1835 yılında Çocuk Masalları adlı eserini yayımlamıştır.
- Andersen'in birçok masalında iyilik ve güzellik üstün gelirken kendi yaşamından izler taşıyan masallarında iyimserliğin yerini kötümserlik ve hüzn almıştır. Andersen'in bazı masalları fabl özelliği taşımaktadır.

FABL

- Hayvanlar, bitkiler, cansız varlıklar arasında geçmiş gibi anlatılan olaylara dayanan, insanlara ahlak dersi verici kısa masallara **fabl** denir.
- Çoğunun yazarı belli olmakla birlikte anonim olanları da vardır.
- Kısa, açık, sade bir anlatımı olan fabl türünde teşhis ve intak sanatı ön plandadır.
- Fabllar çoğunlukla didaktik şiir türüne örnek oluştururlar.
- Fabllar, hem nesir hem de nazım şeklinde oluşabilir.
- Fabl türünün sonunda açık ve net bir şekilde bir ahlak dersi verilir.
- Fabllar; dil ve anlatımı, içeriği ile insan hafızasında kolay yer edinecek şekildedirler.
- Günümüzde fabllar eğitimde özellikle de çocuk eğitiminde çok fazla kullanılır.

- Olay anlatımına dayanan fabllar özellikle 8-12 yaş arası çocukların çok fazla dikkatini ve ilgisini çeker.
- Fabllar, çocuklara hem hayvanları tanıtip sevdiren hem de çocuklarda yardımseverlik, sadakat, adalet, dostluk, doğruluk, bağışlama, özveri, tatlı dil kazanımlarını elde etmelerine vesile olur.
- Ünlü Hintli filozof, Beydaba'nın "PançaTantra" adlı eserinin Türk edebiyatındaki çeviri ismi olan "Kelile ve Dimne" ilk fabl örneği olarak kabul edilir.
- Batı'da ilk örneklerini Yunan düşünürü **Ezop** vermiştir.
- Fransız edebiyatında **La Fontaine** de fabl türünün Batı'daki önemli temsilcilerindendir.
- Türk edebiyatında ilk fabl örneği Şeyhi'nin 15. yüzyılda yazdığı 126 beyitlik "Harname" adlı mesnevi kabul edilir.

Fabl Planı

- Fabllar; serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümlerinden oluşur.
- **Serim:** Kişiler kısaca tanıtılır, olayın geçtiği çevre belirtilir, olay başlatılır.
- **Düğüm:** Çatışma ortaya konur ve olay düğümleir. Olayın ayrıntılarına girilir. Merak duygusu yoğunluk kazanır.
- **Çözüm:** Düğüm çözülür, çatışma sona erer. Olay genellikle beklenmedik bir sonuca bağlanır.
- **Öğüt:** Olayla ilgili ana fikir öğüt biçiminde verilir. Bu öğüt daha çok bir atasözü ile ortaya konur.

HARNAME – ŞEYHİ

Padişahın aldığı tımarın verilmemesi üzerine eseri kaleme alan Şeyhi, eserde, sosyal adaletsizlikleri ince ve alaycı bir şekilde dile getirmiştir. Eser, 126 beyitten oluşan alegorik hiciv bir mesnevidir. Çelebi Sultan Mehmet'e sunulan eserde öküzlerin rahatına ve boynuzuna imrenen bir eşeğin sonunda kulaklarından olması anlatılır. Prof. Dr. Faruk Timurtaş tarafından neşredilen eser, dil açısından da oldukça başarılı bir örnek oluşturur.

MANTIKUTTAYR – GÜLŞEHRİ

Gülşehrî'nin bu eseri Feridüddin-Attar'ın aynı adlı eseri esas alınarak yazılmış, vahdetivücut inancını işleyen alegorik bir eserdir. Şair mesnevi biçiminde yazdığı bu eserini Türk diliyle Farsçadan daha güzel bir eser yazılabileceğini göstermek amacıyla kaleme almıştır. Çekici anlatımı ve tasvirleri ile dikkati çeken Gülşehrî'nin mesnevisinde sorulu cevaplı bir anlatımla birlikte diyalog ve monologlar da kullanılmıştır. Eser "kuşların dili" anlamına gelmektedir.

PEKMEZCİ ANNE

Bir tüccarın biricik bir kızı varmış. Adı Akçiçek'miş. Bir gün tüccar hacca gitmeye karar vermiş. Fakat kızına bakacak kimse yokmuş.

Akçiçek "Babacığım, sen merak etme. Eve bir senelik yiyecek koy, kapıyı da üzerimize taşıla ördür. Sen gelinceye kadar ben dadımla evde kalırım." demiş.

Adam çaresiz kabul edip hacca gitmiş.

Akçiçek'in böyle evde kapalı kaldığını padişahın oğlu işitmiş. Bu kızı çok merak etmiş. Bir gün yaşlı kadın kıyafetine girerek yanına pekmez almış ve kızın örülü kapısına gitmiş.

– Pekmez satarım, gönüllere sevinç katarım, diye bağırılmış. Kız bu sözleri dinlemiş. Babası da pekmez almayı unutmuş. Yalnızlıktan da sıkılmaya başlamış. Kapının önüne gelip pekmezciye seslenmiş:

– Pekmezci anne! Çık damın üzerine. Pekmez sat; masal söyle bize, demiş.

Pekmezci anne kızın dediğini yapmış. Gönlnü de kıza kaptırmış. Akçiçek de onun masallarından çok hoşlanmış. Artık her gün pekmezci anne geliyor, masal söylüyormuş. Akçiçek de ona kalbindeki arzuları anlatıyormuş. Babasına kavuşmak ve pekmezci anneden ayrılmamak en büyük arzusuymuş.

Nihayet babası hacdan dönmüş. Padişah adamı karşılayıp Akçiçek'i oğluna istemiş. Tüccar bu işe çok sevinmiş. Ama Akçiçek pekmezci anneden ayrılacağı için çok üzölmüş.

Düğün günü gelip çatmış. Şehzade gelin odasına girince Akçiçek'i ağlar bulmuş.

Sebebini sormuş.

Kız "Ben pekmezci anne olmadan yaşayamam." deyince şehzade "Bundan sonra hep onunla birlikte yaşayacaksınız. Çünkü pekmezci anne bendim." demiş.

Akçiçek ile şehzade evlenip mutluluk içinde yaşamışlar.

1. I. Olağanüstü kahramanların başlarından geçen olağanüstü olayların yer ve zaman belirtilmeden anlatıldığı edebiyat türüne ---- denir.
- II. Kişileri genellikle hayvan, bitki ve cansız varlıklar olan, ders verir nitelikli, kısa masalımsı öykülere ---- denir.
- III. Dünya edebiyatında masal türündeki ilk eser, Hint edebiyatının ürünü olan, Beydeba'nın yazdığı ---- sayılabilir.

Numaralanmış cümlelerde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

	I	II	III
A)	fabl	destan	<i>Tercüme-i Manzume</i>
B)	masal	fabl	<i>Keloğlan Masalları</i>
C)	fabl	masal	<i>Andersen Masalları</i>
D)	efsane	masal	<i>Binbir Gece Masalları</i>
E)	masal	fabl	<i>Kelile ve Dimne</i>

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "masal" ile ilgili bilgi yanlışlığı vardır?

- A) Masalların anlatımında genellikle "-miş"li geçmiş zaman anlatımı esastır.
- B) Eğiticiğin ön planda olduğu masallar bu yönüyle didaktik özellikler taşır.
- C) Masalarda, olağanüstü olaylar anlatılır; kahramanlar da olağanüstü özellikler taşır.
- D) Masalarda zaman belirsizdir, yani hayalî bir zaman söz konusudur.
- E) Masallar, yerli kaynaklardan beslenir; ulusal öğeler ve temalar içerir.

3. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develerin tellâlık ettiği şehirlerde köylerde, tilkiler berber iken eski hamam içinde, ninem evde ağlarken, ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallarken, anlatırdı bunu bana... Suların şırıl şırıl akan güzelliği can yakan bir yer ve burada da çok güzel bir köşk varmış, burada bir karı koca yaşarmış. Adam gündüzleri bahçeden geçen ırmaktan oltası ile balık avlar, geceleri de eşi ile oturur, büyük servetlerinin kendilerinden sonra kime kalacağını düşünür, Tanrı'dan bir evlâtları olması için dua ederlermiş.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Masal B) Roman C) Hikâye
D) Efsane E) Destan

4. I. Çatışma ortaya konur ve olay düğümlenir, olayın ayrıntılarına girilir. Merak duygusu yoğunluk kazanır.
- II. Kişiler kısaca tanıtılır, olayın geçtiği çevre belirtilir, olay başlatılır.
- III. Düğüm çözülür, çatışma sona erer. Olay genellikle beklenmedik bir sonuca bağlanır.
- IV. Olayla ilgili ana fikir nasihat biçiminde verilir. Bu nasihat daha çok bir atasözü ile ortaya konur.

Fabla bölümleriyle ilgili bilgi verilen yargılar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Çözüm	Öğüt	Serim	Düğüm
B)	Serim	Düğüm	Çözüm	Öğüt
C)	Düğüm	Serim	Çözüm	Öğüt
D)	Düğüm	Çözüm	Düğüm	Serim
E)	Öğüt	Düğüm	Serim	Düğüm

5. I. Kısa, açık, sade bir anlatımı olan bu türde teşhis ve intak sanatı ön plandadır.
- II. Milletlerin hayatlarını yakından ilgilendiren büyük felaketler anlatılır.
- III. Çoğunlukla didaktik şiir türüne örnek oluştururlar.
- IV. Sonunda açık ve net bir şekilde bir ahlak dersi verilir.
- V. Anlatıcı ve dinleyicileri tarafından gerçek olduklarına inanılır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri fabla ait bir özellik değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve V E) III ve IV

6. Masal kelimesinin Türkçeye, halk dilinde "öğüt" anlamındaki Arapça "mesel" kelimesinin anlam ve söyleyiş değişikliğine uğramasıyla geçtiği yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu kendine has sözlü edebiyat özelliklerine sahip bir anlatımlık tür, Türkçede XIX. yüzyıldan beri "masal" olarak adlandırılmaktadır. Masal türüne XIX. yüzyıla kadar Türkiye'de ve Balkanlar'da ----, ----, ----, ---- gibi adlar da verilmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) kıssa B) roman C) hikâye
D) hekat E) destan

7. İnsanlık tarihinin erken dönemlerinde gerçek olduklarına inanılan bazı türler birbirinin ardı sıra ortaya çıkmıştır. Bu sözlü edebiyat türlerinin tamamının ortak paydası gerçek olduklarına inanılmasıdır. Tamamen inanç faktörüne dayalı bu türlerden sonra, bir edebî tür belirleyici özellik olan gerçek olduğuna inanılmaması gereken anlatılar ortaya çıkmıştır. Edebî tür belirleyici özelliği gerçek olduğuna inanılmaması olan ve kalıplaşmış bir anlatım tekniğiyle anlatılan bu anlatılara ---- adı verilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) masal B) roman C) hikâye
D) efsane E) destan

8. “Bir varmış, bir yokmuş” şeklindeki ifadeyi duyan dinleyiciye dolaylı olarak söylenen, “Ey dinleyici bundan sonra söylediklerimin tamamını, bir masalın parçaları olarak anla ve yorumla, bunların gerçekle ilgisi yoktur. Anlatılanları ‘gerçek’ olarak anlamamalı ve öyle yorumlamamalısın. Bana ve diğer dinleyicilere de masal anlatan ve dinleyen insanlar olarak yaklaşmalı, bu durumun gerektirdiği geleneksel ve kültürel olarak istendik davranışlar içinde olmalısın. Aksi hâldeki davranış, anlayış ve yorumlayışlar kabul edilemez.” demekten başka bir şey değildir.

Bu parçada geçen, “Bir varmış, bir yokmuş” ifadesi aşağıdaki kavramlardan hangisini belirtmek için kullanılmıştır?

- A) Atasözü B) Deyim C) Tekerleme
D) Bilmecce E) Karkış

9. (I) Fabllar her zaman, nesir biçiminde oluşturulan eserlerdir. (II) Fabllarda öğretici bir amaç güdülür, gündelik hayatla ilgili dersler ve öğütler verilir. (III) Okurlar, çoğu zaman verilen dersin veya öğüdün ne olduğunu anlamakta zorluk çekmezler. (IV) Çünkü bu ders veya öğüt eserin bir yerinde, çoğu defa sonunda, bir atasözü ya da özdeyiş biçiminde açıkça belirtilir. (V) Fabllarda basit ahlak ilkelerine değinildiği gibi insanların birçok kusurlu yönüne de dikkat çekilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10 ve 11. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Şahin, tatlı bir daire çizerek süzüldü, yüzyıllık çınar ağacının dalına kondu. Gerçi kendisini hafif hafif esen rüzgârın kollarına bırakmıştı ama yine de yorulmuştu inerken. Bir süre konduğu dalda soluklandı, üzerindeki tozları silkeledi ve “Biraz kestireyim.” diyerek iyice yayıldı.

Tam bu sırada bir ses duydu. Horozun biri bağırtıyla kaçıyor yordu. Çınarın altına geldiğinde soluk soluğa kalmıştı. Dönüp arkasına baktı, kimsenin gelmediğini görünce rahatladı.

Horozun kaçışını izleyen şahin:

– Hah hah hah hah, diye gülmüştü.

Horoz, “O da kim?” diye çevresine bakınırken, şahin yukarıdan seslendi:

– Benim, dostum, ben, şahin, başını yukarı kaldır.

Horoz, sesin geldiği yöne kaldırdı başını, şahini gördü.

Şahin hâlâ gülüyordu:

– Ne oldu, kimden kaçıyordun öyle?

– Tabii gülersin, dedi horoz, sana göre bir şey yok.

– Kim kovalıyordu seni?

Horoz:

– Sahibim, dedi, kim olacak, ilerideki çiftlikte yaşıyorum.

– Size şaşıyorum, dedi şahin, kümeslerde bir eliniz darıda bir eliniz arpada yaşayıp gidiyorsunuz, yine de size yaranamıyorlar. Yahu, kendisine bu kadar yararı dokunan insanlardan kaçılır mı?

Horoz, şahinin küçümseyici sözlerini dinledikten sonra:

– Sen, dedi, bir şahini tavada kızarıırken veya şişe geçmiş közde pişerken gördün mü hiç?

– Yook, dedi şahin laubali bir tutumla, ne olacak?

– Ben, dedi horoz; çok horoz ve tavuk gördüm sahibim pişirirken ona nasıl güvenebilirim?

10. Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Fabl B) Roman C) Hikâye
D) Efsane E) Destan

11. Bu parçanın alındığı metin türü ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bu türün, kahramanları çoğunlukla hayvanlardır.
B) Sonunda her zaman bir kıssadan hisse vardır.
C) Her zaman için bir yaratılış ve kökenle ilgilidir.
D) Dil ve anlatımı, içeriği ile insan hafızasında kolay yer edinecek şekildedirler.
E) Soyut konular hem somutlaştırılarak hem de hareket kazandırılarak işlenir.

1. Dünya edebiyatında masal türündeki ilk eser, Hint edebiyatının ürünü olan ve Beydeba'nın yazdığı ---- sayılabilir. Fabl şeklindeki bu eserin dışında, Araplara ait olan ---- da bu türün güzel örneklerindedir. Avrupa'da ise masalcılığın temellerini Fransız sanatçı ---- atmıştır. Dünya edebiyatındaki başlıca masal yazarları arasında Alman edebiyatında ---- ve Danimarka edebiyatında Andersen öne çıkmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) *Kelile ve Dimne*
B) *Binbir Gece Masalları*
C) *La Fontaine*
D) *Keloğlan Masalları*
E) *Grimm Kardeşler*

2. Bu türde, gerçek anlamda zaman ve mekân kavramı yoktur. Bazılarında yer alan Çin ü Maçın, Hindistan, Yemen hatta İstanbul gibi gerçek yer adlarından söz edilse bile bunların kullanımı olağanüstülükten koparak gerçek hayata bağlayacak nitelikte değildir. Bu yer adlarının bu türün anlatımına herhangi bir katkısı ve önemi yoktur. Aynı şekilde zaman kavramı da belirsizdir. Gerçek anlamda bir olayın nerede ve ne zaman olduğuna dair hiçbir bilgi bulunamaz. Bu özellikler bu türün belirleyici özellikleri olarak son derece önemlidir.

Bu parçada sözü edilen metin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Destan B) Efsane C) Hikâye
D) Roman E) Masal

3. Yazara isminin yanına Masalcı Baba sıfatının takılması da Türk halkının ve edebiyatçılarının son derece haklı bir değerlendirmesidir. Çünkü kendisinin belirgin özelliklerinden en önde geleni, bilhassa Sivas çevresinde dinlemiş ve toplamış olduğu masallara, görev yaptığı diğer illerde dinlediklerini de katarak bunları harmanlaması ve nefis bir masal edebiyatını ortaya koymasındır. Danimarka'da bulunan Andersen Kurumu, 1956'da *Açıl Sofram Açıl* eserleriyle yazara Dünya Çocuk Edebiyatı Onur Belgesi vermiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eflatun Cem Güney B) Pertev Naili Boratav
C) Naki Tezel D) Tahir Alangu
E) Nihat Sami Banarlı

4. Türk halk edebiyatı araştırmalarının öncüsü, tertipleycisi ve temel kaynağı olan ----, Anadolu halk kültürü araştırmalarına, âşık geleneğine, Anadolu masalları, çocuk oyunları, halk hikâyeleri, halk tiyatroları, türküler ve halk ozanları üzerinde yoğunlaştı. 2000 masal, 40 halk hikâyesi, 1000 kadar çocuk oyunları, türküler, tiyatrolar, şarkılar, fıkralar, şiirlerden meydana gelen zengin bir arşiv kurdu. Türkiye'deki çocuk oyunlarının, Türk halk hikâyelerinin, Türk halk masallarının, masal ve oyun tekerlemelerinin tespit, tahlil, tasnif edilmesinde büyük katkıları oldu. Günümüzde dahi alanında en önemli kaynaklardan biri olan *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı* adlı eseri de vardır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eflatun Cem Güney B) Pertev Naili Boratav
C) Saim Sakaoğlu D) Oğuz Tansel
E) Cahit Uçuk

5. I. Masalların başlangıcında, ortalarında, uygun yerlerinde ve masalın sonunda söylenen uzunca ya da çok kısa kalıplaşmış sözlere ---- denir.
II. Masalların, yapısı ve kahramanın niteliği ne olursa olsun, ---- mesajlar verdiği görülür.
III. Fabllar, çocuklara hem ---- tanıtip sevdiren hem de çocuklarda yardımseverlik, sadakat, adalet, dostluk, doğruluk, bağışlama, özveri, tatlı dil kazanımlarını elde etmelerine vesile olur.

Numaralanmış cümlelerdeki boşluklara aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

	I	II	III
A)	fabl	evrensel	yabancıları
B)	masal	ulusal	insanları
C)	tekerleme	evrensel	hayvanları
D)	efsane	ulusal	insanları
E)	tekerleme	ulusal	hayvanları

6. **Aşağıdakilerden hangisi masal türünde yazılmış bir eser değildir?**

- A) Bir Varmış Bir Yokmuş
B) Az Gittim Uz Gittim
C) Açıl Sofram Açıl
D) Tehlikeli Oyunlar
E) Gökten Üç Elma Düştü

7. Türk halk biliminin, Türkiye’de bir disiplin olarak ortaya çıkış sürecinde önemli bir isim olan ----, daha sonraki yıllarda bir yandan masalları nazma çekerek, diğer yandan da derlediği masalları yayımlayarak halk bilimi ürünleri üzerine önemli araştırmalar yapmıştır. Yazar, Diyarbakır’da Küçük Mecmua adlı dergide yayınlanan makalelerinde masal derlemelerinde takip edilecek yöntemler konusunda ve kaynak kişi olarak masal analarının özellikleri üzerinde duran ve birçok bakımdan hâlâ geçerli olan araştırmalarını ve derlediği masalları yayımlar.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eflatun Cem Güney B) Şemsettin Sami
C) Naki Tezel D) Tahir Alangu
E) Ziya Gökalp

8. Bir varmış bir yokmuş, Allah’ın kulu çokmuş. Evvel zaman içinde deve tellal iken, sıçan berber iken, ben on beş yaşında iken, anamın babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken.. Var varanın sür sürenin destursuz başa girenin hâli budur hey... Yananı Sefa, Bekri Mustafa, kaydını kafa... Ak sakal kara sakal, yeni berber elinden çıkmış bir taze sakal... Kasap olsam sallayamam satırı, nalbant olsam nallayamam katırı, hamamcı olsam dost ahbab hatırı...

Bu parçada geçen ifadeler ile ilgili olarak;

- I. Masalın sadece döşeme bölümünde yer alır.
II. Masalın olay bölümünde bu ifadeler bulunmaz.
III. Masalın hem döşeme hem dilek bölümünde yer alır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. • *Billûr Köşk Masalları*
• *Zaman Zaman İçinde*
• *Keloğlan Masalları*
• *Dede Korkut Masalları*

Aşağıdaki yazarlardan hangisi numaralanmış eserlerden biriyle eşleştirilemez?

- A) Eflatun Cem Güney B) Pertev Naili Boratav
C) Naki Tezel D) Tahir Alangu
E) Ziya Gökalp

10. (I) Masalarda olumlu olduğu düşünülen ve yaşatılması istenen değerler yüceltilir, olumsuz bulunan ve onaylanmayan davranışlar da kötülenir. (II) Bu amaca yönelik olarak da yaşatılmak istenen, yüceltilen değerler belirli kahramanlarda yaşatılır. (III) Buna bağlı olarak masalarda iyi tipler ortaya çıkar. (IV) Bu iyi masal tipleri idealleştirilerek toplumda benimsenen ve herkes tarafından alkışlanan kişilik özellikleri kazanırlar. (V) Masalarda, olumsuz bulunan, onaylanmayan ve kötülendi düşünce ve davranışlar da kötü tiplerle anlatılır; Keloğlan bu olumsuz tipe örnek verilebilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. **Aşağıdaki cümleler “Doğru (D) - Yanlış (Y)” şeklinde değerlendirilirken hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?**

- A) Pertev Naili Boratav, edebiyatımızda “Masalcı Baba” olarak anılır. (Y)
B) Masal kişileri her tabakadan seçilebilir; masalarda cinler, periler, devler de rol alır. (Y)
C) Masal metinlerinin içerisinde diğer halk edebiyatı ürünlerine yer verilmiş olabilir. (D)
D) Türk masalları ile ilgili derleme yapan ilk kişi Ziya Gökalp’tir. (D)
E) Türk masalları ile ilgili ilk önemli bilimsel çalışmalar İgnaz Kunos’a aittir. (D)

12. I. ----, *Kızılıcak Dalları* romanında da yine bir masal anlatılır. Tın Tın Eden Kabacığım masalı, romanda, üvey annesinin baskısıyla ormana terk edilen kardeşlerle ilgili bir bölüm yer alır.

- II. ----, *Ay Peşinde ve Memleket Hikâyeleri*’nde masalara rastlamak mümkündür. Bu eserlerde toplum gerçekliğini yansıtmak amaçlı bu unsurların kullanıldığı görülür.

- III. ---- *Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi* şiiri, masal motiflerinin işlendiği bir metindir. Bu şiir, romantik bir memleket imgesinin oluşturulduğu metinlerden biridir.

- IV. ---- *Sırça Köşk, Hasan Boğuldu* adlı hikâyelerinde masal unsurları vardır.

Numaralanmış cümlelerdeki boşluklara aşağıdaki yazarlardan hangisi getirilemez?

- A) Reşat Nuri Güntekin’in
B) Refik Halit Karay’ın
C) Ahmet Hamdi Tanpınar’ın
D) Orhan Seyfi Orhon’un
E) Sabahattin Ali’nin

1. Halk dilinde anlatılarak oluşan sözlü edebiyat ürünü olan masallar bir yazar tarafından sonradan yazıya geçirilir. Türk ve dünya edebiyatında bunun birçok örneği vardır.

Aşağıdaki eserlerden hangisi masal değildir?

- A) *Binbir Gece*
B) *Keloğlan*
C) *Kelile ve Dimne*
D) *Letâif-i Rivâyât*
E) *Ezop*

2. Meğerse üvey anneleri sihir yapmış. Bunları öyle bir kuşa benzetmiş, öyle bir kuşa benzetmiş ki gün batınca insan olup ete kemiğe bürünüyorlarmış. Ama gün doğunca da ortalık karanlık aydınlığa kavuşunca kuş olup kanatlanarak uçuyorlarmış.

Bu parça aşağıdakilerin hangisinden alınmıştır?

- A) Hikâye
B) Masal
C) Roman
D) Anı
E) Günlük

3. **Aşağıdakilerden hangisi masalların özelliklerinden biri değildir?**

- A) Genelde duyulan geçmiş zamanla anlatılır.
B) İyiler ile kötünün, güzel ile çirkinin çatışması vardır.
C) Masalın sonunda iyiler ödüllendirilirken kötüler cezalandırılır.
D) Hayal ve olağanüstü unsurların egemen olduğu bir anlatımı vardır.
E) Anlatım sırasında gerçek hayatla ilişki kurulur.

4. **Masal türü ile ilgili aşağıda verilen yargılardan hangisi yanlıştır?**

- A) Anonim halk edebiyatı ürünü olup genellikle mensur biçimde kaleme alınır.
B) Başında, sonunda ve ortasında kalıplaşmış söz öbeklerine sıklıkla yer verilir.
C) Dinî motiflere ve yerel ağza sıkça rastlanır.
D) Anlatım genellikle geçmiş zamanla yapılır, geniş zamanla da yapıldığı olabilir.
E) Çocuklara yöneliktir ve eğitici bir yanı vardır.

5. Türk edebiyatında masallarla ilgili araştırmalar Millî Edebiyat Dönemi'nde başlar. Cumhuriyet Dönemi'nde araştırma çalışmaları daha da artar.

Aşağıdakilerden hangisi masal veya fabllarla ilgili araştırma yapmış bir isim değildir?

- A) Eflatun Cem Güney
B) Pertev Naili Boratav
C) Naki Tezel
D) Orhan Şaik Gökyay
E) Ziya Gökalp

6. **Masal türü ile ilgili aşağıda verilen yargılardan hangisi yanlıştır?**

- A) Masallarda kahramanlar kral, prenses, çoban gibi adlarla anılır; özel ada genelde yer verilmez.
B) Günlük hayatta karşılaşılmayan dev ve peri gibi gerçek dışı varlıklar kahraman olabilir.
C) Yer ve zaman kavramı genellikle belli değildir.
D) Halk edebiyatındaki diğer türlerden içerik olarak etkilenmediği görülür.
E) Masalın sonunda yazardan ve verdiği öğütten söz edilir.

7. Öğretmen, Elif'ten Türklere ait masal veya fabl örneklerini getirmesini istemiştir.

Elif'in,

- I. *Keloğlan Masalları,*
- II. *Binbir Gece Masalları,*
- III. *Harname,*
- IV. *Kelile ve Dimne*

masallarından hangilerini getirmesi gerekir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Hayal gücü ürünü olan bir türdür ve gerçekte bir bağı söz konusu değildir. Anonim bir tür olup genellikle iyi-kötü, adalet-zulüm, doğruluk-haksızlık gibi mücadeleler işlenir. Genellikle eğitime amacı taşıdığından didaktik bir nitelik taşır. Eflatun Cem Güney, bu tür üzerine yaptığı araştırmalarıyla tanınır.

Bu parçada sözü edilen edebî tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Masal B) Fabl
C) Hikâye D) Roman
E) Destan

9. İnsanlar arasında geçen olayların, hayvanlar arasında geçen olaylar hâline dönüştürülerek anlatıldığı bir türdür. Bu sebepten ötürü intak ve teşhis sanatlarından sıklıkla yararlanır. Bu türün ilk örneklerini La Fontaine vermiştir. Şeyhi'nin yazdığı *Harname* adlı eser ise Türklere ait ilk örnek olarak karşımıza çıkar.

Bu parçada sözü edilen edebî tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Masal B) Fabl
C) Hikâye D) Roman
E) Destan

10. **Fabl ve masallarla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Masallar genelde anonimken fablların yazanı bellidir.
B) Masal ve fabllar didaktik nitelik taşır.
C) Masal ve fabllar evrensel değerleri ele alıp işlerler.
D) Masal ve fabllar mensur biçiminde yazılır.
E) Masalarda genelde hayalî kahraman, fabllarda ise hayvanlar vardır.

11. Berat, numaralanmış ve karışık bir sıra hâlinde verilen fabl planını düzeltmek istemektedir.

Berat,

- I. Serim,
- II. Öğüt,
- III. Dügüm,
- IV. Çözüm

olarak verilen fabl planını aşağıdakilerden hangisiyle sıraya koymalıdır?

- A) I - II - IV - III B) I - III - II - IV
C) I - III - IV - II D) II - III - IV - I
E) II - I - IV - III

12. Divan edebiyatındaki ilk hiciv örneklerinden biridir. Anlatmaya bağlı bir tür olan mesnevi tarzındaki bu eserde şair toplumsal çelişkileri ortaya koymuştur. Ancak bunu doğrudan dile getirmemiş, bir eşeğin başından geçen olaylarla temsili olarak anlatmıştır. Bu yönüyle Türk edebiyatındaki ilk fabl örneğidir.

Bu parçada sözü edilen eser ve yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şeyh Galip – *Hüsn ü Aşk*
B) Nefi – *Siham-ı Kaza*
C) Fuzuli – *Şikâyetname*
D) Ali Şir Nevai – *Muhakemet'ül Lügateyn*
E) Şeyhi – *Harname*

İLGEÇ (EDAT)

Tek başına anlamı olmayan cümle içerisinde bir anlam kazanan sözcüklere edat denir..

Dilimizde Kullanılan Belli Başlı Edatlar		
ile	üzere	-e dair
yalnız	mı, mi	-e değin
ancak	sanki	-den beri
bir	-e göre	-den başka
tek	değil	-den dolayı
sade	-e doğru	-den ötürü
sadece	-e karşı	-den sonra
gibi	-e karşın	-den önce
kadar	-e rağmen	yüzünden
için	-e dek	misali
den yana		

- Ya olduğun **gibi** görün ya görüldüğün **gibi** ol.
- Sabret ki her şey hissettiğin **kadar** derin ve sonsuz olsun.
- Savaş herkesle, barış **sadece** onurlu kişilerle yapılır.
- İmkânın sınırını görmek **için** imkânsız denemek lazım.
- Bütün sanatlar, kazanma ve meydana getirirmeden **başka** bir şey **değildir**.

EDATLARIN CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR**İLE:**

Alacakla verecek ödenmez. (**yol, yöntem**)

Atasözü

Seviyorum seni denizi ilk defa **uçakla** geçer gibi. (**vasıta**)

Nazım Hikmet

Yayımız tüketirken yolları aynı **hızla**

Savrulmaya başladı karlar etrafımızda. (**durum**)

Faruk Nafiz Çamlıbel

Yüreğim alev alev yanıyor **hasretinle**,

Gözlerimden hayalin gitmiyor bir an bile. (**sebep**)

Şarkı

Ümidimiz bu: ölürsek de biz, yaşar mutlak

Vatan sizinle şu zindan karanlığından uzak. (**sayenizde**)

Tevfik Fikret

Taze şerbet sunulur taze kesilmiş **karla**, (**birlikte**)

Buzlu ayransa döner ortada **bakraçlarla**. (**vasıta**)

Mehmet Akif Ersoy

Dediler zamanla hep azalır mış sevgiler

Olsun bana **seninle** geçen yıllarım yeter. (**birlikte**)

İlter Yeşilay

İÇİN:

Toprak, sevdiklerimizi aldığı **için** mi böyle güzel kokar? (**sebep**)

Turgut Uyar

Güvercin besledim uçurmak **için** mavi gökyüzüne. (**amaç**)

Timuçin Özyürekli

Ey, bu topraklar **için** toprağa düşmüş, asker!

Gökten ecdat inerek öpse o pak alını değer. (**uğruna**)

Mehmet Akif Ersoy

Demek ki senin **için** aşk değil yalan imiş

Acırım heder olan o en güzel yıllara (**göre**)

Turgut Yarkent

Neler reva görüldü, ah neler bizim **için**

Gurbetlik hâlimize yanarız için için. (**hakkımızda**)

Âşık Fedai

Gel gör ki dilimin ucunda kağrı var.

Kağrılar **için** de bir çift sözüm var. (**hakkında**)

Bedri Rahmi Eyuboğlu

Ben Heybeli'den vazgeçerim şimdilik, ancak

Üç beş gün **için** pek hoş olur Remle'de kalmak. (**zaman**)

Mehmet Akif Ersoy

KADAR:

Sen akşamlar **kadar** büyü, sıcak,

Rüyalarım **kadar** sade, güzeldin. (**benzetme**)

Ahmet Hamdi Tanpınar

Umutsuz bekledim sabaha **kadar**

O çok sevdiğin yağmurlar bile sustu. (**zaman**)

Fatih Kısaparmak

Bitmesin bu sarhoşluk sürsün sabaha **kadar**

Bu gece efkârlıyım ağla gitar, çal gitar. (**zaman**)

Ümit Yaşar Oğuzcan

Ömür çiçek **kadar** narin bir gün **kadar** kısa

Ağlamaya değmez hayat bu göz yaşlarına. (**karşılaştırma**)

Türkü

Rüzgârlar **kadar** serin, ufuklar kadar derin

Senin en güzel yerin kahverengi gözlerin. (**karşılaştırma**)

Bekir Sıtkı Erdoğan

Yürü hür maviliğin bittiği son hadde **kadar** (**yer**)

İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar.

Yahya Kemal Beyatlı

-E GÖRE:

Ayağını yorganına **göre** uzat. (**ölçü**)
Atasözü
Aysel git başımdan ben sana **göre** değilim. (**uygunluk**)
Attila İlhan
Gönülden gördüğüm takvime **göre**
Aldığım her nefes bir gün sayılır. (**bakılırsa**)
Cemal Safi
Bırak dolu dolu alabildiğine seveyim
Bana **göre** sevginin yoğun hâli aşk. (**görelilik**)
Yüksel Nimet Apel

GİBİ:

Bir beyaz gül **gibi** açar gönlümde şafak. (**benzetme**)
Yavuz Bülent Bakiler
Haberin yok **gibidir** taşıdığın değerden... (**sanki**)
Arif Nihat Asya
İçmiş **gibi** geceyi bir yudumda
Göğün mağrur bakışlı bulutları. (**sanki**)
Baki Süha Ediboğlu

-E DOĞRU:

Nihayet ben ağlarken toprağın yüzü güldü,
Sokaklardan caddeye **doğru** sesler döküldü. (**yönelme**)
Faruk Nafiz Çamlıbel
Uzat ellerini fecre **doğru**
Şafak sökecek, bakacaksın. (**yakın**)
Celal Sılay
Karacaoğlan donatsalar donunu
Dosta **doğru** döndürseler yönünü. (**yönelme**)
Karacaoğlan

ÜZERE:

Akşam geri vermek **üzere** bu kitabı alabilirsin. (**koşul**)
Biz kirlî ve temiz çamaşırları
Aynı zaman aynı minval **üzere** katlarız
Biz koşu bittikten sonra da koşan atlarız. (**gibi**)
Sezai Karakoç
İpekler tel tel bir araya geldiler dokunmak **üzere** (**amaç**)
Lale neredeyse menekşeye, gül suya dokunmak **üzere**. (**yakınlık**)
Turgut Uyar

BAĞLAÇLAR

Anlamca ilgili cümleleri, kavramları ya da görevdeş öğeleri, anlamca ilgili cümleleri bağlamaya yarayan sözcüklere **bağlaç** adı verilir.

Dilimizde Kullanılan Başlıca Bağlaçlar

ile	mademki	veya
ve	hâlbuki	yahut
de	oysa	dahi
ki	oysaki	örneğin
ise	bile	zira
ama	ancak	ya da
fakat	yalnız	yani
lakin	nitekim	ne...ne
madem	çünkü	hem...hem
yoksa	meğer	ister...ister
üstelik	hatta	kah...kah

- Aşk aleyhinde bin şey söylenir **fakat** insanlar gene sevmeye devam ederler.
- Farklı olmak için asla çabalama **çünkü** herkes bunu yapıyor **ve** hepsi de bu yüzden birbirine benziyor.
- **Oysa** bu hayat sınavında aşk sorusunun cevabı bendim.
- Onu kaderiyle **veya** ömrünün arızalarıyla karşılaştırmayacaktı.
- Tüm dünyayı kendisine dâhil etmeden nefes **bile** alamazdı.

NOT

“ile, yalnız, ancak” gibi sözcükler hem edat hem de bağlaç olarak kullanılabilir. Karıştırmamak için şunlara dikkat etmeliyiz:

1. “ile” sözcüğünün yerine “ve” getirdiğimizde cümlenin anlamı bozulmuyorsa “ile” bağlaç, bozuluyorsa edattır.
Başiboş, kırlara salar tayını
Elinden düşürmez okla yayını. (**bağlaç**)
Hasretinle yandı gönlüm, (**edat**)
Yandı yandı söndü gönlüm.
Mehlika'nın kara sevdalıları
Baktılar korkulu **gözlerle** suya. (**edat**)
2. “Yalnız, ancak” kelimeleri sadece anlamında kullanılırsa edat, iki cümleyi bağlıyorsa veya “ama, fakat” anlamında kullanılıyorsa bağlaçtır.
Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımız da bin bir baharı saklar. (**edat**)
Bacadan tüten duman havaya karışıyor,
Yalnız fena yoruldum demin seni düşündüm. (**bağlaç**)
Çünkü sen **ancak** onlarla vardın
Hayatın mavişliği onlarla vardı. (**edat**)
Ülkeler kılıçla alınır ancak adaletle korunur. (**bağlaç**)

1. (I) Yeryüzünü şiire getirmekle kalmamış, aslında şiirle yeryüzünü yeniden kurmuştur. (II) Yazarak yaşamış biridir İlhan Berk, yazdıklarıyla yaşamıştır. (III) "Dil varlığın evidir." veciz sözünü ve Heidegger'in Şeyler Kitabı'nı okurken sık sık anımsarız. (IV) Dünyaya ve şeylere aracısız bakan bir gözdür o ve dediği gibi "gerçeklik öz ve varoluşun birliğidir" onun için. (V) Yeryüzünü yeniden kendine özgü sınırsız bir mekân ve özel bir zaman algısının içinden yaratır ve yorumlar şair.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde hem edat hem bağlaç kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat kullanılmamıştır?

- A) Size göre peşinde milyonlar varsa kıymetliydi bir insan.
B) Politika ve sanat, dünyanın düzensizlikleri karşısında başkaldırmanın iki ayrı yüzüdür.
C) Beni yalnız bırakma, benim senden başka sığınacak limanım yok.
D) Senden önce yaşam olduğu için senden sonra da olur sanma.
E) Sadece hayal kırıklığına değil hayat kırıklığına da uğratılar bizi.

3. Eğer bir insanda azıcık insanlık varsa yalan söylemez,

I

dedikodu yapmaz. Dedikoduyla bir insanı vurmak, küçültmek; insanlıktan çıkmış, bozulmuş, çürümüş,

II

elinden hiçbir şey gelmeyen, elinden hiçbir şey gelmediğini kabul edecek kadar düşünleşmiş bir insanın

III

kârıdır. Bu duruma gelmiş bir insanı karşınıza almak onun durumuna düşmek olur.

**Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerin türü aşağıdaki-
lerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?**

	I	II	III
A)	Zarf	Fiil	Edat
B)	Edat	Bağlaç	İsim
C)	Bağlaç	Edat	İsim
D)	İsim	Fiil	Edat
E)	Bağlaç	İsim	Edat

4. Ağını örmüş bir örümcek gibi metnini tamamlayan bir yazar da köşesine çekilir. Okursa ipekten ağın ardına gizlenen yazarla bağ kurmak için ikaz tümcesini arar durur. Yazarının saklandığı yerden çıkmasını, afiyetle yenilip yutulmaya dünden razı bir kurban misali bekler, her bir tümcenin üstüne basar da yazar bir türlü çıkıp gelmez yerinden.

Bu parçada kaç tane edat kullanılmıştır?

- A) 3 B) 4 C) 5 D) 6 E) 7

5. (I) Bu köy, şehre yapılan göçlerle küçülmüş ve tarım arazileri terk edilmiştir. (II) Tarım arazilerinin terk edilmesinde tarlaların yeteri kadar sulanamaması, ürün çeşitliliğinin ve üründen elde edilen gelirin düşük olması yanında şehirde açılan yeni otomobil fabrikası etkili olmuştur. (III) Devletin sulama imkânlarını geliştirmesi, köy yakınlarında taş kömürü yataklarının bulunması ile köy nüfusu tekrardan hızla artmaya başlamıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde hem edat hem bağlaç kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

6. I. Aşk bir uçurumdan düşmek gibidir, bunun için sevgiliye "yar" denir.
II. Mum olmak kolay değildir, ışık saçmak için önce yanmak gerekir.
III. İmkânın sınırını görmek için imkânsız denemek lazım.
IV. Zulmün artsın ki çabuk zeval bulasın, Anadolu'da zalimler için böyle derler.
V. Başkaları için kendinizi unutun o zaman sizi de hatırlayacaklardır.

**"İçin" edatı numaralanmış cümlelerin hangisinde cümle-
ye amaç anlamı katmıştır?**

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) III ve V

7. (I) Daha önce yapılan araştırmalarda, akıllı telefonlardan yayılan mavi ışığın, uyku hormonu melatonini de etkileyerek uyku düzenini bozduğu ortaya çıkmıştı. (II) Uzmanlar, telefonlarda mavi ışığı kesen uygulama kullanımının ya da geceleri sıcak, gündüz ise parlak renk ayarının buna çözüm olacağı görüşünde. (III) Ancak en çok tavsiye edilen çözüm, uyumadan en az bir saat önce akıllı telefon ile irtibatın kesilmesi. (IV) Günün en parlak vakitlerinde bile ekrandakilerin okunabilmesini sağlayan mavi ışık vardır. (V) Mavi ışık, gece vakti bakıldığı zaman "beynin" kendisini gün ortasında zannetmesine neden olarak melatonin salgılanmasını engelliyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içinde verilenle sözcük türü yoktur?**

- A) Sakın ahlak kurallarını çiğnemeyin çünkü öcünü çabuk alır. (Bağlaç)
B) Yalnız işsiz olanlar değil, daha iyi işler yapabilecek olanlar da başıboştur. (Edat)
C) Her zaman kalbimizden gelen ve doğru bulduğumuz sese uymalıyız. (Edat)
D) Sadelik, iyilik ve doğruluk olmayan yerde büyüklük yoktur. (Bağlaç)
E) Öğrenmek, eskiden bilinmiş bir şeyi yeniden hatırlamaktan başka bir şey değildir. (Edat)

9. I. Hayret etmek bir filozofun hissidir ve felsefe hayret etmekle başlar.
II. Cahil insan kendinin bile düşmanı iken başkasına dost olması nasıl beklenir.
III. Çıkış yolunun güzel olacağını ve asla geri dönmeyeceğimi umarım.
IV. Sürekli kalabalıkları arayanlardan sakının çünkü tek başlarına bir hiçtirler.
V. Afrika'ya ilaç göndermeye karar vermiştik fakat hepsinin üzerinde tok karnına yazıyordu.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde bağlaç, cümleleri bağlama göreviyle kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) III ve V

10. (I) Uyumanın ne kadar önemli olduğunu hepimiz biliyoruz. (II) Beş saatten az uyursanız zihinsel yetileriniz zayıflar, on saatten fazla uyursanız da sersemleşmiş hissedersiniz. (III) Fakat uykudan sonra gün boyu zihinsel işlevlerinizi en iyi kullanmanızı sağlayacak bir şey de nasıl uyandığınız. (IV) En ideali karanlık bir odada uyuyup yavaş yavaş artan bir ışıkla uyanmak. (V) Bu ışık giderek kapalı göz kapaklarınızdan sızarak beyni bir anlamda hazırlar ve daha fazla kortizol salgırlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) III ve V

11. **"Yalnız" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "sadece" anlamında kullanılmıştır?**

- A) Bense anahtar yalnız bende bulunan bir odaya girer gibi okurum şiirimi.
B) Biliyor musunuz, çok yalnızım; dünyada hiç kimsem yok.
C) Yalnızlığımı katılabilsin yalnız soru sormayacaksın.
D) İki taraftan biri mutlaka âşık olmalı ki acı yalnız kalmasın.
E) Bazı insanlar, düştüklerinde tekrar ayağa kalkabilmek için yalnız yaşarlar.

12. (I) Ejder meyvesi diğer tropikal meyvelerden çok daha avantajlı, suya ihtiyaç duymuyor. (II) Hastalığı hiç yok, zirai mücadeleye gerek olmuyor ve gübre istemiyor. (III) Mayıs ayından kasım sonuna kadar beş periyot hâlinde ürün alma imkânımız var. (IV) Bu meyvenin sağlığa iyi gelen yönleri ile alakalı ciddi araştırmalar yapıldı. (V) Anne sütü için faydalı olduğu, şeker hastalığına iyi geldiği ve insülin kullanımını durdurduğu görüldü.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde edat ya da bağlaç kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir ek "edat" yerine kullanılmıştır?

- A) Bir sarı yaprak gibi düştü gönlüm yoluna
Buğulu gözlerimden geçmediğin gün olmaz.
- B) Şiir için "gözyaşı" derler onu bilmem yalnız
Aczimin giryesidir bence bütün âsârım
- C) Sanki billur bir pınar kahverengi gösülerin
Ruhuma neşe sunar kahverengi gözlerin
- D) Beklerim batan günün içinden gelsin diye
Beklerim hayalimle bir an dönüp geriye
- E) Tek seni hayal için süzerek batan günü
Gece mehtaba dalmak sen de dalmışsın diye

2. Çin'de, Dünya Çay Komitesi'nin hazırladığı Dünya Çay Raporu sonuçlarına göre, en çok çay içen ülkeler

I

belirlendi. Rapora göre, dünyada yılda kişi başı en çok

II

çay tüketen ülkeler sıralamasında 3,5 kilogram ile

III

Türkiye ilk sırada yer aldı. Dünya çay üretiminde ise

IV

V

2,270 milyon ton ile Çin'in birinci olduğu, Türkiye'nin 259 bin ton ile beşinci sırada yer aldığı kaydedildi.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangileri edat görevindedir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve V E) III ve V

3. İpekler tel tel bir araya geldiler dokunmak üzere
Lale neredeyse menekşeye, gül suya dokunmak üzere
Bu dizelerde "üzere" edatının cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Sebep – Belirsizlik
B) Amaç – Yakınlık
C) Koşul – Yer
D) Sitem – Yaklaşıklık
E) Yakınma – Küçümseme

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat kullanılmıştır?

- A) Doğru söyleyip zincire vurulmak, yalan söyleyerek zincirden kurtulmaktan iyidir.
- B) Kendi ahlakını düşmanından dinle, dostun gözünde her yaptığın iyidir.
- C) Kendisinden fazlasıyla iyilik gördüğün kimseye fenalık etmen insanlık değildir.
- D) Hastaya şeker vermek günah olur çünkü ona acı ilaç fayda verecektir.
- E) İnsan ruhunu iki şey karartır: Susulacak yerde konuşmak ve konuşulacak yerde susmak.

5. (I) Salata genellikle çiğ sebzelerle hazırlanan, içine tuz, sirke, limon, soğan, biber, yağ gibi tat verici maddeler katılan, iştah açıcı bir yemektir. (II) Birçok ülkede giriş yemeği olarak asıl yemekten önce yenir. (III) Ülkemizde, asıl yemekle birlikte yenmesi âdettir. (IV) Salata, zeytinyağı ve sirke ile kolayca hazırlanabilen bir karışımla tüketilebilir. (V) Bu karışıma tuz, biber, baharat ve Fransız hardalı da eklenebilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde hem edat hem bağlaç kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Mükemmeliyetçilik ve başarısızlık korkusu genellikle

I

bir arada var olurlar ve sizi, yaratıcı bir projeye tam

II

anlamıyla odaklanmaktan hatta bunu düşünmekten

III

bile alıkoyabilirler çünkü mükemmel

IV

V

olmaya çalıştıkça risk alma ihtimalimiz azalır, yaratıcılığı ve yenileşmeyi yok eden erteleme ihtimalimiz artar.

Bu parçadaki numaralanmış bağlaçlardan hangileri cümleleri bağlama göreviyle kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) III ve V

7. (I) Osmanlıların Viyana kuşatmaları sadece turtanın değil, cappucinonun da doğmasına vesile oldu. (II) Birinci Viyana Kuşatması'nın sonunda zafer sarhoşluğuna kapılan bir Fransız pastacı, kutlamalar için turtayı yarattı. (III) İkinci Viyana Kuşatması'nın ardından da Capuchin tarikatı rahiplerinden Marco Aviano, Osmanlıların bıraktığı Türk kahvelerinden cappucinoyu geliştirmeyi başardı. (IV) Rahip Aviano, Türklerin bıraktığı kahvelerin tadını yumuşatmak için süt ve bal kullanınca ortaya yeni bir kahve çeşidi çıkmış oldu. (V) Rahip; bu kahveye, bağlı olduğu tarikatın adından esinlenerek cappucino adını verdi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde edat kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) II ve V E) III ve V

8. I. Şaşkınlım, beni böyle yarattığın için sana nasıl teşekkür edeyim bilemiyorum.
II. Ömürlerinin son dakikasının nasıl geldiğini anlamayacaklardı bile.
III. Düşüncenin kuduz köpek gibi kovalandığı bu ülkede bilim adamı nasıl çıkar?
IV. Bu hikâyenin sonu nasıl bitecek bilmiyordum ama nasıl başladığını öğrenmiştim.
V. Seni sevmeye başladığım o günden beri acı çeken bir yüreğim var.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde edat kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

9. (I) Çoğu insan kömürün başkalaşımı sonucunda elmas oluştuğunu düşünür. (II) Hatta bu fikrin, çoğu fen sınıfında anlatılan elmasların oluşum öyküsünde bile geçtiği olur. (III) Ancak kömür, elmas oluşumunda ender olarak rol alır. (IV) Aslında çoğu elmas, gezegendeki ilk kara bitkilerinden çok daha eskidir. (V) Kömürün kaynak maddesi ise kara bitkileridir, sırf bu bile dünyanın elmas yataklarının kömürden oluştuğu fikrini sonlandırmaya yeter.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde bağlaç kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) III ve V

10. Bitkiler dünyasında ilginç benzerliklere rastlanabilir. Söz gelimi "ginseng" ve "adamotu" insan şeklini andırır. Bazı kestane filizlerinde, gülümseyen yüz görmek olasıdır. Kulak mantarı, gerçekten de kulağa benzeyen bir yapıdadır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İsim B) Sıfat C) Edat
D) Fiil E) Bağlaç

11. (I) Türkçeye gereken önemi vermek sadece dilcilerin değil, herkesin görevidir. (II) Konuşurken veya yazarken biraz daha seçici olunmalı, dilimizin ve kalemimizin ucuna gelen yabancı sözcüklere kilit vurulmalıdır. (III) Bu kelimelerin yerine Türkçe karşılıklarını kullanırsak dilimiz özüne dönüp zenginleşebilir. (IV) Yani anlayacağınız, Türkçeyi seviyorum, demek bu kadar basit olmamalı. (V) Türkçeyi seviyorum, diyen dilini bilinçli kullanandır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde hem edat hem bağlaç kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "ile" edatı cümleye ayrıç içerisinde verilen anlamı katmamıştır?

- A) Yaylımız tüketirken yolları aynı hızla Savrulmaya başladı karlar etrafımızda (durum)
B) Yüreğim alev alev yanyanıyor hasretinle, Gözlerimden hayalin gitmiyor bir an bile. (sebepl)
C) Meşhurdur ki fışk ile olmaz cihan harab Eyler onu müdahane-i âliman harab. (vasıta)
D) Ümidimiz bu: ölürsek de biz, yaşar mutlak Vatan sizinle şu zindan karanlığından uzak. (sayenizde)
E) Dediler zamanla hep azalmış sevgiler Olsun bana seninle geçen yıllarım yeter. (birlikte)

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "için" edatı cümleye ayraç içerisinde verilen anlamı katmamıştır?

- A) Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdat inerek öpse o pak alını değer. (Uğruna)
- B) Ben Heybeli'den vazgeçerim şimdilik, ancak
Üç beş gün için pek hoş olur Remle'de kalmak. (Sebep)
- C) Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya
Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya (Amaç)
- D) Demek ki senin için aşk değil yalan imiş
Acırım heder olan o en güzel yıllara (Göre)
- E) Neler reva görüldü, ah neler bizim için
Gurbetlik hâlimize yanarız için için. (Hakkımızda)

2. Edebî eserleri yalnız fayda prensibi ve işlevsellik açısından değerlendirmeye devam edersek onlardan alacağımız farklı bakış açılarını elde etmekte güçlük çekeriz.

Bu cümlede aşağıdaki sözcük türlerinden hangisi yoktur?

- A) İsim
D) Edat
- B) Sıfat
E) Bağlaç
- C) Ünlem

3. Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Serenad" adlı şiirinden alınan aşağıdaki beyitlerin hangisinde edat (ilgeç) yoktur?

- A) Kimdir bana gülümseyen yeşillik balkonundan?
Demek gecelerden sonra nihayet gün doğuyor.
- B) Bir gülüşündür gençliğimi döndürdü yolundan;
Yanan şu alnım elinin gölgesiyle soğuyor.
- C) Güzelsin ya, ne olursan ol, girdin hikâyeme:
Çok değil evi barkı terk edip sana uyduğum,
- D) Ancak sen tazelikte gül yaraşır pencereme;
Uykusuz gecelerimde kokusunu duyduğum.
- E) Eğil bak suya, ordadır, ordadır güzelliğin, gençliğin;
Sen gel beni dinle, günlerimiz heba olmasın.

4. Hülyana karışmasın ne şehir ne de çarşı
Yamaçlarda her akşam batan güneşe karşı
Uçan kuşları düşün, geçen kervanları an
Mademki kara bahtın adını koydu: Çoban

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerin türleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Bağlaç – sıfat – bağlaç – edat
B) Bağlaç – sıfat – edat – bağlaç
C) Edat – isim – bağlaç – edat
D) Edat – sıfat – isim – bağlaç
E) Zarf – isim – edat – bağlaç

5. Hiç düşünmemiştim bir isim ve iki bağlacın yan yana gelip de içimi bu kadar acıtacağını ta ki sen "el-ve-da" diyene kadar.

Bu cümlede kaç tane bağlaç kullanılmıştır?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4
E) 5

6. Diyorlar ki âşık odur gündüz bile karanlığı ile sarhoş

I II
Desinler ki hâlâ gam var gölgesinde ne hoş

III
Aşk olsun öyleyse geceye kanat olan şu pervaneye

IV
Aşk olsun aşkın önüne geçmeyen gölgeye de
V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangileri bağlaçtır?

- A) I ve II
D) II ve IV
- B) I ve V
E) II ve V
- C) II ve III

7. Aşağıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerden hangisi farklı bir tür ve görevde kullanılmıştır?

- A) Biz iyiye iyi, güzele güzel dedik
Masallardan çekerdik mısraları, tülben gibi
- B) Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır
Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır
- C) Yıllardır ki bir kılıcım kapalı kında
Kimsesizlik dört yanımda bir duvar gibi
- D) Yağmurlu bir gece, çit çıkmıyor yollarda
Onun kalp atışlarından ve yağmurdan başka
- E) İşte hancı ben, her zaman böyleyim
Öteyi ne sen sor ne ben söyleyim

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edatın cümleye kattığı anlam parantez içinde yanlış verilmiştir?

- A) Pazardan üç kilo kadar elma almasını istedi. (Yaklaşık)
- B) Onun gibi birisini ben ömrümde hiç ama hiç görmedim. (Benzerlik)
- C) Birkaç öğrenciyle öğlen vakti konuşmayı düşünüyordum. (Birliktelik)
- D) Sınavı kazanmak için çok çalışması gerekiyordu. (Amaç)
- E) Şirin mi şirin bir kız çocukları dünyaya gelmiş. (Şaşırma)

9. "Karşı" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "Kitaba karşı ilk merakımın nasıl başladığını hatırlamıyorum." cümlesindeki görevi ile türce özdeştir?

- A) Onun karşısına çıkıp tüm olanları içtenlikle anlatmaya çalıştı.
- B) Çocuklar karşı apartmandaki olayları pencereden izliyordu.
- C) Onun düşüncelerine karşıyım, onunla tartışmak istemiyorum.
- D) Karşı taraftaki bahçeye geçmek için köprüye kadar yürüdüler.
- E) Kampa gelen öğrenciler sabaha karşı deniz kenarında yürüyüş yaptılar.

10. Şiirleri ile romanlarını oluştururken her bir sözcüğü

I II
özenle seçtiğini dile getirdi. Ve zamanının çok değerli
III
olduğunu düşündüğü için ancak söylenmesi gerekenleri
IV V
söyleyebileceğini belirtti.

Bu cümlede numaralanmış sözcükler türlerine göre eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, "yalnız" sözcüğü diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Seni yalnız bir mucize götürür
Güzel, harika memleketine
- B) Kapat gözlerini kimse görmesin
Yalnız benim için bak yeşil yeşil
- C) Yalnız geçen ömrün bir uykusuzluk gecesi
Çekmişken aynalar beni müthiş sorguya
- D) Değil yalnız ardına kimlerin düştüğünü
Kimlerin rüyasına girdiğini bilirim
- E) Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek
Bizim diyarımızda bin bir baharı saklar

12. (I) Elindeki parayla küçük bir kumaşçı dükkânı açmıştı. (II) Onca işe girip çıktıktan ve deneyim kazandıktan sonra yeni yolunda kendine daha çok güvenerek ilerleyebilirdi. (III) Eski günler, deneyiminin arttırmasını ve daha güzel günlere kavuşmasını sağlamıştı. (IV) Bu dükkân başka bir yerdin ve kendine olan güveni onu bu sefer aldatmayacaktı. (V) Çünkü hayat öğrencilere beklenmedik oyunlar oynayabildiği gibi güzel günleri de getirebiliyordu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde hem edat hem bağlaç vardır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) III ve V